

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2013

Statens
offentliga
utredningar

1968: 13

Jordbruks-
departementet

Fritidsfisket

Betänkande med förslag till åtgärder från statens
sida för att främja fritidsfisket

SOU

Avgivet av Fritidsfiskeutredningen
Stockholm 1968

Ref.
SOU
1968 H

Statens offentliga utredningar 1968

Kronologisk förteckning

1. Ekonomisystem för försvaret. Esselte. Fö.
2. Ekonomisystem för försvaret. Bihang. Esselte. Fö.
3. Kreditmarknadens struktur och funktionssätt. Esselte. Fi.
4. Handläggningen av säkerhetsfrågor. Isaac Marcus. Ju.
5. Industrins struktur och konkurrensförhållanden. Esselte. Fi.
6. Strukturutveckling och konkurrens inom handeln. Esselte. Fi.
7. Ågande och inflytande inom det privata näringslivet. Esselte. Fi.
8. Skogbrukets planlägningsfrågor. Svenska Reproduktions AB. Jo.
9. Virkesbalanser 1967. Esselte. Jo.
10. Säkerhetspolitik och försvarsutgifter. Esselte. Fö.
11. 1958 års utredning kyrka-stat. XI. Svenska kyrkan och staten. Esselte. U.
12. Förvaltningen av kyrklig jord m.m. Berlingska Boktryckeriet, Lund.
13. Fritidsfisket. Esselte. Jo.

Statens offentliga utredningar

1968: 13

Jordbruksdepartementet

Fritidsfisket

Betänkande med förslag till åtgärder från statens
sida för att främja fritidsfisket

Avgivet av Fritidsfiskeutredningen
Stockholm 1968

Statens offentliga utredningar
1968: 13
Jordbruksdepartementet

Fritidstjänsten

Bestämning om verksamhet för ungdomar från statens
sidor för att främja fritidstjänsten

Innehåll

Skrivelse till departementschefen	5
Författningsförslag	
Förslag till lag om förvaltning av samfällda fisken	7
Förslag till lag om allmän fiskeavgift	11
Förslag till lag om ändring i lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske	12
Förslag till lag om ändring i lagen den 5 maj 1960 om fiskevårdsområden	14
Förslag till fiskeristadga	16
Kap. 1 Direktiv och uppläggning av utredningsarbetet	27
Kap. 2 Tidigare undersökningar ang. fritidsfiskets omfattning och inriktning. Utvecklingstendenser. Begreppsbestämning	32
Kap. 3 Organisationsförhållanden	44
Kap. 4 Huvuddragen av den svenska fiskelagstiftningen	50
Kap. 5 Ändringar i fiskelagstiftningen	60
Kap. 6 Den enskilda fiskerätten	65
Kap. 7 Förvaltning av samfällda fisken	70
Kap. 8 Översyn av lagen om fiskevårdsområden m. m.	83
Kap. 9 Fritidsfisket och kronans fisken	96
Kap. 10 Fiskeristadgan	105
Kap. 11 Fisketillsynen	128
Kap. 12 Fritidsfiskets serviceproblem	140
Kap. 13 Allmän fiskeavgift	151
Kap. 14 Sammanfattning	164
Särskilt yttrande av ledamoten af Klintberg	167

innehåll

1	Öppningsord
2	Sammanfattning
3	1. Inledning
4	2. Syftet med rapporten
5	3. Metod
6	4. Resultat
7	5. Diskussion
8	6. Slutsatser
9	7. Referenser
10	8. Bilagor
11	9. Övrigt
12	10. Sammanfattning
13	11. Slutord
14	12. Bilagor
15	13. Övrigt
16	14. Sammanfattning
17	15. Slutord
18	16. Bilagor
19	17. Övrigt
20	18. Sammanfattning
21	19. Slutord
22	20. Bilagor
23	21. Övrigt
24	22. Sammanfattning
25	23. Slutord
26	24. Bilagor
27	25. Övrigt
28	26. Sammanfattning
29	27. Slutord
30	28. Bilagor
31	29. Övrigt
32	30. Sammanfattning
33	31. Slutord
34	32. Bilagor
35	33. Övrigt
36	34. Sammanfattning
37	35. Slutord
38	36. Bilagor
39	37. Övrigt
40	38. Sammanfattning
41	39. Slutord
42	40. Bilagor
43	41. Övrigt
44	42. Sammanfattning
45	43. Slutord
46	44. Bilagor
47	45. Övrigt
48	46. Sammanfattning
49	47. Slutord
50	48. Bilagor
51	49. Övrigt
52	50. Sammanfattning
53	51. Slutord
54	52. Bilagor
55	53. Övrigt
56	54. Sammanfattning
57	55. Slutord
58	56. Bilagor
59	57. Övrigt
60	58. Sammanfattning
61	59. Slutord
62	60. Bilagor
63	61. Övrigt
64	62. Sammanfattning
65	63. Slutord
66	64. Bilagor
67	65. Övrigt
68	66. Sammanfattning
69	67. Slutord
70	68. Bilagor
71	69. Övrigt
72	70. Sammanfattning
73	71. Slutord
74	72. Bilagor
75	73. Övrigt
76	74. Sammanfattning
77	75. Slutord
78	76. Bilagor
79	77. Övrigt
80	78. Sammanfattning
81	79. Slutord
82	80. Bilagor
83	81. Övrigt
84	82. Sammanfattning
85	83. Slutord
86	84. Bilagor
87	85. Övrigt
88	86. Sammanfattning
89	87. Slutord
90	88. Bilagor
91	89. Övrigt
92	90. Sammanfattning
93	91. Slutord
94	92. Bilagor
95	93. Övrigt
96	94. Sammanfattning
97	95. Slutord
98	96. Bilagor
99	97. Övrigt
100	98. Sammanfattning
101	99. Slutord
102	100. Bilagor
103	101. Övrigt
104	102. Sammanfattning
105	103. Slutord
106	104. Bilagor
107	105. Övrigt
108	106. Sammanfattning
109	107. Slutord
110	108. Bilagor
111	109. Övrigt
112	110. Sammanfattning
113	111. Slutord
114	112. Bilagor
115	113. Övrigt
116	114. Sammanfattning
117	115. Slutord
118	116. Bilagor
119	117. Övrigt
120	118. Sammanfattning
121	119. Slutord
122	120. Bilagor
123	121. Övrigt
124	122. Sammanfattning
125	123. Slutord
126	124. Bilagor
127	125. Övrigt
128	126. Sammanfattning
129	127. Slutord
130	128. Bilagor
131	129. Övrigt
132	130. Sammanfattning
133	131. Slutord
134	132. Bilagor
135	133. Övrigt
136	134. Sammanfattning
137	135. Slutord
138	136. Bilagor
139	137. Övrigt
140	138. Sammanfattning
141	139. Slutord
142	140. Bilagor
143	141. Övrigt
144	142. Sammanfattning
145	143. Slutord
146	144. Bilagor
147	145. Övrigt
148	146. Sammanfattning
149	147. Slutord
150	148. Bilagor
151	149. Övrigt
152	150. Sammanfattning
153	151. Slutord
154	152. Bilagor
155	153. Övrigt
156	154. Sammanfattning
157	155. Slutord
158	156. Bilagor
159	157. Övrigt
160	158. Sammanfattning
161	159. Slutord
162	160. Bilagor
163	161. Övrigt
164	162. Sammanfattning
165	163. Slutord
166	164. Bilagor
167	165. Övrigt
168	166. Sammanfattning
169	167. Slutord
170	168. Bilagor
171	169. Övrigt
172	170. Sammanfattning
173	171. Slutord
174	172. Bilagor
175	173. Övrigt
176	174. Sammanfattning
177	175. Slutord
178	176. Bilagor
179	177. Övrigt
180	178. Sammanfattning
181	179. Slutord
182	180. Bilagor
183	181. Övrigt
184	182. Sammanfattning
185	183. Slutord
186	184. Bilagor
187	185. Övrigt
188	186. Sammanfattning
189	187. Slutord
190	188. Bilagor
191	189. Övrigt
192	190. Sammanfattning
193	191. Slutord
194	192. Bilagor
195	193. Övrigt
196	194. Sammanfattning
197	195. Slutord
198	196. Bilagor
199	197. Övrigt
200	198. Sammanfattning
201	199. Slutord
202	200. Bilagor
203	201. Övrigt
204	202. Sammanfattning
205	203. Slutord
206	204. Bilagor
207	205. Övrigt
208	206. Sammanfattning
209	207. Slutord
210	208. Bilagor
211	209. Övrigt
212	210. Sammanfattning
213	211. Slutord
214	212. Bilagor
215	213. Övrigt
216	214. Sammanfattning
217	215. Slutord
218	216. Bilagor
219	217. Övrigt
220	218. Sammanfattning
221	219. Slutord
222	220. Bilagor
223	221. Övrigt
224	222. Sammanfattning
225	223. Slutord
226	224. Bilagor
227	225. Övrigt
228	226. Sammanfattning
229	227. Slutord
230	228. Bilagor
231	229. Övrigt
232	230. Sammanfattning
233	231. Slutord
234	232. Bilagor
235	233. Övrigt
236	234. Sammanfattning
237	235. Slutord
238	236. Bilagor
239	237. Övrigt
240	238. Sammanfattning
241	239. Slutord
242	240. Bilagor
243	241. Övrigt
244	242. Sammanfattning
245	243. Slutord
246	244. Bilagor
247	245. Övrigt
248	246. Sammanfattning
249	247. Slutord
250	248. Bilagor
251	249. Övrigt
252	250. Sammanfattning
253	251. Slutord
254	252. Bilagor
255	253. Övrigt
256	254. Sammanfattning
257	255. Slutord
258	256. Bilagor
259	257. Övrigt
260	258. Sammanfattning
261	259. Slutord
262	260. Bilagor
263	261. Övrigt
264	262. Sammanfattning
265	263. Slutord
266	264. Bilagor
267	265. Övrigt
268	266. Sammanfattning
269	267. Slutord
270	268. Bilagor
271	269. Övrigt
272	270. Sammanfattning
273	271. Slutord
274	272. Bilagor
275	273. Övrigt
276	274. Sammanfattning
277	275. Slutord
278	276. Bilagor
279	277. Övrigt
280	278. Sammanfattning
281	279. Slutord
282	280. Bilagor
283	281. Övrigt
284	282. Sammanfattning
285	283. Slutord
286	284. Bilagor
287	285. Övrigt
288	286. Sammanfattning
289	287. Slutord
290	288. Bilagor
291	289. Övrigt
292	290. Sammanfattning
293	291. Slutord
294	292. Bilagor
295	293. Övrigt
296	294. Sammanfattning
297	295. Slutord
298	296. Bilagor
299	297. Övrigt
300	298. Sammanfattning
301	299. Slutord
302	300. Bilagor
303	301. Övrigt
304	302. Sammanfattning
305	303. Slutord
306	304. Bilagor
307	305. Övrigt
308	306. Sammanfattning
309	307. Slutord
310	308. Bilagor
311	309. Övrigt
312	310. Sammanfattning
313	311. Slutord
314	312. Bilagor
315	313. Övrigt
316	314. Sammanfattning
317	315. Slutord
318	316. Bilagor
319	317. Övrigt
320	318. Sammanfattning
321	319. Slutord
322	320. Bilagor
323	321. Övrigt
324	322. Sammanfattning
325	323. Slutord
326	324. Bilagor
327	325. Övrigt
328	326. Sammanfattning
329	327. Slutord
330	328. Bilagor
331	329. Övrigt
332	330. Sammanfattning
333	331. Slutord
334	332. Bilagor
335	333. Övrigt
336	334. Sammanfattning
337	335. Slutord
338	336. Bilagor
339	337. Övrigt
340	338. Sammanfattning
341	339. Slutord
342	340. Bilagor
343	341. Övrigt
344	342. Sammanfattning
345	343. Slutord
346	344. Bilagor
347	345. Övrigt
348	346. Sammanfattning
349	347. Slutord
350	348. Bilagor
351	349. Övrigt
352	350. Sammanfattning
353	351. Slutord
354	352. Bilagor
355	353. Övrigt
356	354. Sammanfattning
357	355. Slutord
358	356. Bilagor
359	357. Övrigt
360	358. Sammanfattning
361	359. Slutord
362	360. Bilagor
363	361. Övrigt
364	362. Sammanfattning
365	363. Slutord
366	364. Bilagor
367	365. Övrigt
368	366. Sammanfattning
369	367. Slutord
370	368. Bilagor
371	369. Övrigt
372	370. Sammanfattning
373	371. Slutord
374	372. Bilagor
375	373. Övrigt
376	374. Sammanfattning
377	375. Slutord
378	376. Bilagor
379	377. Övrigt
380	378. Sammanfattning
381	379. Slutord
382	380. Bilagor
383	381. Övrigt
384	382. Sammanfattning
385	383. Slutord
386	384. Bilagor
387	385. Övrigt
388	386. Sammanfattning
389	387. Slutord
390	388. Bilagor
391	389. Övrigt
392	390. Sammanfattning
393	391. Slutord
394	392. Bilagor
395	393. Övrigt
396	394. Sammanfattning
397	395. Slutord
398	396. Bilagor
399	397. Övrigt
400	398. Sammanfattning

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet

Genom beslut den 18 oktober 1963 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst fem sakkunniga för att verkställa översyn av och avge förslag rörande de statliga insatserna i fråga om fritidsfisket och därmed sammanhängande frågor.

Med stöd av detta bemyndigande tillkallades den 6 december 1963 såsom sakkunniga överdirektören Jöran Hult, tillika ordförande, ledamöterna av riksdagens andra kammare fiskaren Bengt Arweson och agronomen Erik Grebäck, vattenrättsdomaren Lennart af Klintberg samt fritidsfiskeintendenten Per-Arne Wallin.

De sakkunniga har antagit namnet fritidsfiskeutredningen.

Den 31 mars 1964 förordnades byråchefen i fiskeristyrelsen Lars Wikland att såsom expert biträda utredningen. Till sekreterare förordnades den 29 maj 1964 hovrättsfiskalen Bror Karlsson.

Efter framställning av utredningen har byråinspektören i fiskeristyrelsen Lilly Snellman den 11 februari 1965 förordnats att biträda utredningen i fråga om gällande lokala bestämmelser på fiskets område.

Experten har deltagit i behandlingen av alla förekommande frågor. Han har därjämte fullgjort de huvudsakliga sekreterareuppgifterna i fråga om kapitlen 2, 3, 8, 9 samt 11—13.

Sedan utredningsuppdraget nu slutförts, får utredningen vördsamt överlämna sitt betänkande Fritidsfisket.

Ledamoten af Klintberg har avgivit särskilt yttrande.

Stockholm i december 1967.

Jöran Hult

Bengt Arweson

Erik Grebäck

L. af Klintberg

P. A. Wallin

Lars Wikland

/ Bror Karlsson

Författningsförslag

Förslag till

lag om förvaltning av samfällda fisken

Härigenom förordnas som följer

1 §.

Denna lag äger tillämpning å samfällt fiske som avses i 24 § första stycket lagen om rätt till fiske.

2 §.

Med delägare avses ägare till fastighet som har del i det samfällda fisket. Ägare av fastighet till vars förmån gäller servitut, som innefattar rätt att med uteslutande av fiskets ägare utnyttja fisket, boställshavare, som själv brukar bostället, samt innehavare av besittningsrätt för obegränsad tid till fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning, skall vid tillämpningen av denna lag anses som delägare i fastighetsägarens ställe.

Innefattar servitut rätt till allenast en del av den besvärade fastighetens fiske, skall i fråga om den delen vad i andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

3 §.

Är fiske samfällt för endast två fastigheter, äger länsstyrelsen på ansökan av någon av delägarna föreskriva huru fisket får nyttjas av dem eller eljest tillgodogöras.

4 §.

Är fiske samfällt för flera än två fastigheter, äger delägarna på sammanträde besluta om användningen och tillgodogörandet av fisket.

Beslut som fattats på sammanträde enligt denna lag gäller mot ny delägare.

5 §.

Delägare äger hos länsstyrelsen påkalla utseende av god man för att hålla sammanträde enligt 4 §. Det åligger gode mannen att kalla delägarna till sammanträde. I kallelsen skall angivas tid och plats för sammanträdet samt de ärenden som skall behandlas. Kallelsen skall i rekommenderat brev tillställas samtliga delägare minst fjorton dagar före sammanträdet.

Är delägarna flera än tio eller kan icke med säkerhet utrönas vilka som har del i det samfällda fisket, får kallelsen överlämnas till en av delägarna för att hållas tillgänglig för dem alla. Kallelsen jämte uppgift om vem som mottagit den skall minst fjorton dagar före sammanträdet anslås på kommunens anslagstavla samt införas i tidning inom orten.

6 §.

Har delägarna utsett viss person att kalla dem till sammanträde, äger denne utan förordnande av länsstyrelsen rätt att utfärda kallelse. Det åligger sådan sammankallande att iakttaga föreskrifterna i 5 §.

7 §.

Är delägare bortovarende och är icke någon förordnad eller eljest behörig att företräda honom, åligger det den som enligt 5 eller 6 § har att kalla till sammanträde att hos rätten göra sådan anmälan som avses i 18 kap. 4 § föräldrabalken.

8 §.

Vid sammanträde med delägarna skall föreligga förteckning utvisande varje delägars kända andel i det samfällda fisket.

Delägarna utser ordförande.

Genom ordförandens försorg skall föras protokoll, vilket skall hållas tillgängligt för delägarna senast två veckor efter sammanträdet.

Har viss fastighets andel i samfällt fiske upplåtits i sin helhet för en tid av minst ett år, äger brukaren närvara vid sammanträde med delägarna samt därvid yttra sig och avge förslag.

9 §.

Ej må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan vid sammanträde med delägarna deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och samfälligheten. Ej heller må han deltaga i behandlingen av annan angelägenhet, vari han äger ett väsentligt intresse som strider mot samfällighetens.

10 §.

Varje delägare, som själv eller genom ombud är närvarande vid sammanträde enligt 4 §, äger rösträtt efter sin delaktighet i samfälligheten. Dock får ej någons röstetal överstiga en femtedel av det sammanlagda röstetalet för samtliga vid sammanträdet närvarande delägare.

Som delägarnas beslut gäller, såvitt ej annorlunda föreskrivits i denna lag, den mening som erhållit det högsta röstetalet. Vid lika röstetal gäller den mening som biträdes av de flesta röstande. Är även antalet röstande lika avgöres val genom lottning och annan fråga enligt den mening som biträts av ordföranden.

11 §.

För beslut om upplåtelse av fisket i dess helhet eller av allt fiske efter visst fiskslag fordras samtycke av delägare som företräder minst två tredjedelar av det enligt 10 § första stycket bestämda röstetalet och som tillika utgör mera än hälften av de röstande.

Upplåtelse som nu sagts skall icke medföra inskränkning i den fiskerätt som tillkommer samerna eller arrendator enligt 2 kap. 63 § lagen om nyttjanderätt till fast egendom.

12 §.

Vad i 15 kap. 15 § föräldrabalken stadgas skall ej äga tillämpning på upplåtelse av fiskerätt som sker med stöd av denna lag.

13 §.

Delägare är icke skyldig att utan eget medgivande lämna tillskott, som överstiger hans andel i avkastningen.

14 §.

Har delägare påkallat sammanträde skall han förskjuta kostnad som uppkommit i samband med sammanträdet. Kostnaden skall slutligen gäldas av delägarna efter delaktigheten i fisket.

15 §.

För handhavande av samfällighetens angelägenheter äger delägarna i fall som avses i 4 § vid sammanträde utse styrelse bestående av en eller flera ledamöter.

Anmälan om styrelseval skall göras till länsstyrelsen i det län där fisket är beläget. Vid anmälan skall fogas styrkt avskrift av det protokoll som upptager beslutet.

Sedan anmälan behörigen skett, äger styrelsen ensam företräda samfälligheten i förhållande till tredje man.

16 §.

Det åligger styrelsen att utfärda kallelse till sammanträde med delägarna, verkställa delägarnas beslut, företräda samfälligheten inför domstolar och andra myndigheter, förvalta samfällighetens tillgångar samt i övrigt handhava dess angelägenheter utom i frågor beträffande vilka beslutanderätten tillkommer delägarna.

Som styrelsens beslut gäller den mening om vilken de flesta röstande förenar sig. Vid lika röstetal gäller den mening som biträdades av ordföranden.

Styrelseledamot äger ej taga befattning med angelägenhet, vari han äger ett väsentligt intresse som strider mot samfällighetens.

17 §.

Styrelseledamöter, som genom att överskrida sin befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskyndar samfälligheten skada, skall svara för skadan en för alla och alla för en. På sätt nu nämnts skall de jämväl svara för skada, som de genom överträdelse av bestämmelse i denna lag eller i stadgar för samfälligheten tillskyndar tredje man.

18 §.

Delägare, som fiskar i strid med vad länsstyrelsen föreskrivit eller vad delägarna med stöd av denna lag beslutat, straffes, om ej gärningen eljest är belagd med straff, med böter. Sådant brott får ej åtalas av allmän åklagare, om det icke angives till åtal av målsägande. Som målsägande anses förutom delägare i det samfälliga fisket även styrelse i de fall delägarna utsett sådan.

19 §.

Menar den vars rätt beröres av beslut, som fattats vid sammanträde med delägarna, att beslutet icke tillkommit i laga ordning eller att det eljest strider mot lag eller författning eller kränker hans enskilda rätt eller länder honom till märkligt förfång, får talan föras hos länsstyrelsen genom besvär, vilka skall ha inkommit inom två månader från beslutets dag.

Beslut skall, om ej länsstyrelsen annorlunda förordar, lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

20 §.

Mot länsstyrelses beslut får talan föras hos Konungen genom besvär, vilka skall ha inkommit till jordbruksdepartementet inom två månader efter det att klaganden fått del av beslutet.

Beslut skall, om ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, lända till efterrättelse utan hinder av förd talan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Föreskrifter angående nyttjande av samfällt fiske som meddelats med stöd av 24 § lagen om rätt till fiske i dess äldre lydelse skall gälla till dess delägarna annorlunda beslutat enligt denna lag.

Förslag till
lag om allmän fiskeavgift

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som vill fiska inom rikets vattenområden är skyldig att erlægga allmän fiskeavgift. Avgift gäller för kalenderår.

2 §.

Från skyldighet att erlægga avgift är befriade svensk eller norsk lapp vid utövning av den rättighet att fiska som tillkommer honom enligt vad därom är särskilt stadgat, den som ej fyllt 16 år, samt den som fyllt 67 år.

3 §.

Bevis om erlagd avgift skall medföras vid fisket och på begäran uppvisas för polisman, fisketillsynsman som förordnats av fiskeristyrelsen eller länsstyrelse samt befattningshavare vid tullverkets kustbevakning.

4 §.

Av influtna avgifter skall bildas en fond för främjande av fritidsfisket inom riket. Om fondmedlens användning beslutar en särskild styrelse som utses av Konungen.

5 §.

Den som fiskar utan att ha erlagt föreskriven avgift straffes med böter. Han skall dessutom förpliktas utgiva ogulden avgift.

6 §.

Konungen fastställer avgiftens storlek och meddelar närmare föreskrifter för tillämpningen av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

lag om ändring i lagen den 1 december 1950 (nr 596) om rätt till fiske

Härigenom förordnas att 22 § andra stycket lagen om rätt till fiske skall upphöra att gälla samt att 24, 34 och 40 §§ samma lag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

24 §.

Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må länsstyrelsen på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av fiskerätt åt annan än någon av fastigheternas ägare må ej annat än i samband med upplåtelse av jord till brukande göras av en ägare utan de flesta övrigas samtycke. Därvid skola de, som med samäganderätt innehava viss fastighet, tillsammans tagna räknas för en ägare och skall likaså endast en röst beräknas för den som äger flera fastigheter.

Hör fiske till allenast en fastighet, vilken ej utgöres av enbart fiske, och innehaves fastigheten med samäganderätt, må på ansökan av någon av delägarna meddelas föreskrift enligt vad i första stycket är stadgat.

Vad i denna paragraf stadgas äger

(Föreslagen lydelse)

24 §.

Fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter må fastigheternas ägare tillgodogöra sig genom eget nyttjande eller genom upplåtelse åt annan. Enas icke delägarna om användningen av fisket, avgöres fråga därom i den ordning som stadgas i lagen om förvaltning av samfällda fisken.

Hör fiske till allenast en fastighet, vilken ej utgöres av enbart fiske, och innehaves fastigheten med samäganderätt, må länsstyrelsen på ansökan av någon av delägarna föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga delägarna genom särskilda underrättelser erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

För fiske som ingår i fiskevårdsområde gäller vad därom är stadgat.

(Nuvarande lydelse)

ej tillämpning å fiske som ingår i fiskevårdsområde.

34 §.

Bedriver någon utan lov fiske som hör under annans enskilda fiskerätt eller enligt denna lag må utövas endast efter tillstånd av myndighet, dömes för olovligt fiske till dagsböter.

Är brottet med hänsyn till att fisket avsåg särskilt värdefull fisk eller idkades vanemässigt eller i större omfattning att anse som grovt, vare straffet dagsböter, ej under tjugu, eller fängelse i högst sex månader.

40 §.

Brott varom förmäles i 34 eller 35 § må ej, där det endast kränker enskild fiskerätt, åtalas av allmän åklagare med mindre det av målsägande anges till åtal eller statsåklagaren finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

För fiske som ingår i — — — — — anses som målsägande.

(Föreslagen lydelse)

34 §.

Bedriver någon utan lov fiske som hör under annans enskilda fiskerätt eller enligt denna lag må utövas endast efter tillstånd av myndighet, dömes för olovligt fiske till böter eller fängelse i högst sex månader.

40 §.

Brott varom förmäles i 34 eller 35 § må ej, där det endast kränker enskild fiskerätt, åtalas av allmän åklagare med mindre det av målsägande anges till åtal eller *fisket ingår i fiskevårdsområde eller förvaltas enligt 15 § lagen om förvaltning av samfällda fisken* eller åklagaren finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Förslag till

lag om ändring i lagen den 5 maj 1960 (nr 130) om fiskevårdsområden

Härigenom förordnas att 6, 10, 11, 15 och 17 §§ lagen den 5 maj 1960 om fiskevårdsområden skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

6 §.

Fiskevårdsområde må bildas om samtycke föreligger antingen från delägare, som företräda mer än hälften av delaktighetstalet och tillika utgöra minst en tredjedel av antalet delägare, eller från delägare, som utgöra mer än halva antalet delägare och tillika företräda minst en tredjedel av delaktighetstalet. *Skall fiskevårdsområdet omfatta ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, erfordras därjämte samtycke från minst en delägare inom varje sådant fiske.*

Hör fisket till allenast en fastighet och utgör det ej ensamt för sig en fastighet, må dock fiskevårdsområde bildas, om samtycke därtill lämnas av mer än halva antalet delägare eller av delägare, vilka företräda mer än hälften av delaktighetstalet.

Äro de i första — — — — — i övrigt.

10 §.

Är fisket inom fiskevårdsområde i sin helhet samfällt för två eller flera fastigheter, må upplåtelse av fiske ske endast om delägare med mer än hälften av delaktighetstalet samtycka därtill.

Är fisket ej så beskaffat som i första stycket sägs, må upplåtelse ske endast om delägare med mer än

(Föreslagen lydelse)

6 §.

Fiskevårdsområde må bildas om *vid omröstning enligt 19 §* samtycke föreligger antingen från delägare med mer än hälften av *det vid sammanträdet företrädda delaktighetstalet*, om de tillika utgöra minst en tredjedel av antalet *röstande*, eller från delägare med minst en tredjedel av *det vid sammanträdet företrädda delaktighetstalet*, om de tillika utgöra mer än halva antalet *röstande*.

Hör fisket till allenast en fastighet och utgör det ej ensamt för sig en fastighet, må dock fiskevårdsområde bildas, om samtycke därtill lämnas av mer än halva antalet *i omröstningen deltagande delägare eller av delägare med mer än hälften av det företrädda delaktighetstalet*.

10 §.

Är fisket inom fiskevårdsområde i sin helhet samfällt för två eller flera fastigheter, må upplåtelse av fiske ske endast om delägare med mer än hälften *av det vid sammanträde med delägarna företrädda delaktighetstalet* samtycka därtill.

Är fisket ej så beskaffat som i första stycket sägs, må upplåtelse ske en-

(Nuvarande lydelse)

två tredjedelar av delaktighetstalet samtycka därtill. *Omfattar fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, skall i stället be- träffande varje sådant fiske gälla vad i första stycket är stadgat.*

11 §.

Utän delägares samtycke må upplåtelse ej ske av delägarens hela fiske eller eljest av fiske, som han med ensamrätt äger eller brukar eller såsom särskild lott tilldelats honom. *Vad nu sagts gäller dock ej, då fisket saknar betydelse för delägarens försörjning.*

Vad i denna lag stadgas — — — — — sådan rätt.

15 §.

Fiskevårdsområde må bildas allenast efter ansökan av delägare. Ansökningen skall vara skriftlig och ingivas till länsstyrelsen.

I ansökningen skola — — — — — tillgodoses.

17 §.

Innehåller ej ansökningen — — — — — omedelbart avslås.

Bildande av fiskevårdsområde skall prövas vid förrättning under ledning av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar.

(Föreslagen lydelse)

dast om delägare med mer än två tredjedelar av det vid sammanträde med delägarna företrädda delaktighetstalet samtycka därtill.

11 §.

Utän delägares samtycke må upplåtelse ej ske av delägarens hela fiske eller eljest av fiske, som han med ensamrätt äger eller brukar eller såsom särskild lott tilldelats honom.

15 §.

Fiskevårdsområde må bildas allenast efter ansökan av delägare, *kronan eller kommun.* Ansökningen skall vara skriftlig och ingivas till länsstyrelsen.

17 §.

Bildande av fiskevårdsområde skall prövas vid förrättning under ledning av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar. *Uppkommer vid förrättning fråga, för vars avgörande fordras särskild fackkunskap, får länsstyrelsen på begäran av förrättningsmannen och efter prövning om åtgärden behövs förordna sakkunnig person som biträdande förrättningsman.*

Äro delägarna — — — — — avgöra ärendet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1969.

Bestämmelserna i 10 och 11 §§ skall gälla även i fråga om fiskevårdsområde som bildats dessförinnan.

Förslag till fiskeristadga

Härigenom förordnas som följer.

Inledande bestämmelser

1 §.

Vad i denna stadga sägs om fisk skall i tillämpliga delar gälla även om hummer, kräfta, havskräfta, räka, krabba, bläckfisk, ostron, pärlmussla, blåmussla och nejonöga.

Med fast redskap förstås i denna stadga fiskebyggnad, så ock med led-arm försett fiskeredskap, vilket medelst pålar eller tyngder eller annorledes fästes vid botten eller stranden och avses skola kvarstå längre tid än två dygn i följd.

2 §.

För de områden, som avses med kungörelsen den 13 januari 1928 (nr 6) angående tillämpning av den genom deklaration den 10 maj 1927 mellan Sverige och Finland fastställda stadga för fiskets bedrivande inom Torne älvs fiskeområde, kungörelsen den 2 juni 1933 (nr 282) med vissa bestämmelser rörande fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen och 1 § kungörelsen den 18 mars 1949 (nr 97) med vissa bestämmelser rörande lax- och laxöringsfisket i Idefjorden och Svinesund m. m., skall föreskrifterna i denna stadga icke gälla, i den mån de strider mot innehållet i nämnda kungörelser.

Föreskrifterna i denna stadga gäller ej heller i den mån de strider mot strängare bestämmelser som fiskeristyrelsen meddelar med stöd av kungörelsen den 13 augusti 1965 (nr 500) om bestämmelser angående storleken av nätmaskor i fiskeredskap och minimimått på fisk m. m.

Bestämmelser om fiskets bedrivande inom rikets vattenområden

Om förhållandet mellan fiskande inbördes

3 §.

Ämnar flera därtill berättigade fiska i samma vatten och kan de ej göra detta på en gång, skall de utöva fisket efter den ordning i vilken de kommit till stället. Så länge en fiskande begagnar av honom utsatt fiskeredskap, får annan icke hindra honom i hans fiske.

Ej må någon onödigt uppehålla fiskeplats eller efter avslutat fiske i vattenet kvarlämna redskap eller del därav eller förankringsanordning eller annat

föremål som kan hindra efterföljande fiskande. I fråga om fiske med fast redskap inträder skyldigheten att upptaga pålar eller förankringsanordningar, när fisket avslutas för säsongen.

Vad i första och andra styckena sägs skall icke gälla, om annat föreskrives i eller med stöd av denna stadga eller annan författning.

4 §.

I vatten där varje svensk medborgare äger fiska får rörligt nätredskap ej utsättas närmare redan utsatt storryssja, bottengarn, ålhomma, fast laxnät eller liknande fast redskap än 150 meter och fiske med krokredskap ej bedrivs närmare än 30 meter från redskap av nyssnämnt slag, om icke ägaren av det fasta redskapet medgivit det. För att få åtnjuta detta skydd skall det fasta redskapet i vardera änden vara utmärkt med en gulmålads stake av minst 1,5 meters höjd över vattenytan. Annat redskap får ej utmärkas på detta sätt.

Med storryssja förstås ryssja eller liknande redskap som i någon del har större höjd än 1,5 meter.

5 §.

Fiskeristyrelsen äger utfärda bestämmelser angående utsättande av fast fiskeredskap i enskilt vatten vid rikets västra kust.

6 §.

Varje fiskande skall söka undvika att hans fiskeredskap kommer så nära fiskeredskap, som annan fiskande tidigare utsatt eller börjat utsätta, att fara uppkommer för att redskapen hopsnärjes.

7 §.

Kan fiskeredskap som hopsnärjts med annan tillhörigt fiskeredskap ej frigöras eller upptagas utan att redskapen samtidigt upptages eller skada tillfogas något av dem, skall de fiskande gemensamt skilja och upptaga redskapen.

Envar av de fiskande äger, om de övriga ej är tillstädes och icke utan olägenhet kan tillkallas, själv åtskilja redskapen. Kan fiskande ej skilja redskapen utan att lösa eller kapa eget redskap, får han vidtaga de åtgärder med annans redskap som är nödvändiga för att åtskilja redskapen. Han är därvid skyldig så förfara att ägaren av det andra redskapet tillskyndas minsta möjliga förfång. Vad han nödgats lösa eller kapa på annans redskap, skall han utan onödigt dröjsmål åter sammanknyta. Har redskapet upptagits och på stället kunnat skiljas från övriga redskap, skall redskapet och fångsten omedelbart åter utsättas om detta finnes vara till fördel för ägaren. I annat fall skall den som upptagit redskapet skyndsamt föranstalta om att redskapet och fångsten kommer ägaren till handa.

Om fiskevård

8 §.

Fiske med harka, ljuster och huggkrok, som är försedd med skaft, är förbjudet. Vad nu sagts gäller även annat redskap med vilket fisk kan spetsas.

9 §.

Fiske med krokredskap vid vilket kroken eller krokarna hugges eller ryckes fast utvändigt på fisken (ryckfiske) är förbjudet. Lakkrona eller lakkäxa får dock användas i Vättern.

Som ryckfiske anses icke fiske med pilk eller pirk vid vilken kroken är rörligt fästad med ring eller kedja.

10 §.

Vad i 8 och 9 §§ stadgats utgör icke hinder mot fiske med ålsax eller be- gagnande av huggkrok för att bärga fisk som fångats med annat redskap.

11 §.

I strömmande vatten samt i sådant enskilt vatten där varje svensk medborgare äger fiska är fiske med följande redskap förbjudet.

- 1) Utter eller utterliknande redskap,
- 2) mellan fiskande sträckt lina försedd med beten, samt
- 3) släplina med mer än tre beten (flugor, drag eller dylikt).

Utän hinder av vad nu sagts får utter användas vid fiske i sådant enskilt vatten som avses i 17 § lagen om rätt till fiske.

12 §.

Ej må någon utan tillstånd av fiskeristyrelsen idka fiske med sprängämne, döväande eller giftigt ämne eller elektrisk ström eller med skjutvapen.

13 §.

Fångst av hummer eller krabba är förbjuden vid dykning.

14 §.

Angående trålfiske samt fiske med snörpvad och snurrevad är särskilt stadgat.

15 §.

Fiske är förbjudet efter hummer från klockan 17 den 1 juli till klockan 6 den 15 september, efter ostron från och med den 1 maj till och med den 31 augusti samt efter kräfta från och med den 1 november till klockan 17 den 7 augusti.

Under fredningstid får redskap, som användes till fångst av det slags skal- djur som fredningen avser, icke stå ute i vattnet. Vad sålunda stadgats gäl-

ler under fredningstid för hummer ej instängningsredskap lämpligt för fångst av hummer och krabba om redskapet är försett med två öppningar, vardera med en höjd av minst 40 millimeter och en bredd av minst 300 millimeter. I redskap av cylindrisk form skall öppningarna vara anordnade längs sidan inom 150 millimeter från bottenribban samt i redskap med plan botten längs bottenplanet. Varje fångstrum skall vara försett med minst en öppning.

Med instängningsredskap av ovan angivet slag avses tinor, kupor, mjärdar och liknande redskap, dock ej åltinor eller ryssjor för fångst av ål och annan fisk.

16 §.

Fiske med nät, not eller annat rörligt nätreddskap utom kräftredskap är förbjudet under lördagar och söndagar från och med den 15 augusti till och med den 30 september i strömmande vatten i älv, ström, å eller större bäck.

17 §.

I strömmande vatten är fångst av lax och laxöring förbjuden från och med den 15 september till och med den 31 januari. I Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands, Gävleborgs och Kopparbergs län skall i fråga om laxöring fångstförbudet gälla endast under oktober.

18 §.

Fiske med ålryssja och annat redskap av nät för fångst av ål är förbjudet i strömmande vatten i älv, ström, å eller större bäck från och med den 1 december till och med den 31 maj. Under samma tid skall ålkista hållas öppen så att fiskens fria gång icke hindras.

19 §.

Fiske är förbjudet i särskilt anordnad fiskväg och nedströms dammbyggnad inom ett avstånd av 100 meter räknat från dammen.

Vattenframsläppning vid dammbyggnad eller särskilt anordnad fiskväg får icke ändras för att möjliggöra eller underlätta fiskfångst.

Finnes vid vattenbyggnad särskild, avstängbar tilloppskanal är allt fiske i kanalen förbjudet.

Vad ovan sagts skall icke gälla om domstol fastställt andra regler för utövande av fiske.

20 §.

Till skydd för vandringsfisken äger fiskeristyrelsen stadga inskränkningar i fisket med fast redskap och nätreddskap inom fredningsområden utanför mynnningar av älvar och åar.

21 §.

Fiskeristyrelsen kan bestämma om inskränkningar i fisket med rörligt nätredskap för område, där varje svensk medborgare äger fiska med sådant redskap, om fisket med nätredskap finnes medföra alltför hård beskattning av fiskbeståndet eller försvåra krokfiske med handredskap.

Vid utfärdande av bestämmelser enligt första stycket skall iakttagas att yrkesfiskare ges företräde till fiske med rörligt nätredskap.

22 §.

Om fiske med fast redskap eller rörligt nätredskap i vatten med bestånd av särskilt värdefull fisk medför alltför hård beskattning av beståndet eller allvarligt hindrar fiskens gång, kan fiskeristyrelsen bestämma om inskränkningar i fisket med sådana redskap.

23 §.

Ej må någon fånga fisk av nedannämnda slag, som icke håller följande minimimått:

lax	50 centimeter	hummer	21 centimeter
laxöring	35 »	havskräfta	13 »
röding	40 »	ostron	6 »
kräfta	9 »		

Minimimåttet för laxöring skall dock gälla endast vid fiske i saltsjön och för röding vid fiske i Vättern.

Måttet skall avse för lax, laxöring och röding avståndet från nosspetsen till stjärtfenans yttersta spets samt för kräfta, hummer och havskräfta det raka måttet från spetsen av pannhornet till fasta kanten av mellersta stjärtfenan. Ostron skall hålla det angivna måttet i minsta diameter eller bredd.

24 §.

Fordras utöver vad ovan stadgats särskilda bestämmelser till skydd för fisket inom visst område, äger fiskeristyrelsen meddela sådana bestämmelser.

25 §.

Har någon vid fiske efter tillåtet fiskslag utan avsikt råkat fånga fisk som han enligt 15, 16 eller 23 §§ eller enligt bestämmelser som utfärdats med stöd av denna stadga icke ägt fånga, skall han, om fisken genast utsläppes i vattnet, icke anses ha överträtt fångstförbudet.

26 §.

Under fredningstid får redskap som användes för fångst av det slags fisk som fredningen avser ej stå ute i fiskevatten, med mindre det visas att redskapet därvid varit tillslutet eller på sådant sätt öppnat att fisk av det fre-

dade slaget ej kunnat fångas däri. Såvitt gäller hummer och kräfte skall i stället bestämmelserna i 15 § andra stycket tillämpas.

Innefattar bestämmelse, som utfärdats med stöd av denna stadga, förbud mot att fånga fisk under visst minimimått, skall vid beräkandet av måttet i tillämpliga delar gälla vad i 23 § tredje stycket stadgats.

27 §.

Har bestämmelse givits om minsta maskstorlek i redskap som kan sträckas, skall den anses iakttagen om en flat, två millimeter tjock mätsticka med en bredd motsvarande den föreskrivna maskstorleken lätt kan föras genom maskan, då den är sträckt diagonalt i redskapets längdriktning och redskapet är vått.

Beträffande redskap tillverkat av metalltråd skall bestämmelse om maskstorlek avse det kortaste avståndet mellan de två närmast varandra belägna motstående sidorna i maskan.

Bestämmelse om maskstorlek skall ej anses överträdd därigenom att en eller annan maska understiger det bestämda måttet.

28 §.

I vatten där varje svensk medborgare äger fiska skall utestående redskap vara märkt med ägarens namn och adress.

29 §.

Fisk får icke utan tillstånd planteras ut eller flyttas från ett vatten till ett annat, eller, i fråga om rinnande vatten, från ena sidan om en dammbyggnad till den andra. Vidare får fiskodling icke anläggas utan tillstånd.

Fråga om tillstånd prövas av fiskeristyrelsen eller, enligt styrelsens bestämmande, av fiskeriintendent eller av fiskerikonsulent hos lantbruksnämnd.

Är någon genom dom i vattenmål ålagd att utföra åtgärd som fordrar tillstånd enligt första stycket, skall prövningen enligt andra stycket avse endast villkor för utförandet som behöver uppställas för att spridning av smittsam fisksjukdom skall förebyggas.

Innan tillstånd meddelas, skall yttrande i regel inhämtas från statens veterinärmedicinska anstalt.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller i tillämpliga delar även i fråga om andra kräftdjur än som avses i 1 §.

30 §.

Fiskeristyrelsen äger, om så finnes påkallat av fiskevårdshänsyn eller för erhållande av fisk till fiskodling eller för undersökning av betydelse i vattenmål eller för vetenskapligt ändamål, medge undantag från förbud som med-

delats i eller med stöd av denna stadga. Är frågan av särskild betydelse, skall den underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Om fiske på internationellt vatten

31 §.

Bestämmelserna i 3, 6, 12, 23, 25 och 30 §§ skall i tillämpliga delar gälla även vid fiske från svenskt fartyg på internationellt vatten.

Vad i 7 § stadgas skall jämväl tillämpas på sådant vatten beträffande redskap, som utsatts från svenskt fartyg.

Om förbud mot införsel och försäljning m. m.

32 §.

Ej må någon till riket införa eller i riket ilandföra hummer under tiden från och med den 1 juli till och med den 15 september, ostron under tiden från och med den 1 maj till och med den 31 augusti eller kräfta under tiden från och med den 1 november till och med den 7 augusti.

Fisk av i 23 § första stycket nämnt slag som icke håller däri angivet minimimått får ej införas till riket eller i riket ilandföras. Förbudet gäller icke laxöring, om det visas att fisken fångats i sötvatten, och ej heller röding. Gädda och gös som ej håller ett minsta mått, räknat från nospetsen till stjärtfenans yttersta spets, av 40 centimeter får ej införas till riket.

Beträffande undantag från införsel förbudet då fråga är om transitering gäller vad därom särskilt är stadgat. I övrigt äger fiskeristyrelsen medge undantag från förbuden.

33 §.

Inkommer till riket fisk, som enligt 32 § icke får införas, må varan, därest den i behörig ordning anmäls till tullklarering, åter utföras.

Sker ej utförsel inom fyra dagar efter det varan enligt vad i tullstadgan sägs skall anses ha mottagits av tullanstalt, skall varan överlämnas till vederbörande polis- eller åklagarmyndighet eller till närmaste polisman. Beträffande varan skall därefter tillämpas vad enligt 45 och 47 §§ gäller i fråga om förverkad fisk, som tillhör fredat fiskslag eller ej håller stadgat minimimått.

34 §.

Ej må någon inom riket saluhålla, utbjuda, sälja eller i återförsäljnings-syfte köpa fisk av i 23 § första stycket nämnt slag utom röding som icke håller däri angivet minimimått. I fråga om laxöring gäller förbudet dock endast fisk som fångats i saltsjön. Åtgärd som nyss sagts får under tid då införsel och ilandföring av hummer, ostron eller kräfta enligt 32 § första stycket är förbjuden ej heller vidtagas med dylikt skaldjur som håller stadgat minimimått.

Vad i första stycket sägs skall icke gälla, om det visas att fisken eller skal-djuret lovligen till riket införts eller lovligen i riket ilandförts eller fångats efter tillstånd som i 30 § första punkten sägs eller, där fråga icke är om kräfte, eljest lagligen fångats inom riket.

35 §.

Åtgärd som avses i 34 § första stycket får ej vidtagas med gädda eller gös som icke håller de i 32 § andra stycket angivna minimimåtten, om det ej visas att fisken lovligen införts till riket.

Fiskeristyrelsen kan medge undantag från förbudet i första stycket, om det finnes påkallat för tillvaratagande av fisk som fångats av fiskevårds-hänsyn eller för erhållande av fisk till fiskodling eller för vetenskapligt ändamål.

36 §.

Innefattar bestämmelse, som meddelats i eller med stöd av denna stadga, förbud mot att inom angivet område fånga fisk å viss tid eller under visst minimimått, skall förbudet även gälla såsom förbud att inom området med det slags fisk vidtaga åtgärd enligt 34 §.

Ej heller får någon inom riket utanför område, där förbud enligt första stycket gäller, vidtaga nyss angiven åtgärd med fisk, som han vet vara olag-ligen fångad inom sådant område.

37 §.

Vad i 34—36 §§ stadgas skall ej gälla åtgärd med fisk som tagits i beslag eller förklarats förverkad.

Ansvarsbestämmelser m. m.

38 §.

Den som bryter mot förbud i 4 §, 8 §, 9 §, 11—13 §§, 15 § första stycket, 16—19 §§, 23 § eller 31 § första stycket,

eller bryter mot föreskrifterna i 15 § andra stycket eller 26 § första stycket, eller bryter mot bestämmelser som fiskeristyrelsen meddelat med stöd av 5 §, 20—22 §§ eller 24 §,

eller bryter mot förbud, som i anledning av företag enligt vattenlagen eller motsvarande äldre lag givits mot fiske inom visst område, dömes för olaga fiske till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till samma straff dömes den som åsidosätter föreskrifterna i 29 § första stycket eller villkor som uppställts för tillstånd enligt 29 §,

eller vidtager förberedelse till förbjudet fiske genom att med uppsåt att bedriva eller främja sådant fiske vid färd å fiskevatten medföra harka eller ljuster eller krokredskap, som gjorts särskilt ägnat för ryckfiske, eller ämne, som anges i 12 §, eller anordning, avsedd för fiske medelst elektrisk ström,

eller genom att med sådant uppsåt i vatten utlägga ämne eller anordning som nyss sagts.

39 §.

Den som bryter mot den enligt 3 § eller 31 § gällande ordningen för fiske som utövas av flera i samma vatten,

eller bedriver fiske i uppenbar strid mot vad i 6 § eller 31 § första stycket stadgas för undvikande av hopsnärjning av fiskeredskap, eller åsidosätter föreskrifterna i 28 §, 32 § eller 34—36 §§, straffes med böter.

Lika med olovlig införsel som i 32 § sägs anses försök därtill.

40 §.

Finnes någon ha bedrivit olaga fiske skall det olagligen fångade eller, där det undergått förskämning eller ej är i behåll, dess värde förklaras förverkat.

Påträffas i ett parti fisk sådan fisk som enligt första stycket skall vara förverkad på den grund att den fångats på otillåten tid eller icke håller stadgat minimimått, skall, därest ej innehavaren av partiet genast på egen bekostnad låter trovärdig person fränsortera den övriga fisken, jämväl denna fisk förklaras förverkad, om det icke finnes uppenbart obilligt.

Förklaras fisk förverkad, är även låda eller annan förpackning, vari den förvaras, förverkad.

Fiskeredskap som använts till olaga fiske eller vid straffbar förberedelse enligt 38 § andra stycket eller som eljest varit olagligen utestående, skall förklaras helt eller delvis förverkat, såvitt ägaren eller någon som var i hans ställe uppsåtligt förövat gärningen eller medverkat därtill och det ej är uppenbart obilligt; finnes redskapet ej i behåll skall i stället dess värde förklaras förverkat. Vad nu sagts gäller dock icke skjutvapen.

De i denna paragraf meddelade bestämmelserna gäller ej mot den som i god tro förvärvat fisken eller redskapet eller särskild rätt därtill.

41 §.

Finnes någon ha till riket olovligen infört eller sökt införa fisk i strid mot vad i 32 § föreskrives eller ha vidtagit åtgärd som är förbjuden enligt 34—36 §§, skall vad i 40 § första, andra, tredje och femte styckena stadgas äga motsvarande tillämpning, varvid den fisk som varit föremål för olovlig befattning skall anses såsom olagligen fångad.

42 §.

Ertappas någon å bar gärning, då han bedriver olaga fiske eller vidtager i 38 § andra stycket straffbelagd förberedelse till fiske, eller anträffas i fiskevatten redskap, som är otillåtet eller utestående i uppenbar strid mot vad i

15 § andra stycket, 26 § första stycket eller 28 § stadgas, äger fisketillsynsman, som förordnats av länsstyrelse eller fiskeristyrelsen, befälhavare på statens fartyg, vilket blivit utsänt för att övervaka ordningen på fiskeplats, samt befattningshavare vid tullverkets kustbevakning beslagtagna egendom, som enligt 40 § kan förklaras förverkad, ävensom båt eller annat, som kan antagas äga betydelse för utredningen om förseelsen. Enahanda befogenhet tillkommer, om fisket kränker enskild fiskerätt, vederbörande rättsägare eller hans folk.

Tulltjänsteman eller lotstjänsteman, vilken påträffar fisk som någon olovligt infört eller sökt införa till riket, har att verkställa beslag å fisken.

43 §.

I beslag tagen fisk som uppenbarligen bör förklaras förverkad enligt denna stadga och som är levnadsduglig skall omedelbart efter beslaget åter utsättas i det vatten vari den fångats, om det kan ske utan särskilda kostnader eller besvär.

Vid utsättandet skall trovärdigt vittne närvara om omständigheterna medger det.

44 §.

Den som verkställt beslag enligt 42 § skall anmäla beslaget till vederbörande polis- eller åklagarmyndighet eller till närmaste polisman. Om fisk beslagtagits, skall sådan anmälan göras även om fisken utsatts enligt 43 §.

Den som mottagit anmälan enligt första stycket skall, med iakttagande av vad i denna stadga eller i allmänhet finnes om beslag föreskrivet, förfara som om han själv gjort beslaget.

45 §.

Förverkad fisk som icke utsatts skall, om annat ej följer av vad nedan stadgas, mot skälig betalning försäljas.

Tillhör fisken fredat fiskslag eller håller den ej stadgat minimimått, får den försäljas endast till innehavare av fiskmjölsfabrik eller eljest till den som kan antagas komma att ej avyttra fisken. Försäljning till annan får dock ske om fisken undergått sådan märkning eller därmed vidtagits annan åtgärd, som tydligt visar att fisken varit beslagtagnen. Kan försäljning icke ske enligt vad nu sagts, skall fisken förstöras.

Har beslag lagts på fisk som är underkastad förskämning, får den genast försäljas eller, i fall som ovan avses, förstöras utan hinder av att dom å förverkande ej föreligger. Uppskattas fiskens värde till etthundra kronor eller mera och har ej försäljning påkallats av ägaren, skall dock tillstånd till åtgärden sökas hos den domstol som har att upptaga frågan om fiskens förverkande. Domstolen får meddela beslut om fiskens avyttring utan att höra ägaren.

Köpeskilling som influtit vid avyttring enligt föregående stycke skall intill dess frågan om förverkande blivit slutligt avgjord mot ränta insättas i bank.

46 §.

Vad i 43 och 45 §§ är stadgat skall iakttagas jämväl i fall då grund för beslag eller förverkande föreligger även enligt lagen om rätt till fiske.

47 §.

Förverkad fisk samt förverkat redskap eller värdet därav tillfaller kronan.

48 §.

Brott för vilket straff finnes utsatt i denna stadga åtalas av allmän åklagare. Delägare i visst fiskevatten skall, i fråga om rätt att beivra dylikt brott som där skett, alltid anses som målsägande.

Övergångsbestämmelser

Denna stadga träder i kraft den

Genom stadgan upphäves fiskeristadgan den 24 september 1954 (nr 607) och de bestämmelser som länsstyrelse med stöd av 14 § i sistnämnda stadga meddelat för län eller del därav.

Vad i övergångsbestämmelserna till fiskeristadgan den 24 september 1954 föreskrivits om fortsatt giltighet av 7 § jämte därtill hörande ansvars- och åtalsbestämmelser i 22 och 27 §§ fiskeristadgan den 17 oktober 1900 (nr 78) skall fortfarande gälla.

Bestämmelserna i 8 § fiskeristadgan den 17 oktober 1900 angående fiskgaller framför turbin jämte därtill hörande ansvars- och åtalsbestämmelser i 21 och 27 §§ nämnda stadga skall fortfarande gälla beträffande turbinanläggning, som tillkommit eller vartill tillstånd meddelats före den 1 januari 1955; dock att beslut som avses i 8 § andra stycket om annan anordning än fiskgaller meddelas av vattendomstol jämlikt 2 kap. 8 § vattenlagen.

Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till författningsrum, som ersatts genom bestämmelse i denna stadga, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

KAPITEL 1

Direktiv och uppläggning av utredningsarbetet

1. Direktiven för utredningen

Till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 18 oktober 1963 anförde chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, bl. a. följande.

Fritidsfisket har ökat starkt i Sverige under senare år. Bakgrunden till denna utveckling är bland annat att söka i att många människor fått kortare arbetstid, att inkomststandarden har förbättrats samt att det genom bättre vägnät och ökat bilinnehav blivit lättare att nå fiskevattnen. Härigenom har allt flera fått möjlighet att utnyttja fritiden i former som tidigare varit förbehållna en relativt liten del av befolkningen.

Fiskerätten bygger i princip på äganderätten till vattenområdet, vilken i sin tur i regel är knuten till jordägandet. Genom 1950 års vattengräs- och fiskerättslagstiftning definierades allmänt och enskilt vatten. Allmänt vatten finns i havet, Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. I allmänt vatten äger varje svensk medborgare rätt att fiska med rörligt redskap. I vissa fall föreligger också rätt till fiske i enskilt vatten för andra än ägarna. Bland annat gäller detta för varje svensk medborgare beträffande vissa fisken med rörliga redskap utefter kusterna, i de ovan nämnda insjöarna samt i Mälaren.

Enskilda vatten ägs eller arrenderas i viss utsträckning av staten, kommuner, hushållningssällskap, fiskevårdsföreningar m. fl. och upplåts till allmänheten mot köp av fiskekort. Vatten som ägs eller arrenderas av sportfiskeföreningar eller klubbar kan stundom vara öppna även för andra än medlemmarna.

Från statens sida har på olika sätt vidtagits åtgärder för att främja fisket. Även om huvudsyftet härvid i regel varit att tillgodose yrkesfiskets behov är åtgärderna i många fall av sådan karaktär att de kommer även fritidsfisket till godo. Genom lagstiftning har bland annat fastlagts gränserna mellan allmänna och enskilda fiskevattnen, varigenom möjligheterna till fiske utvidgats för andra än innehavarna av enskild fiskerätt, samt givits bestämmelser om rätt till fiske och om fiskevårdsområden. Genom ändring av fiskeristyrelsens instruktion år 1961 har fiskeristyrelsen ålagts att beakta såväl yrkesfiskets som fritidsfiskets intressen. Vid fiskeristyrelsens laboratorier utförs forskning och försök på fiskets område, som särskilt vad gäller sötvattenlaboratoriets verksamhet torde vara till gagn även för fritidsfisket. Vid hushållningssällskapen finns på statsmedel anställda fiskerikon konsulenter, vilka tillhandagår både yrkes- och fritidsfiskets utövare med råd och upplysningar. Vid domänverket, som förvaltar flertalet statliga fiskevattnen, finns vidare en särskild sektion för fiskefrågor, som även verkar för att öka möjligheterna till fritidsfiske på de statliga vattnen.

I samband med fritidsfiskets starka expansion under senare år har i olika sammanhang framförts önskemål om ytterligare åtgärder från statens sida för att möj-

liggöra ökat fritidsfiske. Önskemålen har framför allt gällt tillgång till lämpliga fiskevatten, som kan utnyttjas av envar efter köp av fiskekort eller på annat sätt, samt förbättrad fiskevård och övervakning i redan tillgängliga vatten. Vidare har efterlysts enklare och mera ändamålsenliga bestämmelser om var och när det är tillåtet att fiska samt åtgärder för att överbygga de motsättningar mellan yrkes- och fritidsfisket, som i en del fall uppkommit eller ökat.

Fritidsfisket har vidare genom sin snabba utveckling kommit att beröra vatten, som tidigare varit föga utnyttjade. Bland annat gäller detta norrländska fiskevatten i kronans ägo. Detta förhållande har aktualiserat en del nya problem, där framför allt behovet av reproduktion av fiskbestånden bör särskilt uppmärksammas.

Det ankommer i första hand på fritidsfiskarna själva och deras organisationer att överenskomma med vattenägarna om att fiskevatten ställs till förfogande och att fiskevården i befintliga vatten förbättras. Med hänsyn till fritidsfiskets stora värde ur friluft- och rekreationssynpunkt synes emellertid staten böra medverka till att leda fritidsfiskets utveckling. Enligt min mening motiverar den starka ökningen av fritidsfisket, som kan väntas tillta ytterligare under de närmaste åren, att en översyn sker av de statliga insatserna på detta område. Genom organisatorisk medverkan från statsmakternas sida samt ändamålsenliga fiskebestämmelser torde i inte obetydlig utsträckning bättre förhållanden kunna uppnås på fritidsfiskets område utan att därför statens kostnader för ändamålet behöver öka i större omfattning. Jag vill därför förorda att de statliga insatserna vad gäller fritidsfisket blir föremål för översyn genom särskilt tillkallade sakkunniga.

De sakkunniga bör undersöka om gällande vattengräs- och fiskerättslagstiftning lämpligen kan modifieras i syfte att skapa bättre möjligheter att bedriva fritidsfiske utan att yrkesfiskets intressen träds för nära. Därvid bör även — i samråd med vederbörande fiskeriintendenter — utredas om länsstyrelsernas lokala bestämmelser på fiskets område kan göras enklare och mera enhetliga. I samband härmed bör också övervägas om inte dessa bestämmelser i fortsättningen bör tillkomma genom ett intimt samarbete mellan länsstyrelserna och fiskeristyrelsen. Vid sin genomgång av nu nämnda lagstiftning och bestämmelser bör de sakkunniga jämväl söka klarlägga, om särskilda åtgärder — t. ex. i fråga om fisketillsyn och bevakning av vattnen — är erforderliga för att förebygga motsättningar mellan yrkes- och fritidsfiskare.

Utredningen bör vidare undersöka möjligheterna att inom ramen för nuvarande organisation åstadkomma förbättrad fiskevård samt att på olika sätt öka tillgången på vatten lämpade för fritidsfiske.

Utredningen bör under sitt arbete samråda med fiskeristyrelsen, domänstyrelsen, statens naturvårdsnämnd, 1962 års fritidsutredning, utredningen om avgiftsfri fiskerätt för jordbrukare i Norrbottens läns lappmarker samt yrkes- och fritidsfiskets organisationer.

2. Utredningsarbetets uppläggning

Samråd m. m.

Utredningen har under arbetets gång samrått med fiskeristyrelsen, statens naturvårdsnämnd, utredningen om avgiftsfri fiskerätt för jordbrukare i Norrbottens läns lappmarker, utredningen om organisation av den civila övervakningen till sjöss, 1965 års lantbruksorganisationsutredning samt rennärings-sakkunniga.

Företrädare för yrkes- och fritidsfiskets organisationer har beretts tillfälle till överläggningar med utredningen i första hand angående åtgärder som kunde vara ägnade att undanröja förefintliga motsättningar mellan de två kategorierna. Till grund för dessa överläggningar har legat skriftliga promemorior som i förväg tillställts utredningen. Följande yrkesfiskarorganisationer har varit representerade: Svenska västkustfiskarnas centralförbund, Svenska sydkustfiskarnas centralförbund, Svenska ostkustfiskarnas centralförbund och Svenska insjöfiskarens centralförbund. Från fritidsfiskets sida har Fiskefrämjandet, Svenska sportfiskareförbundet och Sveriges allmänna fiskevårdsförbund varit företrädare.

Utredningen har vidare överlagt med företrädare för domänstyrelsen angående skilda problem i samband med förvaltningen av kronans fisken.

På utredningens begäran har direktören Sture Annevall, Riksförbundet Landsbygdens folk, fiskerierassistenten Arne Wahlström, Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse, och jägmästaren Roland Nellbeck, Korsnäs-Marma aktiebolag, redogjort för erfarenheter av olika fritidsfiskebefrämjande åtgärder.

I samband med övervägandena inom utredningen av förslag till ändringar i lagen om fiskevårdsområden har utredningen inhämtat yttrande från lantmäteristyrelsen över utredningens arbetspromemoria nr 10 ang. åtgärder för att underlätta bildandet av fiskevårdsområden. Genom rundskrivelse till samtliga länsstyrelser har infordrats uppgifter rörande ansökningar om bildande av fiskevårdsområde och om föreskrifter enligt 24 § lagen om rätt till fiske.

Utredningen har från överståthållarämbetet och länsstyrelserna infordrat tryckta exemplar av samtliga lokala bestämmelser som utfärdats med stöd av 14 § fiskeristadgan. Efter systematisk bearbetning av detta material inom utredningen har ordföranden hållit överläggning med bl. a. samtliga fiskerierintendenter och företrädare för fiskeristyrelsens laboratorier angående den framtida utformningen av bestämmelser på detta område. Sedan ett preliminärt utkast till ny fiskeristadga utarbetats, har ordföranden ånyo överlagt med intendenterna i sötvattensdistrikten företrädesvis angående bestämmelser till skydd för vandringsfisken.

Genom skrivelse den 30 december 1966 uppdrog chefen för jordbruksdepartementet åt utredningen att efter samråd med statskontoret undersöka hur de hos hushållningssällskapen anställda fiskerikonsulenternas arbetsuppgifter och arbetsvolym fördelade sig på frågor som rör yrkes- respektive fritidsfisket. I samråd med statskontoret utformades två frågeformulär av vilka det ena avsåg konsulenternas arbetsförhållanden under år 1966. I huvudsaklig anslutning till den indelning i ärendegrupper som återfanns i konsulenternas årliga verksamhetsrapporter till lantbruksstyrelsen frågades hur stor del av den totala arbetsinsatsen som tagits i anspråk till förmån för yrkes-, husbehovs- och fritidsfisket. Det andra frågeformuläret avsåg att ge

svar på frågor rörande utvecklingstendenser inom de olika fiskekategorierna under senare år. Vidare ställdes olika frågor i syfte att få reda på om eventuella förskjutningar de olika kategorierna emellan påverkat eller kunde beräknas komma att påverka fördelningen av konsulenternas arbetsinsatser. Konsulenternas svar har inkommit till utredningen under mars och april 1967.

Till utredningen överlämnade skrivelser

För att tagas under övervägande vid fullgörandet av utredningsuppdraget har till utredningen överlämnats följande framställningar.

1) Den 7 november 1963 från Stockholms läns och stads hushållningssällskap angående inrättande av ny tjänst som fiskerikonsulent med huvuduppgift att svara för rådgivningen inom fritidsfisket;

2) den 17 mars 1964 från representanter för fiskerättsägare och fiskeintresserade i Gävleborgs län angående enklare former för fiskerättsupplåtelse;

3) den 29 maj 1965 från Svenska ostkustfiskarnas centralförbund angående problem för yrkes- och binäringsfisket som uppkommit till följd av det ökande fritidsfisket;

4) den 30 november 1965 från Fritidsfiskets samarbetsnämnd angående fiskeförbud i rotenonbehandlade vatten;

5) den 27 juni 1966 från Fritidsfiskets samarbetsnämnd angående behovet av åtgärder av servicekaraktär m. m. vid fiskevattnen;

6) den 27 juni 1966 från Svenska sydkustfiskarnas centralförbund angående införande av fiskevårdsavgift;

7) den 10 augusti 1966 från länsstyrelsen i Stockholms län angående fisketillsynen;

8) den 20 september 1966 från Sveriges fiskares riksförbund angående utredning om deltidsfiskets inverkan på yrkesfisket; samt

9) den 18 april 1966 från Svenska insjöfiskarens centralförbund angående ändring av bestämmelserna om minimimått på gädda och gös.

Dessutom har ett antal framställningar från olika organisationer överlämnats till utredningen för kännedom.

Avgivna yttranden

Efter remiss har utredningen avgivit följande yttranden.

1) Den 18 januari 1965 i anledning av Fiskefrämjandets framställning den 26 november 1964 om åtgärder för fisket i Vänern, Vättern och Hjälmaren;

2) den 11 augusti 1965 i anledning av betänkandet »Fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m.» (stencil Jo 1965:4);

3) den 4 november 1965 i anledning av 1962 års fritidsutrednings betänkanden del I (SOU 1964: 47) och del II (SOU 1965: 19);

4) den 23 september 1966 i anledning av medlemsförslag till Nordiska rådet om rekommendation till regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en nordisk planläggning och administration på fritidsfiskets område;

5) den 14 oktober 1966 i anledning av 1965 års lantbruksorganisationsutrednings betänkande »Lantbruksnämndernas nya organisation m. m.» (SOU 1966: 49);

6) den 21 februari 1967 i anledning av motioner till 1967 års riksdag, I: 652 och II: 819, ang. rätten att fiska med fasta redskap i kronans fiskevatten; samt

7) den 27 april 1967 i anledning av framställning den 20 februari 1967 av länsstyrelsen i Västerbottens län ang. fiskevården i kronans vatten ovan odlingsgränsen m. m.

KAPITEL 2

Tidigare undersökningar ang. fritidsfiskets omfattning och inriktning. Utvecklingstendenser. Begreppsbestämning

1. Tidigare undersökningar

a. Före 1950 års fiskerätsreform

Insjöfiskesakkunniga har under en särskild avdelning i sitt betänkande (SOU 1937: 10 s. 495—504) diskuterat amatörfiskefrågan med hänsyn till förhållandena i Vänern, Vättern, Mälaren, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Efter att ha påvisat amatörfiskets betydelse i dessa sjöar har de sakkunniga som sin mening uttalat, att tillgodoseendet av detta fiskes intressen inte kan ske genom fastställande av frivatten; amatörfiskarens intressen gäller nämligen praktiskt taget helt och hållet fiskesätt, som utövas i närheten av land, där det med hänsyn till övriga förhållanden aldrig kan komma i fråga att inrätta frivatten. Amatörfiskefrågan har därför av de sakkunniga prövats ur delvis andra synpunkter än dem som gjort sig gällande i den allmänna frivattenfrågan. Enligt de sakkunnigas uppfattning har det förevarande spørsmålet för de stora sjöarnas del i väsentliga hänseenden ej sådan karaktär att det skiljer sig från samma fråga i vad angår andra vatten; att ett verkligt behov av amatörfiskets ordnande föreligger ej allenast för de stora sjöarna utan över huvud taget, står klart för alla.

Vissa riktlinjer för frågans prövning har de insjöfiskesakkunniga sammanfattat i dessa punkter:

- 1) Sammanslutning av amatörfiskare i föreningar, som arrenderar fiskevatten;
- 2) sammanslutning av strandägare och fiskearrendatorer, som försäljer fiskekort berättigande till amatörfiske i de av sammanslutningens medlemmar disponerade fiskevattnen;
- 3) frigivande i lag av vissa amatörmässiga former av fiske med eller utan kombination med ett fiskekortssystem; samt
- 4) anskaffande genom statens försorg av särskilda fiskevatten, där amatörfiske tillåtes med eller utan kombination med fiskekort.

Mot det under punkt 3) ifrågasatta frigivandet i lag av vissa amatörmässiga fiskemetoder har de insjöfiskesakkunniga framfört starka betänkligheter utom såvitt angår fiske med vanligt metspö och pimpel, vilka

fisken syntes de sakkunniga kunna betecknas som tämligen ofarliga med hänsyn tagen till fiskevattenshavarnas intressen och fiskevården.

Fiskevattensutredningen (SOU 1939: 28 s. 143) har uttryckt en avvisande inställning till tanken att frige vissa av amatörer utövade fisken vid behandlingen av frågan om amatörfiskeupplåtelser i kronans fiskevatten samt om tillämpning av motsvarande system i vatten tillhöriga enskilda. Utredningen har bestämt avrått från att i en eller annan form tillåta mete på andras vatten och till motivering anført.

Ett frigivande av mete vore olyckligt redan ur den synpunkten, att genom dylikt fiske i många vatten kunna fångas stora mängder abborre samt ungar och jämväl större exemplar av laxfiskar. Ett mete, utövat utan kontroll och av ett flertal personer, kan sålunda komma att inverka ytterst menligt på fiskbeståndet i ett vatten. Vidare synes ett frigivande av mete på annans vatten lätt kunna komma att få förödande verkningar, i det att det torde bliva synnerligen svårt för att icke säga omöjligt att kontrollera, huruvida vederbörande verkligen hålla sig enbart till mete och icke samtidigt utöva även annat, icke tillåtet fiske till men för fiskbeståndet och sålunda fiskerättsägarna.

Fiskevattensutredningen har i sitt förslag sökt tillgodose amatörfiskets — eller som det där benämnes sportfiskets — intressen genom förslag om uppdelning av kronans fiskevatten, så att vissa grupper av dessa skulle upplåtas dels mot försäljning av fiskekort till personer såväl inom orten som från andra delar av landet, dels mot arrende till sportfiskare eller sammanlutningar av dylika eller till turiststationer för vidare upplåtelse till besökande. Utredningen har även hänvisat till förefintliga möjligheter att ordna amatörfiske genom upplåtelse av vatten på härads- och sockenallmänningar, genom att kommunerna förvärvar fiskevatten samt vad angår landets sydligare delar, där kronovatten är mera sparsamt förekommande, genom att dylika vatten gemensamt med enskildas vatten upplåtes för amatörfiske.

Fritidsutredningen har i sitt den 31 maj 1940 avgivna betänkande med utredning och förslag angående inrättande av fritidsreservat för städernas och de tätbebyggda samhällenas befolkning (SOU 1940: 12) berört frågan om upplåtelse av rätt till amatörfiske i kronans vatten. Fritidsutredningen har föreslagit att på domänfondens fastigheter skulle bildas statliga fritidsreservat, s. k. riksallmänningar, vilkas besökare borde i största möjliga utsträckning få tillfälle att utöva sportfiske. Till riksallmänning hörande vatten skulle därför, i all den mån det visade sig förenligt med en god fiskevård och hänsynstagande till ortsbefolkningens behov av vatten för husbehovsfiske, avsättas som kortfiskevatten; mera undantagsvis skulle inom riksallmänningar vatten upplåtas till sportfiskesammanslutningar.

Till den år 1943 tillsatta *fiskerättskommittén* överlämnade Kungl. Maj:t den 24 mars 1944 insjöfiskesakkunnigas och fiskevattensutredningens betänkanden för att tagas i övervägande vid fullgörandet av kommitténs

uppdrag. Med anledning av uttalandena i de sistnämnda båda utredningarna ansåg sig fiskerättskommittén i sitt betänkande den 31 juli 1947 (SOU 1947: 47) böra till granskning uppta frågan om amatörfisket och dess samband med fiskerilagstiftningen (s. 251—257).

Under beteckningen amatörfiske innefattar fiskerättskommittén alla de kategorier av fiskande, som i olika sammanhang plägar kallas amatör-, sport-, nöjes- eller tillfällighetsfiskare. Gemensamt för alla dessa är att de bedriver fisket först och främst som nöje och för rekreation, ehuru naturligtvis oftast också i avsikt att anskaffa fisk till det egna hushållet. Växlande fiskemetoder kommer härvid till användning. Främst märkes, då det gäller ett mera sportbetonat fiske, det moderna spinnfisket, vilket torde ha tagit överhand över vanligt mete med flöte samt mask som agn. Andra allmänt brukade amatörfiskemetoder är drag-, pimpel-, angel-, slant- och långrevsfiske, vartill kommer det svårare men ur sportsynpunkt förnämligare flugfisket.

Fiskerättskommittén erinrar om att fiskevattensutredningen år 1939 med stöd av vissa inhämtade uppgifter uppskattat antalet sportfiskare inom landet till minst 100 000. Kommittén anser att deras antal utan tvivel stegrats under tidsperioden 1939—1947 och beräknar deras antal till snarare över än under 200 000, samt tillfogar att om man räknar med den stora massan av nöjesfiskare, vilka fiskar mera tillfälligtvis, blir siffran säkerligen flera gånger högre. Kommittén anser att den starka tillväxten främst sammanhänger med friluftslivets uppsving, motorismens genombrott till lands och sjöss samt den ökade fritiden.

Med hänsyn tagen till platsen för fiskets utövning skiljer fiskerättskommittén mellan olika grupper bland amatörfiskarna, nämligen sådana som bedriver detsamma i hemorten, sådana som under resor till olika delar av landet samtidigt önskar få tillfälle att fiska och slutligen sådana som på ett eller annat sätt skaffar sig fiskerätt i mera avlägsna trakter, dit de då far främst för fiskets skull.

Efter att ha erinrat om att anledningar till konflikter mellan fiskevattensägare samt yrkes- och binäringsfiskare, å ena sidan, samt amatörfiskare, å andra sidan, mångenstädes uppstått, framhåller fiskerättskommittén.

De förhållanden för vilka här redogjorts har medfört att amatörfiskefrågan numera i viss mån kommit att tilldra sig de statliga myndigheternas uppmärksamhet. Behovet av att bereda lämplig sysselsättning åt de talrika arbetsanställda som åtnjuta lagstadgad semester har därvid även spelat in. Från kommuners och enskildas sida är amatörfisket föremål för ett påtagligt intresse. Det blir sålunda allt vanligare att städer och andra samhällen, större industriföretag, turisthotell, friluftsföreningar, ja även privatpersoner med underlydande personal upplåter egna eller för ändamålet arrenderade vatten till amatörfiske. Detta kan ske genom försäljning av fiskekort, som berättigar till utövande av vissa fiskemetoder i fiskevattnet, eller genom att detta upplåtes till en amatör- eller sportfiskeförening för att nyttjas av dess medlemmar. Vanligt är att sammanslutningar av fiskerättsägare — ofta under benämningen fiskevårdsföreningar — upplåta medlemskap åt i orten boende personer, som ej har del i vattnet, eller tillhandahåller fiskekort åt såväl ortsbor som fiskande från andra trakter. Även sammanslutningar av

yrkesfiskare med egna eller arrenderade vatten har på vissa håll ordnat amatör-fisket genom försäljning av fiskekort. Slutligen har staten på senare tid börjat upplåta rätt till kortfiske i vissa av kronans fiskevatten, framför allt sådana som är belägna utmed större turistleder. Trots allt vad sålunda åtgjorts visar dock erfarenheten, att efterfrågan av fiskemöjligheter alltså är vida större än tillgången på dylika.

Enligt fiskerättskommitténs mening borde något frigivande av vissa fiske-metoder i direkt syfte att främja amatörfisket inte ifrågakomma, men kommittén framhöll samtidigt att kommitténs förslag till fiskelag i flera av-seenden innefattade ökade möjligheter att lösa amatörfiskefrågan. Därjämte förutsatte kommittén att genom enskilda initiativ, särskilt från städers och andra kommuners sida, ytterligare tillfällen till amatörfiske beredes in-byggarna.

Fiskerättskommittén har avslutningsvis framhållit, att ett praktiskt, i såväl saltsjön som sötvattnen användbart sätt att i samverkan med myndig-heterna ordna tillfällen till amatörfiske erbjuder det av kommittén fram-lagda förslaget om bildande av fiskevårdsområden. Förslaget förutsätter sålunda bl. a. att genom meddelande av särtillstånd till fiske (fiskekort) rätt till amatörfiske skall kunna upplåtas i ett fiskevatten, som utgör fiskevårdsområde, och kommittén har räknat med att detta i många fall skall komma att ske samtidigt som yrkesfiske där utövas. Av största vikt är nämligen enligt kommittén, att de motsättningar som nu förefinnes mellan yrkes- och amatörfiskare utjämnas, och detta lär bäst ske genom att dessa grupper genom samarbete vinner förståelse för varandras syn-punkter och intressen.

b. 1950 års riksdags beslut med konsekvensåtgärder

I prop. 1950: 60 har dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, stats-rådet Sträng, redogjort för sin uppfattning beträffande några frågor av grundläggande betydelse för utformningen av en ny fiskelagstiftning. De-partementschefen har anfört bl. a. följande (s. 24—25).

För de alltmer växande skarorna av amatörfiskare är det — — — ur social synpunkt angeläget att de skola få en öppen möjlighet att i lagliga former kunna bedriva sin sysselsättning, på några ställen kanske genom att fisket göres helt fritt och på andra ställen genom att de till skäligt pris kunna förvärva tillstånd till fiske. Om icke tillräckliga vatten kunna ställas till rekreativfiskarnas dispo-sition, kan konkurrensen om de tillgängliga vattnen lätt komma att få skadliga återverkningar även på yrkesfisket i form av stegrade arrenden och minskad rörelsefrihet.

Enligt min uppfattning bör det allmänna, i den mån konflikt uppkommer mellan dessa intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäliga krav. Redan med hänsyn till den betydelse det yrkesmässigt bedrivna fisket har ur ekonomisk synvinkel och ur försörjningssynpunkt synes det skäligt att statsmakterna, såvitt på dem ankommer, skola söka bereda denna närings utövare möjlighet att bedriva

sitt fiske utan onödiga hinder. Då det yrkesmässiga fisket fått en alltmer rörlig karaktär, måste det i allt större utsträckning bedrivas även på annans vatten.

I betraktande av den roll fisket såsom rekreationsmedel spelar för stora grupper av befolkningen, synes det slutligen nödvändigt att även rekreationsfiskarintresset beaktas. Även här gäller emellertid, att ett fullständigt frigivande av det fiske, som hittills varit underkastat enskild fiskerätt, i vart fall på längre sikt knappast kan väntas bli till gagn ens för dem, som därigenom skulle få ökade fiskemöjligheter. Särskilt i de vatten, där fiskbeståndet är mera stationärt, skulle ett frigivande av fisket säkerligen skapa allvarlig risk för en utarmning av fiskbeståndet och försvåra genomförandet av fiskevårdande åtgärder. Förbises bör ej heller, att ett sådant frigivande i vissa fall måste försämra arbetsbetingelserna för det yrkesmässigt bedrivna fisket.

I viss mån kommer rekreationsfiskarintresset att tillgodoses genom den utvidgning av det fria fisket som jag i det följande, i huvudsaklig anslutning till kommittén, kommer att föreslå. Jag överväger även att till förmån för rekreationsfisket föreslå vissa ändringar i nu gällande bestämmelser angående utnyttjandet av kronans fiskevatten. Några längre gående åtgärder från statens sida böra enligt min mening icke vidtagas i samband med utformningen av fiskelagstiftningen. Ofta förde den bästa lösningen ligga i att städer och andra samhällen, större industri-företag och friluftsförbund upplåta egna eller för ändamålet arrenderade vatten till amatörfiske.

Vid behandlingen i samma prop. (s. 49) av frågan om fiskerätten i de stora insjöarna har departementschefen föreslagit en viss utvidgning av frifisket i förhållande till fiskerättskommitténs förslag enligt följande.

Vad Mälaren beträffar ha meningarna bland remissinstanserna på förevarande punkt varit delade. För egen del finner jag starka skäl tala för att befolkningen i städer och andra samhällen kring denna sjö bör ha tillgång till åtminstone något vatten där rekreationsfiske fritt kan utövas. Därmed vinnes indirekt en fördel också för yrkesfiskarna genom att konkurrensen om fiskearrendena minskas. Även kommittén har vitsordat att fritt fiske redan nu förekommer i sjöns centrala delar, där Norra Björkfjärden, Prästfjärden, Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden bilda en sammanhängande öppen vattenyta. Denna kan enligt min mening väl jämföras med motsvarande områden i Hjälmaran och Storsjön. På grund av vad sålunda anförts förordar jag, att fisket gives fritt i dessa fjärdar, dock endast utanför det egentliga strandvattnet. Några mera allvarliga olägenheter för fiskevården torde icke vara att befara härav. —

Tredje lagutskottet vid 1950 års riksdag vidgade Kungl. Maj:ts förslag om fritt fiske på enskilt vatten på det sättet, att utskottet (utlåtande nr 23 s. 23—24) förordade, att vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Väster-norrlands, Gävleborgs och Uppsala län varje svensk medborgare i enskilt vatten skulle få bedriva fiske med rörligt redskap icke blott efter strömming och skarpsill utan även efter annan fisk, dock ej efter lax. Bestämmelsen härom har inskrivits i 6 § lagen om rätt till fiske.

För fritidsfisket betydelsefulla konsekvensåtgärder till 1950 års vatten-gräns- och fiskerättslagstiftning kan sammanfattas på följande sätt.

1) I administrativ ordning utfärdade bestämmelser (kungörelse och cirkulär) om förvaltningen av kronans fisken den 7 juni 1951.

2) Efter utredning av fiskeristyrelsen, remiss- och propositionsbehandling vid 1954 års riksdag utfärdande av ny fiskeristadga den 24 september 1954.

3) Efter utredning av fiskeristyrelsen om upptagande av fiskevårdsavgift samt vissa riksdags- och lokala initiativ i frågan avslag av Kungl. Maj:t genom beslut den 20 januari 1963.

c. 1962 års fritidsutredning

Till chefen för kommunikationsdepartementet har 1962 års fritidsutredning avgivit betänkandena »Friluftslivet i Sverige» del I »Utgångsläge och utvecklingstendenser» (SOU 1964: 47) samt del II »Friluftslivet i samhällsplaneringen» (SOU 1965: 19).

Denna utrednings uppdrag är i huvudsak koncentrerat till två dominerande företeelser inom svenskt friluftsliv, nämligen fritidsbebyggelsen samt anläggningar och områden av olika slag ägnade att befrämja det rörliga friluftslivet. I anslutning härtill framhåller utredningen (del I s. 11).

Mellan dessa företeelser råder ett nära samband i olika hänseenden. Under sitt inledande arbete har utredningen funnit, att tillgängligt material för att bedöma friluftslivets utveckling i landet och medborgarnas önskemål och framtidsförväntningar varit helt otillräckligt med hänsyn till utredningsuppdragets vittgående syftning. Utredningen har på grund härav ansett det nödvändigt att verkställa vissa grundläggande undersökningar och inventeringar. Då detta omfattande och till stor del nya material har bedömts vara av intresse för myndigheter, organisationer och allmänhet och dessutom kunna komma till nyttig användning i den löpande verksamheten på många områden, har utredningen funnit lämpligt publicera materialet i ett särskilt betänkande, benämnt Friluftslivet i Sverige, del I, Utgångsläge och utvecklingstendenser.

Ur detta betänkande sammanfattar fritidsfiskeutredningen i det följande uttalanden och uppgifter som berör fritidsfisket.

2.1. s. 14: Sport och friluftsliv har fått en allt vidare utbredning och kommit att spela en viktig roll som fritidssysselsättning. Detta innebär, att allt fler människor ägnar sig åt sommar- och vinteridrotter, sportfiske, camping m. m. eller skaffar sig naturkontakt genom att ha ett fritidshus.

2.1. s. 15: Bland andra viktigare organisationer må nämnas:

Fiskefrämjandet 44 000 medlemmar

Även om åtskilliga fritidssysselsättningar redan har nått en betydande omfattning, synes det vara realistiskt att utgå ifrån att ett stort antal människor ännu icke hunnit anpassa sig till de nya förhållandena. Den fortgående anpassningen kräver ökade möjligheter till att utöva olika fritidssysselsättningar, dvs. en utökad fritidsservice.

3.2.1. s. 39: Tabell 4. Tätortsbefolkningens friluftsvanor sommartid. Befolkning i åldern 18—65 år i städer och köpingar med mer än 10 000 invånare. Fördelning,

procent, efter aktivitet, som uppgivits såsom huvudsaklig friluftssysselsättning under sommarhalvåret. (Fråga 8, bilaga 1.)

Aktivitet	Män	Kvinnor	Totalt
Fiske, jakt	11	3	7

Tabell 5. s. 41: Tätortsbefolkningens friluftsvanor vintertid. Befolkning i åldern 18—65 år i städer och köpingar med mer än 10 000 invånare. Fördelning, procent, efter aktivitet, som uppgivits såsom huvudsaklig friluftssysselsättning under vinterhalvåret. (Fråga 8, bilaga 1.)

Aktivitet	Män	Kvinnor	Totalt
Fiske, jakt	6 %	1 %	3 %

Tabell 6. s. 42: Omfattningen av vissa friluftssysselsättningar bland tätortsbefolkningen. Befolkning i åldern 18—65 år i städer och köpingar med mer än 10 000 invånare. Fördelning, procent, efter antal gånger vissa friluftaktiviteter utövats under 1963. (Fråga 11, bilaga 1.)

Aktivitet	Antal gånger						Summa	Summa antal personer, som utövat sysselsättningen
	0	1—2	3—5	6—20	21—50	50—		
Friluftssysselsättningar								
Fiske	59	4	8	17	8	4	100	1 010 000

Tabell 8. s. 47: Sambandet mellan ålder och deltagande i vissa friluftssysselsättningar. Andel personer, procent, inom olika åldersgrupper, som utövat resp. aktivitet tre eller fyra gånger under året. Befolkning i åldern 18—65 år i städer och köpingar med mer än 10 000 invånare.

Aktivitet	Åldersgrupper					Totalt
	18—25	26—35	36—45	46—55	56—65	
Friluftssysselsättningar						
Fiske	40	41	46	36	21	37

3.3. s. 55. Tabell 15: Andel personer, procent, som önskar utöva vissa friluftssysselsättningar i större utsträckning. Befolkning i åldern 18—65 år i städer och köpingar med mer än 10 000 invånare. (Fråga 12, bilaga 1.)

Friluftssysselsättningar	Andel personer, som utövat resp. aktivitet, procent
Fiske	15 %

5.4. s. 85. Tabell 34: Tätortsbefolkningens semestersysselsättningar 1963. Befolkning i åldern 18—65 år i städer och köpingar med mer än 10 000 invånare. (Fråga 25, bilaga 1.)

Semestersysselsättningar	Andel personer, som utövat resp. aktivitet, procent
Fiskade	43 %

I fritidsutredningens betänkande del I framhålles sammanfattningsvis i avsnittet 9.2. s. 164.

Det framgår även av utredningen att vissa klassiska inslag i det svenska friluftslivet hävdar sig med överväldigande styrka. Dit hör att njuta sol och bad, det enkla strövandet i skog och mark för att uppleva en vacker natur, sysslandet med den egna stugan samt vissa sportbetonade sysselsättningar i naturmiljö.

såsom skidåkning, segling eller annan båtsport, fiske och jakt. Alla dessa aktiviteter har gammal hävd i Sverige och kan här utövas bättre än i många andra länder i Europa.

Ur betänkandet »Friluftslivet i Sverige» del II »Friluftslivet i samhällsplaneringen» återger fritidsfiskeutredningen här ur avsnittet 10.5. »Vissa specialmyndigheters ansvar på friluftslivets område» följande (s. 287—288).

Slutligen vill utredningen starkt understryka *fiskeristyrelsens* och *de lokala fiskeritjänstemännens* stora ansvar för en utveckling av fritidsfisket i landet. Vilka åtgärder, som härvidlag främst bör ifrågakomma, utreds f. n. i särskild utredning (utredningen angående översyn av de statliga insatserna om fritidsfisket och därmed sammanhängande frågor). Fritidsutredningen vill i detta sammanhang endast understryka, att fritidsfisket redan nu har ansevärd dimensioner och enligt utredningens undersökningar sannolikt står inför en ytterligare kraftig expansion (jfr del I, sid. 57). Fritidsutredningen vill särskilt understryka vikten av att lämpliga fiskevatten iståndsättes i snabb takt och ställes till förfogande för sportfiskarna i enkla former. Den centrala friluftsmyndigheten torde kunna bidra med synpunkter på den regionala angelägenhetsordningen i detta arbete samt med riktlinjer för sportfiskevattnens samband med anläggningar i övrigt för det rörliga friluftslivet (campingplatser, övernattningsmöjligheter i övrigt, anordningar för bilturismen, fiskevattnens omhändertagande i naturreservat m. m.).

Fritidsutredningen har icke haft möjlighet att gå in på en prövning, i vad mån ovan berörda myndigheters kapacitet svarar mot de krav som friluftslivet i dag har anledning uppställa. Utredningen har i stället förutsatt att vederbörande myndighet, sedan statsmakterna tagit ställning till utredningens förslag och därmed formulerat grunderna för samhällets friluftspolitik, skall i vanlig ordning för sitt verksamhetsområde begära de resurser, som på grund härav blir erforderliga.

2. Utvecklingstendenser

I skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 29 maj 1967 har Fiskefrämjandet önskat en bredare undersökning av det svenska fritidsfiskets omfattning, utformning och utvecklingstendenser samt bl. a. anført.

I det av 1962 års fritidsutredning framlagda betänkandet »Friluftslivet i Sverige: Del I. Utgångsläge och utvecklingstendenser» (SOU 1964:47) redovisas en av utredningen verkställd undersökning rörande det svenska friluftslivets omfattning och inriktning.

Undersökningen — vilken avser den vuxna befolkningen i städer och större tätorter (ca 2,5 milj. människor) — visar bl. a. att under det aktuella året (1963) hade drygt en miljon eller 41 % av den undersökta befolkningsdelen fiskat på sin fritid. Av materialet framgår vidare att 43 % av dem som haft semester under året fiskat på denna ledighet, men även att ett stort antal människor skulle ha ägnat sig åt fritidsfiske — eller gjort det i större utsträckning än hittills — om det funnits bättre möjligheter härtill.

Ifrågavarande undersökning — som är den första officiella om fritidsfisket och därför ytterst intressant — visar att fisket är en långt större och mera omfattande fritidsaktivitet än vad man i allmänhet hittills ansett på grundval av gjorda uppskattningar, t. ex. i fritidsfiskets organisationer. Av undersökningen synes framgå att fisket idag är en av de mest utbredda fritidssysselsättningarna i vårt land.

Fiskefrämjandet har givetvis med största uppmärksamhet studerat det framlagda materialet och även jämfört det med motsvarande undersökningar från t. ex. USA, med vilka det för övrigt visar påfallande stor överensstämmelse.

Enligt Fiskefrämjandets uppfattning är det dock nödvändigt och naturligt att denna basundersökning — utförd på en begränsad del av befolkningen och verkställd av en utredning, vilken ej haft möjlighet eller anledning att närmare ta upp fiskefrågorna — fullföljs och kompletteras av en mera fullständig undersökning av det svenska fritidsfisket. Härigenom skulle en väsentligt fastare grund erhållas för den fortsatta bedömningen av fritidsfiskets utveckling och därmed sammanhängande frågor än vad man nu har.

En sådan undersökning bör enligt Fiskefrämjandets uppfattning ej — som den tidigare — begränsas till en viss befolkningsgrupp, ej heller endast syfta till att fastställa antalet fiskande och dessas aktivitet mätt i fiskedagar. Av största vikt torde t. ex. vara att söka få fastställt hur och när fisket utövas, om det sker på eget vatten, inom kortfiskeområden eller i de s. k. frivattnen; vilka önskemål fritidsfiskefolket har beträffande upplåtelse, service och fiskevård; vilka summor som omsätts inom fritidsfisket och hur dessa fördelas, m. m.

Motsvarande utländska undersökningar, t. ex. »The 1960 Survey of Fishing and Hunting» utförd av »US Bureau of the Census» för »The Bureau of Sport Fisheries and Wildlife», torde ha gett erfarenheter, som kan utnyttjas vid undersökningens uppläggning. Detta gäller även genomförda svenska, mindre undersökningar, som bl. a. Fiskefrämjandet, Svenska Sportfiskareförbundet och Kiruna stad svarat för.

Enligt Fiskefrämjandets uppfattning torde det vara lämpligt att undersökningen utföres av Fiskeristyrelsen, vilken enligt instruktionsändringen 1962 även skall beakta fritidsfiskets intressen.

Med stöd av det anförda får Fiskefrämjandet hemställa att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om genomförandet av en undersökning av det svenska fritidsfiskets omfattning, utformning och utvecklingstendenser.

I remissutlåtande över framställningen den 5 juni 1967 har fiskeristyrelsen bl. a. anförts.

Fiskeristyrelsen delar Fiskefrämjandets uppfattning att 1962 års fritidsutrednings undersökning av fritidsfisket bör fullföljas och kompletteras. Styrelsen grundar sitt ställningstagande bl. a. på det faktum att fritidsutredningens mycket höga siffror på fritidsfisket som friluftaktivitet ingalunda fått stå oemotsagda. En utredning från delvis andra utgångspunkter än fritidsutredningens skulle säkert kunna bidra till att skingra en del missförstånd och överdrivna föreställningar.

Fritidsutredningens undersökningar utfördes av statistiska centralbyrån, och den bredare undersökning som Fiskefrämjandet nu önskar bör lämpligen ske i centralbyråns regi, då fiskeristyrelsen saknar tillgång till statistiskt skolad arbetskraft.

Utredningen ifrågasätter huruvida den i utredningens direktiv angivna målsättningen — skäligheten och omfattningen av statliga insatser för fritidsfisket av legislativ och organisatorisk art — kräver så ingående statistiska undersökningar som Fiskefrämjandet enligt den lämnade redogörelsen påyrkat. Mot den påräknade effekten av undersökningarna måste vägas bl. a. tidsutdräkten och de säkerligen betydande kostnaderna för undersökningarna. Utredningen har låtit sig ledas av synpunkten att de statliga åtgärderna på föreliggande område mycket väl kan bestämmas till såväl innebörd som

omfattning på grundvalen av det uppskattade antal medborgare vilka har fritidsfiske som sin huvudsakliga fritidsaktivitet. Även om detta antal enligt sakens natur blir väsentligt lägre än Fritidsutredningens beräkning, som pekar på ett antal av omkring 1 milj. människor, så undvikes friktionsanledningar mellan yrkesutövarna och fritidsfiskarna genom att endast ett mera stadigvarande och frekvent utövat fiske får motivera statliga insatser. Detta förefaller också väl stämma överens med utredningens direktiv på denna punkt.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår att fiskevattensutredningen år 1939 uppskattade antalet sportfiskare inom landet till minst 100 000, att fiskerättskommittén ansåg att deras antal år 1947 stegrats till snarare över än under 200 000, att kommittén tillfogade att om man räknade med den stora massan av nöjesfiskare, vilka fiskade mera tillfälligtvis, blev siffran säkerligen flera gånger högre, samt att kommittén ansåg att den starka tillväxten främst sammanhängde med friluftslivets uppsving, motorismens genombrott till lands och sjöss samt den ökade fritiden.

Dessa grunder för uppskattningen av antalet fritidsfiskare i egentlig mening inom landet användes också av statsmakterna vid 1950 års riksdag som den tidigare redogörelsen utvisar vid ställningstagandena när det gällde att i lagstiftningsväg underlätta och främja fritidsfisket.

En granskning av fritidsutredningens siffror visar, att de personer som under 1963 utövat fiske mer än 20 gånger utgör 12 % av den undersökta delen av befolkningen — ca 2,5 milj. — eller i runt tal 300 000, samt att återstoden av fritidsutredningens miljonsiffra omfattar större delen av »den stora massan av nöjesfiskare».

Om man räknar med att intresset för fiske är ungefär lika stort inom mindre tätorter och på landsbygden som i de större tätorterna, torde det vara realistiskt att räkna med ca 600 000 personer i landet i åldern 18—65 år med fiske som huvudsaklig eller i vart fall betydande fritidsaktivitet.

Fritidsfiskeutredningen får tillägga att denna beräkning vid jämförelse med antalet utövare av åtskilliga andra fritidsaktiviteter fullt ut motiverar statliga främjandeåtgärder enligt de riktlinjer som uppdragits i direktiven för utredningen.

3. Begreppsbestämning

Den förut lämnade redogörelsen för tidigare undersökningar visar en stor splittring i fråga om terminologin, som framgår av denna sammanställning.

<i>Utredning etc.</i>	<i>Benämning(ar)</i>
Insjöfiskesakkunniga 1937	Amatörfiske, amatörfiskare
Fiskevattensutredningen 1939	Sportfiske, sportfiskare
Fritidsutredningen 1940	Amatörfiske, amatörfiskare

Fiskerättskommittén 1947

Amatörfiske, amatörfiskare, innefattande följande grupper: amatörfiske, amatörfiskare, sportfiske, sportfiskare, nöjesfiske, nöjesfiskare, tillfällighetsfiske, tillfällighetsfiskare,

Prop. 1950: 60

Amatörfiske, amatörfiskare
Rekreationsfiske, rekreationsfiskare

Fritidsutredningen 1962

Fritidsfiske, fritidsfiskare

Fritidsfiskeutredningens direktiv

Fritidsfiske, fritidsfiskare

Sammanställningen ger vid handen att språkbruket under 1960-talet stabiliserats till termerna *fritidsfiske* och *fritidsfiskare*, vilka termer utredningen också anser böra tillämpas.

Följande *definition av begreppet fritidsfiske* har rekommenderats av Fiskefrämjandet.

»Fritidsfiske är — till skillnad från fiske i förvärvssyfte — ett fiske bedrivet som sport eller rekreation och som regel, särskilt i s. k. frivatten, utövat med handredskap. Även då andra redskap användes syftar fritidsfisket ej till större fångst än för det egna behovet.»

Denna definition överensstämmer i stort sett med de bestämmelser som upptagits i kungörelsen den 25 mars 1960 (nr 47) angående rätt för utläning att fiska på allmänt vatten m. m. (1 §: »fritidsfiske med spö, pilk och liknande handredskap»; 4 §: förbud mot försäljning av fångst).

Vid sina överväganden använder sig fritidsfiskeutredningen av Fiskefrämjandets definition av begreppet fritidsfiske.

För det första måste från fritidsfiske skiljas *husbehovsfiske*, varmed vanligen avses sådant fiske som tämligen regelbundet och med yrkesmässiga redskap bedrivs av personer som i huvudsak själva förbrukar fångsten. Oftast är husbehovsfiskarna bosatta vid eller i närheten av fiskevattnet. Husbehovsfisket spelar i vissa trakter en inte ringa roll, vilket kommer till synes bl. a. i vattenmål om ersättning för skada på eller förlust av enskilt fiske samt i domänverkets praxis vid bestämmande av dess arrendatorers fiskande på kronans enskilda vatten m. m. Tilläggas må att husbehovsfisket inte redovisas i fiskeristatistiken.

Från fritidsfiske måste för det andra skiljas *binäringsfiske*, vilket bedrivs med huvudsakligen yrkesredskap och där fångsterna försäljes i den mån de inte förbrukas inom det egna hushållet, men fisket utgör binäring till annan sysselsättning, företrädesvis inom jordbruk eller skogsbruk. I den officiella statistiken finns sifferuppgifter på antalet binäringsfiskare en-

dast inom saltsjöfisket. Där anses som binäringsfiskare person som idkar förvärvsmässigt fiske vid sidan av annan näring, av vilken han har sin huvudsakliga inkomst, eller mera regelbundet driver fiske till husbehov. I praktiken torde dock person med mindre än ca 20 % av inkomsten här- rörande från fiske inte ha räknats med bland binäringsfiskarna.

Det fiske, som numera i allmänhet benämnes *deltidsfiske*, karakteriseras därav att det är ett fiske i förvärvssyfte i konkurrens med yrkesfisket som utövas väsentligen med yrkesfiskeredskap som nät etc. av personer yrkes- verksamma inom andra yrken än yrkes- och binäringsfiske och på fritid från huvudyrket. Deltidsfisket saknar också de sociala m. fl. aspekter som anläggs på fritidsfiske i ovan angiven bemärkelse.

För fullständighetens skull bör här nämnas även *yrkesfisket*. Med detta uttryck förstås vanligen sådant fiske, som bereder utövaren hans enda eller i vart fall huvudsakliga inkomst.

Organisationsförhållanden

1. Fiskefrämjandet

Fiskefrämjandet (Förbundet för främjandet av fritidsfiske) grundades 1950 och är en ideellt arbetande riksorganisation på fritidsfiskets område. Enligt sina stadgar har Fiskefrämjandet att arbeta i fiskets och fiskevårdens intresse, att slå vakt om fisket som rekreationsform, att verka för utjämnande av motsättningar mellan olika kategorier av fiskande samt att samla fritidsfiskarna i en effektiv organisation ävensom föras deras talan.

Varje svensk fysisk person har rätt till medlemskap i Fiskefrämjandet, som nu har ca 55 000 medlemmar. Medlemsavgiften är f. n. 18 kr. om året. Häri ingår bl. a. årsprenumeration på förbundets tidskrift »Svenskt Fiske/Sportfiskaren», prenumeration på årsboken »Fiske», ett speciellt medlemspass m. m.

Genom poströstning väljer medlemmarna ett eller flera ombud för varje län (ett ombud för varje fullt 2 000-tal medlemmar) och dessa representerar medlemmarna i överstyrelsen, som sammanträder en gång om året. I överstyrelsen är förutom länsombuden och förbundsstyrelsen (se nedan) en rad myndigheter och organisationer med anknytning till fisket representerade, såsom fiskeristyrelsen, domänverket, statens naturvårdsverk, kammarkollegiet, Svenska fiskeritjänstemannaförbundet m. fl.

De löpande förbundsangelägenheterna handhas av en förbundsstyrelse som är förbundets verkställande organ. Förbundsstyrelsen har sitt säte i Stockholm och består nu av sex ledamöter. Fiskefrämjandets kansli, redaktion och informationsbyrå är också placerade i Stockholm. Dessa organisationsenheter innefattar bl. a. en intendent, en redaktör-pressombudsman och en konsulent med fiskeritjänstemannautbildning.

En huvuduppgift för Fiskefrämjandet är utgivandet av årsboken »Fiske», som bl. a. redovisar huvuddelen av landets kortfiskevatten i länsföljd med korta uppgifter om fisktillgång, lokala föreskrifter och kortförsäljningsställen. Antalet redovisade kortfiskevatten är nu omkring 1 500. Årsboken innehåller också en artikeldel, där varje år behandlas en speciell fiskart ur biologiska och fritidsfiskemässiga synpunkter.

Tidskriften »Svenskt Fiske/Sportfiskaren» utkommer en gång i månaden och har nu en upplaga på 60 000 ex., varigenom den är en av Europas till upplagan största fisketidningar.

Fiskefrämjandet är numera remissorgan för fritidsfiskefrågor. I dess verksamhet ingår att sprida upplysning om fiskebestämmelser, att propagandera för »fiskevett» m. m. Fiskefrämjandet anordnar årliga kurser i fritidsfiske och därmed sammanhängande bestämmelser för ungdom samt vidare speciella kurser för kommunalmän och turistväsendets tjänstemän. Fiskefrämjandet har anslutit sig till Studieförbundet och utgett en kursbok i fritidsfiske, avsedd att täcka hela fritidsfiskefältet. På det lokala planet anordnas möten och diskussionsträffar för medlemmar och utomstående intresserade, i regel under medverkan av länsombuden.

2. Svenska sportfiskareförbundet

Detta förbund grundades 1919. Enligt sina gällande stadgar (antagna 1961) bedriver förbundet upplysning om sportfiske, verkar för god fiskevård, tillvaratar medlemmarnas sportfiskeintressen samt stödjer sportfiskets tävlingsform, »casting», som administreras av Svenska castingförbundet. Sportfiskareförbundet har i sin »sportfiskebalk» angett sin uppfattning om sportfiskets innebörd och sättet för dess bedrivande.

Sportfiskareförbundet är ett »klubbförbund», som består av ca 100 sportfiskeklubbar. Förbundet samarbetar fr. o. m. 1965 intimt med Fiskefrämjandet, med vilket det har ett gemensamt kansli. Förbundets tidskrift »Sportfiskaren» (grundad 1935) uppgick samtidigt i Fiskefrämjandets tidskrift »Svenskt fiske».

Förbundet bör uppfattas som det renodlade sportfiskets riksorganisation.

Förbundets beslutande organ är förbundsstyrelsen och dess verkställande organ förbundsstyrelsen. De anslutna sportfiskeklubbarna är regionalt sammanslutna i åtta distrikt. Klubbarna inom varje distrikt utser för ett år i sänder en delegat och suppleant för denne, vilken är ledamot av förbundsstyrelsen och vilken förutom av nyssnämnda åtta distriktsdelegater består av ordförande, vice ordförande, sekreterare, kassör samt en vetenskaplig ledamot.

3. Sveriges allmänna fiskevårdsförbund

Detta förbund bildades 1960 genom samgående mellan Svenska fiskevårdsförbundet och Amatörfiskarnas riksförbund. Till förbundet är anslutna 222 amatörfiskeklubbar och fiskevårdsföreningar.

Förbundet utger tidskriften »Amatörfiskenytt», anordnar Svenskt mästerskap i pimpelfiske samt föranstaltar om ett årligt varulotteri, fiskevårds- lotteri, vars inkomster delvis går till forskning och försök på fiskets område.

Förbundet har till syfte att befrämja fiskets bedrivande, fiskevattnens

rationella utnyttjande och ett gott samarbete mellan alla kategorier av fiskande.

Aktiv medlem är ansluten till förbundet genom lokal förening. Aktiv eller passiv medlem kan också vara förening, institution eller företag som förbinder sig att årligen stödja förbundets verksamhet med belopp som styrelsen bestämmer.

Förbundets angelägenheter handhas av en styrelse med förbundsstämman som beslutande vid valet av styrelseledamöter. Styrelsen består av förbundsordförande, vice ordförande samt två av förbundsstämman utsedda ledamöter. Dessa funktionärer bildar förbundsstyrelsens verkställande utskott. Till styrelsen är också knutna representanter, en för varje distrikt, för förbundets lokala distrikt.

Förbundets beslutande organ är förbundsstämman, vari samtliga distrikt är företrädna på det sättet att ett distrikt har lika många grundröster som antalet till distriktet anslutna föreningar samt därjämte ytterligare en röst för varje påbörjat 100-tal medlemmar inom distriktet. Förbundsstämman utser årligen två särskilda utskott, ett fiskevattenägareutskott och ett fritidsfiskareutskott, vardera om tre personer med suppleanter.

4. Samarbetsorgan

Ett kontakt- och samarbetsorgan mellan ovannämnda organisationer har bildats 1961 och erhållit benämningen Fritidsfiskets samarbetsnämnd.

5. Sammanslutningar av fiskevattenägare

Hushållningssällskapens förbund framhöll 1963 behovet av en riksorganisation för fiskevattenägare och uppdrog vissa riktlinjer för en sådan organisationen. Efter vissa förberedelser i anledning av detta initiativ har organisationsarbetet nu fortskridit så långt, att under 1968 kommer att konstitueras ett Sveriges fiskevattenägareförbund.

På länsplanet finns redan sedan några år fiskevårdsförbund eller fiskevattenägareförbund, som provisoriskt sammanslutit sig till en Sveriges fiskevattenägarekommitté med syfte att medverka i det nyssnämnda organisationsarbetet.

Av handlingar som till fritidsfiskeutredningen överlämnats av direktören i Stockholms läns och stads hushållningssällskap Sven Gesslein framgår följande om fiskevattenägarsammanslutningarnas fiskerättsliga funktion.

I många lokala föreningar för fiskevattenägare har medlemmarna (fiskerättsägarna) överfört sin fiskerätt på föreningen. I de flesta fall har upplåtelsebeslut (fiskekortsförsäljning till utomstående) dock fattats enligt regeln i 24 § 2 st. lagen om rätt till fiske, d. v. s. med enkel majoritet efter huvudtalet utan beaktande av delaktigheten. De rättsliga oklarheterna med

denna upplåtelseform har föranlett många föreningar att överväga ombildning till fiskevårdsområde. Som en hindrande faktor anges att vid avstyckningar inom samfällda vatten de nybildade fastigheterna tillerkänts mycket små andelar i stamfastigheternas fiskerätt och att de nybildade fastigheternas (sommarstugornas) ägare är föga intresserade av anslutning till fiskevårdsområde.

Fiskevattenägarföreningarnas ekonomi uppges bygga på fiskekortförsäljning till utomstående. Lägre kortavgift eller avgiftsfrihet tillämpas för delägarna själva.

6. Fiskevårdsföreningar

Fiskevårdsföreningen är den äldsta och största associationsformen för det enskilda fiskets nyttjande och förvaltning i vårt land. Vissa synpunkter på fiskevårdsföreningarna har fritidsfiskeutredningen framhållit i avsnittet om lagen om fiskevårdsområden (LOFO), varför utredningen i föreliggande avsnitt inskränker sig till att ge uppgifter om fiskevårdsföreningarnas antal, anslutning till länsorganisationer, o. s. v.

Någon riksorganisation i egentlig mening finns inte för fiskevårdsföreningarna. Utredningens siffermaterial bygger därför på uppgifter som utredningen infordrat från lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter. Dessa uppgifter är av flera skäl ganska ofullständiga, särskilt betr. omfattade vattenarealer och upplåtelsefrågans (fiskekortsförsäljningens) ordnande, varför de komprimerade sifferuppgifterna härom i nedanstående sammanställning bör uppfattas som mycket ungefärliga.

I sammanfattning och med nyssnämnda reservationer innebär nedanstående sammanställning att antalet fiskevårdsföreningar inom landet uppgår till 1 910, att föreningarna har ett sammanlagt medlemsantal av 86 644 personer, att fiskevårdsföreningarna förvaltar en sammanlagd vattenareal av 544 575 ha, samt att vid sidan av fiskevårdsföreningar i egentlig bemärkelse redovisas 291 sportfiskeklubbar och liknande föreningar. Vidare framgår att det övervägande antalet fiskevårdsföreningar, ur rikssynpunkt sett, försäljer fiskekort till utomstående eller i andra former ställer sina fiskevatten till förfogande för fritidsfiske.

7. Utredningens synpunkter

Den lämnade översikten följer i stort sett indelningen i »konsumentsammanslutningar» och »producentsammanslutningar». Till de förstnämnda hör Fiskefrämjandet, Svenska sportfiskareförbundet och — till huvudsaklig del — Sveriges allmänna fiskevårdsförbund. I någon mån bildar det sistnämnda förbundet en övergångsform till »producentsammanslutningar», eftersom i dess ledningsorganisation även ingår företrädare för fiske-

Län	Fiskevårdsföreningar				Länsorg.		7. Övr. org. klubbar o. dyl.	Anmärkning
	1. Antal	2. Medlemsantal	3. Areal ha	4. Upplåtelse av fiskerätt till allmänheten Antal för. %	5. Ja/Nej	6. Antal ansl. fvf.		
Stockholms.....	184	7 663	18 553	39 46,4	ja	55	61	¹ 24 st. fiskevattenägareför. ³ uppg. fr. 40 fvf.
Uppsala.....	14	2 982	4 730	10 71,4	nej	—	9	¹ 1 st fiskevattenägareför.
Södermanlands...	33	2 329	11 479	21 63,6	nej	—	14	³ uppg. fr. 20 st. fvf.
Östergötlands...	72	2 141	31 213	57 79,2	nej	—	29	Fiskevattenäg.förb. finns.
Jönköpings.....	137	3 025	49 289	125 91,2	nej	—	—) skall bildas.
Kronobergs.....	118	3 624	55 586	100 84,7	nej	—	2	
Kalmar.....	45	988	11 282	40 88,9	nej	—	9	Fiskevattenäg.förb. finns.
Gotlands.....	2	—	38	2 100,0	nej	—	—	
Blekinge.....	15	448	1 201	15 100,0	nej	—	6	
Kristianstads...	25	1 724	12 047	23 92,0	—	—	1	
Malmöhus.....	2	72	57	2 100,0	nej	—	—	
Hallands.....	26	381	1 574	23 88,5	nej	—	—	³ uppg. fr. 14 st. fvf.
Göteborgs o. Bohus.....	4	408	4 950	3 75,0	nej	—	8	² uppg. fr. 2 st. fvf. ³ uppg. fr. 3 st fvf.
Älvsborgs.....	186	3 881	56 111	137 73,7	ja	50	34	² uppg. fr. 161 st. fvf. ³ uppg. fr. 178 st. fvf.
Skaraborgs.....	19	705	—	19 100,0	ja	19	15	
Värmlands.....	166	6 623	ca 90 000	ca 80	ja	119	15	² uppg. fr. 119 st. fvf.
Örebro.....	39	739	67 220	39 100,0	nej	—	—	² uppg. fr. 12 st. fvf. Fiskevattenägareförb. finns. Uppg. hämtade fr. fiskeguide för Örebro län.
Västmanlands..	57	8 455	18 308	49 86,0	nej	—	1	Fiskeriför. med 26 medl. och 15 000 ha vatten finns dessutom.
Kopparbergs...	165	ca 10000	—	—	—	—	14	
Gävleborgs.....	77	ca 12000	—	nästan alla	ja	ca 77	8	
Västernorrlands.	156	3 166	35 464	60 82,2	nej	25	21	^{2, 3, 5} uppg. fr. 73 st. fvf. Fiskerättsägareförb. finns.
Jämtlands.....	228	8 341	60 250	62 100,0	ja	713	8	^{3, 4, 5, 7} uppg. fr. 62 st. fvf.
Västerbottens...	182	4 687	15 223	175 96,2	ja	100	28	² uppg. fr. 140 st. fvf. ³ uppg. fr. 40 st. fvf. 10 st. byalag som fun- gerar som fvf finns.
Norrbottnens....	158	2 262	—	—	—	—	8	¹ Lämnar årsredogörelse. ² uppg. fr. 55 st. fvf.
Summa	1910	86644	544575				291	

vattenägare. Producentssammanslutningarna representeras i sin mest typiska form av det under bildning varande Sveriges fiskevattenägareförbund. Gränsen mellan denna sammanslutning och fiskevårdsföreningarna av den hävdvunna typen är i viss mån flytande.

Fritidsfiskeutredningen kan inte frigöra sig från uppfattningen att fritidsfisket skulle ha mycket att vinna på en koncentration av de båda intressena — fritidsfiskarnas och vattenägarnas — till en enda riksorganisation för ettvarvt av de båda intressena. Inte minst betydelsefullt är det för statsmakternas ställningstaganden att som remissinstanser fungerar stora och väl sammansvetsade organisationer. Det är också en allmänt vedertagen princip för statsmakternas agerande i fråga om statsstöd i olika former att organisationsväsendet skall ha vunnit en viss, ganska hög grad av stabilitet för att det allmänna skall kunna träda in med stöd och hjälp i olika former.

Såvitt utredningen har sig bekant har en koncentration av »konsumentintresset» till en organisation övervägts vid kontakter mellan Fiskefrämjandet och Sveriges allmänna fiskevårdsförbund. Föreliggande strukturella olikheter de båda organisationerna emellan förefaller inte större än att de mycket väl kan överbryggas.

Utredningen anser sig också kunna fästa vissa förhoppningar vid att den till 1968 aviserade nya vattenägaressammanslutningen av rikskaraktär skall kunna skapa en bättre organisatorisk ordning på fiskevårdsföreningarnas område. Här råder som sammanställningen i det föregående visar en mindre tillfredsställande organisatorisk uppbyggnad, i det att endast inom åtta länsområden finns länsförbund, vilka f. ö. inte omfattar samtliga fiskevårdsföreningar inom resp. länsområde.

Fritidsfiskeutredningen hoppas också att de ganska långtgående reformer inom lagstiftningen om fiskevårdsområden och förvaltningen av samfällda fisken som utredningen föreslår i annat sammanhang skall bidra till att skapa en bättre ordning betr. förvaltningen av samfällda fiskevatten i fritidsfiskefrämjande syfte. Den planerade, riksomfattande vattenägarsammanslutningen skall dessutom enligt de till utredningen överlämnade handlingarna verka för en ökad tillämpning av lagen om fiskevårdsområden.

KAPITEL 4

Huvuddragen av den svenska fiskelagstiftningen

1950 års lagstiftning

De viktigaste civilrättsliga bestämmelserna i den svenska fiskelagstiftningen återfinnes i *lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske (nr 596)* och i den samtidigt utfärdade *lagen om gräns mot allmänt vattenområde (nr 595)*.

Fiskerätten bygger i princip på äganderätten till vattenområdet. Den anses ingå som en del i rätten till fast egendom och följer reglerna för sådan egendom i den mån inte särbestämmelser givits. Sedan gammalt har gällt vissa begränsningar för den enskilda äganderätten till vattenområde i havet och de största insjöarna. Genom vattengränslagen (VGL) bestäms gränsen mellan enskilt vatten, d. v. s. sådant vatten som ingår i fastigheterna, och allmänt vatten.

Vattengränslagen

I 1—4 §§ ges bestämmelser för *havet*. Enligt huvudregeln i 2 § hänföres till fastigheterna allt vatten inom 300 meter från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd. Om den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, sträcker sig det enskilda vattnet till denna djupkurva. En ö som vid normalt medelvattenstånd inte uppnår minst 100 meters längd har ej något enskilt vatten. Denna s. k. *strandvattenregel* kompletteras av den s. k. *enklavregeln*, vilken innebär, att allt vatten som har förbindelse med öppna havet endast över enskilt vatten också räknas som enskilt. Med denna regel har man velat hindra uppkomsten av områden med allmänt vatten som är helt omslutna av enskilt vatten. Enklavregeln är inte tillämplig vid Bohusläns kust fr. o. m. Gullmarsfjorden t. o. m. Hakefjorden.

Vid ost- och sydkusten från gränsen mot Finland till Listershuvud i Blekinge gäller vidare den s. k. *kilometerregeln* enligt vilken till fastigheterna hänföres — utöver vad som följer av strandvattens- och enklavreglerna — allt vatten, som saknar förbindelse med öppna havet av större bredd än en kilometer räknat från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd. Kilometerregeln gäller inte vid Öland och Gotland och ej heller vid andra friliggande öar som skiljes från fastlandet av allmänt vatten. Genom kilometerregeln blir innerskärgårdarna i betydande omfattning enskilt vatten.

Genom särskilda regler i 4 § utvidgas gränsen för enskilt vatten ytterligare beträffande området utanför Torne älvs mynning och vid fem närmare angivna skärgårdsområden på smålandskusten.

Den yttre gränsen för allmänt vatten sammanfaller med territorialgränsen.

Förutom i havet finns allmänt vatten endast i *Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland* (5 §). Beträffande dessa sjöar gäller samma regler som på ostkusten. I fråga om Hjälmaren och Storsjön har emellertid vissa områden, som enligt huvudreglerna skulle ha varit allmänt vatten, förklarats vara enskilt (6 §).

Gränsen mellan enskilt vatten och allmänt vatten är rörlig så till vida att den är underkastad förskjutning vid varaktiga förändringar av strandlinjen och vattendjupet. I första hand är härvid den sekulära landhöjningen av betydelse. Bestämning av gränsen kan företagas enligt reglerna i 7 kap. 8 § lagen om delning av jord å landet. Sådan gränsbestämning är emellertid utan verkan i den mån vid ny förrättning befinnes eller i annan ordning visas att bestämningen avviker från VGL:s bestämmelser.

Fiskerättslagen

Fiskerättslagens (FL) systematik bygger på VGL:s uppdelning i allmänt och enskilt vatten. Huvudprincipen kan sägas vara att i enskilt vatten fiske får bedrivas endast av den som innehar den enskilda fiskerätten under det att i allmänt vatten fisket är fritt för varje svensk medborgare. Denna princip har emellertid modifierats genom att fisket i enskilt vatten i stor utsträckning är fritt för varje svensk medborgare. Ett av FL:s mest framträdande ändamål är att dra upp gränsen mellan *enskilt fiske* och *fritt fiske* eller m. a. o. mellan fiske som grundar sig på enskild fiskerätt och sådant fiske som får bedrivas utan stöd av sådan rätt.

Fiske i allmänt vatten

I allmänt vatten får varje svensk medborgare fiska med rörligt redskap. Fiske med fast redskap kräver däremot, med det undantag som stadgas i 3 §, tillstånd av myndighet. Enligt 2 § får tillstånd att sträcka fast redskap från enskilt vatten ut i allmänt inte vägras innehavare av den enskilda fiskerätten, såvitt utsträckningen prövas kunna ske utan men för annan fiskande. Med fast redskap avses i FL fiskebyggnad samt med ledarm försett fiskeredskap, vilket medelst pålar eller tyngder eller annorledes fästes vid botten eller stranden och avses skola kvarstå längre tid än två dygn i följd.¹ Generella tillstånd för varje svensk medborgare att i visst allmänt vattenområde utsätta fast redskap meddelas av fiskeristyrelsen. Individuella tillstånd meddelas av länsstyrelsen beträffande viss fiskeplats. Härvid skall,

¹ Annat fiskeredskap benämnes rörligt redskap.

då konkurrens uppstår, företräde ges åt yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. (KK den 8 dec. 1950 med bemyndigande för fiskeristyrelsen och länsstyrelserna att lämna tillstånd till utsättande av fast fiskeredskap i allmänt vatten.)

Fiske i enskilt vatten

I enskilt vatten får enligt huvudregeln i 5 § fiske bedrivas endast av jordägaren eller den som enligt avtal, urminnes hävd, dom eller skattläggning eller på annan särskild grund äger rätt därtill. Med jordägaren menas här ägaren av den fastighet till vilken fisket hör. Ibland sammanfaller äganderätten till vattenområdet med fiskerätten i området, men oftast föreligger avvikelser i en eller annan form. Spörsmålet om huru därmed förhåller sig i det enskilda fallet regleras huvudsakligen i fastighetsbildningslagstiftningen. FL utgår ifrån att det är klarlagt vem den enskilda fiskerätten i varje särskilt fall tillhör.

Som tidigare nämnts är fisket i stor utsträckning fritt för varje svensk medborgare även i enskilt vatten. Regler härom finns upptagna i 6—15 §§ FL beträffande kusterna och i 16—20 §§ beträffande de stora insjöarna.

Enligt 6 § är vid kusten av Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län allt fiske med rörligt redskap utom efter lax fritt ända in till stranden. Således är endast laxfisket och fisket med fast redskap förbehållet fiskerättsägaren.

Vid kusten av Stockholms, Södermanlands, Östergötlands och Kalmar län samt vid Blekinge läns östra kust omfattar frifisket med ett undantag endast fiske efter strömming, sill och skarpsill med skötar och sillnät, som är att hänföra till rörliga redskap. Undantaget avser fiske med tobisnot i den sydligaste delen av området. I Stockholms och Södermanlands län gäller det fria fisket enskilt vatten med större djup än sex meter. Under tiden den 1 april—den 30 september är dock i Södermanlands län strömmings- och skarpsillfisket förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten in till ett avstånd av 200 meter från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd. Vid kusten av Östergötlands län och av Kalmar län norr om Kråkelund gäller samma regel som under sommarmånaderna i Södermanlands län, d. v. s. frifisket omfattar enskilt vatten med större djup än sex meter, om det därjämte är beläget minst 200 meter från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd. Fisket i Slätbaken, Tränöfjärden, Gropviken, Valdemarsviken, Syrsan, Bågviken, Gudingefjärden, Gamlebyviken och Lucernafjärden är dock inom närmare angivna gränser helt förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten. I Kalmar län söder om Kråkelund samt vid Blekinge läns östra kust är här avsett fiske fritt ända in till stranden. Vid Gotlands läns kust är fisket med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, och med tobisnot fritt.

Vid Blekinge läns södra kust är fisket fritt med rörligt redskap i enskilt vatten på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd eller, där den stranden följande kurvan för högst tre meters djup går längre ut, utanför denna djupkurva. Ifrågavarande fiske är således fritt i vatten som är enskilt på grund av enklav- och kilometerreglerna. Fiske med snörpvad är dock fritt överallt i enskilt vatten med större djup än sex meter. Med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, samt med långrev och tobisnot är fisket fritt ända in till stranden.

Vid Skånes östra och södra kuster är fiske med alla slags rörliga redskap fritt ända in till stranden. Det är således endast fiske med fast redskap som är förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten.

På västkusten är fiske med alla typer av redskap fritt i enskilt vatten. Det enda undantaget är ostronfisket.

Utöver vad som följer av nu nämnda bestämmelser är vid alla havskuster fisket med *långrev* fritt i enskilt vatten som är minst 20 meter djupt och beläget utanför kilometergränsen. Regeln har sin främsta betydelse vid de kuststräckor, där endast fiske efter strömming och sill är fritt för varje svensk medborgare.

Reglerna i 6—14 §§ FL kompletteras med en bestämmelse i 15 § enligt vilken rättsskydd bereds även åt *sedvanemässigt frifiske* i enskilt vatten vid havskust. Sådant skydd kan emellertid inte omfatta fiske efter strömming, sill och skarpsill utan därvidlag är FL:s bestämmelser uttömmande.

I 16 § upptas under fem punkter de former av frifiske i enskilt vatten som är tillåtna i *Vänern*. Länsstyrelsen kan ge den som utövar yrkesmässigt fiske rätt att fiska med ålrev med dött agn under tiden den 16 juli—den 15 oktober. Länsstyrelsen kan även frige fiske efter siklöja och nors med finmaskad not i vissa notvarp, om det finnes kunna ske utan men för fiskevården. Fiske efter siklöja och nors med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, är fritt utanför öppen strand på större djup än åtta meter. I Mariestadsfjärden jämte Östersundet är allt fiske med rörligt redskap fritt i vatten som är enskilt på grund av enklav- och kilometerreglerna. Beträffande Dättern och Brandsfjorden i Vänerns södra del skall det frifiske, som där sedvanemässigt förekommit, alltjämt få bedrivas.

I *Vättern* är fiske med utter, drag och agnnot fritt i enskilt vatten utanför öppen strand.

Mälaren är i sin helhet enskilt vatten. I det sammanhängande, centrala partiet av sjön, vilket utgörs av Norra Björkfjärden, Prästfjärden, Södra Björkfjärden och Hovgårdsfjärden, är dock fisket med rörligt redskap fritt på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd eller, om tremeterskurvan går längre ut, utanför denna djupkurva. Begränsningen har således skett enligt strandvattenregeln. Vid tillämpningen av denna bestämmelse skall fjärdarna anses avgränsade mot

vikar och sund av linjer dragna mellan i lagen närmare angivna punkter på land.

I *Hjälmaren* finns allmänt vatten endast i Storhjälmaren. I den väster därom belägna Mellanfjärden, som således är i sin helhet enskild, är fisket med rörligt redskap fritt på ett avstånd av minst en kilometer från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd.

I *Storsjön i Jämtland* är det tillåtet för varje svensk medborgare att med nät, som är att hänföra till rörligt redskap, fiska sik på ett avstånd av minst 300 meter från fastlandet eller från ö av minst 100 meters längd. Lakfiske med hängryssja (lakstrut) är överallt i sjön fritt ända in till stranden.

Något allmänt stadgande om skydd för lokala sedvänjor beträffande fri-fiske i sötvatten finns inte utan lagen reglerar uttömmande inskränkningarna i den enskilda fiskerätten.

För att förebygga att fiske, som fortfarande är förbehållet innehavaren av den enskilda fiskerätten, hindras eller skadas genom de olika former av fritt fiske, som medgivits vid norrlandskusten samt vid kusterna av Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar och Blekinge län, har länsstyrelserna rätt att meddela föreskrifter rörande längden av de redskap som får användas och avståndet mellan dem samt stadga förbud mot att utsätta skötar, nät eller annat fiskeredskap inom visst avstånd från vederbörligen utmärkt notvarp. Ännu vidsträcktare är möjligheterna att genom länsstyrelseföreskrifter bereda skydd åt fiske med fast redskap som bedrivs utan stöd av enskild fiskerätt (22 §).

Samernas fiskerätt

Enligt 55 § renbeteslagen är sådana samer som tillhör någon fjäll- eller skogslappby berättigade att fiska inom Norrbottens och Västerbottens läns lappmarker samt — såvitt gäller fjällsamerna — på renbetesfjällen i Jämtlands län. Fiskerätten gäller endast på utmark och är i lappmarkerna nedanför odlingsgränsen begränsad till de tider då renbetesrätt får utövas i trakten (i regel oktober—april; i vissa trakter har dock skogssamerna renbetesrätt och därmed även fiskerätt nedanför odlingsgränsen under hela året). — I fråga om utövningen av fisket är samerna underkastade samma inskränkningar som andra fiskande.

Inom de områden som blivit anvisade till samernas uteslutande begagnande — d. v. s. renbetesfjällen samt all inom lappmarkerna ovan odlingsgränsen belägen kronomark, som ej disponerats för annat ändamål — äger jämlikt 56 § renbeteslagen samerna i princip ensamrätt till fisket. De får emellertid inte själva upplåta fiskerätt till annan. Tillåtelse att jämte samerna där utöva fiske mot avgift kan meddelas av länsstyrelsen under förutsättning att upplåtelsen kan ske utan fara för tillgången på fisk och utan besvärande intrång för samerna. Innan sådan upplåtelse äger rum, skall

de samer som äger uppehålla sig på området höras i ärendet. Medel som inflyter genom upplåtelsen tillföres lappfonden.

Utlännings fiskerätt

I den mån utlänning stödjer sig på enskild fiskerätt, t. ex. upplåtelse från jordägaren, saknar medborgarskapet betydelse. Annorlunda förhåller det sig med fiske utan stöd av sådan rätt.

Utlänning, som sedan minst två år är stadigvarande bosatt i Sverige, är enligt 4 och 21 §§ FL likställd med svensk medborgare i fråga om fiske i allmänt vatten och frifiske i enskilt vatten. I KK den 25 mars 1960 ang. rätt för utlänning att fiska på allmänt vatten m. m., vilken utfärdats med stöd av nämnda paragrafer i FL, ges bestämmelser om en vidsträcktare rätt för utlänningar att fiska i Sverige. Medborgare i Danmark, Finland, Island och Norge äger att utan tillstånd bedriva fritidsfiske vid havskust med spö, pilk och liknande handredskap i allmänt vatten och i sådant enskilt vatten, där varje svensk medborgare får utöva fritt fiske. Andra utlänningar kan få tillstånd till fritidsfiske i motsvarande vatten av fiskeristyrelsen eller, såvitt gäller visst län, av länsstyrelsen. Tillstånd för högst fjorton dagar kan beviljas av polismyndigheten. Fångst som erhållits vid nu nämnt fritidsfiske får inte säljas.

I fråga om fisket i gränsområdena till Danmark, Finland och Norge gäller särskilda bestämmelser.

Övriga bestämmelser

För *oskiftade och samfällda fisken* ges regler i 24 § FL. Huvudregeln är att sådana fisken får nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kan sam-
 jas. Om enighet inte kan uppnås, kan en eller flera av dem hos länsstyrelsen begära föreskrifter om hur fisket skall nyttjas. Den som vill upplåta sin fiskerätt i oskiftat eller samfällt fiske till annan person måste ha samtycke från flertalet av de övriga delägarna. Sådant samtycke fordras dock inte om upplåtelsen sker till annan delägare eller i samband med att fastigheten upplåtes till jordbruk. Utredningen återkommer i annat sammanhang (kap. 6) till den närmare innebörden av dessa regler.

Enligt 25 § äger *jordbruksarrendator* nyttja det fiske som hör till jorden. Sådan rätt föreligger även om fisket är oskiftat. Regeln är emellertid inte tvingande utan kan sättas ur kraft genom avtal mellan parterna. I detta sammanhang bör erinras om den tvingande bestämmelsen i 2 kap. 63 § nyttjanderättslagen enligt vilken arrendatorn vid s. k. socialt arrende inte annat än i undantagsfall får vägras rätt att för husbehov nyttja det fiske som hör till den arrenderade jorden.

När det erfordras för fiskets utövande, får den som fiskar *beträda annans*

strand och nyttja den för tillfällig fastgöring eller uppdragning av redskap eller båt, om det kan ske utan förfång för den som innehar stranden. Motsvarande regel gäller beträffande annans vattenområde även om den fiskande inte har fiskerätt där. Den som utövar yrkesmässigt fiske har en vidsträcktare rätt att nyttja annans strand. Han äger nämligen rätt därtill även om förfång uppkommer för ägaren. För skada och intrång måste emellertid ersättning betalas. Här avsedd nyttjanderätt tillkommer var och en som äger rätt att fiska utanför annans strand, t. ex. frifiskare i enskilt vatten och delägare i oskiftat fiske. (27 §)

I 28 och 29 §§ ges vissa bestämmelser till skydd för vandringsfisken. Sålunda stadgas att det i vattendrag och sund skall finnas *fiskådra* i »varje gren där fisken har sitt drev». Fiskådran skall utgöra en sjättedel av vattnets bredd vid vanligast förekommande lågt vattenstånd och vara belägen i den djupaste delen av vattendraget. Vid ändarna av ett sund och vid in- och utflöden i större vatten skall fiskådran med oförändrad bredd sträcka sig vidare 300 meter ut i djupaste vattnet. Länsstyrelsen kan förordna att fiskådran skall gå i annan del av vattnet. Fiskådra skall lämnas fri från fiskeredskap som kan hindra fiskens gång. Det är inte heller tillåtet att i eller vid fiskådra placera annan anordning, som är avsedd och ägnad att avhålla fisken i ådran från att gå fram i denna. Länsstyrelsen kan ge dispens från detta förbud, om det kan ske utan förfång för någon, som inte samtyckt till åtgärden.

Genom FL infördes regler om åtgärder mot *vanskötsel* av enskilt fiske. (30—32 §§.) Om innehavaren av sådant fiske i strid med allmänt intresse uppenbart vansköter fisket genom alltför hård beskattning av fiskbeståndet eller genom underlåtenhet att utnyttja fisket, skall fiskerintendenten söka träffa överenskommelse med ägaren eller innehavaren om fiskets bedrivande. Kan inte överenskommelse träffas, skall intendenten anmäla förhållandet för länsstyrelsen och föreslå lämpliga föreskrifter angående fiskets bedrivande. Länsstyrelsen äger att efter hörande av sakägarna fastställa fiskeriplan. Sådan plan gäller även mot ny ägare. Länsstyrelsen kan stadga vite för underlåtenhet att följa planen. Sådant vite utdömes av länsstyrelsen på yrkande av fiskerintendenten. Bestämmelserna om vanskötsel av fiske torde aldrig ha tillämpats.

Den som utan lov bedriver fiske som hör under annans enskilda fiskerätt eller kräver tillstånd av myndighet, straffas för *olovligt fiske*. (34 §.) Straffet är i normalfallet dagsböter. Om brottet är grovt, t. ex. om det avsett särskilt värdefull fisk eller om det idkats vanemässigt eller i stor omfattning är straffet fängelse i högst sex månader eller dagsböter, minst tjugo. Vissa andra brott, t. ex. överträdelse av fiskeriplan enligt 24 §, straffas såsom olovligt fiske.

Brott som endast kränker enskild rätt får åtalas av allmän åklagare endast

om målsägande angivit brottet till åtal eller sådant finnes påkallat ur allmän synpunkt.

Om någon fiskat olovligt skall fångsten eller, om den ej finns i behåll, dess värde förklaras förverkat. Om brottet förövats uppsåtligen kan även fiskeredskap, som använts vid fisket, förklaras förverkat. Förverkad fångst eller värdet därav tillfaller, om brottet uteslutande kränkt enskild fiskerätt, innehavaren av denna och eljest kronan. Förverkat redskap eller dess värde tillfaller alltid kronan.

Om någon ertappas på bar gärning då han bedriver olovligt fiske eller om olovligt utsatta redskap anträffas i vattnet, får fisketillsynsman och vissa andra befattningshavare ta i beslag fångst och redskap samt båt och annat som kan antas ha betydelse för utredning om brottet. Om brottet kränker enskild rätt, har fiskerättsägaren och hans folk samma befogenhet.

Lagen om fiskevårdsområden

Ofta tillkommer fiskerätten i ett vatten så många personer att det är svårt att få till stånd ett rationellt och rättvist utnyttjande av fisket och att bedriva en ändamålsenlig fiskevård. Dessa svårigheter föreligger inte bara inom oskiftade fisken utan även i förhållandet mellan flera skiftade eller oskiftade fisken i samma sjö eller vattendrag.

Det första försöket att komma till rätta med dessa problem gjordes genom 1913 års lag om gemensambetsfiske. Denna lag har sedermera ersatts av *lagen den 5 maj 1960 om fiskevårdsområden, LOFO (nr 130)*.

I 1 § LOFO stadgas att fiskevårdsområde må bildas för samfällt ordnande av fiskeriförhållandena samt främjande av fiskerättsägarnas gemensamma intressen. Såväl skiftade som oskiftade fisken kan ingå. Fiskevårdsområde får inte omfatta fiske i allmänt vatten utom i de fall, då reglerna om tillståndsfri utsträckning är tillämpliga. Ej heller får fiskevårdsområde omfatta fiske i enskilt vatten som bedrivs utan stöd av enskild fiskerätt, fiske inom nationalpark, fiske som regleras genom överenskommelse med främmande makt samt fiske inom område som är anvisat till lapparnas uteslutande begagnande. Fiskevårdsområde som omfattar vatten, där samerna har en mera begränsad fiskerätt, måste göra förbehåll för denna rätt.

Beslutanderätten inom fiskevårdsområdet tillkommer ägarna av det fiske som ingår i området. Vissa servitutshavare och innehavare av besittningsrätt anses dock som delägare i fastighetsägarens ställe. Vidare äger den som förvärvat nyttjanderätt till en fastighets hela fiske för längre tid än ett år träda i ägarens ställe utom i vissa ingripande frågor såsom bildande av området och antagande av stadgar.

Bildande av fiskevårdsområde inverkar inte på bestående äganderättsförhållanden. Men i fråga om utövningen av fisket blir den enskilde del-

ägaren bunden av stadgarna och delägarnas beslut. Ny ägare är bunden av beslut som fattats enligt bestämmelserna i LOFO. Fiskevårdsområdet är juridisk person.

För *tillkomsten* av ett fiskevårdsområde krävs samtycke antingen från delägare som företräder mer än hälften av delaktighetstalet och utgör minst en tredjedel av antalet delägare, eller från delägare som utgör minst hälften av det totala antalet och som företräder minst en tredjedel av delaktighetstalet. Om fiskevårdsområdet skall omfatta ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, fordras dessutom samtycke från minst en delägare i varje sådant fiske. För vissa skärgårdsfastigheter ges i 6 § andra stycket ett specialstadgande.

Föreligger samtycke från delägarna i erforderlig utsträckning, skall fiskevårdsområdet bildas, om det befinnes lämpligt med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt.

Fiskevårdsområde bildas för viss tid, minst 10 och högst 25 år. Automatisk förlängning sker emellertid, om inte tillräckligt antal delägare begär att området skall upphöra.

För varje delägare skall bestämmas hans *delaktighet* i området. I fråga om samfällt fiske, vartill räknas bl. a. oskiftat fiske, bestämmas delaktigheten efter delägarens andel i fisket. I övriga fall, såsom i förhållandet mellan flera oskiftade eller skiftade fisken, bestämmas delaktigheten efter en uppskattning med ledning av vattenarealen. Om delägarna är ense, kan de besluta om annan beräkningsgrund för delaktigheten.

Huvudregeln i fråga om *rösträtten* är att röstning sker enligt huvudtalsprincipen och att endast enkel majoritet fordras. I de fall där LOFO föreskriver röstning i annan ordning, skall detta gälla. Även beträffande rösträtten har delägarna möjlighet att överenskomma om särskild grund för röstberäkningen.

För beslut om *upplåtelse av fiskerätt* inom ett fiskevårdsområde fordras viss anslutning bland delägarna (10 §). Om fisket är i sin helhet samfällt, krävs samtycke från delägare med mer än hälften av delaktighetstalet. I annat fall krävs samtycke från delägare med två tredjedelar av delaktighetstalet. Om fiskevårdsområdet omfattar ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, skall i stället beträffande varje sådant fiske samtycke föreligga från delägare med mer än hälften av delaktighetstalet.

I 11 § ges vetorätt mot upplåtelse av »delägarens hela fiske eller eljest av fiske, som han med ensamrätt äger eller brukar eller såsom särskild lott tilldelats honom». Vetorätten gäller dock inte om fisket saknar betydelse för delägarens försörjning.

Reglerna om upplåtelse gäller även för beslut varigenom delägare berättigas fiska i område, där han inte förut haft fiskerätt.

Ansökan hos länsstyrelsen om bildande av fiskevårdsområde kan endast

göras av delägare. Om ansökningen inte omedelbart avslås, skall länsstyrelsen förordna förrättningsman. *Förrättning* är nödvändig om inte alla delägarna är ense. Vid förrättningsammansammantråde skall utrönas om erforderlig majoritet för bildande föreligger. Vidare skall röstning äga rum om förslag till stadgar. Förrättningen avslutas med förrättningsmannens utlåtande huruvida fiskevårdsområde bör komma till stånd eller ej. Den slutliga prövningen tillkommer länsstyrelsen. Om inte ansökningen avslås, skall utlåtandet antingen fastställas oförändrat eller ärendet återförvisas till förrättningsmannen för fortsatt förrättning.

Förrättningskostnaderna skall förskjutas av sökanden. I den mån inte bidrag utgår av allmänna medel, skall kostnaderna slutligt fördelas mellan delägarna i området efter vars och ens delaktighet. Om fiskevårdsområde inte kommer till stånd, får sökanden stå för de kostnader, som inte täcks av statsbidrag.

För fiskevårdsområde skall finnas *styrelse*, som företräder fiskevårdsområdet utåt och verkställer delägarnas beslut.

Delägare som fiskar i strid med stadgarna eller delägarnas beslut enligt LOFO straffas med dagsböter. För åtal krävs angivelse av målsägande. Såväl fiskevårdsområdet som delägare däri kan anses som målsägande.

Tillämpningsföreskrifter till LOFO har meddelats i KK den 30 september 1960 (nr 547).

Administrativa bestämmelser

De viktigaste bestämmelserna om fiskets bedrivande har meddelats i administrativ ordning genom *fiskeristadgan den 24 september 1954 (nr 607)*. Med stöd av stadgan har länsstyrelserna utfärdat lokala bestämmelser i samma ämne. Av stor betydelse i detta sammanhang är även de bestämmelser, huvudsakligen baserade på internationella överenskommelser, som fiskeristyrelsen meddelar på grund av bemyndigandet i KK den 13 aug. 1965 om bestämmelser ang. storleken av nätmaskor i fiskeredskap och minimimått på fisk m. m. (nr 500). Utredningen återkommer i annat sammanhang till vissa frågor i samband med dessa regler.

Beträffande kronans fisken kan nämnas KF den 1 december 1950 om fiskerätten vid vissa kronan tillhöriga havsstränder, skär och holmar m. m. (nr 597), KK den 8 juni 1951 ang. förvaltningen av kronans fisken (nr 395) och KCirk samma dag till domänstyrelsen m. fl. rörande tillämpningen av KK den 8 juni 1951 ang. förvaltningen av kronans fisken (nr 396).

Ändringar i fiskelagstiftningen

Vattengräns- och fiskerättslagstiftningen

Genom 1950 års lagstiftning, för vilken redogjorts i föregående kapitel, har den viktiga gränsen mellan enskilt och fritt fiske fastslagits. Enligt denna lagstiftning har vidsträckta områden blivit allmänt vatten med åtföljande rätt för envar att fiska där. Vidare har vid kusten och i de fem största insjöarna skilda fiskemetoder blivit fria för envar även i enskilt vatten. Ett närmare studium av förarbetena visar att de utvidgningar av det fria fisket som kom till stånd väsentligen berodde på en strävan att tillgodose den del av yrkesfisket som inte är baserat på innehav av enskild fiskerätt. Det främsta undantaget härifrån gäller Mälaren, där fisket är fritt inom stora delar fastän vattnet är i sin helhet enskilt. Frigivandet i fråga om Mälaren motiverades med att befolkningen i de många tätorterna kring sjön borde ha tillgång till vatten för fritt rekreativfiske. Även om yrkesfiskets intressen dominerat vid reglernas tillkomst har fritidsfisket kunnat dra nytta av den ökade friheten. Detta förhållande är särskilt märkbart vid norrlandskusten.

Tanken att helt avskaffa den enskilda fiskerätten torde ha ytterst få företrädare. En sådan reform skulle medföra ett kraftigt brott i en mycket lång rättstradition och leda till enorma ersättningsanspråk. Från fiskevårdssynpunkt skulle allvarliga olägenheter vara att vänta på många håll. För att möta dessa skulle det bli nödvändigt med långtgående restriktioner i fiskeutövningen. Det är knappast troligt att ett frisläppande av fisket för den enskilde fritidsfiskaren skulle innebära fördelar som inte i allt väsentligt kan uppnås genom mindre ingripande ändringar i den nuvarande ordningen.

Inom ramen för 1950 års lagstiftning kan ett vidgat frifiske åstadkommas efter olika linjer. Sålunda kan gränsdragningen mellan enskilt och allmänt vatten utformas på annat sätt. Vidare kan allmänt vatten skapas i sjöar som nu saknar sådant. Slutligen kan rätten till fritt fiske i enskilt vatten vidgas generellt eller beträffande vissa bestämda fiskemetoder.

I fråga om gränsdragningen mellan allmänt och enskilt vatten är det främst kilometerregeln som varit i blickpunkten. Genom denna regel kommer ju många stora och från fiskesynpunkt betydelsefulla fjärdar att hänföras till fastigheterna. 1950 års lagstiftning medförde emellertid knappast någon utvidgning av den enskilda fiskerätten i detta hänseende. Kilometerregeln var nämligen avsedd som en ersättning för den äldre rättens inom-

skårsregel, vilken vållat betydande tolkningssvårigheter i rättstillämpningen. Såvitt utredningen har sig bekant har något förslag om att införa allmänt vatten i ytterligare insjöar inte framförts.

Beträffande den tredje möjligheten, att utvidga det fria fisket i enskilt vatten, kan förutsättningarna i och för sig förefalla gynnsammare. Utredningen har ingående övervägt denna fråga och därvid särskilt uppmärksammat förhållandena vid Gotlands kust och vid Blekinge läns södra kust. I båda fallen är fiske med nät, som är att anse som rörligt redskap, fritt för varje svensk medborgare ända in till stranden. Däremot är fiske med handredskap förbehållet fiskerättsägaren, i Gotlands län överallt i enskilt vatten och i Blekinge län innanför strandvattengränsen. Såväl i remissyttranden över fiskerättskommitténs betänkande som motionsvägen i riksdagen väcktes förslag om att även krokfiske skulle bli fritt i samma utsträckning som nätfiske (prop. 1950: 60 s. 68 f, L³U nr 23 s. 22 f). Inget av dessa förslag vann bifall. Bakom den nuvarande regleringen i Blekinge ligger en strävan att genom så enkla och klara regler som möjligt lösa ett besvärligt avvägningsproblem mellan skilda intressen. Därvid har det rörliga yrkesfisket tillgodosetts i första hand. Svårigheterna hänger i stor utsträckning samman med att i Blekinge två skilda rättstraditioner i fråga om den enskilda fiskerättens omfattning i havet bryter sig mot varandra, å ena sidan den från dansk rätt kommande principen om ett praktiskt taget fritt fiske och å andra sidan den svenska rättens starka betoning av strandäganderätten.

Enligt utredningens mening skulle ett frigivande av fiske med handredskap vålla kraftiga protester från fiskerättsägarnas sida och föranleda betydande ersättningskrav. Den ökade konkurrensen från fritidsfiskets sida, som måste bli följd, kan inte annat än medföra olägenheter för yrkesfisket. Utredningen anser att de skäl som talar emot en utvidgning av det fria fisket i Blekinge har sådan styrka att någon ändring inte bör komma i fråga. Vad nu sagts om Blekinge gäller i ännu högre grad om andra områden där en liknande utvidgning kunde tänkas.

Ibland har den tanken framförts att vissa enklare fiskemetoder, t. ex. mete, kunde frigives generellt i hela landet. Otvivelaktigt förhåller det sig så på många håll att fiskerättsägarna stillatigande finner sig i att åtminstone ortsbor metar utan lov. Såsom framhållits i förarbetena till FL är det emellertid inte någon allmän sedvänja. Man skulle även i detta fall få räkna med betydande ersättningskrav om metet frigavs. Från fiskevårdssynpunkt skulle det även vara ett helt annat problem med ett allmänt fritt mete än med mete som utövas av en någorlunda begränsad krets. Mete kan i många fall vara lika effektivt som fiske med andra handredskap. Man måste även räkna med betydande svårigheter när det gäller att dra gränsen mellan tillåtna och otillåtna metoder. Utredningen har kommit till den uppfattningen att olägenheterna med ett frigivande av mete och andra liknande metoder klart överväger de tämligen begränsade vinsterna för fritidsfisket.

När det gäller ändringar i vattengränslagen, måste hänsyn tas till att denna lag reglerar för fastighetsindelningen fundamentala frågor och att därför en hög grad av stabilitet i och för sig är önskvärd. Man kan inte heller bortse ifrån att 1950 års lagstiftning skapat ett rättsläge till vilket en anpassning skett. Ett omfattande arbete och stora kostnader har lagts ned på ersättningar till fiskerättsägarna för mistad fiskerätt. Ytterligare inskränkningar i den enskilda fiskerätten måste medföra nya krav på ersättningar särskilt som fritidsfiskets ökning i sig antingen redan fått värdet av fisket att stiga eller skapat förväntningar härom.

Enligt utredningens mening är det inte realistiskt att räkna med att ökade krav på fiskemöjligheter från dem som inte har egna vatten skall tillgodoses genom ett ökat frifiske. I stället måste ansträngningarna inriktas på att öka antalet upplåtelser av fiskerätt. Sådana förekommer också i stor utsträckning. Det har emellertid visat sig att den omständigheten att huvuddelen av fiskevattnen är oskiftade inneburit särskilda svårigheter då det gällt att på ett ändamålsenligt sätt ordna lagliga upplåtelser. Utredningen kommer att i nästföljande två kapitel ta upp dessa frågor till närmare behandling.

Deltidsfisket

Till utredningen har överlämnats två framställningar från yrkesfiskarhåll som båda rör åtgärder mot deltidfisket. Samma problem har även berörts av företrädare för yrkesfisket vid hearing inför utredningen.

Den första framställningen har gjorts av Svenska ostkustfiskarens centralförbund den 29 maj 1965 och har i huvudsak följande lydelse:

„Jämlikt 1950 års lag är fisket fritt med rörligt redskap på enskilt vatten vid hela kuststräckan från och med Norrbottens län till och med Uppsala län. Sedan den nya lagens ikraftträdande har fritidsfisket ökat i omfattning år från år inom detta område. Utvecklingen av sommarstugebebyggelsen vid kust- och skärgårdsområdena, bruket av snabbgående plastbåtar — ofta bilburna — har ökat de fiskandes möjligheter att välja fiskeplatser, nät av nylon eller annan syntetfiber och naturligtvis en ökad fritid, är några av de orsaker som bidragit till fritidsfiskets snabba frammarsch och starkt ökade intensitet under senare år.

Vid Norrlandskusten har fritidsfisket även fått karaktär av deltidfiske — ett kommersiellt fiske av större eller mindre omfattning utövat på fritid. Särskilt Norrlandskustens industriella struktur med stora cellulosafabriker och industrier förlagda vid kusten har stor betydelse i detta sammanhang. De fabriker, som här åsyftas, har oftast kontinuerlig drift, vilket för de anställda betyder en längre sammanhängande ledighet och därmed också ökade möjligheter att bedriva fiske. Vid Norrlandskusten är fritidsfisket främst inriktat på fångst av sik, gädda, abborre och lake, men även strömming fångas i jämförelsevis stor omfattning. Strömmingen är under leken på våren lättfångad och kan för fritidsfiskare, som kan välja fångstillfälle, ibland ge stor fångst även med användning av små båtar och, jämfört med yrkesfiskaren, ett ringa antal redskap. Även laxfiske utövas, ofta på enskilt vatten, där detta slag av olovligt fiske är mycket svårkontrollerat på grund av att fisket med rörligt redskap enligt lag är fritt.

Yrkes- och binäringsfisket har därvid fått en mycket stor konkurrens från fri-

tidsfisket. Konkurrensen uppträder inte enbart på fiskeplatserna om fisken utan också på avsättningsområdet. Det är sålunda ej ovanligt att en fritidsfiskare använder upp till 40 och 50 nät, vilket medför att fiskeplatserna ofta är upptagna när den egentliga fiskaren skall där sätta ut sina redskap. Fritidsfiskaren bjuder vidare ofta ut sin fångst till fiskhandlare och fiskuppköpare samt direkt till konsument till reducerat pris. Oväsentligt är ej heller att en stor mängd fisk bortskänkes till vänner och bekanta. Inom Gävleborgs och Uppsala läns fiskareförbund diskuterades år 1961 olika sätt att komma till rätta med fritidsfiskets olika avarter och därvid bland annat inskränkning i användandet av vissa redskaps typer. Vid företagen gemensam utredning om fritidsfisket inom dessa båda län, vilken slutfördes år 1964, beräknades antalet fritidsfiskande förvärvsfiskare i enbart Gävleborgs län till omkring 900 st. Deras fångster värderades till 21 700 kg. strömming, 35 555 kg. sik, 7 680 kg. gädda, 3 540 kg. lake och 3 530 kg. lax. I Uppsala län uppgick fångsterna för 1 644 fritidsfiskare, varav dock endast en del blev försäljning sammanlagt till 28 000 kg., alla de nämnda fiskarterna inräknade. Det bör understrykas att det sammanlagda antalet fritidsfiskare inom de båda länens kuststräckor är många gånger större och sannolikt uppgår till mellan 40 000 och 50 000 st.

Såväl inom yrkesfisket som fritidsfisket råder nu på många håll uppfattningen att situationen börjar bli ohållbar, och att något måste göras. Att fisket på vissa håll nått utöver sin optimala gräns synes framgå av det förhållandet att både yrkesfiskare och fritidsfiskare trots ökade fiskeansträngningar ändå ej tillnärmelsevis kommer upp i fångster av tidigare storleksordning.

Denna negativa utveckling är till stor nackdel särskilt för yrkesfisket, men är heller inte gynnsam för den stora kategorin verkliga fritidsfiskare. För att styra utvecklingen in på en för fiskets bibehållande riktigare väg har inom fiskeorganisationerna de senaste åren diskuterats olika alternativ. Härvid har förekommit förslag om lagändring (till exempel fritidsfiskets bedrivande endast med handredskap) och införande av administrativa bestämmelser ifråga om fiskeutövningen. Några förslag som kunnat ge myndigheterna anledning att vidtaga åtgärder för att bringa ordning i de rådande förhållandena, har organisationerna ej hittills kunnat framlägga.

Centralförbundet har vid behandlingen av dessa för yrkesfisket viktiga problem, vidare funnit att dessa frågor icke enbart berör förhållandena vid Norrlandskusten, utan i lika hög grad hela ostkusten samt Öland och Gotland. De skillnader i lagbestämmelser som finns beträffande rätten till fritt fiske på ostkusten i sin helhet, är icke så stora att de väsentligt påverkar konkurrensförhållandena mellan fritidsfisket och yrkesfisket.»

Den andra framställningen har gjorts av Sveriges fiskares riksförbund, som genom skrivelse den 20 september 1966 överlämnat en motion från Svenska sydkustfiskarnas centralförbund i vilken hemställts om författningsändring av innebörd att vid fiske i saltsjön endast handredskap skall få användas av dem som inte är att betrakta som yrkesfiskare.

I detta sammanhang kan även nämnas en framställning från Norrbottens kustfiskareförbund m. fl., vilken inkommit till jordbruksdepartementet den 25 november 1966 och vari yrkats att en fond om 3 milj. kr. måtte avsättas till befrämjande av yrkesfisket vid bottenhavskusten. Fonden skulle utgöra en kompensation för det intrång som deltidfisket försakat yrkesfisket.

Utredningen. Det är allmänt omvittnat att deltidsfisket på sina håll fått en omfattning som från yrkesfiskets sida måste betraktas med oro. Bland orsakerna till denna utveckling kan nämnas ökad fritid genom förkortning av arbetstiden och förlängd semester, kontinuerlig drift i en del industrier, vilket ger längre sammanhängande ledigheter, redskap av syntetfiber, som kräver mindre skötsel, samt frigivande av fiske med nät i enskilt vatten på vissa kuststräckor. Deltidsfiskarna använder inte sällan redskap till ett antal som inte står yrkesfiskarens efter. Fångsterna säljes till fiskhandeln eller privat. Det är säkert ingen överdrift att säga att deltidsfiskarna är den grupp som väcker mest irritation hos yrkesfiskarna.

I några länsstadgor har införts helgdagsförbud av varierande omfattning för att hindra eller minska strömmingsförsäljningen från deltidsfiskarna.

Bland de förslag som framförts för att hejda deltidsfisket märks bestämmelser om att vissa redskap bara skall få användas av yrkesfiskare och att deltidsfiskarna inte skall få sälja sina fångster.

Utredningen anser att en begränsning av deltidsfisket är önskvärd. Däremot är det i hög grad tvivelaktigt om ändringar i FL är den lämpliga vägen härför. För FL är en uppdelning i olika kategorier fiskande i stort sett främmande även om vissa stadganden uppenbarligen skrivits med den ena eller andra gruppen för ögonen. Ett generellt stadgande om att vissa redskap skall förbehållas yrkesfiskare är i varje fall ännu så länge knappast behövt och skulle därför, om det funnes, nödvändiggöra ett omfattande dispensssystem. Däremot torde det vara klart att nätfisket på vissa ställen nått en sådan omfattning att en begränsning är nödvändig. I detta sammanhang bör yrkesfisket ges företräde. Enligt utredningens mening låter sig denna fråga lättast lösas inom ramen för de administrativa bestämmelserna om fiskets bedrivande, och utredningen återkommer därför till problemet i kap. 10.

Ett försäljningsförbud torde vara en alltför ingripande åtgärd och torde f. ö. vara praktiskt taget omöjligt att kontrollera.

Samernas fiskerätt

Den sannolikt största återstående reserven av vatten för fritidssfiskets expansion finns på renbetesfjällen i Jämtlands län och på mark, belägen ovan odlingsgränsen inom Västerbottens och Norrbottens län. Det måste anses vara en angelägen uppgift att i större utsträckning än f. n. göra dessa vatten tillgängliga för allmänheten. Utredningen har i denna fråga haft samråd med *1964 års rennäringsakkunniga*, som bl. a. har till uppgift att göra en översyn av renbeteslagen. Utredningen har därvid kommit till det resultatet att lösningen av frågorna om användningen för fritidssfiskeändamål av lappvattnen hänger så intimt samman med renbeteslagstiftningen att den materiella behandlingen bör ske i anslutning till övervägandena angående andra rennäringsfrågor. Till en speciell fråga angående fiskerikon-sulenter för lappvattnen återkommer utredningen i kap. 12.

KAPITEL 6

Den enskilda fiskerätten

Inledning

Den enskilda fiskerätten bygger, såsom framhållits i kap. 4, i princip på äganderätten till vattenområdet. Sambandet är emellertid sällan så enkelt som denna sats låter antyda. Förhållandena kan gestalta sig på en mängd olika sätt. Orsakerna härtill får sökas på flera håll. Hänsyn måste tas till sedvänjor, det gamla bysamhällets organisation, tid efter annan gällande fastighetsbildningslagstiftning, praxis vid lantmåteriförrättningar, i rättspraxis utformade presumtioner m. m. För förståelsen av nuvarande regler är det viktigt att komma ihåg att i det gamla bondesamhället flertalet innevånare tillhörde en by. Denna bestod av flera hemman, vart och ett med sin efter byamålet bestämda andel i byns mark med därtill hörande nyttigheter. Från början var den individuella äganderätten till mark svagare utvecklad än nu. Stora delar av byns område utgjorde därför en samfällighet för hemmanen i byn. Efter hand delades alltmer av byns mark upp och gjordes till föremål för enskild äganderätt. I viss utsträckning har emellertid bygemenskapen bestått ända in i våra dagar genom att markområden och nyttigheter av olika slag vid skifte lämnats utanför delningen av byn eller uttryckligen förklarats skola utgöra samfälligheter för fastigheterna. Till de mest betydelsefulla av dessa torde få räknas fiske. I vissa trakter har även en mera spridd bosättning ägt rum, vilket förklarar förekomsten av de enstaka hemmanen. Många av dessa har genom uppdelning på flera fastigheter kommit att likna byar. I sådana fall kan finnas samfällid egendom på samma sätt som i byar. Särskilt i södra Sverige finns det emellertid gott om enstaka hemman i en ägares hand.

By — liksom enstaka hemman — som har sitt område genom rågång skilt från andra ägor utgör primärt skifteslag, d. v. s. den enhet som ett laga skifte i allmänhet skall omfatta. Indelningen i skifteslag är visserligen av formell natur men ger likväl ett uttryck åt den gemenskap som tidigare och i viss mån fortfarande kännetecknar byn. Detta förhållande gör att termerna by och skifteslag ofta används omväxlande som beteckning på samma sak, fastän betydelsen är helt olika. När det gäller samfälligheter för by har detta språkbruk större berättigande än eljest, eftersom delaktigheten i dessa bestämmes efter andelstalet i byn (vanligen uttryckt genom det oförmedlade mantalet).

Utan anspråk på fullständighet ger följande uppställning en antydning om

i vilka former förhållandet mellan äganderätten till vattenområde och fiske kan gestalta sig.

1. Inom byn är såväl vattenområdet som fisket skiftat på samma sätt, d. v. s. till varje fastighet hör fiske inom dess eget ägovälde.

2. Inom byn är såväl vattenområdet som fisket oskiftat eller samfällt.

3. Inom byn är vattenområdet skiftat med stranden under det att fisket är oskiftat. I realiteten men icke formellt innebär detta att fiskerätten är ett servitut som belastar fastigheterna med vatten och grund till förmån för övriga fastigheter i byn. Man talar i detta, liksom i följande fall, ofta om en från rätten till grunden skild, särskild fiskerätt.

4. Vattenområdet och fisket är båda skiftade men så att delningarna inte sammanfaller. Situationen kan ha uppkommit genom att delningarna ägt rum vid olika tidpunkter. Man kan också tänka sig att vattenområdet varit föremål för laga skifte och att fisket sämjedelats.

5. Fiskerätten inom ett skifteslags område tillkommer helt eller delvis jordägare inom annat skifteslag enskilt eller samfällt. Orsak till ett sådant förhållande kan vara skattläggning eller urminnes hävd. Inte sällan avser en sådan rättighet fiske på vissa platser eller efter visst fiskslag.

6. Fisket utgör särskild fastighet helt skild från grunden (»i jordeboken upptaget fiskeri»). Sådana fastigheter får inte längre bildas.

7. Fiskerätt inom ett område tillkommer annan fastighet på grund av servitut.

8. Fiskerätt i samfällt fiske har överlåtits i samband med avsöndring och avstyckning. Fiskerätt kan på detta sätt tillkomma fastigheter, som i övrigt inte har andel i byn.

Om man ser till landet i sin helhet torde situationen enligt 3) här ovan vara den ojämförligt vanligaste. Detta sammanhänger med vissa presumptionsregler som uppställts i domstolspraxis. I äldre skifteshandlingar lämnas sällan besked, huruvida vatten och fiske delats eller bibehållits som samfällt. I fråga om rätten till vatten och grund gäller i sådana fall sedan lång tid tillbaka den presumptionen att vattenområdet delats med stranden. När det gäller fiske är presumptionen den motsatta, d. v. s. fisket anses fortfarande vara samfällt för hemmanen i byn.

Särskilt i de övre delarna av Norrland förekommer att såväl vattenområde som fiske är oskiftade (fall 2 i uppställningen). Från fastighetsbildningssynpunkt är det tämligen stor skillnad mellan dessa båda fall. När det åter gäller förvaltnings- och upplåtelsefrågorna är problemen i allt väsentligt likartade.

24 § FL

Trots den stora praktiska betydelsen av de oskiftade fiskena är regleringen av dem i FL knapphändig. I 24 § FL stadgas:

»Oskiftat fiske ävensom annat fiske som är samfällt för två eller flera

fastigheter må nyttjas av fastigheternas ägare efter vad de kunna sämjas. Sämjas de ej, må länsstyrelsen på ansökan av någon av dem föreskriva huru fisket må nyttjas. Innan sådan föreskrift meddelas skola de övriga ägarna genom särskilda underrättelser erhålla tillfälle att yttra sig, såvitt det kan ske utan märklig tidsutdräkt.

Upplåtelse av fiskerätt åt annan än någon av fastigheternas ägare må ej annat än i samband med upplåtelse av jord till brukande göras av en ägare utan de flesta övrigas samtycke. Därvid skola de, som med samäganderätt innehava viss fastighet, tillsammansantagna räknas för en ägare och skall likaså endast en röst beräknas för den som äger flera fastigheter.

— — — — —
Vad i denna paragraf stadgas äger ej tillämpning å fiske som ingår i fiskevårdsområde.»

I paragrafen jämställs oskiftat fiske med fiske som är samfällt för två eller flera fastigheter. Med oskiftat fiske avses både fiske som vid delning av ett skifteslag lämnats utanför delningen och fiske som vid skifte undantagits såsom gemensamt för delägarna. Samfällt fiske är ett vidsträcktare begrepp. Det omfattar, förutom oskiftat fiske, även fiske som på annan grund, t. ex. servitut, är gemensamt för flera fastigheter. Däremot ligger den gemenskap som råder mellan dödsbodelägare eller samägare utanför detta begrepp. Detsamma gäller i det icke helt ovanliga fallet att fisket efter visst fiskslag genom skattläggning eller på annat sätt är skilt från fisket i övrigt inom vattenområdet.

Föreskriften att oskiftat eller samfällt fiske får nyttjas efter vad delägarna kan sämjas innebär inte något krav på att en uttrycklig överenskomelse föreligger. Det räcker att delägarna stillatigande accepterar den fiskeutövning som faktiskt förekommer. Varje delägare har rätt att fiska var som helst inom det samfällda fiskets område, även till avsalu, och den som fiskar mer än vad som motsvarar hans andel drabbas inte av någon påföljd. Den delägare som är missnöjd med de övrigas sätt att fiska har emellertid olika möjligheter att ingripa. Han kan begära föreskrifter enligt 24 § första stycket andra punkten FL. Han kan vidare söka få till stånd fiskevårdsområde enligt reglerna därom. I viss utsträckning torde det vara möjligt att lösa problemen genom lokala bestämmelser enligt 14 § fiskeristadgan. Slutligen står den möjligheten till buds att begära skifte av det samfällda fisket, syftande till upplösning av gemenskapen.

Om delägarna inte kan enas om utnyttjandet, har envar av dem rätt att hos länsstyrelsen påkalla föreskrifter om hur fisket skall nyttjas. Övriga delägare skall regelmässigt få tillfälle att yttra sig, men länsstyrelsen behöver inte ta hänsyn till önskemål ens från en klar majoritet. Ärendena torde i allmänhet remitteras till fiskerimyndigheterna. Endast ägarna av de fastigheter till vilka fisket hör är behöriga att ansöka om föreskrifter. Alla nyttjanderättshavare, även sådana som disponerar en fastighets hela

fiskerätt, är uteslutna från förfarandet. Länsstyrelsens föreskrifter kan vara av skiftande slag och omfattning, allt ifrån en fullständig fiskeriplan till enstaka regler för visst fiske, t. ex. kräftfiske. Föreskrifterna kan gå ut på begränsning av antalet redskap, cirkulation mellan delägarna av fiskeplatserna, inrättande av fredningsområden m. m. En i praxis tillämpad metod är att tilldela olika fiskeredskap bestämda poängvärden allt efter deras storlek och effektivitet. Därefter erhåller varje fastighet en viss poängsumma beräknad efter andelen i det samfällda fisket. Fastighetens ägare får nyttja så många redskap som efter det fastslagna poängvärdet ryms inom fastighetens poängsumma. Denna metod kan leda till att ägare av fastigheter med mycket små andelar bara får använda handredskap och något enstaka nät.

Självfallet får inte länsstyrelseföreskrifter enligt denna paragraf omfatta sådant fiske i enskilt vatten som är fritt för varje svensk medborgare.

Överträdelse av föreskrifter om fiskets nyttjande betraktas som olovligt fiske.

I paragrafens andra stycke behandlas upplåtelse av nyttjanderätt till samfällt fiske. Härmed avses upplåtelse såväl av en fastighets hela fiske som av rätt att jämte andra nyttja fastighetens fiske. Sistnämnda upplåtelse kallas ibland särstillstånd eller, efter benämningen på upplåtelsehandlingen, upplåtelse genom fiskekort. I båda fallen rör det sig om s. k. partiella nyttjanderätter, vilka regleras i 1 kap. 7 § nyttjanderättslagen. När det i andra stycket talas om upplåtelse av fiskerätt avses endast den enskilda fastighetens andel i det samfällda fisket. Förfogande över samfällt fiske i dess helhet kan bara ske om alla delägare är ense.

I fråga om upplåtelse till annan delägare och till arrendator i samband med jordbruksarrende råder full frihet. I alla andra fall krävs samtycke från flertalet av de övriga delägarna. Man bortser därvid helt från olikheter i delaktighet.

24 § gör en klar skillnad mellan delägarnas eget utnyttjande av fisket och upplåtelse till utomstående. Sålunda kan länsstyrelsen inte föreskriva att ett samfällt fiske skall nyttjas genom försäljning av fiskekort. En annan sak är att en fiskeriplan, som utfärdas av länsstyrelsen, kan ha som förutsättning att upplåtelse skall förekomma i större eller mindre utsträckning. I sådana fall kan länsstyrelsen föreskriva att eventuella upplåtelse endast får avse vissa fiskemetoder. (Jfr Kungl. Maj:ts beslut den 11 juni 1964 nr 52 angående Borkans skifteslag.) Sådana bestämmelser är självfallet bindande för parterna, om upplåtelse kommer till stånd enligt 24 § andra stycket.

Särskild delning av fiske enligt jorddelningslagen (JDL)

I vissa fall kan samfällt fiske delas för sig genom särskild fiskedelning enligt 20: 8 JDL. Villkor härför är att fisket vid skifte av vattenområde med

stöd av äldre bestämmelser ej intagits i delningen. Fiskedelningen får inte leda till förfång för delägare. Om fisket med stöd av 10: 7 JDL undantagits som gemensamt får delning enligt 20: 8 inte äga rum. I övrigt hänvisas till reglerna om laga skifte.

Beträffande särskild fiskedelning är att beakta stadgandet i 1: 18 enligt vilket fiske må skiftas mellan några av delägarna eller tilldelas en delägare mot vederlag, om fisket inte lämpligen kan delas mellan alla delägarna. (NJA 1937 s. 485 och 1958 s. 713).

Laga skifte och särskild fiskedelning måste avse fisket i dess helhet. Man kan sålunda inte begränsa delningen till att gälla visst eller vissa fiskslag.

KAPITEL 7

Förvaltning av samfällda fisken

Inledning

Utredningen har tidigare framhållit att en ökning av tillgången på vatten för fritidsfiske inte bör ske genom vidgat frifiske utan genom frivilliga upplåtelser av fiskerätt. En kraftig expansion har även inträtt på detta område under senare år. Fiskerikonsulentenkäten ger övertygande belägg för den stora betydelse som upplåtelsefrågorna har i det praktiska arbetet. Fiskerättsägarna påkallar i allt större utsträckning hjälp med att ordna fiskerkortsförsäljning i lagliga former. En stor del av allmänhetens förfrågningar hos konsulenterna gäller spörsmål om fiskerätten. Från fiskeriintendentshåll har framhållits att lösningen av upplåtelseproblematiken hör till det viktigaste när det gäller att underlätta allmänhetens fritidsfiskemöjligheter. Upplåtelsefrågan utgör ett speciellt problem endast när det gäller oskiftat eller samfällt fiske. Men med hänsyn till att dessa former dominerar i praktiskt taget hela landet har problemen generell giltighet.

Med ökningen i efterfrågan på fiskevatten som är lämpade för fritidsfiske följer att sådana vatten får allt högre ekonomiskt värde. Frågan om en rättvis fördelning av inkomsterna får därvid ännu större vikt än tidigare. Man kan inte bortse ifrån att trycket på fiskevattnen blir så starkt att det kan fresta till en i och för sig icke eftersträvansvärd uppdelning av de oskiftade vattnen.

Upplåtelser av rätt till samfällt fiske i säkra, ändamålsenliga och rättvisa former kräver enligt utredningens mening att beslut kan fattas med bindande verkan för hela samfälligheten.

Även de alltmer utvecklade metoderna för fiskevård kräver ordnade förvaltningsförhållanden. Det är inte ovanligt att fiskevårdsåtgärder leder till ett helt förändrat fiskbestånd som i sin tur för med sig nya redskap och behov av bestämmelser som reglerar fiskeutövningen. I dessa fall kan förhållandet mellan fiskerättsägarna inbördes ha väl så stor betydelse som upplåtelsefrågan.

Nu berörda problem har man sökt komma till rätta med genom lagstiftningen om *fiskevårdsområden*. Dessa är otvivelaktigt värdefulla instrument. Utredningen kommer dessutom att i följande kap. lägga fram förslag i syfte att göra dem ännu mera lämpade för sitt ändamål. Bildande av fiskevårds-

områden är emellertid och måste nog i viss mån förbli ett tämligen omständigt och arbetskrävande förfarande. Det är nödvändigt att hushålla med de resurser som kan ägnas åt områdesbildningen. Dessa bör koncentreras i första hand på de större och från allmän synpunkt viktigaste objekten. Om så sker får man räkna med en måttlig takt i områdesbildningen. Under sådana förhållanden kvarstår behovet av en enklare form för förvaltning av enstaka skifteslags fiske. Utredningen kommer att i fortsättningen närmare behandla denna fråga. Från flera håll har den tanken framkastats att bysamfällighetslagens bestämmelser skulle kunna göras tillämpliga på fiske. Man skulle i så fall kunna anknyta till en redan prövad förvaltningsform som visat sig medföra många fördelar. Innan utredningen tar ställning till denna fråga, lämnas en redogörelse för de viktigaste bestämmelserna i bysamfällighetslagen. I anknytning därtill behandlas även den lösning av problemet med förvaltning av samfällda fisken som finsk rätt erbjuder.

Bysamfällighetslagen

I lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter meddelas allmänna, för hela landet gällande, bestämmelser om förvaltningen av samfälligheter som har sitt ursprung i bygemenskapen eller är likställda med sådana. Lagen avser *dels* bys eller annat skifteslags samfällda ägor, som vid skifte eller annan laga delning eller sämjedelning undantagits för gemensamt behov eller uteslutits från delningen, ävensom mark, som eljest är gemensam för två eller flera fastigheter med i övrigt skilda ägor, *dels* rättigheter eller förmåner, som är gemensamma för två eller flera fastigheter med helt eller delvis skilda ägor.

Kan delägarna inte enas om användningen eller tillgodogörandet av ägan eller rättigheten skall frågan avgöras på sammanträde med delägarna. Envar delägare har rätt att utverka förordnande av viss person att föranstalta om sådant sammanträde. Rösträtt beräknas efter delaktighet i samfälligheten. I första hand gäller den mening som fått det högsta röstetalet och biträts av de flesta röstande. Kan beslut inte komma till stånd på detta sätt skall röstetalen begränsas så att icke för någon röstande får beräknas mer än $\frac{1}{3}$ eller, om delägarna är flera än 50, $\frac{1}{20}$ av de röstandes sammanlagda röstetal. Efter sådan begränsning gäller i första hand den mening som fått det högsta röstetalet. Faller rösterna lika gäller den mening som de flesta efter huvudtalet biträder. I sista hand avgör ordföranden frågan. För beslut om utlegning för längre tid än fem år och för beslut om försäljning av samfällad äga fordras kvalificerad majoritet. Därjämte skall sådana beslut underställas rättens prövning.

Delägarna kan enligt 6 § från fall till fall besluta om användningen av samfällad äga genom brukande för egen räkning eller genom utlegning. Beslutet får inte lända till märkligt förfång för delägare som inte samtyckt

därtill. För att förebygga sådant förfång kan det visa sig nödvändigt att bestämma om särskilt skydd för nyttjande till husbehov. Delägarna kan också enligt 5 § besluta att samfälligheten skall ställas under förvaltning för gemensam räkning. I så fall skall reglemente som anger grunderna för förvaltningen antas. Reglementet skall underställas rättens prövning. Omfattningen av denna prövning är noga reglerad. Förvaltningen skall handhas av en eller flera sysslomän. I fråga om överlåtelse och utlegning för längre tid har stadgats inskränkningar i sysslomännens behörighet.

Kostnad för sammanträde skall förskjutas av sökanden men, om åsyftad åtgärd kommer till stånd, slutligen betalas av delägarna efter delaktighet i samfälligheten.

Delägare som anser att beslut som fattats på sammanträde länder honom till märkligt förfång eller i andra hänseenden är oriktigt har att inom viss kortare tid vid rätten väcka talan mot övriga delägare.

Om delägarna inte är flera än två eller om i andra fall beslut inte kan åstadkommas enligt de förut nämnda reglerna, äger delägare hos rätten utverka förordnande för delägare eller annan att såsom god man förvalta samfälligheten.

Av 16 § framgår att lagen inte är tillämplig beträffande förvaltningen av samfälligheter som gjorts till föremål för särskild lagstiftning. På grund härav gäller lagen inte för samfällda fisken, vilka regleras i 24 § FL.

Förvaltning av samfällda fiskevatten enligt finsk rätt

Fiskelag. (56—68 §§ lagen den 28 september 1951 om fiske, FFL.)

Liksom i Sverige är huvuddelen av fisket oskiftat inom byarna.

I 56 § FFL sägs att delägarna i samfällt fiskevatten utgör ett *fiskelag*. Det åligger fiskelaget att inom sitt område så ordna fisket och fiskevården, att fisk- och kräftbeståndets fortbestånd blir tryggt. I sådant syfte bör fiskelaget antaga stadgar, som bör underställas länsstyrelsens granskning. Då samfällt fiskevatten är av ringa betydelse eller annat vägande skäl föreligger, äger länsstyrelsen befria delägarna från skyldigheten att ordna fiskelagets verksamhet.

Vid fiskelagsstämma äger varje delägare *rösträtt efter sin andel i vattenområdet*, såvida inte alla delägare annorlunda överenskommer. Om meningskiljaktighet uppstår om röstetalet, avgör stämman frågan genom beslut. Stämman kan uppmana delägaren att inkomma med tilläggsutredning eller införskaffa förteckning över andelar från lantmäterikontoret.

I tillämpningsförfattningen stadgas att fiskelags vatten må kunna nyttjas så, att varje delägare fiskar däri på sätt fiskelaget närmare bestämmer, eller genom bedrivande av fiske för gemensam räkning eller genom utarrendering eller överlåtelse av fisket helt eller delvis eller för begagnande av visst fångstredskap eller för fångst av visst fiskslag. I stadgarna eller vid fiske-

lagsstämma skall bestämmas beskaffenheten och antalet av de redskap, som delägarna, arrendatorerna och innehavarna av särskilda tillstånd får begagna i det gemensamma fiskevattnet. Om beslut fattats vid fiskelagsstämma, skall det underställas länsstyrelsen för granskning. För det fall att delägarna själva bedriver fisket, skall deras redskapsenheter fördelas mellan dem efter deras andel i vattenområdet, därest inte samtliga delägare överenskommer annorlunda. Fiskelaget äger bestämma de olika redskapens inbördes enhetsvärde. Användes fiskevattnet för gemensam räkning, hör stämman besluta vem som skall ordna fisket och redovisa avkastningen.

Fiskelaget skall för ett år i sänder välja *styrelse* jämte förman för denna och ställföreträdare för förmannen. Styrelsen bevakar fiskelagets »fördel» och företräder i ärenden rörande fiskevattnets nyttjande och vård fiskelaget mot enskild delägare och tredje man. Styrelsen äger inte utan fiskelagsstämmans medgivande anhängiggöra rättegång. Fiskelag, som består av högst fem delägare, må utöva sin verksamhet utan styrelse direkt genom stämman. Förman och ställföreträdare måste dock utses.

Vid fiskelagsstämma må delägare vara företrädd genom *ombud*. Ingen får uppträda som ombud för mer än en delägare.

Såsom fiskelagsstämmas beslut *gäller den mening, som erhållit det högsta röstetalet*. Falla rösterna lika, gäller den mening, som biträdades av de flesta enligt huvudtalet. I sista hand har ordföranden utslagsröst. I två fall fordras kvalificerad majoritet. Sålunda krävs för beslut om att fisket skall utnyttjas annorledes än så att varje delägare eller innehavare av dennes fiskerätt själv idkar fiske att beslutet omfattas av minst $\frac{2}{3}$ av det vid omröstningen avgivna sammanlagda röstetalet och av minst $\frac{1}{3}$ av de röstande delägarna. För beslut om tillskott i pengar fordras att beslutet omfattas av minst $\frac{2}{3}$ av de vid omröstningen avgivna rösterna.

Överskott skall, såvida inte alla delägare är överens om annat, fördelas mellan delägarna efter deras andel i vattenområdet. Fiskelag får inte skuldsätta sig.

Invånare i by, som ej tillhör fiskelaget, äger rätt att erhålla *särskilt tillstånd* att inom av fiskelaget anvisat område bedriva *husbehovs- och rekreationsfiske* på sätt fiskelagsstämman för varje år bestämmer. Den sålunda berättigade är skyldig att erlægga en skälig avgift till fiskelaget för fiskevårdande åtgärder. Om fiskelaget beslutar att inte lämna här avsedda tillstånd, skall ärendet underställas länsstyrelsen för avgörande.

Fiskelag må bevilja även annan särskilt tillstånd till fiske under viss tid inom fiskelagets område. För beslut härom räcker det med *enkel majoritet efter andelstal*, således enligt huvudregeln.

Delägare, som vill föra talan mot fiskelagets eller styrelsens beslut, skall inom föreskriven tid stämma fiskelaget till domstol.

Utredningens förslag

Frågan om förvaltning av samfällda fisken kan lösas efter i huvudsak två skilda linjer. Den ena innebär att delägare ges rätt att hos myndighet påkalla beslut om hur fisket skall nyttjas. Den andra innebär att det skapas en organisation som ger en på det ena eller andra sättet bestämd majoritet möjlighet att fatta för minoriteten bindande beslut. Den förra linjen, som motsvarar 24 § FL, är visserligen smidig men den löser inte problemet om hur myndighetens beslut skall bringas till verkställighet. Den ger inte heller någon möjlighet att komma till rätta med upplåtelsefrågan, vilket får anses vara den allvarligaste bristen. Såväl för den fiskekortsköpande allmänheten som för kommuner, organisationer och andra som önskar få fiskerättsupplåtelser till stånd under betryggande former är frånvaron av en »förhandlingsduglig motpart» på ägaresidan ett av de största hindren.

Den andra linjen överensstämmer med de lösningar som man kommit fram till på flera områden där det är fråga om samverkan mellan fastigheter. Den måste anses som den mest naturliga och bör därför väljas om inte bestämda skäl talar däremot.

Det kan inte undvikas att en sådan lösning innehåller ett visst mått av tvång. Emellertid ligger ett visst tvång redan i det förhållandet att fisket är samfällt. Eftersom det är fråga om en gemensam nyttighet blir delägarna i stor utsträckning beroende av varandra. Den som utnyttjar sin andel över det mått som de övriga anser vara skäligt riskerar nu att dessa svarar med att begära skifte eller föreskrifter av länsstyrelsen angående sättet för fiskets bedrivande. Sådana föreskrifter kan vara i hög grad ingripande och t. ex. innebära begränsning av antalet redskap eller redskapstyper. En ordning varigenom delägarna genom majoritetsbeslut skulle kunna avgöra frågor om fiskets bedrivande behöver därför inte te sig mera ingripande än den nuvarande regleringen enligt 24 § FL.

Frågan om tvångsupplåtelse av fiskerätt var föremål för prövning redan under förarbetena till 1896 års fiskelag. Fiskeriintendenten hade föreslagit att enskilda oskiftade fiskevatten skulle få för gemensam räkning utarrenderas därest delägarna med viss röstövertikt fattade beslut därom. Kommittén ansåg sig ej böra föreslå ett dylikt stadgande, då detsamma, i vad det beredde möjlighet att utesluta en delägare i enskilt fiske från detsammans begagnande, syntes alltför mycket strida mot de grundsatser rörande samäganderätt, som eljest gjort sig gällande i lagstiftningen, och för övrigt lätt kunde leda till missbruk. (s. 43 f)

Efter detta uttalande har tillkommit bl. a. bysamfällighetslagen, lagen om gemensamhetsfiske och lagen om fiskevårdsområde, samtliga innehållande regler om tvångsupplåtelse. Frågan måste därför anses ha kommit i ett helt annat läge.

Utredningen anser att reglerna i 24 § FL om nyttjande och upplåtelse av

samfällt fiske bör ersättas med en förvaltningsform enligt vilken delägarna genom bindande beslut kan avgöra dessa frågor.

Redan den omständigheten att fisket aldrig ansetts böra föras in under bysamfällighetslagen talar för att ordningen med särreglering bibehålles. Antalet fall där förvaltningsåtgärder är påkallade måste antas vara ojämförligt större beträffande fisket än beträffande övriga samfälligheter. Formerna för upplåtelse har utvecklats efter speciella linjer. Dessa och andra omständigheter torde medföra att bysamfällighetslagen måste omarbetas tämligen ingående för att tillgodose fiskets behov.

Ett problem av mera speciellt slag är att bysamfällighetslagen saknar regler om upplåtelse av enskilda delägars andelar. Enligt lagberedningens förslag till jordabalk (11 kap. 1 och 5 §§) skall upplåtelse av nyttjanderätt i fastighets andel i äga som är samfälld för två eller flera fastigheter inte vara tillåten såvida inte annat stadgas i lag eller författning. (SOU 1960: 24 s. 52 och 1960: 25 s. 286.) Stadgandet har bibehållits i det reviderade förslaget till jordabalk. Om detta förslag upphöjes till lag blir möjligheten att upplåta andel i samfällighet beroende av att den nuvarande regeln i 24 § st. 2 FL till sitt innehåll finnes kvar. Möjligheten faller bort om bysamfällighetslagen utan ändring får ersätta regeln i FL.

Utredningen har efter övervägande kommit till den uppfattningen att de nya förvaltningsbestämmelserna bör införas i en särskild lag om förvaltning av samfällda fisken, anknuten till 24 § FL. I fråga om de enskilda bestämmelsernas utformning har ledning hämtats dels från bysamfällighetslagen, dels från LOFO och från de associationsrättsliga delarna av lagar om olika tvångssammanslutningar på fastighetsrättens område. Förslaget innebär att delägarna skall på sammanträde i vederbörlig ordning kunna fatta beslut i frågor som rör förvaltningen av samfällt fiske. Sådant beslut skall binda även ny ägare till fastighet som har del i samfälligheten. I fråga om de olika stadgandena i förslaget hänvisas till författningstexten och följande specialmotivering.

Specialmotivering

24 § FL

I nuvarande 24 § saknas uppdelningen i oskiftat och samfällt fiske praktisk betydelse eftersom samma regler gäller för båda. På grund härav anser utredningen det lämpligast att begagna enbart det vidsträcktare uttrycket, samfällt fiske.

I paragrafens första stycke har upptagits de två huvudformer av tillgodogörande av samfällt fiske som man har att räkna med, nämligen eget nyttjande och upplåtelse åt annan. I det senare uttrycket innefattas total eller partiell upplåtelse både av delägars enskilda andel i fisket och av samfällighetens fiske som helhet. Liksom nu menas med upplåtelse även

sådan upplåtelse som sker genom att fisket som en åtföljd till jorden innefattas i jordbruksarrende. Upplåtelse av andel i samfällt fiske har gammal hävd i lagstiftningen. Härvidlag intar det samfällda fisket en särställning i förhållande till andra samfälligheter beträffande vilka andelsupplåtelser normalt inte är tillåtna. Denna särbehandling nödvändiggöres av att fisket i motsats till andra nyttigheter alltså är samfällt i så stor utsträckning. Alla åtgärder från delägarnas sida som rör samfällt fiske i dess helhet kräver f. n. enhällighet. Genom den föreslagna lagstiftningen avses att tillskapa en möjlighet att genom majoritetsbeslut förfoga över fisket. I fråga om ordningen för fiskets bedrivande ersätter förslaget den nuvarande länsstyrelse-regleringen.

Huvudregeln är att fisket skall nyttjas på sätt som delägarna kommer överens om. Liksom hittills fordras inte någon uttrycklig överenskommelse. Först om delägarna inte kan enas blir det fråga om att tillämpa det särskilda förvaltningsförfarandet.

I andra och tredje styckena har med endast redaktionella jämkningar inlagts samma bestämmelser som f. n. återfinns i tredje och fjärde styckena.

Lag om förvaltning av samfällda fisken

1 §.

Beträffande innebörden av uttrycket samfällt fiske hänvisas till vad som sagts under 24 § FL.

2 §.

I första stycket uttalas huvudregeln att med delägare avses ägare till fastighet som har del i det samfällda fisket.

En i olika fastighetsrättsliga sammanhang ofta diskuterad fråga är i vilken utsträckning delägarbegreppet bör utvidgas till att omfatta även nyttjanderättshavare eller vissa grupper av sådana.

I 24 § FL avses med delägare endast fastighetsägare. Vid tillkomsten av FL uttalade lagrådet angående 24 §: »Vad däremot beträffar dem, som på grund av nyttjanderättsupplåtelse ha fiskerätt i vatten där fisket är samfällt för flera fastigheter, anser lagrådet, i enlighet med vad som tydligen avses med det remitterade förslaget, att innehavare av sådan fiskerätt ej bör likställas med fastigheternas ägare.» (Prop. 1950: 60 s. 189.)

LOFO räknar i 2 § upp följande som kan vara delägare i fiskevårdsområde: 1. Ägarna till det fiske som ingår i området. 2. Ägare av fastighet till vars förmån gäller servitut, som innefattar rätt att utnyttja fisket. 3. Boställshavare, som själv brukar bostället. 4. Innehavare av besittningsrätt för obegränsad tid till fastighet, som tillhör kronan eller allmän inrättning. Grupperna 2—4 utesluter i förekommande fall ägare, som tillhör grupp 1. Enligt 3 § LOFO anses som delägare i vissa fall, t. ex. beträffande

upplåtelse, den som för längre tid än ett år arrenderat viss fastighets fiske i dess helhet.

Inom närliggande lagstiftning är läget i huvudsak följande.

Bysamfällighetslagen saknar regler. Lagen om häradsallmänningar har en bestämmelse om att innehavaren äger utöva rösträtt för fastighet, som har del i häradsallmänning, om fastigheten innehas med ständig eller ärftlig besittningsrätt eller som boställe.

I lagen om vissa gemensamhetsanläggningar jämställes med ägare den som innehar fastighet med fideikommissrätt eller, i vissa fall, med testamenterisk nyttjanderätt.

I fråga om jaktvårdsområde stadgas att endast fastighetsägaren har rätt att deltaga i beslut om bildande och förlängning av tiden för områdets bestånd. För att innehavare av fastigheten skall få inträda i denna rättighet fordras ett särskilt bemyndigande från ägaren. Innehavare av jakträtt äger alltid rätt att närvara vid sammanträde med delägarna. Han har därvid yttrande- och förslagsrätt. (NJA II 1952 s. 65.) Härav följer motsättningsvis att jakträttsinnehavaren inte har rätt att företräda fastigheten annat än efter utfästelse av ägaren. Jaktlagen söker tillgodose jakträttsinnehavarnas intressen på en annan väg än genom att göra dem till delägare i markägarens ställe.

De viktigaste stadgandena återfinnes i 12 § 2 mom.

Innebörden av lagrummet är att en jordägare inte kan genom att rösta för ett bildande av jaktvårdsområde omintetgöra den jakträtt som tillkommer ifrågavarande nyttjanderättshavare. Om jordägaren röstar nej men stannar i minoritet och jaktvårdsområdet likväl kommer till stånd, blir nyttjanderättshavaren bunden av beslutet. Jakträttsarrendator har endast möjlighet att uppsäga avtalet.

När det gäller att utvidga delägarbegreppet till att omfatta nyttjanderättshavare uppstår flera svårbemästrade problem. I första hand måste beaktas den motsatsställning mellan ägare och brukare som ofta kan befaras. Beträffande nyttjanderättshavarens rätt att ta del i avgöranden om upplåtelse måste hänsyn tas till att besittningstiden kan vara mer eller mindre starkt begränsad. Vid jordbruksarrende torde arrendatorns fiskerätt sällan omfatta hela fastighetens fiske. Det är vidare självklart att nyttjanderätten måste vara på visst sätt kvalificerad för att kunna berättiga till delägarskap. Sålunda kan inte gärna fiskekortsköpare tillhöra denna kategori. Alla dessa omständigheter skulle göra det nödvändigt att införa ett tämligen komplicerat regelsystem.

I fråga om de i 2 § LOFO upptagna kategorierna förhåller det sig annorlunda. Det rör sig här om besittningsförhållanden av stor varaktighet. Innehavarna kan i flera hänseenden anses inta en ställning som påminner om en ägares.

Utredningen har i förslaget upptagit en motsvarighet till 2 § LOFO. Någon

motsvarighet till 3 § samma lag har däremot inte medtagits. Beträffande vissa frågor i övrigt som rör nyttjanderättshavares ställning hänvisas till 8, 11 och 19 §§.

3 §.

För det i paragrafen avsedda fallet har den nuvarande regeln i FL bibehållits om rätt för länsstyrelsen att meddela föreskrifter. Det enda alternativ som synes stå till buds vid oenighet mellan två delägare är förvaltning genom god man. En sådan lösning torde emellertid ej vara lämplig. Med det valda uttryckssättet avses att länsstyrelsen skall kunna medgiva att delägare får upplåta sin andel.

Det torde vara överflödigt att särskilt föreskriva att länsstyrelsen skall höra den andra delägaren, innan föreskrifter meddelas.

4 §.

Paragrafen innehåller huvudstadgandet angående förvaltningen av fisken som är samfällda för mera än två fastigheter. I andra stycket uttalas den för en ordnad förvaltning nödvändiga förutsättningen att ett beslut som fattats i behörig ordning binder även ny ägare till fastighet som har del i samfälligheten.

Den organisationsform som föreslagits motsvarar delägarstämman enligt 3 och 6 §§ bysamfällighetslagen. I ett stort antal fall torde detta vara fullt tillräckligt. Särskilt gäller detta då fisket är upplåtet t. ex. till en fiskevårdsförening. Om det blir fråga om ekonomisk förvaltning av mera omfattande art på grund av att delägarna exempelvis bedriver fiskekortsförsäljning i egen regi i större skala eller ett kontinuerligt fiskevårdsarbete torde det bli nödvändigt att organisationen får en fastare form. För att möjliggöra detta har utredningen i 15—17 §§ föreslagit en alternativ form med särskilt organ för handhavande av förvaltningen. Utredningen vill emellertid framhålla att det i sådana fall är skäl att undersöka om inte fiskevårdsområdesbildning bäst tillgodoser behoven.

5 §.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kallelse till sammanträde med delägarna. Envar delägare föreslås få initiativrätt då det gäller att påkalla utseende av god man. Intet hindrar att delägare utses till god man. Denne åligger att kalla delägarna till sammanträdet. I första hand skall personliga kallelser skickas. Först i andra hand bör det alternativa förfarandet tillgripas.

6 §.

I många fall kan det förefalla betungande att varje gång sammanträde med delägarna skall hållas behöva utverka förordnande av god man. I 6 §

har därför införts en möjlighet för delägarna att utse en sammankallande, varigenom länsstyrelseförordnande kan undvikas. Samtidigt blir det en mellanform mellan förvaltning med och utan styrelse. Intet synes nämligen böra hindra delägarna ifrån att lägga även vissa andra förvaltningsuppgifter på den sammankallande.

Utseende av sammankallande måste ske på sammanträde som kommit till stånd enligt reglerna i 5 §.

7 §.

Genom denna föreskrift tillgodoses behovet av att bortovarande delägare blir behörigen företrädd av god man enligt föräldrabalken.

8 §.

För att nå resultat vid sammanträde med delägarna krävs att vissa förberedande åtgärder vidtagits. Ansvaret härför bör i första hand vila på gode mannen. Av särskild vikt är att utredning föreligger om vilka som är delägare i fisket och om hur stor andel var och en har. Denna utredning bör utföras noggrant, och i många fall torde krävas biträde av lantmätarisak-kunnig. En viss avvägning synes emellertid ofrånkomlig. Om det ekonomiska värdet är ringa och det skulle kosta mycket pengar att fullständigt utreda enstaka, obetydliga andelar, bör utredningen kunna begränsas.

I fjärde stycket har efter mönster från 13 § 2 mom. jaktlagen införts en bestämmelse om rätt för vissa nyttjanderättshavare att närvara vid sammanträde med delägarna samt därvid yttra sig och avge förslag. Kretsen av nyttjanderättshavare är bestämd på samma sätt som i 3 § LOFO och kan sägas vara en ersättning för att sådana nyttjanderättshavare icke i något fall anses som delägare.

9 §.

Paragrafen överensstämmer nästan helt med 22 kap. 25 § i jordabalksförslaget 1960.

10 och 11 §§.

I dessa paragrafer behandlas rösträtsreglerna.

Frågan om röstning skall ske efter andelstal eller efter huvudtal är omstridd. En enhetlig bedömning är svår att åstadkomma eftersom samma princip kan ge olika utslag alltefter de skiftande förhållandena. Huvudtalsprincipen gynnar delägare med små andelar under det att andelstalsprincipen gynnar delägare med stora andelar. Förhållandena inom det enskilda skifteslaget blir därför avgörande för utfallet. LOFO har huvudtalsprincipen som huvudregel men i fråga om de mest ingripande förhållandena gäller den motsatta principen.

Den modifierade andelstalsprincipen torde vara den vanligaste i nyare samfällighetslagstiftning, där det ekonomiska intresset dominerar. Modifikationen åstadkommes genom att de största andelsägarnas röstetal reduceras.

10 § har utformats med 29 § lagen den 16 december 1966 om vissa gemensamhetsanläggningar som närmaste förebild.

I likhet med bysamfällighetslagen bör hänsyn tagas endast till de i omröstningen deltagandes röster.

I fråga om rätten att företräda annan såsom ombud har ej företagits någon begränsning. Detta i förening med att en delägare, som är företrädd genom ombud, anses som närvarande medför, att flera delägare, som var för sig inte drabbas av reduceringsregeln, kan ha gemensamt ombud utan att reducere av deras röstetal inträder.

Beslut om upplåtelse genom försäljning av fiskekort kommer enligt förslaget att kunna fattas enligt 10 §. Endast i fråga om upplåtelse av fisket i dess helhet eller av allt fiske efter visst fiskslag har föreskrivits kvalificerad majoritet.

Kravet i nuvarande 24 § FL på medgivande till upplåtelse av viss fastighetsandel i samfällt fiske har bortfallit i den föreslagna lagen.

LOFO har inte heller någon sådan bestämmelse, vilket innebär att det i och för sig inte finns några restriktioner för andelsupplåtelser, naturligtvis bortsett från det fall att fisket i dess helhet redan upplåtits.

Andelsupplåtelser av motsvarande art synes inte kunna komma ifråga på jaktens område; se 4 § jaktlagen och bysamfällighetslagen. En i viss mån analog situation kan emellertid inträda om jakten inom ett jaktvårdsområde skall vara gemensam. Enligt 13 § 3 mom. andra stycket jaktlagen får fastighetsägare i regel inte förvägras att upplåta sin jakträtt inom området till annan person. Jakträttsinnehavaren inträder genom upplåtelsen i den rätt som ägaren hade gentemot jaktvårdsområdet och får således jaga på hela området. Upplåtelse kan bara vägras om den befinnes olämplig med hänsyn till jaktvården eller eljest länder övriga fastighetsägare till avsevärt men. Denna undantagsbestämmelse är den legislativa grunden för den prövning av jaktarrendeavtal som ofta är föreskriven i stadgarna för jaktvårdsområden.

Det får anses självklart att delägarna i samfälligheten har rätt att i vanlig ordning besluta om de inskränkningar i rätten till andelsupplåtelser, som de anser erforderliga med hänsyn till fiskevårdens intressen och rättvisesynpunkter. Det är otvivelaktigt att begränsningar av denna art f. n. kan rymmas i en reglering enligt 24 § FL.

I 11 § andra stycket har upptagits ett stadgande av innebörd att totalupplåtelse inte får medföra inskränkning i samernas fiskerätt enligt renbeteslagen eller i den fiskerätt som tillkommer arrendator enligt de sociala arrendereglerna.

12 §.

Innebörden av stadgandet är att överförmyndares tillstånd till upplåtelse ej behöver inhämtas.

13 §.

Att helt förbjuda beslut om tillskott torde vara omöjligt. Under dessa omständigheter erfordras det i paragrafen upptagna skyddet.

14 §.

Bestämmelsen är hämtad från bysamfällighetslagen. Ställning har därmed ej tagits till behov av bidrag till kostnaderna från det allmänna.

15—17 §§.

I dessa paragrafer har upptagits bestämmelser om förvaltning genom särskilt av delägarna utsett organ.

Det bör ankomma på delägarna själva att avgöra om de har behov av en sådan förvaltningsform. Ställningstagandet torde bero av hur delägarna tänker tillgodogöra sig fisket. Om avsikten är att upplåta fiskerätt till en kommun eller förening för längre tid är det onödigt med styrelse. Om fisket däremot skall bedrivas för egen räkning eller om samfälligheten skall sälja fiskekort, kommer frågan i ett annat läge. Det kan bli tal om ekonomisk förvaltning, verkställighet av fiskevårdsåtgärder, fördelning av överskott samt utförande och skötsel av serviceanordningar av olika slag i anslutning till fisket. Under sådana förhållanden torde det vara nödvändigt med styrelse. Även antalet delägare och fiskevattnets storlek måste spela in vid valet av förvaltningsform.

Sedan styrelse utsetts och beslutet härom anmälts hos länsstyrelsen har samfälligheten karaktären av juridisk person.

Någon föreskrift om stadgar har icke upptagits. Naturligtvis är det lämpligt att vid mera omfattande förvaltning stadgar antas som reglerar verksamheten. En allmän skyldighet skulle enligt utredningens mening vara onödigt betungande.

I 16—17 §§ har i huvudsaklig överensstämmelse med 26—27 §§ LOFO upptagits vissa regler om styrelsens uppgifter och ansvar gentemot delägarna och tredje man.

18 §.

I denna paragraf har intagits en straffbestämmelse av samma innebörd som 29 § LOFO. Den riktar sig mot överträdelse från delägarnas sida mot beslut som delägarna fattat eller föreskrifter som länsstyrelsen utfärdat enligt 3 §.

Brott enligt denna paragraf bör inte få åtalas utan att det angivits till åtal av målsägande.

Eftersom straffbudet omfattar brott mot vad delägarna beslutat på sammanträde är det av största vikt att sådana beslut blir tydligt formulerade samt snabbt och effektivt bekantgjorda för delägarna.

19—20 §§.

I likhet med vad som gäller beträffande besvär över beslut av fiskevårdsområde och av jaktvårdsområde har stadgats att besvär över delägarnas beslut i fråga om samfällt fiske skall föras hos länsstyrelsen. Sedan den 1 januari 1961 handlägges även frågor om föreskrifter enligt 24 § FL av länsstyrelsen. De skäl som anfördes för ändringen i 24 § FL får anses fortfarande ha full bärkraft.

Med uttrycket »Menar den vars rätt — — —», vilket är hämtat från 13 § 4 mom. jaktlagen, avses att utvidga kretsen av besvärberättigade personer även till icke-delägare. De grupper som därvid kommer i fråga är arrendatorer och nyttjanderättshavare som genom majoritetsbeslut kan gå miste om sin fiskerätt.

Det anses att ett beslut som rör en fastighetsägare i denna hans egenskap inte får överklagas av någon som har en begränsad sakrätt i fastigheten enbart av det skälet att beslutet skulle röra nyttjanderättshavarens rätt. Vill man tillerkänna brukaren besvärsrätt fordras således en positiv föreskrift härom. I fiskeristyrelsens förslag till lag om fiskeområde 1956 och i den därpå följande departementspromemorian framfördes förslag om en på detta sätt utvidgad besvärsrätt. Detta förslag avvisades emellertid av departementschefen i propositionen ang. LOFO (1960: 50 s. 215).

Den fastighetsägare som medverkar till att hans arrendator går miste om en förmån som tillförsäkrats honom i arrendeavtalet eller som följer av lag torde inte kunna undgå påföljd härför. Det är inte uteslutet att redan detta förhållande kan förmå fastighetsägaren att söka handla i arrendatorns intresse. Emellertid synes inte detta vara tillräckligt som korrektiv. Utredningen föreslår därför att besvärsrätten utvidgas även till nyttjanderättshavare.

I fråga om ikraftträdandebestämmelser torde endast behövas en föreskrift om att länsstyrelseföreskrifter enligt 24 § FL skall gälla tills delägarna annorlunda beslutat enligt den nya lagen. Det torde vara överflödigt att utsäga att detta endast gäller sådana föreskrifter som inte på grund av sin begränsade giltighetstid upphör att gälla redan dessförinnan.

KAPITEL 8

Översyn av lagen om fiskevårdsområden m. m.

Tredje lagutskottet vid 1960 års riksdag har i sitt utlåtande nr 8 gjort ett inledande uttalande vid behandlingen av lagförslaget om fiskevårdsområden av innebörd att om den föreslagna lagen om fiskevårdsområden icke i likhet med 1913 års lag skall bli en lag på papperet, är det nödvändigt att utvecklingen följes med största uppmärksamhet och att erforderliga kompletteringar vidtages utan dröjsmål (s. 39).

Fritidsfiskeutredningen bör enligt sina direktiv bl. a. undersöka möjligheterna att åstadkomma förbättrad fiskevård samt att på olika sätt öka tillgången på vatten lämpade för fritidsfiske.

Utredningen har mot bakgrunden av dessa uttalanden ansett sig böra undersöka om erfarenheterna från den tid lagen om fiskevårdsområden hittills gällt — åren 1961—1967 — ger fog för farhågan att lagen »blir en lag bara på papperet». Undersökningen har getts formen av en rundskrivelse till samtliga länsstyrelser med frågor om antalet den 1 april 1967 färdigbildade och under bildning varande fiskevårdsområden inom resp. länsområde. Svaren har sammanställts och bearbetats inom utredningen. De inkomna sifferuppgifterna framgår av denna tabell.

Län	Antal färdigbildade fiskevårdsområden	Antal under bildning varande fiskevårdsområden
Stockholms	2	7
Uppsala	0	1
Södermanlands	0	3
Östergötlands	0	1
Jönköpings	0	0
Kronobergs	1	0
Kalmar	15	3
Gotlands	0	0
Blekinge	0	0
Kristianstads	3	1
Malmöhus	1	0
Hallands	0	0

Län	Antal färdigbildade fiskevårdsområden	Antal under bildning varande fiskevårdsområden
Göteborgs o. Bohus	0	0
Älvsborgs	0	3
Skaraborgs	0	0
Värmlands	0	0
Örebro	1	1
Västmanlands	0	0
Kopparbergs	1	0
Gävleborgs	2	1
Västernorrlands	0	3
Jämtlands	0	3
Västerbottens	0	0
Norrbottens	0	1
Summa	26	28

Av de 26 färdigbildade fiskevårdsområdena är mer än halva antalet eller 17 till fiskevårdsområden ombildade gemensamhetsfisken enligt 1913 års lag. Antalet verkliga nybildningar inskränker sig därför till (26 - 17) 9.

Takten i tillämpningen av 1960 års lag om fiskevårdsområden enligt denna redogörelse är mycket långsam. En analys av storleken i hektar av de fiskevatten som omfattas av färdiga eller blivande fiskevårdsområden visar vidare att endast en eller annan promille av landets enskilda fiskevatten ingår.

En översyn av lagstiftningen om fiskevårdsområden framstår därför som mycket befogad. Material till översynen har lämnats fritidsfiskeutredningen av lantmäteristyrelsen i skrivelse den 28 december 1965, av överlantmätaren i Kopparbergs län i skrivelse den 16 augusti 1965, av fiskeristyrelsen vid underhandskontakter under utredningsarbetets gång samt av fiskeriintendenter inom vilkas distrikt frågor om bildande av fiskevårdsområden förekommit. Resultaten av översynen redovisar utredningen under särskilda rubriker i det följande.

Frågan om röstberäkningen i vissa fall

I alla de fall då lagen om fiskevårdsområden (i det följande förkortad LOFO) fordrar enhällighet eller viss anslutning bland delägarna eller delaktighetstalet innebär LOFO:s nuvarande regler att sakägare som avstått från att rösta eller ej närvarit vid omröstning jämställs med nej-röstande.

Enhällighet fordras enligt LOFO i följande fall:

8 § 1 st. 2 p.: Delägarna äger själva bestämma om delaktigheten i fiskevårdsområdet;

9 § 3 st. 2 p.: Särskild beräkningsgrund för rösträtten utan samband med fiskevårdsområdes bildande;

12 § 2 p.: Bidragsskyldighets fördelning efter annan beräkningsgrund än delaktigheten;

13 § 2 st.: Användning eller fondering för fiskevårdsområdets räkning av mer än halva vederlaget vid helhetsupplåtelse av fisket för längre tid än ett år;

17 § 3 st.: Bildande av fiskevårdsområde utan föregående förrättning.

LOFO kräver viss anslutning bland delägarna eller efter delaktighetstalet i dessa fall:

6 §: Omröstning om bildande av fiskevårdsområde;

7 § 2 st.: Brytande av den automatiska förlängningen;

10 §: Beslut om upplåtelse av fisket skall komma till stånd;

12 § 1 p.: Beslut om skyldighet för delägare att lämna tillskott eller om åtgärd, som icke kan genomföras utan tillskott.

Föredragande departementschefen har i prop. 1960: 50 under rubriken 6. Rösträtten s. 115—116 motiverat sitt ställningstagande till den föreliggande röstberäkningsfrågan på detta sätt.

Slutligen ämnar jag något beröra en annan fråga som lämpligen bör behandlas i detta avsnitt. I fiskeristyrelsens betänkande och departementspromemorian har intagits bestämmelser, som innebär att i de fall lagen kräver enighet bland delägarna eller anslutning från viss del av dem eller av delaktighetstalet, därmed i allmänhet skulle avses inte alla delägare eller hela delaktighetstalet utan de vid omröstningen närvarande delägarna, respektive det därvid företrädde delaktighetstalet. En sådan regel, vilken kan leda till resultat som ur rättssäkerhetens synpunkt inte är önskvärda, anser jag inte vara påkallad av praktiska hänsyn. Däremot har jag inte funnit anledning att föreslå några begränsningar i rätten att rösta genom ombud.

Av det material som inkommit från länsstyrelserna framgår emellertid att de regler för vilka nyss redogjorts kan hindra tillkomsten av ett i och för sig lämpligt och önskvärt fiskevårdsområde. Som ett exempel kan nämnas att sedan Hallands läns hushållningssällskap hos länsstyrelsen i samma län anhållit om beslut att bilda fiskevårdsområde för Stensjön i Fjärås socken samt sådan förrättning som avses i 17 § LOFO hållits för ändamålet, fann länsstyrelsen genom resolution den 9 december 1966 på grund av vad i ärendet förekommit ansökningen icke lagligen kunna bifallas. Handlingarna i ärendet visar att ansökningen ej kunnat bifallas på den grund att vid omröstningen om fiskevårdsområdets bildande så många sakägare och så stort delaktighetstal uteblivit och räknats som nej-röstande, att de i 6 § LOFO upptagna kraven i dessa hänseenden ej uppfyllts.

Fritidsfiskeutredningen anser därför att de nuvarande stränga representationsreglerna i LOFO bör uppmjukas i viss utsträckning. För de fall som enligt redogörelsen i det föregående fordrar enhällighet enligt 8, 9, 12, 13 och 17 §§ LOFO ifrågasätter utredningen ingen ändring av gällande regler om representationen. Av de fall åter där LOFO fordrar viss anslutning bland delägarna eller efter delaktighetstalet — enligt den förut lämnade redogörelsen 6, 7, 10 och 12 §§ LOFO — finner utredningen, att omröstning om bildande av fiskevårdsområde (6 §) samt beslut om upplåtelse av fisket skall komma till stånd (10 §) kan äga rum med tillämpning av den i fiskeristyrelseförslaget och departementspromemorian förordade regeln att endast de i sammanträde deltagandes röster räknas. Den stränga representationsregeln för de i 7 § 2 st. och 12 § 1 p. förutsedda situationerna bör däremot kvarstå oförändrad. Förslag av ovanstående innebörd har upptagits bland utredningens lagförslag.

Vetorätten enligt 6 § 1 st. 2 p. och 10 § 2 st. 2 p. LOFO

6 § LOFO lyder.

6 §.

Fiskevårdsområde må bildas om samtycke föreligger antingen från delägare, som företräda mer än hälften av delaktighetstalet och tillika utgöra minst en tredjedel av antalet delägare, eller från delägare, som utgöra mer än halva an-

talet delägare och tillika företräda minst en tredjedel av delaktighetstalet. Skall fiskevårdsområdet omfatta ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, erfordras därjämte samtycke från minst en delägare inom varje sådant fiske.

Hör fisket till allenast en fastighet och utgör det ej ensamt för sig en fastighet, må dock fiskevårdsområde bildas, om samtycke därtill lämnas av mer än halva antalet delägare eller av delägare, vilka företräda mer än hälften av delaktighetstalet.

Äro de i första eller andra styckena angivna förutsättningarna uppfyllda, skall fiskevårdsområdet bildas, om det befinnes lämpligt med hänsyn till vattenområdets och fiskets beskaffenhet och omfattning samt förhållandena i övrigt.

10 § lyder.

10 §.

Är fisket inom fiskevårdsområde i sin helhet samfällt för två eller flera fastigheter, må upplåtelse av fiske ske endast om delägare med mer än hälften av delaktighetsantalet samtycka därtill.

Är fisket ej så beskaffat som i första stycket sägs, må upplåtelse ske endast om delägare med mer än hälften av delaktighetsantalet samtycka därtill. Omfattar fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig oskiftade fisken, skall i stället beträffande varje sådant fiske gälla vad i första stycket är stadgat.

I detta avsnitt behandlar fritidsfiskeutredningen den vetorätt som inbyggts i 6 § 1 st. 2 p. och 10 § 2 st. 2 p.

Till 6 § 1 st. 2 p. föreligger denna kommentar i Bäärnhelm: Fiskevårdsområde s. 34.

Fiskevårdsområde skall kunna bildas av såväl skiftat som oskiftat fiske. Fiskevårdsområde kan också bildas av flera skiftade fisken eller av flera oskiftade fisken eller av såväl skiftade som oskiftade fisken. När det gäller kravet på avslutning från delägarnas sida, gör lagen för huvudfallet icke någon skillnad mellan skiftat och oskiftat fiske. I landets norra och mellersta delar torde det vara regel att fisket i en sjö är oskiftat inom varje by (eller motsvarande skifteslag) men skiftat mellan byarna — — —. Om nu fisket i en sjö är på detta sätt skiftat mellan flera byar, är lagens ståndpunkt den att en eller flera större byar icke skola kunna genomdriva tillkomsten av ett fiskevårdsområde i hela sjön mot samtliga röster i en mindre by. Lagen kräver därför samtycke från minst en delägare inom varje ingående oskiftat fiske.

Förarbetena till LOFO i prop. 1960:50 utvisar att kravet på samtycke från minst en delägare i varje berört skifteslag ursprungligen framförts av Norrbottens läns hushållningssällskap (s. 87—88). Kammarkollegiet var av samma uppfattning men ansåg dock att den fastställande myndigheten skulle äga bortse från den föreslagna bestämmelsen om samtycke från minst en delägare inom varje skifteslag, då särskilda skäl förelåg (s. 88). I departementspromemorian 1957 upptogs en regel av den innebörd som förordats av Norrbottens läns hushållningssällskap (s. 93—94). Ett förhållandevis stort antal myndigheter som utlåtits sig över departementspromemorian ansåg att man ur lagförslaget borde avlägsna den i prome-

morian föreslagna bestämmelsen att samtycke alltid skall föreligga från minst en delägare i varje samfällt fiske, som utgör del av ett fiskevårdsområde. Fiskeristyrelsen och hovrätten för Västra Sverige ansåg sålunda, att den föreslagna bestämmelsen kunde komma att försvåra eller omöjliggöra bildande av fiskevårdsområde i fall då sådant eljest skulle finnas önskvärt. Även länsstyrelsen i Kristianstads län uttalade, att den föreslagna bestämmelsen ej borde ingå i lagen. Länsstyrelsen i Uppsala län anslöt sig i denna fråga till den uppfattning som tidigare uttalats av kammarkollegiet. Länsstyrelsen anförde.

Ingå i det föreslagna fiskevårdsområdet ett eller flera vart för sig samfällda fisken, skall enligt promemorian därjämte samtycke föreligga från minst en delägare inom varje sådant fiske. Lämpligheten av denna begränsning kan ifrågasättas. Med stöd av bestämmelsen kan i en sjö ett mindre skifteslag av egoistiska skäl motsätta sig inrättandet av ett annars ur flera synpunkter önskvärt fiskevårdsområde för sjön i dess helhet. För undvikande av ett sådant otillfredsställande resultat synes länsstyrelsen böra tillerkännas befogenhet att, där bildande av fiskevårdsområde framstår såsom särskilt önskvärt, bortse från att sistnämnda förutsättning icke föreligger. Detta syfte kan tillgodoses genom att till den ifrågavarande undantagsbestämmelsen fogas ett tillägg av följande lydelse: »därest länsstyrelsen ej finner särskilda skäl till annat föranleda».

Betr. den motsvarande regeln i 10 § 2 st. 2 p. har föredragande departementschefen i prop. 1960: 50 s. 138 uttalat.

Av samma anledning som jag i fråga om förutsättningarna för fiskevårdsområdes bildande ansett att särskild hänsyn bör tagas till varje oskiftat fiske som ingår i ett fiskevårdsområde, bör så ske också vid upplåtelse.

Som framgår av den lämnade redogörelsen för LOFO:s förarbeten har ett flertal remissinstanser uttalat farhågor för att bestämmelserna i 6 § 1 st. 2 p. och 10 § 2 st. 2 p. LOFO kunde hindra tillkomsten av annars önskvärda fiskevårdsområden. I vilken utsträckning dessa farhågor besannats under LOFO:s giltighetstid framgår inte av den inledningsvis berörda länsstyrelsestatistiken. Fritidsfiskeutredningen har därför grundat sin bedömning av frågan på uttalanden av fiskeristyrelsen, fiskeriintendenter, fiskerikon-sulenter m. fl. I sammanfattning innebär dessa uttalanden.

Ganska många fiskevårdsområden har redan på förberedelsestadiet — innan alltså ansökan enligt 17 § LOFO ingetts — bedömts som utsiktslösa genom att ägaren av ett eller annat ingående enstaka hemman vägrat medverka. Detta förhållande uppger t. ex. fiskerikon-sulenter vid lantbruksnämnden i Jönköpings län utgöra anledningen till att detta sjörika län hittills inte kan uppvisa varken något bildat eller under bildning varande fiskevårdsområde. En förrättningsman för ett under bildning varande fiskevårdsområde i Älvsborgs län (Dalslandsdelen) har uppgivit att av samma orsak detta fiskevårdsområde löper fara att bli »stympat». Det slag av skifteslag enligt definitionen i 1 kap. 2 § 1 st. 1 p. lagen om delning

av jord å landet (JDL) som benämnes enstaka hemman eller enstaka lägenhet torde mest förekomma i norra delen av Götaland.

De av vissa remissinstanser under förarbetena till LOFO uttalade farhågorna att de här upptagna spärreglerna skulle bli till hinder för fiskevårdsområdesbildningen anser fritidsfiskeutredningen på grund av det nyss upptagna ha besannats och tiden därför vara mogen för en reform.

En uppmjukning av spärreglerna kan genomföras efter olika linjer. Man kan i överensstämmelse med vissa remissinstansers tankegång lägga i fastställelsemyndighetens (länsstyrelsens) hand att avgöra frågan. Eller kan man¹ begränsa spärregeln till rent kollektiva fisken, d. v. s. fisken som tillkommer byar. Slutligen kan man helt slopa den nuvarande spärregeln i 6 och 10 §§ LOFO. Vilken väg man än väljer kan det inte undvikas att i speciella fall olägenheter kan uppkomma.

Fritidsfiskeutredningen är närmast böjd för att förorda det sista alternativet, att helt slopa spärreglerna i de båda ovannämnda paragraferna. Denna metod är på sitt sätt besläktad med lösningen att lägga avgörandet i länsstyrelsens hand såtillvida, att det vid bortfall av spärreglerna likväl kommer att falla inom ramen för länsstyrelsens lämplighetsprövning att avgöra, om avsaknaden av samtycke skall leda till att länsstyrelsen avslår en ansökning om bildande av fiskevårdsområde. Väljer man metoden att begränsa spärreglerna till »byafisken» i egentlig bemärkelse kan det inte undvikas att i vissa, kanske ganska många fall, besvärliga gränsfall uppkommer.

Fritidsfiskeutredningen upptar i sina lagförslag en lydelse av 6 och 10 §§ LOFO, som innebär helt bortfall av spärreglerna.

11 § 1 st. LOFO har följande lydelse.

Utan delägars samtycke må upplåtelse ej ske av delägens hela fiske eller eljest av fiske, som han med ensamrätt äger eller brukar eller såsom särskild lott tilldelats honom. Vad nu sagts gäller dock ej, då fisket saknar betydelse för delägens försörjning.

Det i lagrummet uppställda kravet på samtycke från vissa delägare innebär i realiteten att dessa delägare tillerkänts *vetorätt* mot beslut om upplåtelse.

För att en delägare skall äga rätt att inlägga veto mot beslut om upplåtelse av hans fiske måste följande förutsättningar föreligga:

1. fisket skall vara av betydelse för hans försörjning (*vetorätt* torde sålunda icke kunna tillkomma annan än fysisk person; ang. tolkningen i övrigt se utskottets uttalande härnedan);

2. beslutet skall innebära *antingen* att delägare i samfällt eller eljest oskiftat fiske helt kommer att sakna fiskerätt inom fiskevårdsområdet *eller* att fiske, tillkommande ägare eller brukare av skiftat fiske eller fiske,

¹ Jfr Svensk Lantmäteritidskrift 1967 s. 274 ff.

som — inom ramen för ett redan bildat fiskevårdsområde — tilldelats delägare för eget bruk, helt eller delvis upplåtes.

Vetorätt kommer således ej att föreligga vid beslut om försäljning av fiskekort, berättigande till fiske i oskiftat fiske, såvida icke detta genom en tidigare inom fiskevårdsområdet gjord fördelning »tillskiftats» de olika delägarna. Har beslutet om fiskekortsförsäljning givits den utformningen att delägarna själva helt uteslutas från fiske, föreligger dock vetorätt, ty då har upplåtelse skett av »delägarens hela fiske».

L³U på vars initiativ lagrummet erhöll sin slutliga lydelse anförde (utl. 1960: 8 s. 83).

Utskottet anser för sin del att icke alltför stora krav bör ställas på omfattningen av det fiske, som en delägaré bedriver, för att det skall anses vara av betydelse för hans försörjning. Även för den som icke stadigvarande är bosatt på den ort där han har fiskerätt, kan fisket vara av sådan betydelse. Den som icke alls utnyttjar sin fiskerätt eller fiskar endast en eller annan gång under året kan naturligtvis icke göra gällande att fisket är av betydelse för hans försörjning.

Den lämnade redogörelsen utvisar att även nu förevarande lagrum innehåller vetorätsbestämmelser utöver de spärregler 6 § 1 st. 2 p. samt 10 § 2 st. LOFO representerar.

Då sistnämnda spärregler enligt det ovan sagda föreslås bli borttagna anser utredningen det nödvändigt att starkare än som nu är fallet skydda delägarens eget fiskande. Denna effekt uppnås enklast genom att vetorätten enligt 11 § LOFO görs absolut och inte som nu relativ och ställd i beroende av försörjningssynpunkter. Fördenskull förordar utredningen att 2 p. i 11 §:ns 1 st. utgår ur lagtexten.

Utvidgad initiativrätt

Fiskevårdsområde är enligt LOFO en delägarnas egen angelägenhet och initiativrätten är i konsekvens därmed begränsad till delägarna.

Föredragande departementschefen har i prop. 1960: 50 (s. 72—73) sammanfattat skälen för och emot initiativrätt för vissa allmänna organ utanför delägarekretsen på detta sätt.

Åtskillig diskussion har förekommit i frågan om initiativrätt därjämte bör tillkomma annan än delägare. Under tidigare skeden av frågans behandling framförde ett stort antal remissinstanser förslag om initiativrättens utvidgning i skilda hänseenden. Sedan lagens syfte i departementspromemorian preciserats i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag nyss angav och initiativrätten samtidigt begränsats till delägarna har detta i allmänhet godtagits av remissinstanserna. De som har annan mening hänvisar i allmänhet till det förhållandet att även där ett latent intresse föreligger behövs det många gånger en påstötning utifrån, för att någonting skall bli gjort. Delägarna drar sig av lojalitet eller andra hänsyn för att påkalla en åtgärd som kanske alla inte är eniga om. Initiativrätt borde därför ges åt något organ för det allmänna såsom länsstyrelse, fiskeriintendent, hushållnings-sällskap eller större fiskarorganisation.

Därest avsikten med den mera omfattande initiativrätten är att man därigenom lättare skall kunna få fiskevårdsområde till stånd i sådana fall då delägarna *själva* av någon anledning inte vill framträda offentligt, anser jag att det inte finns någon anledning att i lagstiftningen särskilt beakta en dylik inställning. — Initiativrätten beträffande jaktvårdsområde och gemensamhetsfiske är begränsad till delägare. Om initiativrätten beträffande fiskevårdsområde utvidgas att omfatta utomstående, kan man rimligtvis räkna med att det kommer att bildas flera fiskevårdsområden än vad som eljest blev fallet. Ur allmän synpunkt skulle detta säkerligen många gånger vara av värde. Man skulle t. ex. på det sättet kanske komma till rätta med fall av uppenbar vanskötsel av fiske. Som jag tidigare sagt är det emellertid inte meningen att den nya lagen såsom självständigt syfte skall ersätta eller komplettera fiskerättslagens vanskötselbestämmelser.

Även om kraven på anslutning från delägarnas sida inte sättes alltför lågt, föreligger enligt min mening alltid risken att ett fiskevårdsområde, som bildats på initiativ av någon utomstående, för delägarna kommer att framstå såsom något som påtvingats dem utifrån, med de menliga följder detta kan komma att få för den fortsatta verksamheten.

Jag anser det därför inte förenligt med den nya lagens syfte att utvidga initiativrätten till någon utanför delägarnas egen krets.

Anmärkas må att i tredje lagutskottets utlåtande 1960: 8 s. 50—51 detta departementschefsanförande återgivits utan kommentar.

Överlantmätaren i Kopparbergs län har i sin skrivelse den 16 augusti 1965 aktualiserat frågan om införande av officialinitiativ i LOFO som ett bland flera medel att »komma ur det iråkade dödläget» samt föreslagit länsstyrelse som utövare av detta initiativ.

Enligt vad fritidsfiskeutredningen inhämtat är såväl fiskeristyrelsen som fiskeriintendenter positivt inställda till tanken på officialinitiativ i LOFO.

Innan utredningen för egen del tar ställning till denna fråga, vill utredningen först erinra om vissa historiska förhållanden.

De som ideella föreningar uppbyggda fiskevårdsföreningarna i vårt land — vars insatser bedömts mycket positivt av bl. a. föredragande departementschefen i prop. 1960: 50 s. 52 — har, det ligger i sakens natur, inte tillkommit på något officiellt initiativ. Men alltsedan 1920-talet, då föreningsbildandet kom i gång på allvar, framhöll den dåvarande centrala fiskerimyndigheten — lantbruksstyrelsens fiskeribyrå — för tjänstemännen inom statens och hushållningssällskapens lokala fiskeradministration, att det borde vara ett riktmärke för tjänstemännens fiskevårdsarbete i orterna att medverka till bildandet av fiskevårdsföreningar och att genom olika medlemsvårdande åtgärder vidmakthålla denna föreningsrörelse. Härtill kom att förefintligheten av en fiskevårdsförening i praktiken mycket ofta utgjorde ett villkor för bidrag av statsmedel — fiskeavgifts- eller bensinskattemedel — till fiskevårdsarbetet i det ifrågakvarande fiskevattnet. En realistisk bild av denna utveckling har tecknats av fiskeriintendenten

P. I. Enequist i dennes i rättsfallet NJA 1950 s. 20 refererade vittnesmål inför Malå och Norsjö tingslags häradsrätt.

Det torde inte vara för mycket sagt att åtskilliga tjänstemän inom den lokala fiskeriadministrationen liksom naturligtvis fiskerättsägarna ute i orterna erhållit och alltjämt hyser uppfattningen att sedan fiskevårdsförening bildats »allt är väl beställt». Man synes härvid förbise, att fiskevårdsföreningarnas dåvarande riksorganisation, Svenska fiskevårdsförbundet, framhållit att fiskevårdsföreningarna är i starkt behov av lagens stöd för sin fortsatta verksamhet. Vidare torde man förbise den konstitutionella svagheten i en fiskevårdsförening, som departementschefen anf. st. sammanfattat på detta sätt.

För en fiskevårdsförening finns inte någon möjlighet att tvinga någon att bli medlem eller att mot en enda delägaras bestridande genomföra en åtgärd som alla andra anser ändamålsenlig. Vad en sådan förening beslutar är inte bindande för ny ägare av en tidigare medlems fiskerätt.

Fritidsfiskeutredningen anser att en väsentlig orsak till den numera, genom länsstyrelsernas uppgifter, dokumenterade ringa omfattningen av tillämpningen av LOFO är att söka i inställningen till fiskevårdsföreningarna enligt den lämnade översikten.

Till förmån för införande av officialinitiativ talar vidare, att sådant redan finnes inom ett besläktat rättsområde, vattenrätten. Enligt 2 kap. 9 § 1 st. vattenlagen sådant lagrummet lyder enligt lag den 9 juni 1967 (nr 370) äger nämligen kronan eller kommun rätt att i eller invid vattendrag, där till följd av naturförhållandena eller uppförd byggnad fiskens upp- och nedgång hindras, för fiskens framkomst anordna särskild fiskväg eller eljest vidtaga anstalter för fiskets befrämjande ävensom taga i anspråk det vatten, som för ändamålet erfordras.

Med den vikt som måste fästas vid att ur synpunkten av fritidsfiskets främjande fiskevårdsområden bildas i snabbare takt och i större omfattning än nu finner utredningen att de skäl som föredragande departementschefen i prop. 1960:50 anfört mot officialinitiativ måste vika. Några risker ur rättssäkerhetssynpunkt med sådant initiativ kan knappast uppkomma, eftersom LOFO:s regler om bildande och förvaltning av fiskevårdsområde innebär att beslutanderätten helt ligger hos delägarna.

Utredningen föreslår alltså, att officialinitiativ införs i LOFO.

I frågan om vilka organ utanför delägarkretsen som bör tilldelas initiativrätt har överlantmätaren i Kopparbergs län som av det förut anförda framgår föreslagit länsstyrelse.

Utredningen anser emellertid att initiativrätten bör utformas i huvudsaklig överensstämmelse med 2 kap. 9 § vattenlagen, d. v. s. tillkomma kronan eller kommun. Kronans initiativrätt bör tillkomma fiskeriintendent och lantbruksnämnd.

Genom att initiativrätt också tillerkänns kommun tillgodoses ett från

många håll framfört önskemål. Detta önskemål finner utredningen mycket befogat i betraktande av såväl att det ankommer på primärkommunerna att i första hand sörja för fritidslivet inom kommunerna som att kommunblock och storkommuner fått de behövliga resurserna att utforma anordningarna för fritidsaktiviteterna, vari som ett viktigt led ingår anskaffning av för fritidsfiske lämpade fiskevatten.

Fritidsfiskeutredningen upptar i anslutning till det anförda förslag om initiativrätt av angiven innebörd bland sina lagförslag.

Möjlighet att förordna biträdande förrättningsman

Enligt 17 § 2 st. LOFO skall bildande av fiskevårdsområde prövas vid förrättning under ledning av förrättningsman som länsstyrelsen förordnar.

Behörig att vara förrättningsman är enligt 5 § kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till LOFO i lydelse enligt kungörelse 1967:411 fiskerintendent, lantbruksnämnds fiskerikonsulent, lantmätare eller annan, som länsstyrelsen finner äga erforderlig kunskap och erfarenhet samt jämväl i övrigt vara lämplig för uppdraget.

Motiven för dessa bestämmelser återfinns i prop. 1960:50 s. 120 och 198—199.

Överlantmätaren i Kopparbergs län har i sin skrivelse den 16 augusti 1965 anført.

Enligt överlantmätaren synes vid utseende av förrättningsman böra eftersträvas att till sådan utse den fackman inom vars kompetensområde tyngdpunkten av förrättningsarbetet i varje särskilt ärende bedömes ligga, vilken förrättningsman beredes möjlighet att erhålla biträde med sådana avsnitt av förrättningsarbetet som han själv är förhindrad att utföra.

Fritidsfiskeutredningen anser för sin del att den mest rationella lösningen av problemet att på förrättningsmannaplanet skapa representation för såväl fiskeri- som lantmäterisakkunskap är att i LOFO införa ett system som möjliggör förordnande av biträdande förrättningsman. Inom närbesläktade rättsområden har detta system sedan länge varit lagfäst och visat sig fungera väl. Utredningen kan här hänvisa till 10 kap. 34 § vattenlagen om biträdande förrättningsman vid synförrättning enligt detta kap. samt till 22 § lagen den 3 september 1939 om enskilda vägar. Sistnämnda lag har i flera avseenden använts som förebild vid utformningen av LOFO:s bestämmelser om förfarandet i 15—22 §§ LOFO som framgår av prop. 1960:50 s. 195—197. Det återopade lagrummet i lagen om enskilda vägar har denna lydelse.

22 §.

Uppkommer vid förrättning fråga, för vars avgörande fordras särskild fackkunskap, äge länsstyrelsen, på därom av förrättningsmannen framställd begäran och efter prövning av åtgärdens behövlighet, förordna sakkunnig person att biträda förrättningsmannen. Över länsstyrelsens beslut härufinnan må klagan icke föras.

Utredningen föreslår att LOFO kompletteras med en i sak likalydande bestämmelse. Ersättningsregeln i 11 § tillämpningskungörelsen föreslås i anslutning härtill jämkad så, att samma ersättningsnorm blir tillämplig på såväl förrättningsman som biträdande förrättningsman.

Visst granskningsförfarande

I lagen den 6 juni 1962 (nr 270) om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning av fastigheter i vissa fall (ändr. genom lag den 3 maj 1963, nr 122) stadgas bl. a. att förrättningsman skall införskaffa utdrag ur fastighetsregistret och upprätta sammanställning över lagfarts- och inteckningsförhållandena samt vid första sammanträdet låta sakägarna ta del av dessa handlingar. Han skall därefter förelägga sakägarna att inom viss tid, minst en månad, hos honom muntligen eller skriftligen anmäla sina äganderättsanspråk samt förete sådana handlingar och meddela sådana upplysningar angående hävdeförhållanden m. m., som kan vara av betydelse för äganderättsutredningen. Föreläggandet skall uppläsa för sakägarna och så snart ske kan anslås på kommunens anslagstavla. Sedan sakägarna framställt sina anspråk, skall sammanställning över dessa upprättas. Vid nytt sammanträde skall sammanställningen genomgå och sakägarna beredas tillfälle att slutföra sin talan. Förrättningen avslutas med att förrättningsmannen prövar vem som bör anses som ägare till fastighet eller mark och upprättar en äganderättsförteckning i enlighet därmed.

I sin skrivelse den 16 augusti 1965 har överlantmätaren i Kopparbergs län i denna del anfört.

Beträffande utredningsarbetet inom förrättnings ram gäller, att det beträffande delaktigheten uti fiskevårdsområdet ofta uppstår osäkerhet. Det kan exempelvis röra sig om avsöndring till vilken enligt grundavhandlingen hör andel av stamfastighetens fiske utan angivelse av någon bestämd procentandel. Ur rättssäkerhets synpunkt vore därför önskvärt att framarbetat utredningsresultat utställdes för granskning bland sakägarna efter mönster av det förfarande varom stadgas i 1962 års lag om äganderättsutredning, lagfart och sammanläggning i vissa fall. Ett dylikt förfaringssätt skulle måhända även ge förrättningsmannen möjlighet att ta hänsyn jämväl till rådande hävdeförhållanden och därför i viss mån underlätta ställningstaganden i eljest tveksamma fall.

Fritidsfiskeutredningen biträder överlantmätarens uppfattning om värdet av ett granskningsförfarande sådant som det skisserade även vid utredningar enligt LOFO. Utredningen anser dock att ett direkt lagstadgande härom i LOFO inte är behövligt eller lämpligt. I stället bör en rekommendation att i förekommande fall använda ett sådant granskningsförfarande som upp tagits i 6 § 1962 års förenämnda lag intas i tillämpningskungörelsen, förslagsvis i dess 7 §.

Förbättrad statsbidragsgivning, m. m.

Nuvarande praxis betr. statsbidrag till kostnaderna för bildande av fiske-

vårdsområde är grundad på uttalandena i prop. 1960: 50 s. 169—170 och tredje lagutskottets utlåtande 1960: 8 s. 92 och innebär i korthet följande.

Statsbidrag beräknas på de egentliga förrättningskostnaderna och har med visst, nedan berört undantag utgått med högst 50 % av dessa kostnader. Bidragen finansieras i anslutning till uttalanden i nyssnämnda riksdagshandlingar av fiskeavgifter för befrämjande av fisket inom landet enligt 2 kap. 10 § vattenlagen. Bidragsförskott har inte ansetts kunna medges inom ramen för dessa uttalanden.

Dispositionsrätten betr. bl. a. fiskeavgifter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen har enligt den ursprungliga lydelsen av 6 § kungörelsen den 2 oktober 1953 (nr 620) angående indrivningen och användningen av vissa med anledning av företag i vatten utgående avgifter tillkommit Kungl. Maj:t och den praxis som nyss nämnts har således utbildats inom Kungl. Maj:ts kansli. Kungl. Maj:t har emellertid den 18 maj 1967 utfärdat kungörelse (nr 166) om ändring i förstnämnda kungörelse, varigenom bl. a. 6 § fått ändrad lydelse av innebörd att fiskeristyrelsen fått dispositionsrätten till avgifter enligt 2 kap. 10 § vattenlagen utom för verksamhet som fiskeristyrelsen bedriver, för vilka dispositioner alltjämt fordras Kungl. Maj:ts medgivande. Ändringskungörelsen har trätt i kraft den 1 juli 1967.

Med hänsyn härtill anser sig fritidsfiskeutredningen endast behöva dra upp vissa riktlinjer för en förbättrad bidragsgivning, som det sedan får ankomma på fiskeristyrelsen att tillämpa.

Först och främst bör klargöras, att statsbidrag kan och bör utgå även i de fall ansökning om bildande av fiskevårdsområde avslagits. Trots klara uttalanden härom i tredje lagutskottets utlåtande 1960: 8 s. 92 har den missuppfattningen vunnit en viss spridning, att bidrag inte alls skulle kunna utgå i detta fall, något som givetvis inte varit ägnat att stimulera intresserade fiskerättsägare att ansöka om bildande av fiskevårdsområde. Numera föreligger emellertid Kungl. Maj:ts beslut den 24 februari 1967 (40) ang. bidrag till Hallands läns hushållningssällskap för kostnader vid förrättning för bildande av fiskevårdsområde, enligt vilket sällskapet fått ersättning med 2 000 kr. för de till 2 380 kr. uppgivna kostnaderna för avslagen framställning om bildande av fiskevårdsområde för Stensjön i Fjärås socken.

Betr. statsbidragets storlek i de särskilda fallen har som nämnts praxis stabiliserats till omkring 50 % av de egentliga förrättningskostnaderna. Då nu fiskeristyrelsen enligt kungörelsen 1967: 166 skall besluta om statsbidragsgivningen bör Kungl. Maj:t godkänna riktlinjer för denna av följande innebörd. Efter prövning av fiskevårdsområdes stadgar och beslut om fiskets nyttjande samt övriga omständigheter bör upp till 100 % kunna utgå i statsbidrag för förrättningskostnader. Differentieringen nedåt av statsbidrag bör inte fastställas genom generella direktiv utan få bero av fiskeristyrelsens prövning i de särskilda fallen. Det bör i detta sammanhang

framhållas att Kungl. Maj:t (i statsrådet) i sista hand har bestämmanderätten, eftersom fiskeristyrelsens beslut enligt bestämmelserna i allmänna verksstadgan kan överklagas genom besvär hos Kungl. Maj:t. Frågor om statsbidrag till förrättningskostnader i de fall fiskevårdsområde av en eller annan orsak inte kommit till stånd bör — efter prövning av anledningen till det negativa resultatet — ske med tillämpning av de principer som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts ovannämnda beslut den 24 februari 1967.

Fiskeristyrelsen bör också bli behörig att på ansökning av förrättningsman och yttrande av länsstyrelsen få tilldela lämpligt avpassade förskott på förrättningskostnader, att tillställas länsstyrelsen och på rekvisition i mån av behov utbetalas av länsstyrelsen till förrättningsmannen.

Bestämmelserna om ersättning till förrättningsman är numera reglerade i 11 § tillämpningskungörelsen i lydelse enligt kungörelsen 1967: 411, jämförd med 1 § kungörelsen 1960: 335 i lydelse enligt kungörelsen 1966: 510. Tid ersättning i kr. för timme för förrättningsmannen är 65, vilket belopp utredningen i det föregående föreslagit bli tillämpligt även på biträdande förrättningsman. Enligt 11 § 2 st. tillämpningskungörelsen skall ersättningen till förrättningsman, som innehar statlig tjänst och utför uppdraget i tjänsten, erläggas till den myndighet som utbetalar tjänstemannens lön. Med hänsyn till den numera gällande bisyssleregleringen torde det emellertid endast i undantagsfall bli fråga om att tillämpa denna bestämmelse. Fritidsfiskeutredningen saknar anledning föreslå ändring i gällande ersättningsregler.

Som förut framhållits bestrids enligt 1960 års riksdags beslut här avsedda statsbidrag av fiskeavgiftsmedel till befrämjande av fisket inom landet enligt 2 kap. 10 § vattenlagen. Fiskeristyrelsen har meddelat utredningen att årsinkomsten under denna titel är omkr. 750 000 kr. medan för de två reguljära utgiftsgrupperna undersökningar och försök samt lokala åtgärder årligen disponeras omkring 700 000 kr. (under 1967 dock något över 900 000 kr.). Under beaktande av årliga inkomst- och utgiftsvariationer kan det sägas att inkomster och utgifter under titeln balanserar lämpligen jämnt. Om belastningen på förevarande titel skulle öka till följd av ökad takt och omfattning betr. bildandet av fiskevårdsområden förefaller det inte utslutet att statsbidragsgivningen måste äga rum med anlitan av andra medel än fiskeavgifter. Utredningen diskuterar denna och liknande finansieringsfrågor i annat sammanhang.

KAPITEL 9

Fritidsfisket och kronans fisken

1. Historik

I fiskerättskommitténs betänkande med förslag till fiskelag jämte därmed sammanhängande författningar (SOU 1947: 47) förordades att föreskrifter rörande förvaltningen och tillgodogörandet av kronans fiskevatten skulle meddelas av Kungl. Maj:t. Till grund för dessa föreskrifter borde enligt kommitténs mening i det väsentliga kunna ligga det förslag i ämnet som tidigare avgivits av fiskevattensutredningen i dess betänkande den 1 september 1939 rörande ett ändamålsenligt utnyttjande av kronans fiskevatten (SOU 1939: 28). I prop. 1950: 60 med förslag till lag om rätt till fiske m. m. uttalade departementschefen i denna del att bestämmelserna i 1896 års fiskelag om kronans fisken lämpligen borde ersättas av administrativa förvaltningsföreskrifter och att regleringen därvid borde ske i huvudsaklig överensstämmelse med vad fiskerättskommittén föreslagit. Detta uttalande lämnades av riksdagen utan erinran.

I anslutning härtill upprättades inom jordbruksdepartementet i början av 1951 ett utkast till kungörelse angående förvaltningen av kronans fisken (stencil). Utkastet byggde på samma principer som legat till grund för fiskevattensutredningens ovannämnda förslag. Det ansågs emellertid inte lämpligt att föra regleringen så långt i detalj som skett i nämnda förslag. Vid förvaltningen av kronofiskena borde nämligen enligt den till kungörelseutkastet fogade kommentaren en smidig anpassning kunna ske efter de växlande lokala förhållandena. Inte heller ansågs tillräckliga skäl föreligga att uppta det av fiskevattensutredningen framlagda förslaget om inrättande av en kronovattensfond. Även på andra punkter vidtogs ändringar, delvis på grund av erinringar som framställdes i remissyttranden över fiskevattensutredningens betänkande.

Efter remissbehandling av departementsutkastet utfärdade Kungl. Maj:t den 8 juni 1951 kungörelse angående förvaltningen av kronans fisken (nr 395) samt cirkulär till domänstyrelsen och de övriga myndigheter som ha kronan tillhöriga fisken under sin förvaltning rörande tillämpningen av kungörelsen den 8 juni 1951 (nr 395) angående förvaltningen av kronans fisken (nr 396).

Dessa författningar gäller alltjämt, endast med en formell ändring av 1 § 3 st. kungörelsen genom kungörelse den 25 maj 1967 (nr 417), föran-

ledd av den nya lantbruksnämndsorganisationen.

Efter ikraftträdandet den 1 juli 1951 av kungörelsen och cirkuläret den 8 juni 1951 har i förarbeten till lagstiftning vissa uttalanden gjorts som påverkar kungörelsens och cirkulärets tillämpning.

I remissyttrande över 1957 års departementspromemoria om ny lagstiftning ang. fiskevårdsområden framhöll domänstyrelsen att den föreslagna lagstiftningen syntes kunna möjliggöra att oskiftade fisken, vari kronan är delägare, utnyttjades rationellare än då vore fallet. Vad åter angår skiftade fisken vidhöll domänstyrelsen sin tidigare uppfattning och anförde i denna del i huvudsak följande, här återgivet efter prop. 1960: 50 s. 44.

Med hänsyn till de erfarenheter, som ett mångårigt organisationsarbete för att bereda allmänheten möjlighet att bedriva sport- och fritidsfiske i kronans vatten givit, kan styrelsen icke dela den uppfattning som i detta fall kommit till uttryck i departementspromemorian. Länsstyrelserna inhämta i regel yttranden i fiskefrågor endast från länens fiskerinämnder och bruka fästa stort avseende vid dessa nämnders yttranden. En stor del av fiskerinämnderna torde vara ensidigt sammansatta av företrädare för enbart yrkes- och binäringsfisket och hysa av den anledning ett ljumt intresse för de statsmakternas direktiv beträffande ökade möjligheter för allmänheten att bedriva sportfiske i kronans vatten, som givits i kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken. Icke obetydliga kronovatten i t. ex. två mellansvenska län, där s. k. licenstväng råder — d. v. s. i länsfiskestadgan infört förbud mot att inom länet utan länsstyrelsens särskilda tillstånd använda vissa sportfiskeredskap — kunna trots att stort behov därav föreligger icke ställas till allmänhetens förfogande för sportfiske, då länsstyrelserna, med stöd av fiskerinämndernas uttalanden, icke bevilja »licenser» i erforderlig omfattning. Så länge länens fiskerinämnder i sin nuvarande sammansättning kunna påverka länsstyrelsernas beslut i fiskefrågor måste domänstyrelsen vidhålla sitt krav på att kronans skiftade vatten undantages från lagstiftningen.

Målet för lagstiftningen bör, enligt promemorian, vara att fiskevårdsområden skulle kunna bildas, å ena sidan, under enklare former och på mindre stränga villkor än som nu kräves för gemensamhetsfisken men, å andra sidan, med minsta möjliga intrång i den enskildes rätt och intressen. Detta uttalande tolkar domänstyrelsen även som ett stöd för sin uppfattning, att de skiftade vattnen böra undantagas från lagstiftningen. Så länge lagstiftningsförslaget behandlar enbart de oskiftade vattnen är framställningen enkel och lättförståelig men så fort de skiftade vattnen komma med i bilden blir förslaget genast krångligare och mycket svåröverskådligt till sina konsekvenser, röstningsbestämmelserna bliva invecklade, en dyrbar och tidsödande förrättning för uppskattning av delaktigheten blir obligatorisk och intrånget i jordägarerätten träder i förgrunden. Det i promemorian skisserade målet för lagstiftningen kan alltså enligt domänstyrelsens mening endast nås för sådana vatten, där fisket är oskiftat eller eljest samfällt för två eller flera fastigheter.

Mot dessa domänstyrelsens synpunkter genmälde föredragande departementschefen, statsrådet Netznén, i prop. 1960: 50 s. 52—53.

Frågan om den nya *lagstiftningens omfattning* har varit föremål för vissa meningsskiljaktigheter. Domänstyrelsen har sålunda föreslagit, att de skiftade fiskena och i vart fall kronans skiftade fisken skall lämnas utanför en lagstiftning om fiskevårdsområden. Redan tidigare har jag framhållit att behovet av lagstiftning

i och för sig kan vara lika påtagligt beträffande skiftade som oskiftade fisken. I denna principfråga intager 1913 års lag samma ståndpunkt. I likhet med samtliga tidigare förslagsställare är även jag av den uppfattningen att den nya lagstiftningen bör omfatta även de skiftade fiskena. En annan sak är att ett skiftat fiske rättsligen intager en annan ställning än en andel i oskiftat fiske, vilket föranlett mig att i likhet med vad som skett i de flesta tidigare förslagen kringgärda de skiftade fiskena med särskilda garantier. — När det gäller kronans skiftade fisken vill jag inte förneka att skäl någon gång kan föreligga att undantaga dem från den nya lagstiftningen. Något motsvarande undantag har inte gjorts i 1913 års lag. Jag anser att kronan i regel inte har något att förlora men däremot mycket att vinna på att lagstiftningen också blir tillämplig å kronofiskena. I de fall där skada eller olägenhet för kronan är att förvänta, kommer säkerligen situationen ofta att vara den att förutsättningarna för bildande av fiskevårdsområde över huvud taget inte är för handen.

Detta uttalande har av riksdagen (L³U 1960: 8, rskr. 167) lämnats utan erinran.

2. Domänverkets bestämmelser och praxis

I anslutning till 1951 års kungörelse och cirkulär har domänstyrelsen utarbetat ett reglemente för nyttjandet av kronans fiskevatten som ingår i domänverkets reglementssamling DRS. Reglementets kap. J 5 och 6 §§ behandlar fiskevård och 7 § fiskebevakning. Bestämmelserna anknyter till de allmänna föreskrifterna i 2 § förvaltningskungörelsen. Formerna för fiskevattnens disposition och upplåtelse är detaljerat behandlade i reglementets kap. N 12 §. Nu gällande reglemente trädde i kraft den 1 april 1964.

Till bestämmelserna och deras tillämpning har byrådirektören i domänstyrelsen B. Enros utarbetat en kommentar i promemorieform av mars 1965, som överlämnats till fritidsfiskeutredningen. Av promemorian framgår i huvudsak följande.

a. Fiskevårdsarbetet

I överensstämmelse med de i författningen och reglementet angivna riktlinjerna har fiskevårdsarbetet under årens lopp intensifierats och den därmed verksamma fackutbildade personalen har samtidigt utökats. För närvarande är 6 fiskeriutbildade personer heltidsanställda. Utöver dessa sysslar chefspersonal i domänstyrelsen, jägmästarna på reviren samt lägre personal i skogsförvaltningen, under sina övriga tjänsteåligganden i betydande omfattning även med fiskefrågor.

Utvecklingen av fiskevårdsarbetet inom domänverket åskådliggöres enklast av de för ändamålet investerade beloppen, som för direkta åtgärder — kostnader för fiskevårdspersonalens löner och resor ej inräknade — år 1940 uppgick till knappt 10 000 kronor, år 1950 till 130 000 kronor, år 1960 till drygt 560 000 kronor och enligt förvaltningsförslaget för år 1965 utgör närmare en miljon kronor.

Under åren 1952—53 var enbart kostnaderna för de direkta fiskevårdsåtgärderna — alltså löner och resekostnader ej medräknade — högre än de totala inkomsterna från fisket. Åren 1954—61 steg emellertid inkomsterna snabbare än utgifterna. Från och med 1962 har emellertid utgifterna åter ökat snabbare, var-

för nästan hela intäkten från fisket nu åter förbrukas till fiskevårdsåtgärder, löner, fiskebevakning och andra omkostnader för verksamhetens drift. Detta beror till stor del på de stegrade investeringarna för rotenonbehandling av fiskevatten, som under år 1963 uppgick till 202 000 kr. och för 1965 är kalkylerade till omkring 300 000 kr. eller betydligt mer än hälften av alla för ändamålet nyttjade medel i landet. Sammanlagt har hittills omkring 5 100 ha sjöar och 450 km rinnande vatten rotenonbehandlats. För närvarande räknar styrelsen med en något retarderad takt i rotenonverksamheten och med arbetet mera koncentrerat på värden av redan vunna vatten samt på åtgärder i naturliga vatten, bl. a. i de nedlagda flottlederna. I södra och mellersta Sverige arbetar domänverket i härför lämpliga vatten med inplantering av bl. a. gös, ål och kräftor.

b. Upplåtelsepolicy

Med hänsyn till sportfiskets snabba utveckling efter senaste världskriget, såg sig domänverket redan i början av 1950-talet, d. v. s. vid tiden för tillkomsten av författningen om förvaltningen av kronans fisken, tvunget att söka åstadkomma ökade sportfiskemöjligheter. I svar på cirkulärskrivelser i ärendet från domänstyrelsen anmälades från olika revirförvaltare åtskilliga enstaka men oftast avlägset belägna vatten, främst sjöar, vilka var lämpliga att avsätta som kortfiskevatten för sportfiske. På så sätt skapades några tiotal vatten med en areal av något tusental ha, där sportfiske kunde bedrivas, medan det mesta av fiskevattnen i övrigt lämnades odisponerade för ortsbefolkningens husbehovsfiske och ibland för yrkesfiske i enlighet med bestämmelserna i första stycket av författningens 3 §. Utnyttjandet av dessa stora, reserverade vattenområden visade sig dock snart vara mycket obetydligt och sporadiskt och detta särskilt i trakter med mera riklig tillgång på fiskevatten. Samtidigt började de redan tidigare fåtaliga yrkesfiskarna överge fisket för mera lönsamma sysselsättningar.

Styrelsen blev i vissa fall tvungen att annonsera efter yrkesfiskare, då det på orten ej fanns någon fiskare, som var villig att övertaga ett yrkesfiskearrande. Fiskevatten, som tidigare nyttjats för yrkesfiske har ej upplåtits för enbart husbehovs- och sportfiske så länge spekulant beträffande yrkesfisket funnits. Någon konkurrens i prisavseende mellan de olika kategorierna fiskande har ej heller fått göra sig gällande. Detta har däremot skett mellan olika yrkesfiskare innan lagen om fiskearranden trädde i kraft, d. v. s. den 1 oktober 1957. Efter detta datum har ingen annan ändring av yrkesfiskeupplåtelseerna kunnat äga rum än sådan som betingas av att yrkesfiskare själva lämnat fisket eller begärt nedsättning av tidigare avgäld.

Redan före tillkomsten av sagda lag hade emellertid i närheten av större bostättningscentra trycket från sportfiskarnas sida blivit så stort både i form av direkta klagomål och ohejdat tjuvfiske att domänstyrelsen såg sig tvungen att i vissa fall tillgripa det av yrkesfiskare i närheten av Västerås sedan början av 1900-talet tillämpade systemet med försäljning av fiskekort för angivet sportfiske på samma vatten som yrkesfiskarna begagna sig av. Därmed skapades möjlighet för åstadkommandet av kortfiskeområden även i närheten av tätorter, trots att där fortfarande fanns en viss efterfrågan på yrkes- och husbehovsfiske.

Från mitten av 1950-talet började det stora antalet fiskevatten, som varken enskilda eller fiskevårdsföreningar ville mot betalning nyttja för husbehovsfiske, disponeras som kortfiskeområden. För dessa områden anges det i dispositionsbeslutet att de skall brukas för *sportfiske åt allmänheten samt* — där förhållandena så medger — till *husbehovsfiske för ortsbor och domänverkets anställda*. Rätten till husbehovsfiske innefattar i regel ej rätt att försälja fångad fisk. Främst inom

glesbygderna i norr har dock undantag måst göras från denna regel genom att fisket angivits gälla för både husbehov och avsalu.

Beträffande domänverkets upplåtelse av fiskevatten till fiskevårdsföreningar eller anslutning som medlem till sådana föreningar måste den stora skillnaden mellan kronan och enskilda såsom vattenägare påpekas, nämligen att den enskilde kan nyttja sin andel i ett till föreningen upplåtet vatten genom eget husbehovsfiske, medan kronan eller domänverket givetvis ej kan göra detta. Det har visserligen förekommit fall, där domänverket redan från tiden före författningens tillkomst var medlem i fiskevårdsföreningar och där erlade medlemsavgifter och även upplät flera hundra hektar skiftade fiskevatten utan att ha någon reell nytta därav. När en sådan ordning bröts, blev det givetvis klagomål, och de oftast förekommande ha just gällt tillämpningen av § 6 i den tidigare nämnda kungörelsen, som förbjuder upplåtelse utan avgäld utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Rotenonbehandlade vatten, som i betydande utsträckning tillskapats för att ersätta sportfiskevatten, vilka gått förlorade genom bl. a. vattenregleringens och flottningens skadliga inverkan på sådana vatten, disponeras i regel av domänverket i egen regi genom försäljning av fiskekort till allmänheten. Dessa vatten med s. k. ädelfisk har sålunda i allt större utsträckning avsatts som självständiga *kortfiskeområden* för så gott som enbart sportfiske.

Förutom disposition i egen regi genom försäljning av fiskekort har styrelsen i stor utsträckning utarrenderat fiskevatten till andra att disponeras för sport- och/eller husbehovsfiske. Med hänsyn till yrkesfiskarnas trygghet upplät styrelsen däremot ej fiskevatten med yrkesfiske till fiskevårdsföreningar före fiskearrendelagens tillkomst. Av övriga, som fått arrendera betydande vattenområden av kronan för sammanslagning med egna och därmed fått möjlighet att ordna större kortfiskeområden, må förutom fiskevårdsföreningar nämnas städer såsom t. ex. Oxelösund och Stockholm, ett antal kommuner eller kommunala organ, byalag, andra statliga verk såsom kriminalvården och vattenfall, fiskeklubbar m. fl.

För uppnående av ökad rationalisering i fråga om fiskevattnens utnyttjande har domänverket i många fall även bytt fiskevatten med bolag eller med dem ordnat sambruk av vattnen. Sådant byte har ibland också förekommit med enskilda vattenägare.

c. Domänverkets inställning till fiskevårdsområden

Till frågan om domänverkets ingående som medlem i fiskevårdsområden åtminstone med vatten, som är skiftade och sålunda kan utnyttjas till fullt enligt ovan angivna författning, har domänstyrelsen i enlighet med sina yttranden över tillhörande lagförslag ställt sig avvaktande. I sådana vatten kan nämligen såväl upplåtelse som fiskevård enligt styrelsens mening ordnas på ett smidigare sätt än genom medlemskap i ett fiskevårdsområde med stadgar avsedda för enskilda, husbehovsfiskande vattenägare, men ej alls tillämpliga för domänverket. På grund härav anser styrelsen att om fiskevårdsområdet önskar bestämmanderätt över något av domänverket förvaltad vatten, bör området arrendera ifrågavarande kronans fiske rätt i stort efter samma principer som brukar gälla för fiskevårdsföreningar. Detta har också departementschefen rekommenderat såsom lämpligt i kommentarerna till lagen. Praktiska tillämpningar saknas dock nästan helt ännu om också domänverket i ett fall tagit initiativ till bildandet av ett fiskevårdsområde, av helt oskiftade vatten, när fiskevårdsförening saknades på orten, och i ett par andra fall, där kronan har skiftade fiskevatten, arrenderingsförfarandet varit på tal utan att dock ännu ha lett till teckning av kontrakt. Denna princip har dock sedan länge framgångsrikt tillämpats vid anslutning av kronans marker till jaktvårdsområden.

Inom södra Sverige är domänverkets innehav av skiftade vatten mycket begränsat, och äganderättsförhållandena utgör i många fall de reella hindren för en utvidgad fiskevård och ökade möjligheter till fritidsfiske. På de flesta revir förekommer åtgärder för befrämjande av allmänhetens fritidsliv som en normal arbetsuppgift. För denna verksamhet är tillgången till fiskerätt med möjlighet att anpassa fisket efter aktuella förhållanden en mycket viktig ingrediens. Även av denna orsak har domänverket anledning att här vara mycket försiktigt när det gäller att avhända sig fiskerätten under så osäkra förhållanden som ingåendet i ett fiskevårdsområde alltid innebär.

3. *Hearing med representanter för domänverket*

Fritidsfiskeutredningen hade till den 26 mars 1965 inbjudit representanter för domänverket till sammanträde (hearing) med utredningen. I detta deltog generaldirektören Sköld, byråchefen Sjöström samt byrådirektörerna Enros och Mattsson.

Härvid anförde *byrådirektören Enros* i anslutning till sin i föregående punkt redovisade promemoria.

Trycket på fiskevattnen är stort trots de nya principerna i fiskerättslagen. I början av 1950-talet uppläts 30—40 sjöar och grupper av sjöar för fritidsfiske mot fiskekort. Resten lämnades disponibelt. Det förekom att domänverket var med i fiskevårdsföreningar. Ibland nyttjades kronans vatten utan tillstånd. Upplåtelseerna av kortfiskevatten ledde till ojämnt utnyttjande. En del vatten besöktes sällan eller aldrig. En del andra, som fått stor publicitet, blev föremål för ett mycket intensivt fiskande. Detta kunde leda till klagomål över att för många fiskekort såldes för ett visst vatten. Systemet lades om omkring år 1955. Först plockades sådant ut som inte erfordrades för lapparnas behov. Sedan utvaldes vatten, som kunde upplåtas till sportfiskare. På så sätt har de nuvarande kortfiskeområdena blivit till. Den i författningen föreskrivna publiceringen sker i Fiskefrämjandets årsbok. I början tyckte man att avgifterna var höga, och det knorrades från flera håll, särskilt från sådana som tidigare nyttjat kronans vatten utan lov. Numera går domänstyrelsen inte före med höga priser. Enskilda fiskevattnensägare ligger i flera fall högre. Vatten som tidigare använts för yrkesfiske skall även i fortsättningen nyttjas för sådant fiske. Om ett sådant vatten blir ledigt, utbjuder man det genom att annonsera efter yrkesfiskare. Regelmässigt förbehåller sig domänstyrelsen fri prövningsrätt. Vatten för husbehovsfiske upplåtes till ortsbor och till domänverkets anställda genom femårskontrakt. Mera tillfälliga behov av husbehovsfiske tillgodoses genom årskort i kortfiskevatten. I vissa fall har man i Norrland släppt saluförbudet vid upplåtelse av husbehovsfiske. Som regel gäller att sportfisket inte får konkurrera med yrkesfisket i samma vatten. I närheten av större tätorter får man dock dela på kakan. Så har skett sedan 1903 enligt det s. k. västeråssystemet. Detta har visat sig användbart, men det kan också leda till konflikter.

Vid sammanträdet anförde vidare *generaldirektör Sköld*.

Domänstyrelsen försöker få till stånd skifte av de oskiftade fiskevattnen för att de på så sätt skall kunna utnyttjas. Samarbeta med andra delägare möter ringa förståelse. Skifte är därför den enda effektiva utvägen. Det är också en praktisk nödvändighet för att göra klart att vattnet tillhör kronan. På grund av omröstnings-

reglerna ställer sig domänstyrelsen kallsinnig till att gå in i fiskevårdsområden. Om den som går in med en stor andel får behålla en förmånsställning, kan styrelsen tänka sig att vara med. Från styrelsens sida avser man att hålla på den principen att kronan skall ha ett arrende, som åtminstone motsvarar värdet av husbehovsfisket i den andel av vattnet, som kronan äger. Styrelsen måste således kräva en särbehandling. Annars skulle följderna bli att man kom åt fisket i kronans vatten för billigt. Endast för att erbjuda hjälp med att bygga upp fisket kan man räkna med att styrelsen skall avstå från avgälder. Uppslaget att tillämpa bysamfällighetslagens bestämmelser förefaller intressant. Kronan torde inte ha mycket att förlora på att prövningen tillkommer häradsrätt i stället för länsstyrelsen. Men om kronan inte får ersättning för värdet av husbehovsfisket, blir det alltför lockande att denna väg söka komma över kronans vatten. Det är tveksamt om det kan anses önskvärt ur den fiskande allmänhetens synpunkt att överföra förvaltningen av kronans fiskevatten från domänstyrelsen till andra organ. Det är svårt att få oskiftade vatten tillgängliga för sportfiske. I domänstyrelsens verksamhet ingår att anordna fritidsanläggningar. För att göra dessa mera attraktiva är det av väsentlig betydelse att det finns tillgång till kortfiske. Ibland är då den enda möjligheten att få fisket skiftat. I skiftade vatten vidtager styrelsen fiskevårdande åtgärder. Man begär tillstånd härtill av andra fiskerättsägare men tar inte alltid betalt av dem för åtgärderna. Man kan inte på samma sätt kontrollera ett fiskevårdsområde. Enligt styrelsens mening bör de större kronovattnen reserveras för drift i styrelsens egen regi. I vatten där kronan endast har en liten andel, kan man tänka sig att en fiskevårdsförening mot arrendeavgift får disponera kronans andel.

4. Kompletterande ekonomisk utredning

De i det föregående redovisade siffrorna på domänverkets inkomster och utgifter i förvaltningen av kronans fisken hänför sig till början av 1965. Fritidsfiskeutredningen har ansett det vara av intresse att få del av så färskasiffror som möjligt betr. denna verksamhet. Ett till utredningens förfogande ställt siffermaterial för åren 1964—1966 har sammanställts i nedanstående tabell.

Domänverkets intäkter av fiske och kostnader för fiskevård åren 1964—1966

År	Intäkter	Kostnader	Nettoinkomst
1964.....	1 030 582	741 829	288 753
1965.....	1 240 631	939 986	300 645
1966.....	1 441 516	1 032 469	409 047
Medeltal för tre år.....			332 815

5. Utredningens synpunkter

Otvivelaktigt är domänverkets på 1951 års förvaltningskungörelse grundade verksamhet för att förse fritidsfisket med goda fiskevatten av utomordentlig betydelse framförallt ur konsumentens synpunkt. Ännu bättre resultat torde vara möjliga att nå genom en intensifierad marknadsföring. Kronans till

fritidsfiske upplåtna enskilda vatten representerar ju också — med fritidsutredningens terminologi — både näranläggningar och fjärranläggningar (s. k. kortfiskeområden).

Ur producentsynpunkt åter och närmare bestämt ur de enskilda fiskerättsägarnas synpunkt anser fritidsfiskeutredningen att domänverkets praxis bör modifieras i en mera »producentvänlig» riktning. Det är nämligen en av utredningens viktigaste uppgifter att stimulera de enskilda vatten- och fiskerättsägarna att genom upplåtelser — fiskekortsförsäljning, arrendeupplåtelser m. m. — öka tillgången på fritidsfiskevatten.

Från dessa synpunkter kommer i första hand domänverkets, enligt redogörelsen i det föregående, starkt restriktiva eller rentav negativa inställning till fiskevårdsområdena in i bilden. Utredningen erinrar i detta avseende om att de skäl domänstyrelsen på sin tid — i yttrande över 1957 års departementspromemoria — anfört mot att närmast kronans skiftade fisken skulle omfattas av LOFO torde bortfalla genom att länsfiskestadgorna i nuvarande utformning enligt utredningens förslag (kap. 10) skall försvinna samt genom tillkomsten av nya, med representanter för fritidsfisket försedda fiskerinämnder i anslutning till 1967 års lantbruksnämndsreform. Vidare har utredningen i ett annat avsnitt av detta betänkande föreslagit åtskilliga ändringar i LOFO, vilka förslag i sin mån bör bidra till att undanröja domänverkets tveksamhet att ingå i fiskevårdsområden med såväl kronans skiftade fisken som kronans fiskeandelar i oskiftade vatten.

I anslutning härtill förordar fritidsfiskeutredningen att 1951 års förvaltningskungörelse och tillämpningseirkulär omarbetas i administrativ ordning. Syftet med omarbetningen bör vara dels att bland former för utnyttjande av kronans fisken anslutning som delägare i fiskevårdsområde nämnes vid sidan av upplåtelse mot avgäld, dels att författningarna — som enligt den lämnade historiska redogörelsen bygger på 1939 års fiskevattensutrednings förslag — i övrigt erhåller en modernare utformning.

I två likalydande motioner till 1967 års riksdag I: 652 och II: 819 har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av bestämmelserna om förvaltningen av kronans fisken att fiske med fast redskap i första hand förbehålles yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. I JoU 1967: 36 s. 6 har bl. a. uttalats att skäl kan föreligga att överse tillämpningsföreskrifterna i syfte att undersöka om inte den förut berörda grundregeln rörande avvägningen mellan yrkesfiskares och andra gruppers intressen skulle kunna komma till klarare uttryck än vad som nu är fallet. Jordbruksutskottets hemställan att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I: 652 och II: 819 har bifallits av riksdagen. Frågan synes böra tas upp till prövning i samband med den av fritidsfiskeutredningen här förordade översynen.

Vid den föreslagna omskrivningen av 1951 års författningar torde även starkare än som skett i dessa författningar böra understrykas nödvändigheten av samarbete och samråd med lokala och centrala fiskerimyndigheter, så mycket mera som länsfiskeritjänstemännen fr. o. m. den 1 juli 1967 är rent statliga tjänstemän.

Det framgår av redogörelsen för domänverkets förvaltning av kronans fiskevatten och för sammanträdet med företrädare för domänverket, att man därifrån medvetet söker få dessa fiskevatten skiftade, tydligt genom laga skifte eller s. k. fiskedelning enligt 20 kap. 8 § jorddelningslagen. Härtill vill utredningen framhålla att på sätt föredragande departementschefen anfört i prop. 1960:50 s. 48 lagstiftaren i varje fall under de senaste decennierna sökt motverka delning av oskiftat fiske. Till ytterligare belysning av svårigheterna vid laga skifte av fiske eller fiskedelning har samme departementschef gjort vissa uttalanden i samma prop. s. 50.

Domänverkets nuvarande politik betr. delning av fiskevatten synes mot bakgrunden av dessa uttalanden böra ändras, vilket torde kunna ske i sedvanlig administrativ ordning.

Ett ytterligare skäl att ändra och modernisera 1951 års förvaltningsbestämmelser betr. kronans fisken är följande. Enligt 1 § 2 st. förvaltningskungörelsen har annan myndighet än domänstyrelsen rätt att överlämna förvaltningen av fiske till domänstyrelsen. 6 § kungörelsen innebär att upplåtelse skall ske mot avgift om inte annat medgetts av Kungl. Maj:t. För exempelvis sådana områden med fiskerätt som förvärvats av statens naturvårdsverk för därtill avsedda statsmedel — nyligen har Bullerö-skärgården i Stockholms skärgård på detta sätt övergått i kronans ägo — kan den affärsrättsliga och allmänt ekonomiska synpunkten leda till att syftet med statsförvärvet motverkas.

Avslutningsvis vill utredningen framhålla att vad ovan sagts om domänverkets förvaltning av kronans fisken självfallet även gäller om andra myndigheter som har sådan förvaltning om hand.

KAPITEL 10

Fiskeristadgan

1954 års fiskeristadga

Fiskeristadgan den 24 september 1954 (nr 607) inleds med en bestämmelse om att vad som i stadgan sägs om fisk skall i tillämpliga delar gälla vissa andra uppräknade djur, som är föremål för fiske.

2 § anger ett antal författningar om fiske som baserar sig på internationella överenskommelser och vars bestämmelser gäller framför fiskeristadgans i den mån de strider mot denna.

Nästa huvudavdelning ger allmänna bestämmelser om fiskets vård och bedrivande inom rikets vattenområden. I 3—5 §§ stadgas om ordningen mellan de fiskande inbördes på fiskeplatserna och om åtgärder för att hindra eller avhjälpa hopsnärjning av redskap. 6—13 §§ handlar om fiskevård. Enligt 6 § är det förbjudet att begagna harka, ljuster och huggkrok, som är försedd med skaft. I 7 § behandlas trålfiske. 8 § stadgar att fiske med sprängämne, dövande eller giftigt ämne, elektrisk ström eller skjutvapen inte får ske utan fiskeristyrelsens tillstånd. Enligt 9 § första stycket gäller fredningstid för hummer, ostron och kräfta. I andra stycket ges vissa regler om användningen av redskap för fångst av dessa fiskslag. Enligt 10 § är det förbjudet att fånga fisk av vissa arter under föreskrivna minimimått. De fiskarter som uppräknas är lax, laxöring, kräfta, hummer, havskräfta och ostron. Minimimåttet för laxöring gäller endast vid fiske i saltsjön. I samma paragraf anges även hur måtten skall beräknas. Enligt 11 § skall den som vid fiske efter tillåtet fiskslag råkat fånga fisk, som han på grund av frednings- eller minimimåttbestämmelserna inte ägt fånga, gå fri från ansvar om han genast släpper ut fisken i vattnet. I 13 § ges bestämmelser om fiskutplantering och fiskodling. Enligt huvudregeln krävs tillstånd av fiskeristyrelsen.

14—20 §§ behandlar utfärdande av lokala bestämmelser på fiskets område. Utredningen återkommer i nästa avsnitt till dessa bestämmelser.

I 21 och 22 §§ ges vissa allmänna regler som är tillämpliga i den mån föreskrifter meddelats i lokala bestämmelser om bl. a. fredningstid, fångstminimimått och maskstorlekar.

23 § anger vilka av de allmänna bestämmelserna om fiskets vård och bedrivande som gäller även vid fiske på internationellt vatten.

I 24—29 §§ ges vissa bestämmelser om införsel och försäljning av fisk.

Enligt 24 § är införsel och ilandföring förbjuden av hummer, ostron och kräfta under de för dessa arter gällande fredningstiderna. Motsvarande förbud gäller under hela året för fisk som inte håller i fiskeristadgan föreskrivna minimimått. Gädda och gös under 40 centimeter får ej heller införas till riket. Fiskeristyrelsen kan medge undantag från förbuden. I 26 § stadgas förbud mot försäljning av undermålig fisk samt av hummer, ostron och kräfta under fredningstid. Försäljningsförbudet gäller även gädda och gös under 40 centimeters längd. Fredningstider och minimimåttbestämmelser i lokala stadgor täcks likaledes av försäljningsförbud med i princip samma giltighetsområde (28 §).

30 och 31 §§ innehåller ansvarsbestämmelser. I 30 § behandlas olaga fiske. Till denna kategori räknas fiske med sprängämne m. fl. i 8 § nämnda metoder, fiske under otillåten tid eller fångst av undermålig fisk samt fiske i strid med förbud enligt vattenlagen. Straffet för olaga fiske är dagsböter. Om brottet är grovt är minimistraffet 20 dagsböter och maximistraffet fängelse sex månader. Omständigheter som gör att olaga fiske kan bedömas som grovt brott är att det avsett särskilt värdefull fisk eller idkats vanemässigt eller i större omfattning. Olaga trålfiske räknas som särskilt brott och bestraffas enligt skalan för grovt olaga fiske.

Enligt 31 § straffas vissa andra överträdelser med dagsböter. Hit hör bl. a. åsidosättande av regler för ordningen mellan fiskande inbördes, fiske med harka eller ljuster, brott mot införsel- och försäljningsförbuden, överträdelse av lokala bestämmelser, som inte avser fredningstider och fångstminimimått. Vissa former av förberedelse straffas även med dagsböter.

32—39 §§ innehåller bestämmelser om förverkande och beslag.

Enligt 40 § åtalas brott mot fiskeristadgan av allmän åklagare. Delägare i visst fiskevatten är alltid att anse som målsägande i fråga om rätten att beivra sådant brott som skett i fiskevattnet.

Lokala bestämmelser

Fiskeristadgan utgår ifrån att huvuddelen av de materiella föreskrifterna om fiskets vård och bedrivande skall utfärdas lokalt av länsstyrelserna för län eller del därav. Tillkomsten av sådana föreskrifter regleras i 14—20 §§ fiskeristadgan.

Genom lokala stadgor kan bestämmelserna i fiskeristadgans avsnitt om fiskets vård och bedrivande skärpas men ej mildras. Lokal stadga kan gälla såväl enskilt som allmänt vatten.

Innan lokala bestämmelser utfärdas, skall länsstyrelsen inhämta förslag från vederbörande fiskeriintendent. Förslaget skall avse giltighetsområde och innehåll. Därefter skall i normala fall hållas ett eller flera sammanträden för behandling av frågan.

Av 16 § framgår att vem som helst kan göra framställning till länsstyrelsen

om utfärdande av lokala bestämmelser. Länsstyrelsen kan självfallet även ta eget initiativ. I uppenbara fall kan länsstyrelsen avslå en framställning. Eljest får avslag inte meddelas utan att fiskeriintendenten hörts. Länsstyrelsen kan därefter meddela avslagsbeslut utan sammanträde. Detta är emellertid inte möjligt om det är fiskeristyrelsen, fiskeriintendenten eller lantbruksnämnden som gjort framställningen.

Till sammanträde skall kallas de fiskevattensdelägare och andra innehavare av enskild fiskerätt, vilkas rätt beröres av stadgeförslaget. Vidare skall kallas yrkesfiskare och övriga av fisket i området intresserade personer. Kallelse sker genom kungörelser i kyrkan och ortspressen. Sammanslutningar av yrkesfiskare skall dessutom särskilt underrättas. Även sammanslutningar av andra kategorier fiskande, t. ex. fritidsfiskare, skall underrättas i den utsträckning som länsstyrelsen anser lämpligt. Fiskeristyrelsen, fiskeriintendenten och lantbruksnämnden får alltid kännedom om att sammanträde skall hållas.

Vid sammanträdet äger de närvarande överlägga och yttra sig över förslaget. Vad som framkommer skall antecknas i protokoll. Sammanträdet har endast rådgivande funktion och omröstning förekommer inte. Innan länsstyrelsen fattar sitt slutliga beslut skall fiskeriintendenten höras på nytt.

I brådskande fall och då frågan är av ringa betydelse kan länsstyrelsen tillämpa ett förenklat förfarande.

I fråga om ändring och upphävande av lokala bestämmelser gäller samma regler som beträffande utfärdande.

Lokala bestämmelser skall intagas i länskungörelserna samt kungöras i kyrka och i ortspressen. Länsstyrelsen är vidare skyldig att föra register över utfärdade bestämmelser och att skicka kungörelsen om dem till bl. a. fiskeristyrelsen.

Den som är missnöjd med länsstyrelsens beslut kan anföra besvär hos Kungl. Maj:t. I 41 § fiskeristadgan har särskilt utsagts att fiskeriintendent är behörig att i tjänsten anföra besvär.

Kritik av nuvarande system

Övergångsbestämmelserna till 1954 års fiskeristadga innebar bl. a. att vid tiden för dess ikraftträdande befintliga, med stöd av 1900 års fiskeristadga utfärdade, lokala bestämmelser skulle få gälla till utgången av 1959. Den klart uttalade avsikten var att åren 1955—1959 skulle ägnas åt förarbeten till nödvändiga lokala bestämmelser av modernare snitt. För ändamålet hölls i fiskeristyrelsens regi sammankomster med fiskeriintendenterna och avdelningsföreståndarna för styrelsens laboratorier för att dra upp allmänna riktlinjer för de nya lokala bestämmelsernas utformning. Från två, sinsemellan helt olika utgångspunkter nåddes i stort sett enighet i frågan. Den ena utgångspunkten var att de lokala bestämmelserna borde inskränkas

till ett absolut nödvändigt minimum, under det att speciella, lokala regleringar skulle genomföras i form av bestämmelser om fiskeutövning m. m. i stadgarna för blivande fiskevårdsområden; fiskeristyreelseförslaget om lagstiftning i detta ämne hade framlagts 1956 och departementspromemorian 1957. Den andra utgångspunkten byggde på en radikal, fiskeribiologiskt begrundad teori, enligt vilken lokala restriktionsbestämmelser saknade betydelse och snarare motverkade än främjade en positiv fiskevård.

Inom flera länsområden tillkom också nya lokala bestämmelser som uppbyggts efter dessa nya riktlinjer. Emellertid ledde det rätt invecklade sammanträdes- och remissförfarandet till att det lokala stadgearbetet råkade i tidsnöd och att som en följd härav de nya bestämmelserna mångenstädes blev bara kopior av de tidigare bestämmelserna. Tillkomstproceduren — vilken medvetet utformats så att den centrala, sakkunniga myndighetens möjligheter att styra eller ens influera på lokalbestämmelsernas utformning blev praktiskt taget obefintliga — medverkade också till att snävt lokala synpunkter fick öva ett betydande inflytande på bestämmelserna. Härtill kom att den egentliga lokala fiskeradministrationen inom ramen för hushållningssällskapen arbetade oberoende av den statliga administrationen. Bl. a. av dessa orsaker fick de nya lokala bestämmelserna i stor utsträckning behålla de äldre bestämmelsernas lydelse och innebörd. Det starkt betonade, rent lokala initiativet och inflytandet — något utbyte av synpunkter över länsgränserna förekom inte och kunde knappast förekomma inom ramen för 1954 års fiskeristadga annat än i speciella fall — ledde till att länsområden inom samma region med i stort sett identiska miljöförhållanden kunde uppvisa helt skilda fångstminimimått för samma fiskart och mycket olika detaljföreskrifter betr. tillåtna och otillåtna fiskeredskap.

Från fritidsfiskeorganisationernas sida har rests starka krav på en översyn av de lokala bestämmelserna. Kritiken har i främsta rummet syftat till att få de nuvarande reglerna ersatta av mera enhetliga sådana, grundade uteslutande på moderna biologiska rön. Vidare har uttryckts önskemål om en utrensning i floran av bestämmelser för att göra de återstående överskådligare och lättare att tillämpa för den fiskande allmänheten.

Fritidsfiskarnas kritik drabbar också en annan sida av de lokala fiskebestämmelserna. Enligt nuvarande ordning skall dessa publiceras i länskungörelserna, som i regel — åtminstone när det gäller lokala fiskebestämmelser av intresse för fritidsfiskarna — trycks i alldeles för små upplagor, sällan omtrycks och därför blir svårtillgängliga för fiskeutövarna.

Fritidsfiskeutredningen

Kritiken från fritidsfiskets sida mot nuvarande stadgebestämmelser avser så gott som uteslutande de på fiskeristadgans grund utfärdade lokala stadgorna. Enligt utredningens mening är kritiken i långa stycken berättigad.

Detaljrikedomen och svåröverskådligheten hos de lokala bestämmelserna framstår som ett hinder för den lojala utövningen av fritidsfiske. Detta blir ännu mera påtagligt ju rörligare fritidsfisket blir. Omständigheterna har gjort det möjligt för fritidsfiskaren att på ett helt annat sätt än tidigare ägna sig åt fiske inom vitt skilda områden av landet. Ju längre denna utveckling fortgår desto större irritation väcker sådana olikheter som uppfattas som omotiverade eller irrationella.

Många bestämmelser synes vara föranledda av konkurrensskäl. De kommer därigenom att ensidigt gynna den ena eller den andra gruppen. Ofta har därvid fritidsfiskets intressen, om de överhuvudtaget fått göra sig gällande, skjutits i bakgrunden. Detta har ibland lett till att även förhållandevis oskyldiga men för fritidsfisket betydelsefulla fiskemetoder drabbats av onödiga restriktioner.

Rent generellt är det ett starkt önskemål att kunskap om gällande fiskebestämmelser inte skall behöva sökas på fler ställen än som är absolut nödvändigt. Från denna utgångspunkt har utredningen gått igenom samtliga lokala stadgor för att se vilka bestämmelser som bör ges allmän giltighet genom att införas i riksstadgan. Undersökningen har givit vid handen att endast ett fåtal av alla förekommande bestämmelser kan hänföras till denna kategori. Det stora flertalet synes kunna undvaras helt. En del frågor bör lösas av fiskerättsägarna själva. Den av utredningen föreslagna lagen om förvaltning av samfällda fisken ger, liksom LOFO, en organisationsform som är lämpad att ta hand om åtskilligt av det som hittills reglerats genom lokala stadgor. I särskilt hög grad kan detta sägas vara fallet beträffande fördelningsproblem med endast lokal räckvidd.

Utredningen anser det vara möjligt att inom fiskeristadgans ram få med huvuddelen av de fiskebestämmelser som behövs, om undantag görs för det rena yrkesfisket till havs. Översynen av den nuvarande stadgan har främst gällt avsnitten om fiskets vård och bedrivande samt om lokala bestämmelser. Övriga delar har i huvudsak lämnats orubbade. De ändringar som föreslås har emellertid sådan omfattning att utredningen ansett det mest ändamålsenligt att framlägga förslag till en ny fiskeristadga i stället för att söka inarbeta dem i den nuvarande.

Huvuddragen i förslaget till fiskeristadga

I fråga om dispositionen i stort överensstämmer förslaget med nuvarande stadga. Avsnittet om utfärdande av lokala bestämmelser har helt utgått. I gengäld har avsnittet med bestämmelser om fiskets bedrivande väsentligt utvidgats. Det är främst två huvudgrupper av regler som hämtats från nuvarande lokala stadgor. Den ena gruppen avser skyddet för fasta redskap. Regler härom har upptagits i 4 och 5 §§. Den andra gruppen avser skyddet för vandringsfisken. I 16—20 samt 22—23 §§ ges bestämmelser i detta hän-

seende. 20 och 22 §§ har utformats som bemyndigandeparagrafer enligt vilka fiskeristyrelsen har rätt att utfärda närmare föreskrifter om skydd för vandringsfisken i mynningsområden och i andra vattenområden med bestånd av särskilt värdefull fisk.

Övriga delar av fiskeristadgan, med undantag för straffbestämmelserna, kvarstår i huvudsak oförändrade.

Beträffande den närmare innebörden av de föreslagna bestämmelserna hänvisas till specialmotiveringen i slutet av detta kapitel. Här skall emellertid vissa frågor av mera principiell räckvidd behandlas, nämligen regleringen av nätfisket i 21 §, utfärdande av detaljbestämmelser med stöd av stadgan samt straffbestämmelserna.

a. Nätfisket. Ett viktigt krav är att stadgan får en sådan utformning att den bidrar till att minska motsättningarna mellan skilda kategorier fiskande. Utredningen erinrar i detta sammanhang ånyo om uttalandet i förarbetena till FL att vid konflikt mellan yrkes- och fritidsfiskets intressen, yrkesfiskets skäliga krav bör tillgodoses i första hand. I fråga om ett lojalt utövat fritidsfiske med handredskap torde konflikthanledningarna i allmänhet vara få och av ringa betydelse. Utredningen har därför sökt att i så liten utsträckning som möjligt införa restriktioner för sådant fiske. De motsättningar som råder mellan olika kategorier är till allra största delen koncentrerade till frågan om deltidsfisket. I kap. 5 har utredningen tagit upp de framställningar om åtgärder som överlämnats till utredningen. Även fritidsfiskets organisationer har i skilda sammanhang framfört liknande krav.

Deltidssfisket med rörliga nätredskap har på sina håll nått en betydande omfattning. Det bidrar till att skärpa konkurrensen om fiskeplatserna och drabbar därigenom såväl yrkes- som fritidsfisket. Fiskeintensiteten är vid vissa kuststräckor sådan att fiskbestånden beskattas allt för hårt.

Mot denna bakgrund har utredningen föreslagit en regel i 21 § som gör det möjligt för fiskeristyrelsen att vid behov inskränka fisket med rörliga nätredskap. Bestämmelsen föreslås omfatta »område, där varje svensk medborgare äger fiska med sådant redskap», dvs. allmänt vattenområde och de enskilda vattenområden, där enligt bestämmelserna i 6—13 och 16—20 §§ FL sådant fiske kan vara tillåtet.

Förutsättningar för ingripande är att fisket med rörliga nätredskap finnes medföra allt för hård beskattning av fiskbeståndet eller försvårar krokfiske med handredskap. Inskränkningarna kan gå ut på att antalet nät per fiskande eller nätstorleken begränsas eller att det inom vissa begränsade områden blir förbjudet att använda sådana redskap.

Fritidsfisket — vilket i regel bedrivs i form av krokfiske med handredskap — blir enligt utredningens mening tillgodosett genom att detta krokfiske direkt nämns i författningstexten såsom skyddsvärt i förhållande till fiske med rörliga nätredskap. Yrkesfisket återigen prioriteras genom den i andra stycket upptagna bestämmelsen, vilken har sin förebild i 2 § utsätt-

ningskungörelsen (SFS 622/1950). Prioriteringen är dock begränsad till yrkesfiskare.

Om möjligt bör ingen kategori helt utestängas från att fiska med nätredskap inom ett visst område. Beträffande yrkesfiske bör i princip inga restriktioner förekomma. Den föreslagna bestämmelsen är av ingripande natur och bör därför tillämpas endast då ett verkligt behov föreligger. Inskränkningarna får inte gå längre än som är nödvändigt för att uppnå ändamålet.

Angående straff för överträdelse av fiskeristyrelsens bestämmelser stadgas i 38 §.

b. Utfärdande av detaljbestämmelser. Det har inte varit möjligt att inom ramen för stadgan få med alla erforderliga bestämmelser. Vissa av dem måste anpassas till lokala förhållanden och får därigenom skiftande innehåll. Utredningen har utformat 5, 20—22 och 24 §§ som bemyndiganden för fiskeristyrelsen att meddela bestämmelser i de hänseenden som paragraferna åsyftar. Av särskild vikt i detta sammanhang är 20 och 21 §§ som reglerar skyddet för vandringsfisken i mynningsområdena resp. begränsningar i fisket med rörliga nätredskap.

I frågan om vilken myndighet som skall utfärda sådana bestämmelser synes valet stå mellan fiskeristyrelsen och länsstyrelserna. Utredningen har därvid stannat för fiskeristyrelsen som den lämpligaste. Bland de synpunkter som väglett utredningen till detta ställningstagande vill utredningen särskilt peka på följande. De förhållanden som kan bli föremål för speciella regleringar saknar nämnvärd anknytning till speciella länsförhållanden utan bör bedömas ur en mera samlad, biologisk och fiskeriteknisk synpunkt. Det skulle exempelvis bli svårt att få till stånd en likformig reglering i inskränkande syfte av deltidsfisket enligt den föreslagna 21 §, om regleringsbefogenheten tillkom länsstyrelse i stället för en central riksmyndighet som fiskeristyrelsen. Deltidsfisket förekommer nu i särskilt stor omfattning utefter den kuststräcka, som avses i 6 § lagen om rätt till fiske, dvs. norrlandskusten och kusten av Uppsala län. Här skulle inte mindre än fem länsstyrelser komma att agera.

Som ett ytterligare skäl för att anförtro fiskeristyrelsen här avsedda befogenheter kan vidare åberopas att enligt 1 § 2 st. kungörelsen den 13 augusti 1965 (nr 500) om bestämmelser ang. storleken av nätmaskor i fiskeredskap och minimimått på fisk m. m. har fiskeristyrelsen fått ett generellt bemyndigande att meddela bestämmelser i dessa hänseenden för det svenska havsfisket.

Utredningen anser att någon begränsning i rätten att påyrka lokala bestämmelser inte är nödvändig. Självfallet kan fiskeristyrelsen även utan framställning ta initiativ till nya bestämmelser. Utredningen har ej heller ansett det erforderligt att meddela föreskrifter om hur sådana ärenden skall handläggas hos fiskeristyrelsen. Här blir allmänna regler att tillämpa. I allmänhet torde det som hittills få ankomma på fiskeriintendenterna att ut-

arbete konkreta förslag. Utredningen förutsätter vidare att stor vikt fästes vid yttranden från yrkes- och fritidsfiskarnas samt fiskevattenägarnas organisationer.

c. Straffbestämmelser. Från organisations- och fiskeritjänstemannahåll har under senare år ofta påtalats den bristfälliga efterlevnaden av fiskebestämmelserna. Det olaga fisket är främst inriktat på de mest skyddsvärda arterna, laxartade fiskar och skaldjur. De förbättrade möjligheterna för den enskilde att ta hand om och förvara även tämligen stora fångster bidrar säkerligen till att olaga fiske kan bedrivas i stor skala med allvarliga konsekvenser för bestånden. Fisketillsynen är otillräcklig och hämmas vid utövningen av att vissa tvångsåtgärder inte kan användas så länge nuvarande straffbestämmelser gäller.

Enligt utredningens mening är det motiverat med en skärpning av straffbestämmelserna i synnerhet beträffande de gärningar som går in under begreppet olaga fiske. Utredningen vill i detta sammanhang hänvisa till de ändringar i fråga om straffbestämmelserna i jaktlagen och jaktstadgan som vidtagits år 1967 (jfr prop. 1967: 136). I samband med skärpning av straffet för normalfallen synes den särskilda straffskalan för grova brott kunna borttagas. Utredningen föreslår en enhetlig straffskala för olaga fiske och vissa andra brott enligt 38 § innefattande böter och fängelse i högst sex månader. För övriga brott mot stadgan bör straffet vara dagsböter.

Genom den föreslagna straffskärpningen blir det möjligt för fisketillsynspersonal att använda de straffprocessuella tvångsmedlen husrannsakan och kroppsvisitation. Å andra sidan medför ändringen vissa konsekvenser i processuellt hänseende. Sålunda kan mål om olaga fiske inte handläggas av ensamdomare och vidare uteslutes användningen av strafföreläggande. Utredningen anser att fördelarna av en ändring väger avsevärt tyngre än nackdelarna.

Motsvarande ändringar bör vidtagas i 34 § FL.

Specialmotivering

Rubriken

Till den nya fiskeristadgan föreslås överförda samtliga materiella bestämmelser i den nuvarande stadgan. I samband därmed har en del av dem ansetts böra undergå vissa ändringar. Jämkningsar av endast redaktionell natur förbigås i allmänhet här.

Inledande bestämmelser

1 §.

Till 1 § första stycket har överförts nuvarande 1 § med endast den ändringen att nejonöga av systematiska skäl placerats sist i uppräkningsordningen.

Med hänsyn till att förslaget innehåller flera bestämmelser angående fast fiskeredskap har den i 1 § andra stycket FL införda definitionen på sådana redskap upptagits i paragrafens andra stycke.

2 §.

Paragrafen motsvarar 2 § i nuvarande stadga.

Bestämmelser om fiskets bedrivande inom rikets vattenområden

Den nuvarande fiskeristadgans tillämpningsområde omfattar alla insjöar och vattendrag inom landet samt havet ut till territorialgränsen, vilken även utgör Sveriges fiskegräns. Enligt 23 § är vissa av stadgans bestämmelser tillämpliga även på fiske från svenskt fartyg på internationellt vatten. Om man bortser från 23 §, sammanfaller tillämpningsområdet med Sveriges sjöterritorium enligt lagen den 3 juni 1966 (nr 374) i detta ämne.

Enligt en i London den 9 mars 1964 dagtecknad fiskerikonvention har Sverige möjlighet att inrätta två fiskezoner, vardera med en bredd av sex nautiska mil, i Skagerack och Kattegatt utanför baslinjen för det svenska territorialvattnet. Konventionen har trätt i kraft. På grundval av denna konvention träffades den 19 december 1966 en överenskommelse mellan Sverige, Danmark och Norge om ömsesidig rätt till fiske i Skagerack och Kattegatt. Innebörden av överenskommelsen är att var och en av de tre staterna skall tillåta fartyg från de två andra att fiska intill ett avstånd av fyra nautiska

mil från baslinjen för det yttre territorialhavet. Norrmän och danskar skall således få fiska i svensk fiskezon intill den hittillsvarande fiskegränsen (territorialgränsen). Ingetdera av de fördragsslutande länderna skall inom egen fiskezon utöva fiskejurisdiktion i förhållande till de två andra ländernas medborgare (prop. 1967: 117, UU 8, rskr 258).

Genom lagen den 25 maj 1967 (nr 184) om ändring i FL har införts bestämmelser i syfte att reglera fisket inom fiskezon. Sålunda har i 1 § första stycket utsagts att FL avser rätten till fiske inom Sveriges sjöterritorium och svensk fiskezon. Vidare stadgas i tredje stycket att de bestämmelser som gäller för fiske i allmänt vatten även skall gälla inom fiskezon. I prop. 1967: 116 (s. 11) har uttalats att fiskeristadgans bestämmelser om fiske på internationellt vatten kommer att gälla inom fiskezonen, att danska och norska fiskare som fiskar inom zonen skall vara underkastade hemlandets jurisdiktion och att därför tillkomsten av en svensk fiskezon inte kräver någon ändring av tillämpningsområdet för fiskeristadgan.

Ändringarna i FL träder i kraft först den dag Konungen förordnar.

Mot bakgrund av överenskommelsen mellan Sverige, Danmark och Norge den 19 december 1966 har överläggningar inletts i syfte att få till stånd en harmonisering av de olika ländernas fiskebestämmelser. Även i annat sammanhang pågår förhandlingar med Sverige som deltagare, vilka förhandlingar har till ändamål att skapa enhetliga bestämmelser för fiske på internationellt vatten.

Utredningen anser att fiskeristadgans tillämpningsområde bör begränsas på samma sätt som skett i nuvarande stadga dvs. till rikets vattenområden ut till territorialgränsen. I 31 § har angivits vilka av bestämmelserna som skall gälla även vid fiske från svenskt fartyg på internationellt vatten.

3 §.

Paragrafen motsvarar 3 § i nuvarande stadga. Huvudregeln i första stycket om den inbördes ordningen mellan flera fiskande i samma vatten kvarstår oförändrad. Likaså har bestämmelserna i andra stycket om förbud att onödigt uppehålla fiskeplats och att i vattnet lämna kvar redskap eller annat bibehållits. I några länsstadgor finns speciella föreskrifter angående pålar och förankringsanordningar för fasta fiskeredskap. Så är framför allt fallet beträffande kuststräckor där bottengarn användes. Syftet har varit att förhindra dels att fiskeplats orättmätigt reserveras och dels att pålstumpar och liknande skadar redskap som annan fiskande utsätter. Så långt följer emellertid skyldigheten att ta upp förankringsanordningar av fiskeristadgan. Däremot behövs ett stadgande som befriar den som fiskar med fast redskap från skyldigheten att ta upp pålar och förankringsanordningar innan fiske-säsongen är slut även om ett kortare uppehåll i fisket måste göras av en eller annan anledning. En bestämmelse av denna innebörd har införts som en andra punkt i andra stycket. Det är inte möjligt att bestämma ett visst

datum då pålar och förankringsanordningar senast skall vara upptagna. I praktiken torde det inte erbjuda några större svårigheter att avgöra när fiskesäsongen är slut.

Tredje stycket har ändrats på grund av att länsstyrelsen inte längre skall kunna meddela lokala föreskrifter. I gengäld ger den nya stadgan möjligheter till avvikelser från huvudregeln i 3 § genom bestämmelserna i 4, 5 och 21 §§. Vidare kan huvudregeln modifieras genom bestämmelser enligt 22 § FL och beslut enligt LOFO och lagen om förvaltning av samfällda fisken.

4 §.

Skydd för fiske med fasta redskap kan enligt gällande rätt åstadkommas dels genom beslut av länsstyrelsen enligt 22 § FL och dels genom lokala föreskrifter enligt 14—20 §§ fiskeristadgan.

Enligt 22 § första stycket FL kan skyddsbestämmelser ges till förmån för det fiske som är förbehållet innehavare av enskild fiskerätt. Skyddet avser både fasta och rörliga redskap och gäller mot sådant fiske som fritt får utövas av varje svensk medborgare enligt 6—9 §§ och 11 § FL, dvs. frifiske i enskilt vatten vid ostkusten utom Gotland och vid södra blekingekusten. Enligt 22 § andra stycket kan länsstyrelsen även i andra fall utfärda föreskrifter till skydd för fiske med fasta redskap, som bedrivs med stöd av enskild fiskerätt, mot fiske, som bedrivs utan stöd av sådan rätt. Bestämmelsen i andra stycket är tillämplig vid hela ost- och sydkusten samt i de fem största insjöarna. Däremot gäller den ej för västkusten eftersom fisket med fasta redskap inte där bedrivs med stöd av enskild fiskerätt. Föreskrifterna kan rikta sig även mot fiske i allmänt vatten som hindrar eller skadar fiske med fast redskap på enskilt vatten.

Föreskrifter enligt 22 § FL kan ej användas för att ge skydd åt fasta redskap som utsatts på allmänt vatten efter tillstånd av myndighet. För detta fall kan emellertid skydd beredas i administrativ ordning enligt bestämmelserna i 14—20 §§ fiskeristadgan. Även det fiske som avses i 22 § FL kan ges skydd genom lokala föreskrifter enligt fiskeristadgan. Den viktigaste skillnaden är att den enskilda fiskerättsägaren har ett civilrättsligt grundat anspråk på skydd enligt 22 § FL. Vidare gäller helt olika regler beträffande skyddsbestämmelsernas tillkomst.

Möjligheten att ge skyddsföreskrifter för fasta redskap har utnyttjats i flertalet av de län där frifiske förekommer. Ibland har bestämmelserna utfärdats i särskild stadga med stöd av 22 § FL. I några fall har bestämmelserna intagits i länets saltsjöstadga, varvid 22 § understundom åberopats i ingressen.

Den föreslagna 4 § avser att täcka i första hand det skyddsbehov som behandlas i 22 § andra stycket FL. Den har emellertid fått en mera generell avfattning. Fiskeplatser lämpade för fasta redskap förekommer endast i

begränsad omfattning. Användningen av sådana redskap är i allmänhet för-
enad med omfattande arbete och stora kostnader. Med hänsyn härtill är det
önskvärt att den som har rätt att fiska med fasta redskap bereds trygghet
mot att fisket hindras eller skadas genom att annat fiske med rörligt red-
skap förekommer i omedelbar närhet av det fasta redskapet. Skyddsbehovet
torde vara lika starkt oavsett på vilken rättsgrund fisket bedrivs. Med hän-
syn härtill bör reglerna anknyta till redskapet som sådant. Paragrafen är
tillämplig i vatten där varje svensk medborgare äger fiska. Häri innefattas
såväl allmänt vatten som enskilt vatten där frifiske är tillåtet i större eller
mindre utsträckning, dvs. längs hela kusten och i de fem största insjöarna.
Skydd enligt paragrafen kan däremot inte beredas fiske med fast redskap i
vatten där fiskerätten är i sin helhet enskild.

Skyddet har begränsats till de större fasta redskapen. Därigenom uteslu-
tes bl. a. småryssjor av olika slag.

I de lokala bestämmelserna varierar skyddsområdet mellan 25 och 300
meter beroende i huvudsak på det fasta redskapets storlek och typ. Utred-
ningen anser att ett avstånd av 150 meter är lämpligt i förhållande till rör-
liga nätredskap. Då det gäller krokredskap bör avståndet uppenbarligen
sättas avsevärt lägre. Utredningen anser 30 meter vara tillfyllest. Varken
den fiskande eller någon del av redskapet får befinna sig inom skyddsom-
rådet.

Det fasta redskapet får anses vara utsatt redan då pålar eller andra för-
ankringsanordningar börjat anbringas.

Det bör självfallet stå ägaren av det fasta redskapet fritt att helt eller
delvis avstå från att göra gällande rätt till skydd för redskapet. Samma
verkan som ett uttryckligt medgivande får underlåtenhet att utmärka det
fasta redskapet på föreskrivet sätt.

Genom den föreslagna bestämmelsen torde 22 § andra stycket FL bli över-
flödigt. Utredningen föreslår därför att stadgandet upphävs.

5 §.

I enskilt vatten på västkusten är även fisket med fasta redskap fritt för
varje svensk medborgare. Strandägaren kan således inte göra gällande nå-
gon företrädesrätt utan måste konkurrera med alla andra om fiskeplatserna.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har den 26 november 1956 utfärdat stadga
rörande fiske med bottengarn och ryssja vid Malmöhus läns kust av Öre-
sund. Enligt denna stadga skall den som vill utsätta bottengarn årligen före
viss dag anmäla sitt önskemål. Bestämmande av fiskeplatser och fördelning
av dessa sker på sammanträde. I sista hand avgörs fördelningen av botten-
garnsplatserna genom lottning. Stadgan innehåller dessutom ett antal ord-
ningsbestämmelser angående utsättande av fasta redskap.

Utredningen har erfarit att frågan om fördelning av fiskeplatser för fasta
redskap i enskilt vatten fått aktualitet även i Göteborgs och Bohus län.

Enligt utredningens mening föreligger behov av att kunna reglera fisket med fasta redskap i enskilt vatten på västkusten. I första hand gäller detta placeringen av fiskeplatserna och fördelningen av dem vid konkurrens mellan flera fiskande. Befogenheten att reglera dessa frågor bör tillkomma fiskeristyrelsen. I denna befogenhet bör även ingå rätt att föreskriva att fast redskap inte får utsättas utan tillstånd.

6 och 7 §§.

Paragraferna motsvarar 4 och 5 §§ i nuvarande stadga.

8 §.

Enligt nuvarande 6 § är fiske med harka, ljuster och huggkrok, som är försedd med skaft, förbjudet. Någon ändring härutinnan är icke ifrågasatt. Motiveringen för förbudet mot dessa fiskemetoder är främst att de innebär djurplågeri. Vidare blir fångsten ofta av sämre kvalitet genom att fisken svårt sargas. Det finns emellertid även andra redskap med liknande verkan som faller utanför förbudet och som i rättstillämpningen erbjuder svårigheter. Utredningen har därför ansett det lämpligt att utvidga bestämmelsen till att avse alla redskap med vilka den fiskande kan spetsa fisk. Till sådana redskap bör bl. a. hänföras enklare harpungevär, som inte anses vara skjutvapen.

9 §.

Det vid ryckfiske använda redskapet består oftast av en tyngd, försedd med 3—4 krokarna som är fastgjutna i tyngden. Redskapet, ryckaren, är fäst vid en rev och föres med korta ryck upp och ned i vattnet. Fisken fångas genom att en eller ett par av krokarna hakar fast utanpå fisken. Metoden som länge använts bl. a. i Hjälmaren har därifrån spritt sig till andra vatten. Ett särskilt uppmärksammat ryckfiske förekommer efter laxartad fisk, som samlas exempelvis nedströms en dammbyggnad.

Ryckfiske är genom länsstadgor förbjudet i älv och annat vattendrag i Norrbottens län samt i Hjälmaren.

Från djurskyddssynpunkt kan ryckfiske jämföras med ljustering. Denna omständighet talar starkt för ett generellt förbud. Där fisk samlas i större mängd kan ryckfiske ge betydande fångster. Fiskemetoden innebär emellertid även ett betydande antal fiskar skadas genom att krokarna träffar dem utan att haka fast ordentligt. Möjligheten för en fisk att överleva efter en skada av denna art är ofta liten. Särskilt då ryckfiske är inriktat på laxartad fisk medför detta ett stötande slöseri med värdefulla naturresurser. Ryckfiske spelar knappast någon roll för yrkesfisket och från fritidsfiskesynpunkt kan metoden inte anses önskvärd. Mot bakgrund av dessa förhållanden finner utredningen att ryckfiske bör förbjudas.

Sedan gammalt har lakkrona eller lakkäxa använts i Vättern av yrkes-

fiskare. Med hänsyn till angelägenheten av att beståndet av lake hålls efter bör undantag från ryckfiskeförbudet göras för dessa redskap.

Pilken eller pirken har egenskaper som i mycket liknar ryckarens. I de fall då kroken är fästad vid pilken eller pirken med ring eller kedja torde det emellertid vara vanligt att fisken hugger på kroken. Numera lär i varje fall flertalet av de i handeln förekommande redskapen av denna typ ha kroken fästad på detta sätt. Redskap som är konstruerade på detta sätt bör vara tillåtna.

10 §.

Paragrafen motsvarar 6 § andra punkten i nuvarande stadga.

11 §.

Fiske med utter och utterliknande redskap förekommer huvudsakligen i sötvatten och vid delar av norrlandskusten. I yrkesmässigt fiske användes utter i de stora mellansvenska sjöarna för fångst av röding, gädda och gös men knappast på andra ställen.

Vid fiske i strömmande vatten med bestånd av laxartad fisk är uttern mycket effektiv. En mängd smärre fisk, t. ex. lax- och öringungar samt harr, skadas dock svårt vid detta fiske, då den hugger på krokarna men inte fastnar utan får munnen förstörd.

Utterredskapen är vidare utrymmeskrävande och minskar därmed möjligheterna till fiske med andra, från fritidsfiskesynpunkt mera angelägna redskap.

Av dessa skäl anser utredningen att uttern och de övriga i paragrafen uppräknade redskapen bör förbjudas. Förbudet bör begränsas till strömmande vatten och till sådant enskilt vatten där frifiske är tillåtet. Utterfisket blir därigenom hänvisat till utanför strandområdena beläget öppet vatten, där konkurrensen mellan olika fiskesätt inte är lika skarp.

I andra stycket har intagits ett förbehåll för det utterfiske på enskilt vatten i Vättern, som är fritt för varje svensk medborgare.

12 §.

Paragrafen motsvarar 8 § i nuvarande stadga.

13 §.

Tillgänglig statistik visar en avsevärd nedgång i den kommersiella hummerfångsten. Det förekommer även ett omfattande fritidsfiske efter hummer, vilket inte kommer till uttryck i statistiken, och därför är det svårt att säga något bestämt om den totala fångsten. Undersökningar tyder emellertid på att fisket är allt för intensivt och att skyddet för hummern på grund härav bör ökas för att inte beståndet skall utarmas. Ett av de förslag som framförts i detta sammanhang är att förbjuda fångst av hummer vid dykning.

Att dykning efter hummer och krabba förekommer i betydande utsträckning torde vara ställt utom tvivel. Särskilt bland yrkesfiskare har den s. k. hummerplockningen vid dykning väckt avsevärd irritation. Vidare har det åtskilliga gånger rapporterats om tjuvvittjning av redskap och om sönderskurna tinor, vilket satts i samband med att dykning ägt rum på platsen. Såvitt utredningen har sig bekant har det emellertid inte i något fall kunnat bevisas att dykare gjort sig skyldiga till sådana brott.

Svenska Västkustfiskarnas Centralförbund har hos länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län hemställt om förbud mot att fånga hummer och krabba vid dykning.

Frågan har diskuterats i flera länder. Hittills torde endast Frankrike och Irland ha infört restriktioner av varierande omfattning.

Fångst av hummer vid dykning är en tämligen ny företeelse som sammanhänger med att intresset för sportdykning stigit i snabb takt. Metoden kan vara synnerligen effektiv och den skulle, om den tillåtes utbreda sig ytterligare, kunna bli ett allvarligt hot mot det yrkesmässiga hummerfisket. I ett läge då intensiteten i fisket efter hummer över huvud taget bör minska är det enligt utredningens mening naturligt att i första hand ingripa mot denna fångstmetod. Från bevaktningssynpunkt synes något annat än totalförbud inte kunna komma i fråga. Förbudet bör omfatta de två värdefullaste marina skaldjursarterna, hummer och krabba.

14 §.

Enligt 7 § i nuvarande stadga är trålfiske förbjudet på svenskt territorialvatten. Paragrafen innehåller vidare en definition av trålfiske och undantag beträffande ett antal trålliknande redskap.

I kung. den 16 juni 1966 (nr 443), vilken ersatt äldre bestämmelser i ämnet, har stadgats vidsträckta undantag från trålfiskeförbudet i fråga om havet. Trålgränsen har härigenom undan för undan flyttats närmare land.

Bestämmelser om trålfiske rör knappast andra än yrkesfiskare. Från praktisk synpunkt är det trålfiskekungörelsen som är den viktigaste källan till kunskap om reglerna på detta område. Kungörelsen är ofta föremål för omarbetning till följd av framställningar från yrkesfiskets sida. Utredningen anser det mest ändamålsenligt att trålfisket i sin helhet regleras i en särskild kungörelse. I en sådan kan lämpligen även nödvändiga definitioner intagas liksom de undantag som nu gäller beträffande vissa redskap.

I flera länsstadgor finns bestämmelser om fiske med snörpvad och snurrevad. Dessa kan på grund av det sakliga sambandet lämpligen överföras till trålfiskekungörelsen.

15 §.

Paragrafen motsvarar 9 § i nuvarande stadga. De ändringar som föreslagits avser endast hummer.

Enligt 9 § fiskeristadgan är fiske efter hummer förbjudet från kl. 17 den 14 juli till kl. 6 den första söckendagen efter den 14 september. Liksom beträffande andra skaldjur som är fredade under viss tid har i andra stycket stadgats, att hummerredskap inte får stå ute i vattnet under hummerns fredningstid. Från denna huvudregel finns ett undantag i fråga om tina vari såväl hummer som krabba kan fångas. Sådan tina får nämligen användas även under hummerns fredningstid om sådan åtgärd vidtagits med tinan eller denna utsatts så att det kan antagas att den avsetts skola utnyttjas endast för fångst av krabba.

Undantagsstadgandet i 9 § är föranlett av önskemålet att tinor som är avsedda för fångst av såväl hummer som krabba skall kunna användas för krabbfångst under hummerns fredningstid. I stor utsträckning användes samma slags tinor för båda skaldjursarterna. Det är vidare svårt att klart ange vari skillnaden mellan en krabb- och en hummertina består. Hummer fångas även i sådana redskap som på grund av sin konstruktion vanligen kallas krabbtinor. Enligt förarbetena bör man, då det gäller att ta ställning till om en tina utsatts lagligt eller ej, fästa stort avseende vid beskaffenheten av den plats där tinan utsatts. Krabba förekommer nämligen huvudsakligen på mjuk botten och hummern på stenig botten. Därjämte torde vattendjupet ha väsentlig betydelse. Maskstorleken i redskapet bör även tillmätas stor vikt. Det åligger enligt motiven (prop. 1954:183 s. 59) den fiskande att bevisa att förhållandena varit sådana att undantagsregeln är tillämplig. En tina som konstruerats så att endast krabba kan fångas i den omfattas ej av utsättningsförbudet. Avgörande för undantagsregelns tillämpning är om en tina i det aktuella fallet kan användas för fångst av såväl hummer som krabba. För att undantaget skall gälla — oberoende av den plats där tinan utsatts — bör fordras att någon särskilt åtgärd vidtagits i syfte att förhindra att hummer fångas i den och att denna åtgärd regelmässigt tjänar detta syfte, även om i undantagsfall någon hummer fångas däri.

Bestämmelserna i 9 § andra stycket har kritiserats från flera håll. Bl. a. har kustbevakningen framhållit att de inte ger tillräckligt fast underlag för bedömningen av i vilka fall ett ingripande bör göras.

Såväl i Göteborgs och Bohus som i Hallands län kompletteras stadgandena i 9 § fiskeristadgan med lokala bestämmelser utfärdade av länsstyrelserna. Enligt stadgan den 27 december 1960 för fisket inom Göteborgs och Bohus läns saltsjöområde är fredningstiden för norra länsområdet utsträckt till den första söckendagen i oktober. Under fredningstid får tinor, kupor, mjärdar eller burar som är avsedda för fångst av krabba inte hållas utsatta på mindre djup än 20 meter. Fiske med ryssjor och sättgarn är med vissa undantag förbjudet under de sista dagarna av fredningstiden. Slutligen har en begränsning skett av det antal tinor som får användas av ett båtlag. Enligt stadgan för saltsjöfisket i Hallands län skall hummer- och krabbtinor vara försedda med två öppningar, vardera med en höjd av minst 40 millimeter och en bredd av minst 300 millimeter.

I olika sammanhang har försök gjorts att göra hummerbestämmelserna mera enhetliga. Alla har dock strandat. Sålunda har tanken att införa en 20-metersregel i Hallands län rönt bestämt motstånd. Som skäl har åberopats att på grund av djupförhållandena ett viktigt krabbfiske äger rum på mindre djup än 20 meter. Förslag om minsta storlek på öppningarna har avvisats för Bohusläns del. I Bohuslän har även 20-metersregeln kritiserats. Orsaken härtill är främst att regeln blivit nästan omöjlig att tillämpa genom bruket att sätta flera tinor i en länk.

Såsom anförts vid 13 § är det önskvärt att skyddet för hummern förstärkes. Detta bör ske även därigenom att fredningstiden förlänges. Den bästa effekten torde därvid uppnås om fredningstiden får börja redan den 1 juli. I gengäld bör hummerfisket längs hela västkusten få börja samtidigt, klockan 6 den 15 september.

Enligt utredningens mening måste man även fortsättningsvis räkna med att samma sorts tinor användes för fångst av såväl hummer som krabba. Den kritik som riktats mot den nuvarande regleringen av denna fråga måste anses i betydande grad berättigad. Förutom att bestämmelserna är tämligen ineffektiva lämnar de tillsynspersonalen i sticket då det gäller att avgöra om överträdelse av dem föreligger i det enskilda fallet.

Det torde vara mycket svårt att konstruera en tina som är effektiv som krabbredskap och samtidigt ger den hummer som råkat fångas möjlighet att komma ut. Det närmaste man kommit lösningen på detta problem torde vara bestämmelsen i saltsjöstadgan för Hallands län. Med de öppningar som där föreskrivits stannar huvuddelen av den matnyttiga krabbfångsten kvar under det att åtminstone en mycket betydande del av den undermåliga hummern kan ta sig ut ur tinan. Med hänsyn till att humrar i storleksgruppen 18—20 centimeter har svårt att gå ut genom en öppning med 40 millimeters höjd skulle det ha varit önskvärt om höjden kunnat ökas till 50 millimeter. Försök som utförts för att pröva denna möjlighet har emellertid visat att en sådan ökning medför att allt för stor del av krabbfångsten faller bort. (Edman, Några selektivitetsundersökningar av halländska krabbtinor beträffande fångst av krabba och hummer. Meddelande nr 31/1967 från havsfiskelaboratoriet, Lysekil.)

Inom utredningen har även övervägts en helt annan metod varigenom man skulle kunna uppnå en artselektivitet i stället för en storleksselektivitet. Detta skulle möjligen kunna ske genom att föreskriva kvadratiska öppningar med 90 millimeters sida under hummerns fredningstid. Det kan antas att praktiskt taget varje hummer har möjlighet att ta sig ut genom en sådan öppning samtidigt som krabba i matnyttig storlek stannar kvar. Utredningen anser emellertid att en sådan bestämmelse inte bör förordas innan praktiska försök utförts.

16 §.

I några län har införts s. k. veckofredning då fiske med vissa redskaps-typer är förbjudet. Enligt utredningens mening bör denna typ av fredning

utsträckas till hela landet men med hänsyn till att det är fråga om ett allvarligt ingrepp begränsas till en viss kortare tid. Avsikten med bestämmelsen är att bereda ett visst skydd åt sådan lax och öring som är på väg upp till lekplatserna eller börjat samlas där. I detta avseende kompletterar den fiskådrebestämmelserna. Genom att tyngre redskap inte får användas under två av veckans dygn på platser där fisken är lättast att fånga, får laxen och öringen möjlighet att sprida sig mera jämnt över de tillgängliga lekområdena. Detta måste anses vara en betydande fördel eftersom en ständig reduktion av dessa ägt rum genom överbyggnader i vattendragen. Det föreslagna förbudet omfattar ej fasta redskap. Ej heller föreslås någon inskränkning i fisket med krokredskap av de typer som vanligen användes av fritidsfiskare.

Uttrycket strömmande vatten har valts för att utesluta sel och andra lugnflytande partier av vattendragen. Gränsen mellan större och mindre bäck är vansklig att dra. Härvidlag spelar det lokala språkbruket en betydande roll. Någon generellt giltig beskrivning är icke möjlig att ge. (Jfr 2 kap. 20 § vattenlagen.)

17 §.

Bestånden av lax och öring har flerstädes inte sådan styrka att de kan undvara skydd under lektiden. Så gott som samtliga länsstadgor har också sådant skydd i olika utformning. Utredningen har sökt göra bestämmelserna så enhetliga som möjligt beträffande tider för att underlätta för den fiskande allmänheten att hålla reda på dem. Med hänsyn till de betydande variationer i fråga om tiden för lekvandringen som gäller i olika delar av landet måste fredningstiden bli tämligen lång. Utredningen har efter noggrant övervägande stannat för att föreslå att laxen skall vara fredad i hela landet under tiden 15/9—31/1. Av bevakningsskäl är det ändamålsenligt att lax och laxöring har samma fredningstid. Så har även föreslagits bli fallet i Götaland och Svealand. I Norrland och Dalarna synes dock fredningstiden för laxöring kunna inskränkas till oktober månad. Härigenom vinnes också en önskad förlängning av turistfiskesäsongen.

Förbudet har begränsats till strömmande vatten. Härigenom uteslutes sjöar och sel. I den mån fiskeförbud skulle behövas i sådana fall får det ankomma på fiskerättsägarna att besluta därom.

I detta sammanhang bör något sägas om önskemålen att från fredning utesluta rotenonbehandlade vatten. Den föreslagna regeln torde tillgodose alla berättigade krav i denna fråga. Fredningen är begränsad till lax och laxöring. Andra laxartade fiskar berörs inte. Vidare är sjöar och liknande vattenområden undantagna. Problem torde kunna uppstå endast i de undantagsfall då två eller flera sjöar med mellanliggande strömsträckor rotenonbehandlats. Då laxöring utplanterats utan föregående rotenonbehandling torde i allmänhet avsikten ha varit att försöka bygga upp ett naturligt bestånd. I sådana fall är den föreslagna fredningen behövlig.

I saltsjöstadgan för Göteborgs och Bohus län finnes bestämmelse om fredningstid för laxöring. Mycket talar för att laxöringsstammen på västkusten är svagare och därför i behov av särskilt skydd. Bestämmelsens efterlevnad har emellertid ansetts praktiskt taget omöjlig att övervaka. Utredningen anser att ett skydd för laxöringen på västkusten bör begränsas till mindre områden företrädesvis i anslutning till mynningsområdena.

18 §.

Med stadgandet avses att bereda skydd åt nedvandrande laxfiskar och de utvandringsfärdiga laxungarna. Utvandringen torde beträffande alla viktigare ålförande vattendrag vara avslutad före maj månads utgång. Dessförinnan har ålutvandringen knappast börjat.

I fråga om förbudsområdets omfattning hänvisas till 16 §. Med ålkista avses även liknande redskap med annan benämning.

19 §.

Nedströms dammbyggnader sker ofta en koncentration av fisk som lockar till ett allt för intensivt fiske. I de större vattendragen i Norrland torde problemet i huvudsak vara löst genom att bestämmelser om inskränkningar i fisket meddelats av vattendomstol i det mål där regleringsfrågan avgjorts. I södra och mellersta Sverige finns det emellertid ett stort antal dammbyggnader som inte prövats av domstol. Det föreslagna fiskeförbudet syftar i första hand på sådana fall.

I sista stycket har införts ett stadgande som innebär att den reglering av fisket vid konstbyggnader som domstol bestämt i vattenmål skall vara exklusiv.

20 §.

Genom fiskådrebestämmelserna bereds vandringsfisken ett grundläggande skydd även i mynningsområdena. Det har emellertid allmänt ansetts att detta inte är tillräckligt. I fråga om flertalet av de laxförande vattendragen har sålunda med stöd av 14 § fiskeristadgan utfärdats bestämmelser om skyddsområden i mynningsarna som går långt utöver vad som är möjligt enligt fiskådrebestämmelserna.

Enligt den föreslagna bestämmelsen kan inskränkningar i fisket inom fredningsområdena endast avse fasta redskap och rörliga nätredskap. Fisket med krokredskap lämnas däremot fritt. Skulle det i något fall visa sig nödvändigt att inskränka även sådant fiske, torde bestämmelser få utfärdas med stöd av 24 §.

Med hänsyn till de stora lokala variationerna är det inte möjligt att ange närmare riktlinjer för utformningen av fredningsområdena och de bestämmelser som skall gälla inom dem. I fråga om fredningsområdena bör särskild uppmärksamhet ägnas åt möjligheterna att tydligt ange deras begräns-

ning genom tavlor eller lätt iakttagbara punkter i naturen. Redskapsbestämmelserna bör kunna avse totalförbud för vissa typer av redskap samt föreskrifter om tillåtna redskaps antal och egenskaper, t. ex. maskstorlek.

21 §.

Beträffande denna paragraf hänvisas till den allmänna motiveringen.

22 §.

I åtskilliga sjöar och vattendrag förekommer bestånd av fisk som är särskilt värdefull från biologisk synpunkt därigenom att den kan ge tillgång till utsättningsmaterial till nytta för fisket inom stora regioner. För att skydda sådana värdefulla bestånd mot allt för hård exploatering kan det visa sig erforderligt att inskränka fisket med tyngre redskap. Som exempel kan nämnas gullspångslaxen och bestånd av storröding t. ex. i Hornavan.

Bestämmelsen bör även kunna tillämpas till förmån för ett betydelsefullt sportfiske med handredskap som baserar sig på en särskilt attraktiv fiskart.

23 §.

I paragrafen har föreslagits införande av fångstminimimått även för röding i Vättern.

I Vättern finns bestånd av storröding på vilket bl. a. ett betydelsefullt yrkesfiske är baserat. På 1930-talet infördes i lokal stadga bestämmelse om ett fångstminimimått på 36 cm. Detta mått gäller ännu. Till början av 1950-talet utgjordes den huvudsakliga fångsten av fiskar i storleksklassen 40—45 cm. Sedan mitten av 1950-talet fångas huvudsakligen röding i storleksklassen 36—40 cm. De största rödingarna är nästan helt försvunna ur fångsten. Från ekonomisk synpunkt betyder denna förskjutning att det samlade utbytet räknat i totalvikt sjunker. Undersökningar som utsträckts under lång tid visar att rödingens tillväxthastighet i Vättern inte ökat under de senaste 40 åren. Detta betyder att den ändring i fångstens sammansättning som inträtt beror på att yngre fisk fångas än förut. Rödinghonorna är lekmogna vid en ålder av 5—6 år vilket motsvarar en längd av cirka 38 cm. Med nuvarande fångstfördelning fångas allt för många honor utan att ha lekt någon gång. På lång sikt måste detta leda till en försvagning av beståndet från biologisk synpunkt och till fortsatt minskning i fisket.

Av de skäl som nu anförts anser utredningen det vara motiverat att höja minimimåttet till 40 cm. Även i andra sjöar finns rödingbestånd som skulle behöva ett motsvarande skydd. Utredningen har emellertid inte ansett skäl föreligga att införa ett generellt minimimått. I flera fall torde fiskerättsägarna själva kunna besluta om minimimått för sina vatten. I särskilda fall kan en reglering enligt 22 eller 24 § komma i fråga.

24 §.

Bestämmelsen har utformats som ett reservstadgande för att kunna tillgodose skyddsbehov av utpräglat lokal karaktär. I första hand kommer

därvid i fråga sådana fall då naturbetingelserna hastigt eller oförutsett ändrats på sådant sätt att fiskbestånden måste skyddas. Föreskrifter enligt denna paragraf kan avse alla typer av redskap. Även totalt fiskeförbud kan komma i fråga. Tillämpningen av bestämmelsen bör vara restriktiv.

25 §.

Paragrafen motsvarar 11 § och 21 § tredje stycket i nuvarande stadga.

26 §.

Paragrafen motsvarar 21 § första och andra styckena i nuvarande stadga.

27 §.

Paragrafen motsvarar 22 § i nuvarande stadga. Den särskilda bestämmelsen om redskap av elastiskt material har ansetts obehövlig och har därför fått utgå.

28 §.

Bestämmelser om skyldighet att utmärka fiskeredskap har införts i några länsfiskestadgor på senare år.

Utredningen anser att märkningstvånget har ett betydande värde från bevakningssynpunkt. Märkning bör ske av alla redskap som lämnas utestående i vatten där frifiske förekommer. Märket bör vara så anbringat att inte hela redskapet behöver tas upp ur vattnet för att ägaren skall kunna identifieras.

29 §.

Paragrafen motsvarar 13 § i nuvarande stadga i dess lydelse enligt kung. den 25 maj 1967 (nr 412).

30 §.

Paragrafen motsvarar 12 § och 21 § tredje stycket i nuvarande stadga.

Om fiske på internationellt vatten.

31 §.

Paragrafen motsvarar 23 § i nuvarande stadga. Den omfattning i vilken stadgans bestämmelser blir tillämpliga på internationellt vatten överensstämmer helt med nu gällande regler.

Om förbud mot införsel och försäljning m. m.

32 §.

Paragrafen motsvarar 24 § i nuvarande stadga. Med hänsyn till att minimiåttet för röding är lokalt har detta fiskslag helt uteslutits från införsel-förbudet.

33—37 §§.

Paragrafen motsvarar 25—29 §§ i nuvarande stadga. De särskilda bestämmelserna som föränleds av minimimåttet för röding har införts i 34 och 36 §§.

Ansvarsbestämmelser m. m.

38 och 39 §§.

Paragraferna motsvarar 30 och 31 §§ i nuvarande stadga. I fråga om straffskalornas utformning hänvisas till den allmänna motiveringen. Till 38 § med den strängare straffskalan har hänförts dels de överträdelser som anses som olaga fiske i egentlig mening, dels överträdelser mot reglerna om fiskutplantering och fiskodling och dels vissa former av förberedelse till olaga fiske. I fråga om olaga fiske beror ökningen av antalet straffbara gärningar till största delen på att antalet förbudsbestämmelser är väsentligt större i den föreslagna stadgan än i den nuvarande. Ökningen är dock endast skenbar eftersom åtskilliga förbud finns i lokala stadgor. Anmärkas må att överträdelser mot redskapsbestämmelser enligt 15 § andra stycket och 26 § första stycket hänförts till den strängare straffskalan. Med hänsyn till att överträdelser av reglerna för fiskutplantering och fiskodling kan vålla stor skada har utredningen ansett att de bör falla under den strängare regeln i 38 §. Beträffande förberedelse till olaga fiske har medförande av redskap som gjorts särskilt ägnat för ryckfiske jämförts med medförande av harka eller ljuster i straffhänseende.

40 §.

Paragrafen motsvarar 32 § i nuvarande stadga. Vissa redaktionella jämkningar har vidtagits på grund av att de i första stycket nämnda gärningarna i 38 § sammanförts under begreppet olaga fiske.

41—48 §§.

Paragraferna motsvarar 33—40 §§ i nuvarande stadga. I 42 § har jämkningar vidtagits av samma skäl som nämnts vid 40 §.

Övergångsbestämmelser.

Med hänsyn till att enligt förslaget till fiskeristadga länsstyrelsens rätt att meddela lokala bestämmelser skall upphöra bör alla stadgor av sådan art, som utfärdats enligt 14 § i nuvarande fiskeristadga, upphävas samtidigt med denna.

Förslaget förutsätter att bestämmelserna i flera hänseenden kompletteras med föreskrifter av fiskeristyrelsen. Flera av dessa måste träda i kraft samtidigt med stadgan och måste följaktligen finnas färdiga vid denna tidpunkt. För att detta arbete, som kan förutsättas bli tämligen tidskrävande,

skall hinnas med behövs en ganska lång tidrymd mellan utfärdandet av stadgan och ikraftträdandet. En tid av ett år torde vara realistiskt att räkna med.

I detta sammanhang bör även framhållas att de bestämmelser om skydd för notvarp som kan ha meddelats enligt fiskeristadgan kommer att upphävas. Om sådana bestämmelser är nödvändiga även för framtiden får de utfärdas av länsstyrelsen med stöd av 22 § FL.

Bestämmelserna om översegling av fiskeredskap och om fiskgaller framför turbin motsvarar enahanda övergångsbestämmelser till nuvarande stadga.

KAPITEL 11

Fisketillsynen

1. Nuvarande system

Fisketillsyn avser övervakning av efterlevnaden av lagen om rätt till fiske, fiskeristadgan och jämlikt samma stadga utfärdade föreskrifter ävensom övriga av Kungl. Maj:t eller underordnad myndighet meddelade bestämmelser om fiskets vård och bedrivande.

Denna definition innebär att utanför fisketillsyn faller en del beslätade brottstyper såsom olovligt vittjande av annans fiskeredskap eller fiskförvaringspersedel (t. ex. fisksump). Dessa förfaranden är att bedöma enligt brottsbalken som stöld (8 kap. 1 §) och är därmed åklagarbrott, jfr 8 kap. 13 §.¹

Grundläggande för fisketillsynen är skiljaktigheten i bl. a. åtalshänseende mellan olovligt fiske och olaga fiske.

Enligt 40 § lagen om rätt till fiske får olovligt fiske, där det endast kränker enskild fiskerätt, ej åtalas av allmän åklagare med mindre det av målsägande anges till åtal eller statsåklagaren finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat. Av 40 § fiskeristadgan framgår att brott för vilket straff finnes utsatt i stadgan åtalas av allmän åklagare.

Enligt 23 kap. 1 § 1 st. rättegångsbalken skall förundersökning inledas, så snart på grund av angivelse eller eljest anledning förekommer, att brott, som hör under allmänt åtal, förövats. Hör brottet allenast efter angivelse under allmänt åtal, må, enligt 2 st. samma lagrum, ehuru angivelse ej skett, förundersökning inledas, om angivelse icke kan utan fara avvaktas; målsäganden skall dock, så snart ske kan, underrättas. Angiver han då ej brottet till åtal, skall förundersökningen nedläggas.

De funktionärer som enligt nuvarande system utövar fisketillsyn är *fisketillsynsman som förordnats av fiskeristyrelsen eller länsstyrelse*, för vilken grupp gäller instruktionen den 20 maj 1955 (nr 274; ändr. 1967: 416) för fisketillsynsmän,

befattningshavare vid tullverkets kust- och gränsbevakning enligt 3—6 §§ kungörelsen den 20 maj 1955 (nr 275) angående skyldighet för sådana befattningshavare att utöva jakt- och fisketillsyn m. m. samt

polispersonal enligt polisinstruktionen den 3 december 1965 (nr 686),

¹ Se Romberg—Thulin: Fiskelag och vattengräns s. 72.

2 och 3 §§, samt cirkuläret den 30 september 1959 (nr 474) angående polisens brottsförebyggande verksamhet.

De olika fisketillsynsorganens befogenheter redovisar fritidsfiskeutredningen i det följande med uppdelning på olovligt och olaga fiske samt på de olika grupperna av fisketillsynens funktionärer.

Vid olovligt fiske

Fisketillsynsmän

Enligt 1 § instruktionen 1955: 274 *äger* fisketillsynsman inom det område förordnandet avser övervaka efterlevnaden av lagen om rätt till fiske och *är skyldig* inskrida mot sådana överträdelser av nämnda lag, vilka kränker kronans fiskerätt eller sker i vatten där varje svensk medborgare får bedriva fiske. Skiljaktigheten på denna punkt som innebär att fisketillsynsman inte är skyldig (»äger») ingripa mot olovligt fiske utom i vissa undantagsfall sammanhänger med att olovligt fiske som förut nämnts är angivelsebrott och således fordrar angivelse av målsägande för att förundersökning enligt 23 kap. 1 § 2 st. rättegångsbalken skall kunna genomföras.

En stor del av det enskilda fisket — och sannolikt huvuddelen därav — är fortfarande oskiftat.¹ Målsägande vid olovligt fiske i oskiftat fiskevatten är varje innehavare av fiskeandel i det oskiftade fiskevattnet. Till frågan om målsäganderätt för fiskevårdsförening föreligger det i NJA 1950 s. 20 refererade rättsfallet.² För fiske som ingår i fiskevårdsområde får enligt 40 § 2 st. lagen om rätt till fiske fiskevårdsområdet anses som målsägande.

Fisketillsynsmans *undersökningsbefogenhet* vid olovligt fiske framgår av 2 § instruktionen 1955: 274. Enligt denna bestämmelse *äger* han undersöka *fisk*, som han misstänker ha olovligen fångats, ävensom *fiskredskap*, varvid han *äger* rätt att ur vattnet upptaga utlagda fiskredskap. Vid undersökningen har han att iaktta största möjliga aktsamhet, så att fisk eller redskap inte onödigtvis skadas. Motsättningsvis sträcker sig fisketillsynsmans undersökningsbefogenhet inte till andra objekt än de uppräknade, d. v. s. *inte* till *förvaringspersedlar*, *båtutrymmen* eller *utrymmen i motorfordon*.

Betr. fisketillsynsmans *befogenhet att verkställa beslag* och hans skyldigheter i samband därmed hänvisas i 3 § instruktionen 1955: 274 till 37 § lagen om rätt till fiske i fråga om olovligt fiske. I här avsedd del lyder lagrummet.

Ertappas någon å bar gärning, då han bedriver olovligt fiske, eller anträffas redskap för sådant fiske utsatt i vattnet, må fisketillsynsman som förordnats av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen — — — beslagtagna fångsten och redskapet ävensom båt eller annat, som kan antagas äga betydelse för utredning om brottet. — — —

¹ Jfr prop. 1960:50 s. 46 och Bäärnhjelm: Fiskevårdsområde s. 12—13.

² Jfr Thulin i Svensk fiskeritidskrift 1951 s. 83—84 och Bäärnhjelm a. a. s. 13.

Har egendom tagits i beslag enligt första stycket, skall anmälan därom göras till vederbörande polis- eller åklagarmyndighet eller till närmaste polisman. Den som erhållit sådan anmälan har att förfara som om han själv gjort beslaget.

Om fisketillsynsmans *befogenhet att hos utmättningsman göra ansökan om handräckning* hänvisas i 3 § instruktionen 1955: 274 till 39 § lagen om rätt till fiske. Av detta lagrum framgår, att om allmänt fiskeriintresse berörs, får bl. a. av länsstyrelsen eller fiskeristyrelsen förordnad fisketillsynsman ansöka om handräckning *dels* då det finnes uppenbart att fiskeredskap utsatts eller anordning vidtagits i strid med vad som gäller om fiskådra, och rättelse ej följer genast efter det tillsägelse skett, *dels* om någon begagnar av länsstyrelsen fastställt märke för redskap eller notvarp på sätt som är ägnat att obehörigen avhålla annan från att fiska. Befogenheten att lämna handräckning tillkommer utmättningsmannen i orten, sedan han med trovärdig person hållit syn på stället, och handräckningen ges på den tredskandes bekostnad.

Befattningshavare vid tullverkets kust- och gränsbevakning

Enligt 3 § 1 st. 2 p. kungörelsen 1955: 275 är dessa befattningshavare skyldiga att inskrida endast vid sådana överträdelser av lagen om rätt till fiske, vilka kränker kronans fiskerätt eller sker i vatten, där varje svensk medborgare får bedriva fiske. Motsvarighet till bestämmelsen i 1 § 2 p. instruktionen 1955: 274 att där avsedd fisketillsynsman *äger* att inom sitt område övervaka efterlevnaden av lagen om rätt till fiske saknas för befattningshavarna vid tullverkets kust- och gränsbevakning.

Med denna begränsning är dessa befattningshavares *befogenheter* vid olovligt fiske desamma som angetts för fisketillsynsmän i ovanstående redogörelse till följd av hänvisningarna i 3 § 2 st. kungörelsen 1955: 275.

Polispersonal

Av 40 § lagen om rätt till fiske och 23 kap. 1 § 2 st. rättegångsbalken följer att ej heller polispersonal kan ingripa mot olovligt fiske utan angivelse av målsägande.

Polispersonals *undersökningsbefogenhet* vid olovligt fiske framgår av bestämmelserna i 28 kap. rättegångsbalken om husrannsakan och kroppsvisitation. I fråga om undersökningsobjekten är polisens befogenheter vidsträcktare än fisketillsynsmännens (och tullpersonalens), eftersom 28 kap. 1 § rättegångsbalken upptar »hus, rum eller slutet förvaringsställe». Men i samma lagrum fordras »att brott förövats, varå fängelse kan följa». Av 34 § 2 st. lagen om rätt till fiske framgår att fängelse kan följa på olovligt fiske om »brottet med hänsyn till att fisket avsåg särskilt värdefull fisk eller idkades vanemässigt eller i större omfattning är att anse som grovt».

Lagrådet¹ har beträffande tillämpligheten av sistnämnda lagrum uttalat bl. a. att det knappast vore skäligen att den strängare, för grova fall avsedda strafflatituden alltid och således utan möjlighet att härutinnan taga hänsyn till de från fall till fall säkerligen mycket växlande omständigheterna skulle behöva tillgripas, då fisket avsett värdefull fisk. Icke ens varje olovligt fiske, som skett vanemässigt eller i större omfattning, torde enligt lagrådet ovillkorligen kunna betraktas såsom grovt, om det ock regelmässigt bör så anses.

I »normalfallen» är med nuvarande konstruktion av straffbudet enligt den lämnade redogörelsen polispersonals befogenhet att företa husrannsakan eller kroppsvsitation vid olovligt fiske inte förhanden. I dessa fall blir fördenskull polispersonalens undersökningsbefogenheter näppeligen vidsträcktare än fisketillsynsmännens.

Om *polispersonals befogenhet att verkställa beslag* stadgas i 27 kap. rättegångsbalken. Sålunda stadgas i 1 § 1 st. nämnda kap. att föremål, som skäligen kan antagas äga betydelse för utredning om brott eller vara genom brott någon avhänt eller på grund av brott förverkat, får tagas i beslag. Polispersonalens beslagsbefogenhet är att anse som *primär* i förhållande till den beslagsbefogenhet, som tillkommer fisketillsynsman m. fl. Detta framgår betr. olovligt fiske av 37 § 2 st. lagen om rätt till fiske. Polispersonal är således skyldig verkställa beslag även om fisketillsynsman eller annan i 37 § 1 st. samma lag avsedd funktionär inte finns tillstädes.

Med nuvarande utformning av 1 § instruktionen 1955:274 torde endast polispersonal ha befogenhet att ingripa mot egendomsbrotten »tjuvvittjning» och tillgrepp ur t. ex. fisksump.

Vid olaga fiske

Fisketillsynsmän

Fisketillsynsmans *undersökningsbefogenhet* vid olaga fiske har samma innebörd och omfattning som vid olovligt fiske enligt redogörelsen i det föregående.

Fisketillsynsmans *befogenhet att verkställa beslag* framgår av 34—36 §§ samt 38 § fiskeristadgan, till vilka bestämmelser hänvisas i 3 § instruktionen 1955:274. Bestämmelserna har denna lydelse.

34 §. Ertappas någon å bar gärning, då han överträder förbud som i 32 § första stycket avses eller vidtager i 31 § första stycket straffbelagd förberedelse till fiske, eller anträffas i fiskevattnen redskap, som är otillåtet eller utestående i uppenbar strid mot vad i 9 § andra stycket eller 21 § första stycket stadgas, må fisketillsynsman, som förordnats av länsstyrelse eller fiskeristyrelsen, befälhavare å statens fartyg, vilket blivit utsänt för att övervaka ordningen å fiskeplats, samt befattningshavare vid tullverkets kustbevakning beslagtaga egendom, som enligt 32 § kan förklaras förverkad, ävensom båt eller annat, som kan antagas äga

¹ Se NJA II 1951 s. 442 samt riksåklagarämbetets skrivelse till landsfogden i Göteborgs och Bohus län den 16 december 1958, Fb 107/58.

betydelse för utredningen om förseelsen. Enahanda befogenhet tillkommer, där fisket kränker enskild fiskerätt, vederbörande rättsägare eller hans folk.

Tulltjänsteman eller lotstjänsteman, vilken påträffar fisk som någon olovligen infört eller försökt införa till riket, har att verkställa beslag å fisken.

35 §. I beslag tagen fisk som uppenbarligen bör förklaras förverkad enligt denna stadga och som är levnadsduglig skall, därest så utan särskilda kostnader eller besvär kan ske, omedelbart efter beslaget åter utsättas i det vatten vari den fångats.

Vid utsättandet skall, där omständigheterna så medgiva, trovärdigt vittne närvara.

36 §. Den som verkställt beslag jämlikt 34 § skall anmäla beslaget till vederbörande polis- eller åklagarmyndighet eller till närmaste polisman. Om fisk beslagtagits, skall sådan anmälan göras även om fisken utsatts enligt 35 §.

Mottagaren av anmälan som avses i första stycket har att, med iakttagande av vad i denna stadga eller i allmänhet finnes om beslag föreskrivet, förfara som om han själv gjort beslaget.

38 §. Vad i 35 och 37 §§ är stadgat skall iakttagas jämväl i fall då grund för beslag eller förverkande tillika föreligger enligt lagen om rätt till fiske.

Enligt 4 § instruktionen 1955: 274 har fisketillsynsman skyndsamt *anmälningskyldighet* betr. överträdelser mot de för fisket gällande författningarna och föreskrifterna till polis- eller åklagarmyndigheten i orten eller närmaste polisman.

Befattningshavare vid tullverkets kust- och gränsbevakning

Av 3 § 2 st. kungörelsen 1955: 275 framgår att den fisketillsyn som åvilar dessa befattningshavare följer bestämmelserna i 2—4 §§ instruktionen 1955: 274. Befattningshavarnas *undersökningsbefogenhet*, *beslagsbefogenhet* och *anmälningskyldighet* är således densamma som gäller för fisketillsynsmän.

Några längre gående undersökningsbefogenheter för denna personalgrupp kan inte grundas på bestämmelserna i 18 och 19 §§ lagen den 30 juni 1960 om straff för varusmuggling, vilka endast gäller förundersökning enligt denna lag.¹

Polispersonal

Om polispersonals *undersökningsbefogenhet* vid olaga fiske gäller i princip samma regler som i det föregående behandlats vid olovligt fiske. Efter som för polisiär husrannsakan och kroppsvisitation enligt 28 kap. rättgångsbalken fordras »att brott förövats, varå fängelse kan följa» måste här uppmärksammas fiskeristadgans strafflatituder för olaga fiske i 30 och 31 §§. Olaga fiske indelas latitudmässigt i tre grupper:

30 § 1 st.: olaga trålfiske med strafflatituden dagsböter, ej under tjugu, eller fängelse i högst sex månader. I dessa fall kan husrannsakan och kroppsvisitation utan vidare företagas.

¹ Jfr S. Jungefors—E. Walberg: Smugglingslagstiftningen (1961) s. 140—145.

30 § 2 st.: olaga fiske i övrigt med samma strafflatitud som upptagits i 34 § 2 st. lagen om rätt till fiske. Om polispersonals undersökningsbefogenhet i detta »normalfall» hänvisas till redogörelsen vid olovligt fiske i det föregående.

31 §: olika, smärre förseelser än olaga fiske enligt nyss behandlade bestämmelser, vilka förseelser endast förskyller dagsböter. I dessa fall kan husrannsakan eller kroppsvisitation inte företagas.

Bestämmelserna i 27 kap. rättegångsbalken reglerar polispersonals *beslagsbefogenhet* vid olaga fiske. Dessa bestämmelser har behandlats under olovligt fiske i det föregående.

Samråd och direktivgivning m. m. inom fisketillsynen

Enligt 3 § instruktionen den 25 maj 1967 (nr 286) för fiskeristyrelsen och statens lokala fiskeriadministration åligger det styrelsen särskilt att bl. a. följa fiskeribevakningen och verka för att bevakningen samordnas samt ge råd och anvisningar för verksamhetens bedrivande. Bestämmelsen torde endast avse fisketillsynsmän enligt instruktionen 1955: 274 och personal vid tullverkets kust- och gränsbevakning enligt 3—6 §§ kungörelsen 1955: 275. Rikspolisstyrelsen torde vara samordnings- och direktivgivningsmyndighet för polispersonalens fisketillsynsverksamhet.

Har länsstyrelse förordnat fiskeritjänsteman hos lantbruksnämnd att vara fisketillsynsman inom visst distrikt, är han, om ej annat bestämmes, enligt 6 § instruktionen 1955: 274 i lydelse enligt kungörelse 1967: 416 förman för de övriga tillsynsmän som länsstyrelsen förordnat inom distriktet.

Fordras närmare föreskrifter om fisketillsynsmans tjänsteutövning meddelas sådana föreskrifter enligt 7 § instruktionen 1955: 274 av den förordnande myndigheten.

2. Önskemål om förbättringar, reformförslag

Ätminstone inom vissa områden i vårt land förekommer säkerligen ett omfattande olovligt och olaga fiske. Frestelserna härvidlag synes vara störst i fråga om särskilt värdefull fisk såsom laxartad fisk och skaldjuren hummer och kräfta. Där laxartad fisk samlas i större mängd som exempelvis nedanför kraftverk, i avlägset belägna småsjöar och tjärnar som rotenon-behandlats och laxartad fisk därefter insatts, i kräftsjöar och kräftförande vattendrag samt inom västkustens hummerdistrikt uppger de regionala fiskeritjänstemännen att förhållandena är särskilt svårartade. Att statistiskt belägga dessa lagöverträdelsers regionala förekomst och frekvens är av naturliga skäl inte möjligt.

Som ett bland flera medel mot det olovliga och olaga fisket har av och till rekommenderats ökade personella och materiella resurser för fisketillsynen. Vissa av dessa rekommendationer har också resulterat i förbätt-

ringar. Främst bland dessa bör nämnas tillkomsten av kungörelsen 1955: 275, varigenom bl. a. tullverkets kustbevakning som tjänsteåliggande ålades fisketillsyn. Denna reform måste betecknas som särskilt värdefull i betraktande av att det här rör sig om statsavlönad personal med stora insikter i tillsynsfrågorna, vilken till sitt förfogande har resurser i fråga om fartyg och teleförbindelser. Inom Göteborgs och Bohus län har vidare med bidrag av såväl stats- som landstingsmedel i den lokala fiskerinämnadens regi organiserats en speciell tillsynsverksamhet till skydd för hummerfisket.

Vid en hearing inför fritidsfiskeutredningen har skogsvårdschefen i Korsnäs-Marma AB, jägmästaren Roland Nellbeck, uppgivit att detta skogsbolag nödgats överväga att upphöra med sin omfattande verksamhet att förbättra fisketillgången i sjöar och tjärnar på bolagets skogar, eftersom verksamheten allvarligt satts i fara genom olovligt fiske, bedrivet av bilburna nät-fiskare med uppblåsbara gummibåtar.

I motionerna I: 144 och II: 187 till 1967 års riksdag har upptagits frågan om förbättring av fisketillsynen och yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslår att frågan om kustbevakningens befogenheter vid fisketillsyn utreds. Här om har i SU 1967: 7 p. 21 s. 5 anförts.

Utskottet har erhållit en närmare redogörelse för de problemställningar och överväganden som varit aktuella i samband med den förevarande frågan. För egen del anser utskottet angeläget att, därest påtagliga brister beträffande fisketillsynen konstateras, dessa såvitt möjligt avhjälps. Detta synes emellertid delvis kunna ske inom ramen för de överväganden som redovisats av den tillkallade utredningen.¹ I den mån detta inte är fallet bör berörda syfte kunna tillgodoses genom vad föredragande departementschefen anför om det angelägna i att kustbevakningens och polisens uppgifter, i de fall då de nära berör varandra, samordnas så att tillgänglig personal och material utnyttjas effektivt. Utskottet — som inte i nuvarande läge anser påkallat att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär en särskild utredning av frågan om kustbevakningens befogenheter vid fisketillsyn — föreslår att riksdagen i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anför.

Utskottets hemställan har bifallits av riksdagen enligt rskr 1967: 7.

Några andra, genomarbetade och konkreta reformförslag betr. fisketillsynens resurser och befogenheter är inte för utredningen kända.

3. Utredningens förslag

Fisketillsynens resurser är som framgår av den nyss lämnade redogörelsen i visst avseende, nämligen betr. tullverkets kustbevakning och sjöpolisen, föremål för statsmakernas uppmärksamhet enligt vad som framgår av prop. 1967: 1 bil. 9 s. 40 och SU 1967: 7 p. 21 s. 5. När det åter gäller fisketillsynen enligt instruktionen 1955: 274 kan konstateras att endast

¹ Utredningen om organisationen av den civila övervakningen till sjöss i promemoria 19 november 1965, jfr prop. 1967: 1 bil. 9 s. 40.

regionala initiativ tagits till en personell och materiell upprustning. Nämda instruktion saknar bestämmelser om avlöning till fisketillsynsmännen, om anslagsmedel härför samt för hjälpmedel såsom förbindelsemateriel o. s. v. Till dessa spörsmål återkommer utredningen i det följande efter att först ha behandlat de för all fisketillsyn — fisketillsynsmännens, kustbevakningens och polispersonalens — gemensamma befogenhetsfrågorna, vilka utredningen funnit vara avgörande för en fruktbar diskussion av nödiga reformer på förevarande område.

Framställningen i punkt 1. här ovan ger vid handen att straffprocessuella lagregler medför betydelsefulla befogenhetsinskränkningar för *all* fisketillsynspersonal. Reglerna är av två olika slag: *dels* att olovligt fiske — med vissa särskilda undantag — utgör angivelsebrott, *dels* att, på grund av att den normala strafflatituden vid såväl olovligt som olaga fiske icke innefattar fängelse, två för fisketillsynens utövande betydelsefulla, straffprocessuella tvångsmedel, nämligen husrannsakan och kroppsvisitation, i många fall inte kan användas. Dessa båda rättsfrågor diskuteras i det följande var för sig.

Det är utan tvivel en starkt bromsande faktor på fisketillsynsverksamheten att olovligt fiske är angivelsebrott. Åklagarmyndigheterna kan i många fall inte agera i brist på en lagenlig angivelse av behörig målsägande i det konkreta fallet. Här kommer in de speciella problem som föranleds av de många »ofullständiga» fiskevårdsföreningar som finns för samfällda vatten. Det i det föregående berörda rättsfallet NJA 1950 s. 20 är härvidlag betydande.

Å andra sidan skulle en ändring av fiskerättslagens regler att olovligt fiske med vissa undantag är angivelsebrott till att olovligt fiske blev åklagarbrott innebära en mycket tvär brytning mot en långvarig rättstradition. Det kan därför ifrågasättas om en dylik lagändring inte skulle mötas av starkt motstånd.

Fritidsfiskeutredningen är av dessa skäl inte beredd att föreslå en generell lagändring i antydd riktning.

En partiell reform av nuvarande lydelse av 40 § lagen om rätt till fiske i syfte att »privilegiera» samfällighetsförvaltningar av dels den typ som föreslås i kap. 7 i det föregående, dels också fiskevårdsområden är däremot befogad. Ett ytterligare skäl för en lösning efter denna linje utgörs av utredningen i kap. 10 föreslagna stadgereformen, som såvitt nu är i fråga innebär att rent lokala fiskebestämmelser för framtiden skall bli en fiskevattenägarnas egen angelägenhet, i viss överensstämmelse med vad som redan nu gäller för fiskevårdsområde enligt LOFO. Slutligen får utredningen tillägga, att en lagändring i antydd riktning kan förväntas bidra till en ökning av antalet fiskevårdsområden eller på annat sätt organiserade samfällda fisken. Önskvärdheten av en sådan utveckling har antytts i det föregående.

Utredningen föreslår alltså att 40 § lagen om rätt till fiske erhåller ändrad lydelse i syfte att olovligt fiske som riktar sig mot fiske som ingår i fiskevårdsområde eller annat enligt lag förvaltad samfällt fiske blir åklagarbrott.

Utredningen har vid behandlingen av fiskeristadgan i föregående kapitel föreslagit en enhetlig straffskala beträffande olaga fiske. I den föreslagna straffskalan ingår fängelse. Motsvarande ändring har förordats i 34 § lagen om rätt till fiske. Vid bifall till dessa förslag blir det enligt stadgandena i 28 kap. 1 och 11 §§ rättegångsbalken möjligt att använda de båda straffprocessuella tvångsmedlen husrannsakan och kroppsvisitation även i normalfallen. Härigenom torde de väsentligaste önskemålen om vidgade befogenheter för fisketillsynspersonalen bli tillgodosedda.

Utredningen återkommer här efter till frågorna om en upprustning av fisketillsynsmannaorganisationen. Dessa frågor kan lämpligen uppdelas i dessa tre delspörsmål.

1) Specialutbildning av tillsynspersonalen med hänsyn till de ökade befogenheterna att företa husrannsakan och kroppsvisitation som följer av godkännande av utredningens tidigare i detta kap. framlagda förslag.

2) Avlöning (arvode) till fisketillsynspersonal enligt instruktionen 1955: 274 och härav föranledda ekonomiska överväganden.

3) En materiell upprustning av hjälpmedel för fisketillsynsmän enligt instruktionen 1955: 274.

Fritidsfiskeutredningen — som i det följande förutskickar att samtliga dessa frågor kommer att specialutredas — är medveten om att bättre förhållanden inte kan skapas utan ganska stora kostnader. Finansieringen av dessa bör enligt utredningens mening i första hand ske över budgeten. Endast i den mån en sådan finansiering inte anses möjlig bör någon form av avgiftsfinansiering övervägas. Till denna fråga återkommer utredningen i annat sammanhang.

Utbildningsfrågan

Fritidsfiskeutredningens förslag om ökade befogenheter för de olika grupperna av fisketillsynsmän har konsekvenser i form av ökade krav på utbildning av främst de fisketillsynsmän som instruktionen 1955: 274 avser. För tullverkets kustbevakningspersonal och för polispersonalen, vilka personalgruppers utbildning och erfarenhet betr. husrannsakan och kroppsvisitation i allmänhet måste bedömas som adekvat för fisketillsynens behov fordras enligt utredningens bedömning inte någon särskild utbildning.

Eftersom personalen inom jakttillsynen fått ökade befogenheter genom bifall till förslagen i prop. 1967: 136 har fritidsfiskeutredningen ansett det vara av intresse att få del av utbildningsfrågans läge för nämnda personal. Som svar på utredningens frågor härom har Svenska jägareförbundet den 15

september 1967 meddelat följande betr. nuläget, resp. betr. läget efter bifall till prop. 1967: 136.

Utbildningen av ordningsvakter bedrivs genom kurser i länsjaktvårdsföreningarnas regi och utgöres i regel av endagskurser. Kostnaderna bestrides oftast av länsjaktvårdsföreningarna. Kurserna har ett deltagarantal på 10—40 personer, olika i olika delar av landet. Som lärare tjänstgör i regel länsjaktvårdskonsulent, länsjaktvårdare, polispersonal kunnig i jaktfrågor och ofta även någon vapenexpert. Undervisningen lägges i huvudsak på jaktlagstiftningsfrågor, hur en anmälan göres, genomgång av tillåtna och otillåtna jaktredskap och vapen, hundhållning, m. m.

Om befogenheterna för ordningsvakterna för jaktbevakning kommer att öka, kommer en kraftigt förbättrad utbildning att erfordras. Kraven på jaktbevakare kommer i sådant fall att väsentligt höjas. Hur denna förbättrade utbildning skall organiseras och vad den skall omfatta, har man emellertid ännu ej tagit slutgiltig ställning till inom jägareförbundet.

Som framgår av Svenska jägareförbundets redogörelse har ett med hänsyn till jakttillsynens kommande befogenhetsökning avpassat utbildningsprogram ännu inte utformats. Enligt utredningens mening bör uppläggningsprogrammet av ett riksomfattande utbildningsschema för fisketillsynsmän — med förut angivna undantag — uppdras åt fiskeristyrelsen i samband med statsmakternas ställningstagande till förslagen i detta betänkande. Styrelsen har som förut framhållits vissa samordnings- och rådgivningsfunktioner betr. fisketillsynen. Vid utbildningsprogrammets utformning bör samråd äga rum med rikspolisstyrelsen, generaltullstyrelsen och Svenska jägareförbundet. Ett riktmärke för utbildningsschemat bör nämligen vara att framförallt i skogsregionerna söka sammanföra jakt- och fisketillsynen för att om möjligt stävja det omfattande olovliga och olaga fisket på avlägset belägna vatten som blivit föremål för fiskevårdsåtgärder (jfr skogsvårdschefen Nellbecks synpunkter i det föregående).

Det ligger i sakens natur att kostnaderna för en vidgad kursverksamhet kan bli stora, även om desamma för kombinerade kurser för jakt- och fisketillsynspersonal delas mellan de båda intressena.

Avlöningsfrågan

Även betr. denna fråga har fritidsfiskeutredningen inhämtat Svenska jägareförbundets yttrande såvitt avser jakttillsynens personal. Förbundet har anfört.

Jakttillsynen ingår givetvis i tjänsten för kustbevakningen, polisen, domänverkets och skogsbolagens tjänstemän. Beträffande ordningsvakterna utgår i princip ingen lön till dessa. De har tjänsterna som ordningsvakter av ideellt intresse och bedriver följaktligen bevakningen på fritid. Endast i de fall, då de biträder polismyndigheten vid utredningar eller utför bevakningen på polismyndighetens direkta order, utgår viss ersättning. Detta inträffar emellertid sällan. Ersättning utbetalas av polismyndigheten.

Beträffande sådana ordningsvakter som är förordnade för jaktbevakning på

allmänt vatten — förekommer endast inom vissa områden — utgår i regel viss ersättning av länsjaktvårdsföreningarnas egna medel.

I allt väsentligt samma förhållanden råder betr. fisketillsynsmännens avlöningsfråga. För polis- och kustbevakningspersonal är fisketillsyn en tjänsteuppgift liksom för domänverkets personal. För fisketillsynsmän enligt instruktionen 1955: 274 åter gäller att de — liksom ordningsvakterna för jakttillsyn — har sina uppdrag av ideellt intresse och utför fisketillsynsuppdraget på fritid. Endast undantagsvis förekommer att någon avlöning (arvode) utgår. Likställda med de grupper som har fisketillsyn i tjänsteuppdrag är de lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter som innehar länsstyrelses förordnande att vara fisketillsynsman, men långtifrån samtliga sådana fiskerikonsulenter är tillika fisketillsynsmän.

Fritidsfiskeutredningen anser att avlöningsfrågan för de fisketillsynsmän som avses i instruktionen 1955: 274 bör lösas samtidigt och parallellt med utbildningsfrågan. Risk finns annars att någon effektiv tillsynsorganisation inte kommer till stånd.

Eftersom utbildningsfrågan och avlöningsfrågan avhänger av varandra bör den sistnämnda lösas på samma sätt som utbildningsfrågan, d. v. s. efter utredning och förslag av fiskeristyrelsen enligt uppdrag i samband med ställningstagandet till föreliggande betänkande. Utredningen räknar med att ett omfattande material av synpunkter och erfarenheter i avlöningsfrågan föreligger hos rikspolisstyrelsen, som i denna del bör vara samrådsmyndighet.

Kostnadsmässigt innebär givetvis en reform med ordnade avlöningsförhållanden till fisketillsynsmännen både absolut och relativt sett en avsevärd förändring, eftersom nu praktiskt taget inga lönekostnader föreligger.

Hjälpmedel för fisketillsynen

Fritidsfiskeutredningen har frågat Svenska jägareförbundet om speciella hjälpmedel ställs till jakttillsynsmännens förfogande och, om så är fallet, hur kostnaderna därför bestrides. Jägareförbundet har svarat.

Generellt ställes inga speciella hjälpmedel till ordningsvakternas förfogande. Emellertid förekommer att ordningsvakter för jaktbevakning på allmänt vatten genom länsjaktvårdsföreningens försorg får disponera motorbåt eller får ersättning för bensin till egen båt.

Även för övriga ordningsvakter förekommer att dessa kan erhålla viss ersättning för resor m. m. Emellertid finns inga fastställda bestämmelser för detta. Utgår ersättning utbetalas denna oftast av det jaktvårdsområde som hemställt om förordnande för ordningsvakten.

För några länsjaktvårdsföreningar upptages i statförslagen vissa medel för jaktkontroll. Dessa medel användes främst till viss ersättning till de tjänstemän i länsjaktvårdsföreningarna som är förordnade som ordningsvakter samt för inköp av viss utrustning för jaktbevakning, vilken är avsedd att även kunna ställas till andra jaktbevakares disposition.

När det gäller motsvarande problem på fisketillsynens område bör man lämpligen skilja mellan fisketillsynen utefter kusterna och fisketillsynen för insjöar och vattendrag.

Den för havskusterna avsedda fisketillsynen utövas i regel till största delen av tullverkets kustbevakning, som för ändamålet disponerar goda och snabbgående båtar. Inom vissa distrikt har på senare år även polisorganisationen tillförts snabbgående båtar. För kusttillsynen över fisket föreligger således knappast några hjälpmedelsproblem.

Läget för fisketillsynen i insjöar och rinnande vatten är ett helt annat. Bortsett från Vätern, för vilken sjö särskild fiskerikonsulent finnes, anknyten till lantbruksnämnden i Värmlands län och utrustad med en för statsmedel (fiskeavgifter) anskaffad tjänstemotorbåt, och Mälaren, för vilken sedan ett antal år ordnats en speciell fisketillsyn i sjöns centrala »frifiskeområde» enligt 18 § fiskerättslagen, saknas helt några nämnvärda resurser för fisketillsynens utövande. Skall denna, för både yrkesfiskets och fritidsfiskets utövare särskilt betydelsefulla tillsynsverksamhet effektiviseras, fordras kostnadskrävande åtgärder. I första hand bör fisketillsynen inom skogsregionerna bli bilburen och kunna medföra trailerburna lättmetall- eller plastbåtar med utombordsmotorer eller uppblåsbara gummibåtar med utombordsmotorer. Inom fjällregionerna bör som transportmedel ifrågakomma snövesslor eller snöscoters. Transportabel förbindelsemateriel (UKV-utrustning) bör även tilldelas personalen, åtminstone inom vissa tillsynsområden.

Fritidsfiskeutredningen anser att denna fråga bör »parallellkopplas» med fiskeritillsynens utbildnings- och avlöningsfrågor och efter utredning och förslag lösas i samband med sistnämnda frågor. Rikspolisstyrelsen torde äga den största sakkunskapen och erfarenheten av hithörande anskaffningsfrågor och bör därför erhålla utredningsuppdraget i denna del. Det förefaller heller inte uteslutet att polisdistriktens motorfordon inom vissa områden och under vissa tider skulle kunna få användas för fisketillsynsuppgifter för kostnadernas nedbringande. Att det oaktat kostnaderna för fisketillsynens materiella upprustning kan bli mycket stora ligger i öppen dag.

Fritidsfiskets serviceproblem

1. Inledning

För en utredning sådan som fritidsfiskeutredningen med uppgift att analysera och föreslå statliga främjandeåtgärder är det naturligt att serviceproblemet måste få en framträdande plats bland utredningens arbetsuppgifter. Till utredningen överlämnade framställningar av organisationer och myndigheter visar också att servicefrågorna har hög prioritet på listan över önskemål som anses böra förverkligas till fritidsfiskets fromma. Till belysning härav lämnar utredningen här en översikt av tidigare framställningar i ämnet.

I skrivelse den 25 april 1962 anhöll Hushållningssällskapens förbund på anförda skäl att Kungl. Maj:t till förstärkning av hushållningssällskapens personal för att tillgodose fritidsfiskets intressen måtte ställa till förfogande vissa, närmare angivna medelsbelopp. Enligt skrivelsen borde i första hand åtta nya fiskerikonsulenttjänster inrättas för fritidsfiskets behov. Den 25 januari 1963 (42) fann Kungl. Maj:t skrivelsen inte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

I skrivelse den 7 november 1963 hemställde Stockholms läns och stads hushållningssällskap efter samråd med Fiskefrämjandet och Hushållningssällskapens förbund att Kungl. Maj:t måtte pröva frågan om inrättande av en ny tjänst som fiskerikonsulent hos hushållningssällskapet med huvuduppgift att svara för rådgivningen inom fritidsfisket. Kungl. Maj:t har den 13 december 1963 (7) förordnat att skrivelsen skall överlämnas till fritidsfiskeutredningen för att tagas under övervägande vid fullgörandet av utredningens uppdrag (jfr Direktiv och uppläggning av utredningsarbetet, 2. Utredningsarbetets uppläggning, Till utredningen överlämnade skrivelser, p. 1).

Med skrivelse den 22 november 1965 har Fritidsfiskets samarbetsnämnd överlämnat en i november 1965 upprättad promemoria ang. behovet av planering, konsulentverksamhet m. m. på fritidsfiskets område. I promemorians p. 5 anföras.

Enligt fritidsfiskeorganisationernas uppfattning är det med hänsyn till rådande förhållanden ofrånkomligt med en kraftig förstärkning av de personella resurserna för alla de åtgärder, som behövs för och sammanhänger med fritidsfiskets utveckling, ledning m. m. En del av dessa resurser torde kunna erhållas genom en uppdelning av konsulentkåren på särskilda yrkesfiskekonsulenter och särskilda fritidsfiskekonsulenter. De senare bör givet-

vis ha en med hänsyn till fritidsfiskets speciella behov anpassad utbildning. Det förefaller dock knappast realistiskt att räkna med att den nu erforderliga förstärkningen av konsulentverksamheten inom fritidsfiskesektorn skall kunna ske enbart genom en överföring av personal. Detta främst av det skälet att varje överföring till fritidsfisket måste ske i konkurrens med yrkesfiskets krav. Med hänsyn till föreliggande behov av starkt ökade insatser för fritidsfiskets del torde det därför även komma att behövas ytterligare personal.

Mot ovanstående promemorias synpunkter betr. särskilda fritidsfiskekonsulenter har Svenska fiskeritjänstemannaförbundet framfört kritik i skrivelse till fritidsfiskeutredningen den 16 mars 1966. Tjänstemannaförbundet anför bl. a.

En uppdelning av fiskerikonsulentkåren efter det mönster som Fiskefrämjandet föreslår i sin promemoria, d. v. s. med särskilda konsulenter för yrkesfisket och särskilda för fritidsfisket är enligt vår mening verklighetsfrämmande. Irritation kommer att skapas mellan olika befattningshavare, gränsfall kommer att uppstå, där antingen bägge eller ingendera parten vill ingripa. Förtroendet för det allmännas åtgärder kommer att sjunka. Inte minst negativt kommer förhållandet att bli, när det gäller nya upplätelser av fiskevatten för fritidsfiske. En fritidsfiskekonsulent kommer sannolikt att betraktas som en ombudsman från den icke fiskerättsägande parten och kommer därför av fiskerättsägarna att mottagas med försiktighet eller misstro. De svårigheter som hittills förelegat att åstadkomma positiva fiske- och fiskevårdande åtgärder kommer i varje fall inte att förbättras — snarare kan ett motsatt förhållande befaras — om Fiskefrämjandets förslag i här berört avseende vinner beaktande. Någon egentlig ansvarig för fiskets utveckling i länet kommer ej att finnas.

Den lämnade redogörelsen visar att organisationerna tänkt sig fritidsfiskets servicebehov i olika hänseenden — rådgivning, planering, förrättningar m. m. — i första hand tillgodosett av personal i konsulentställning, eller i vart fall med konsulentutbildning.

Organisationernas opinion leder naturligt fram till en tvåfaldig frågeställning för fritidsfiskeutredningen: *för det första*, kan servicebehovet för fritidsfisket i större eller mindre utsträckning tillgodoses med anlåtande av befintliga konsulenter i statlig tjänst?; och *för det andra*, leder servicebehovets tillgodoseende i skäligen omfattning till motiverade krav på personalförstärkning?

2. Lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter

Dessa är uppförda på den under lantbruksnämndernas avlöningsanslag intagna personalförteckningen under rubriken Ordinarie tjänster till ett antal av 33¹ i lönegrad Ao 22. Nuvarande fördelning av tjänsterna på de olika lantbruksnämnderna framgår av denna sammanställning.

Gällande organisation bygger på beslut vid 1967 års riksdag (prop. 74;

<i>Lantbruksnämnd</i>	<i>Antal tjänster</i>
Stockholms läns	2
Uppsala läns	1
Södermanlands läns	1
Östergötlands läns	1
Jönköpings läns	1
Kronobergs läns	1
Kalmar läns	2
Gotlands läns	1
Blekinge läns	1
Kristianstads läns	1
Malmöhus läns	1
Hallands läns	1
Göteborgs och Bohus läns	1
Älvsborgs läns	2
Skaraborgs läns	1
Värmlands läns	1 ²
Örebro läns	1
Västmanlands läns	1
Kopparbergs läns	1
Gävleborgs läns	2
Västernorrlands läns	2
Jämtlands läns	2
Västerbottens läns	1 ³
Norrbottnens läns	3
Summa	32 ⁴

¹ P. gr. av föreskrift i k.br. 25.5.1967 om avlöning till en fiskerikonsulent för Väneren skall 1 tjänst hållas obesatt och ej uppehållas med vikarie, varför totalantalet tjänster blir (33—1) 32.

² Vid lantbruksnämnden i Värmlands län är även placerad den i not 1 avsedda fiskerikonsulenten för Väneren.

³ Vid lantbruksnämnden i Västerbottens län är dessutom placerade 2 fiskerikonsulenttjänster med arvode från lantbruksnämndernas avlöningsanslag.

⁴ Jfr not 1.

JoU 18; Jo mem 28; rskr 214) som föranlett konsekvensbeslut av Kungl. Maj:t i brev till lantbruksstyrelsen den 25 maj 1967 (86) och genom utfärdande av åtskilliga nya eller ändrade författningar samma dag.

Om den allmänna bakgrunden till denna organisation på fiskets område har föredragande departementschefen i prop. 1967: 74 s. 115 uttalat.

Administrationen av de lokala statliga insatserna på fiskets område är uppdelad mellan staten och hushållningssällskapen. Sällskapens hithörande uppgifter bör tills vidare — i avvaktan på resultatet av de överväganden i särskild ordning som kan visa sig erforderliga rörande fiskerifrågorna — handläggas av de nya lantbruksnämnderna.

Lantbruksstyrelsen har den 13 juli 1967 lämnat närmare föreskrifter ang. lantbruksnämndernas fiskerinämnders organisation och arbetsuppgifter.

Bestämmelser om lantbruksnämndernas fiskerikonsulenters arbetsuppgifter har fastställts av lantbruksstyrelsen den 28 november 1967.

3. Utredningens arbetsundersökning betr. hushållningssällskapens fiskerikonsulenter

För att kunna besvara den förut (i p. 1 här ovan) framlagda, tvåfaldiga frågeställningen hemställde fritidsfiskeutredningen på hösten 1966 om ut-

redning genom statskontoret av fiskerikonsulenternas hos hushållningssällskapen arbetsuppgifter och arbetsvolym m. m. Med anledning härav uppdrog chefen för jordbruksdepartementet den 30 december 1966 åt utredningen att efter samråd med statskontoret undersöka hur de hos hushållningssällskapen anställda fiskerikonsulenternas arbetsuppgifter och arbetsvolym fördelade sig på frågor som rör yrkes- respektive fritidsfisket. I samråd med statskontoret utformades två frågeformulär av vilka det ena avsåg konsulenternas arbetsförhållanden under år 1966. I huvudsaklig anslutning till den indelning i ärendegrupper som återfanns i konsulenternas årliga verksamhetsrapporter till lantbruksstyrelsen frågades hur stor del av den totala arbetsinsatsen som tagits i anspråk till förmån för yrkes-, husbehovs- och fritidsfisket. Det andra frågeformuläret avsåg att ge svar på frågor rörande utvecklingstendenser inom de olika fiskekategorierna under senare år. Vidare ställdes olika frågor i syfte att få reda på om eventuella förskjutningar de olika kategorierna emellan påverkat eller kunde beräknas komma att påverka fördelningen av konsulenternas arbetsinsatser. Konsulenternas svar har inkommit till utredningen under mars och april 1967. Fritidsfiskeutredningens granskning av de inkomna svaren innebär följande.

I tabell nr 1 redovisas fördelningen av de samlade arbetsinsatserna på yrkes-, husbehovs- och fritidsfiske. Resultatet är långt ifrån entydigt. Det har nämligen visat sig att det råder delvis starkt divergerande åsikter om hur fördelningen mellan de olika kategorierna skall göras. Enligt anvisningarna kunde till yrkesfiske hänföras allt fiske som anses berättiga till bensinskatteerestitution. I några fall verkar det dock som en del av detta fiske hänförts till husbehovsfiske. Troligen spelar detta liten roll och något försök till korrigering har inte gjorts. Viktigare är förhållandet i arbetsinsats mellan husbehovs- och fritidsfisket. Gränsdragningen härvidlag tycks ha varit svårbemästrad. Ett huvudsyfte med enkäten var ju att undersöka vad fiskevattnen användes till och vilka förändringar som därvidlag inträffat under senare år. Däremot gällde inte frågan vad det blivit av de fiskande, som slutat med yrkes- eller husbehovsfiske. Ett besvärligt problem är den i några fall förekommande sammanblandningen av husbehovsfiskare och fiskevattnensägare. En del konsulenter har hänfört åtgärder som påkallats från vattenägarhåll till arbetsinsats för husbehovsfiske även om, av andra uppgifter att döma, avsikten har varit att få till stånd försäljning av fiskekort. De flesta konsulenterna har däremot ansett att sådana åtgärder hör till kategorien fritidsfiske. I en del fall har vederbörande konsulent själv talat om hur han resonerat. Med ledning av sådana uppgifter har en del smärre korrigeringar gjorts. Huvudsaken har därvid varit att i görligaste mån få in ifrågavarande län i rätt »storleksgrupp» i tabellerna 2—4 här nedan. En konsekvens av dessa förhållanden är emellertid att talen i tabell 1 inte får tas som annat än ungefärliga. Ett par konsulenter har i fråga om vissa arbetsuppgifter förklarat sig inte kunna göra någon uppdelning på de

olika kategorierna. I sådana fall har utredningen gjort en mycket schematisk fördelning i stort sett efter förhållandet mellan slutsummorna för vederbörande konsulent. Även detta förtar en stor del av exaktheten i siffrorna.

Om man summerar samtliga konsulenters siffror och räknar ut genomsnittet får man följande procenttal.

Yrkesfiske	34,5
Husbehovsfiske	26,5
Fritidsfiske	39,0
	100,0

Tabell nr 1. Tidsåtgång i procent av hela årsarbetsliden

Län	Yrkesfiske	Husbehovsfiske	Fritidsfiske
A + B. 1)	17	63	20
2) vik.	10	45	45
3)	41	14	45
	22	41	37
C.	70	20	10
D.	42	15	43
E.	30	48	22
F.	15	50	35
G.	35	33	32
H. 1)	61	28	11
2)	50	20	30
	55	24	21
I.	75	12	13
K.	67	8	25
L.	50	13	37
M.	50	10	40
N.	60	5	35
O.	75	10	15
Pn.	10	50	40
Ps.		50	50
R.	6	9	85
Vänern	63	20	17
S.	1	48	51
U.	30	55	15
W.	10	60	30
X. 1)	85	10	5 kusten
2)	5	10	85 sötvatten
Y. 1)	80	12	8 kusten
2)	13	7	80 sötvatten
Z. 1)			100
2)		18	82
AC. 1)	75	20	5 kusten
2)	2	66	32 sötvatten
3)	10	45	45 »
4)	15	25	60 »
BD. 1)	62	8	30 kusten
2)	13	20	67
3)	18	31	51
	15	26	norr om Lule älv 59 sötvatten

Med hänsyn till de stora regionala olikheterna har emellertid dessa siffror i och för sig föga intresse.

I tabellerna 2—4 har de olika kategorierna indelats i fyra storleksgrupper alltefter den andel av arbetstiden som en kategori tar i anspråk i förhållande till tidsåtgången för alla tre. Därefter har de olika länen placerats in med ledning av procenttalen i tabell nr 1. I de fall då ett kustlän är uppdelat mellan två konsulenter så att den ene har den norra länsdelen och den andre den södra som sitt arbetsområde har medeltalet för dem angivits. I de fall då uppdelningen skett så att den ene har saltsjön och den andre sötvatten har områdena redovisats vart för sig.

Tabell nr 2. Yrkesfiskets andel

Mindre än 25 %:

B, F, Pn, Ps, R, S, W, X (sötvatten), Y (sötvatten), Z, AC (sötvatten), BD (sötvatten)

25—49 %:

D, E, G, U

50—75 %:

C, H, I, K, L, M, N, O, AC (kusten), BD (kusten)
Vänern

Mer än 75 %:

X (kusten), Y (kusten)

Tabell nr 3. Husbehovsfiskets andel

Mindre än 25 %:

C, D, H, I, K, L, M, N, O, R, X, Y, Z, AC, (kusten), BD (kusten), Vänern

25—49 %:

B, E, G, S, BD (sötvatten)

50—75 %:

F, Pn, Ps, U, W, AC (sötvatten)

Mer än 75 %: —

Tabell nr 4. Fritidsfiskets andel

Mindre än 25 %:

C, E, H, I, O, U, X (kusten), Y (kusten), AC (kusten), Vänern

25—49 %:

B, D, F, G, K, L, M, N, Pn, W, AC (sötvatten), BD (kusten)

50—75 %:

Ps, S, BD (sötvatten)

Mer än 75 %:

R, X (sötvatten), Y (sötvatten), Z

Fråga nr 7 på blankett nr 2 hade följande lydelse: I vilken utsträckning måste arbetsuppgifter rörande fritidsfisket stå tillbaka för uppgifter inom yrkesfiskets och husbehovsfiskets områden? Svartalternativen var: Stor, Liten, Ingen alls.

Enkätsvaren utföll på följande sätt:

Stor	Liten	Ingen alls	Ej svar
3	12	18	1 = 34

Beträffande de tre som svarat att de i stor utsträckning måste eftersätta fritidsfisket kan anmärkas följande. Den ene anser att han måste i stor utsträckning eftersätta uppgifter till förmån för alla tre kategorierna. Den andra redovisar 5,6 % för fritidsfiske, 94,4 % för »fiskevattenägare» och 0 % för yrkesfiske. Han säger vidare att så gott som allt arbete kommer fritidsfisket indirekt till godo. Den tredje redovisar 6 % för yrkesfiske, 9 % för husbehovsfiske och 85 % för fritidsfiske. Det kan ju då knappast vara yrkes- och husbehovsfisket som är till hinder. I själva verket vill väl alla tre endast ha sagt att de totalt sett har för stor arbetsbörda.

I fråga om den tid som konsulenterna måste ägna åt skriv- och expeditionsgöromål har det varit svårt att få fram några säkra siffror. Uppgifterna har avgränsats på flera olika sätt. Ett allmänt intryck är att konsulenterna i stort sett är befriade från rent utskriftsarbete och liknande. Undantag måste dock i första hand göras för några av dem som är placerade på annan ort än där hushållningssällskapet har sitt kansli. En mycket summarisk sammanställning ger följande resultat:

Exp.- och skrivgöromål i stor omfattning	9
Exp.- och skrivgöromål i liten omfattning	13
Exp.- och skrivgöromål i obetydlig omfattning	12
	34

4. Utredningens slutsatser av arbetsundersökningen

Vid utvärderingen av den i p. 3 redovisade undersökningen är det först och främst nödvändigt att hålla i minnet att lantbruksnämndernas fiskerikon-sulenter har tjänstgöringsdistrikt som sammanfaller med länsområdena (undantag endast för fiskerikon-sulenten för Vänern). Detta får bl. a. till konsekvens att strukturuomvandlingen inom insjöfisket i riktning mot ett större fritidsfiske ger särskilt påtagliga utslag för konsulenternas arbets-volym inom de rena insjölänen såsom Jönköpings, Kronobergs, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Kopparbergs och Värmlands län. Detsamma gäller för de kustlän, inom vilka särskilda, för insjöfisket avsedda konsulenter finns placerade, såsom Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län. Återigen i de län, där såväl kustfisket

som insjöfisket är betjänat av en och samma konsulent — Stockholms (uppdelat i 2 kombinerade insjö- och kustavsnitt), Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kalmar (samma förhållanden som i Stockholms län), Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands samt Göteborgs och Bohus län — visar arbetsundersökningen, om än inte deciderat, en övervikt för de till kustfisket anknutna serviceuppgifterna för yrkesfisket.

Det nu anförda belyser svårigheten att inom ramen för den nuvarande fiskerikonsulentorganisationen inom lantbruksnämnderna s. a. s. plocka ut konsulenttjänsterna i vissa län och helt enkelt förklara dessa vara fritidsfiskekonsulenter. Och med denna metod skulle ett realistiskt svar på frågan om fritidsfiskets servicebehov inte lämnas. Härtill kommer att utredningen hyser den uppfattningen att en uppdelning av konsulentkåren på yrkes- och fritidsfiskekonsulenter inte bör ifrågakomma. Det närmast till hands liggande skälet är att flera av de för fritidsfisket viktigaste fångstobjekten, t. ex. torsk, makrill, lax, laxöring, ål, gädda och abborre, är gemensamma för fritidsfisket och yrkesfisket. I stor utsträckning bedriver de båda kategorierna, liksom för övrigt deltids- och husbehovsfiskarna, fisket i samma vatten. Utredningen har i annat sammanhang kunnat konstatera att dessa omständigheter på flera håll givit upphov till intresse motsättningar, som lett till krav på åtgärder riktade mot den ena eller den andra kategorien fiskande. Allt talar för att motsättningar av sådan art lättast överbrygges genom en för olika slag av fiske gemensam personaluppsättning. Fara föreligger även för att en uppdelning av konsulentkåren skulle kunna leda till att det på många ställen betydelsefulla husbehovsfisket skulle hamna mitt emellan.

På dessa grunder anser utredningen att fritidsfiskets behov av rådgivning, planering och förrättningar m. m., d. v. s. service i mera allmän bemärkelse, bör tillgodose av lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter. Nämnas må i detta sammanhang att i de av lantbruksstyrelsen utfärdade instruktionsföreskrifterna för lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter konsulenterna är skyldiga att beakta såväl yrkesfiskets som fritidsfiskets intressen.

Med det anförda har emellertid inte besvarats frågorna om den nuvarande personaluppsättningen av fiskerikonsulenter hos lantbruksnämnderna är tillräcklig för att tillgodose servicekraven, samt om speciell sakkunskap betr. rådgivning, planering och förrättningar av betydelse för fritidsfisket bör tillföras dessa konsulenter genom vidareutbildning. Dessa spørsmål söker fritidsfiskeutredningen besvara i följande två avsnitt.

Utredningen förutskickar i detta sammanhang att sådana öppna frågor som fiskeristyrelsens och dess laboratorieorganisationens uppbyggnad med hänsyn tagen till fritidsfiskets behov och önskemål — betänkandet »Fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet m. m.» (stencil Jo 1965: 4) bereds f. n. inom jordbruksdepartementet som framgår av prop. 1966: 1 bil. 11 s. 241 — ävensom fiskeriintendentensorganisationens ställning i förhållande till lant-

bruksnämndernas fiskerikonsulenter överses i samband med att statsmakterna beslutar i anledning av utredningens förslag i bl. a. fritidsfiskets servicefrågor.

5. Personaluppsättningen

Nuläget betr. antalet fiskerikonsulenter hos lantbruksnämnderna framgår av sammanställningen i p. 2 i det föregående. Sammanställningen innebär att f. n. finns 32 personalförtecknade tjänster samt 3 arvodestjänster, däray 1 för sjön Väneren och 2 i lantbruksnämnden i Västerbottens län.

Av arbetsundersökningen som redovisats i det föregående har fritidsfiskeutredningen fått intrycket att det åtminstone punktvis föreligger behov av en viss arbetskraftförstärkning för fritidsfiskeuppgifternas bemästrande. Det skulle emellertid, om en arbetskraftförstärkning också sattes in punktvis, uppstå en viss snedbelastning de olika länsområdena emellan så som konsulentorganisationen nu är uppbyggd, med direkt anknytning till den administrativa länsindelningen.

Ur dessa synpunkter förefaller det fritidsfiskeutredningen lämpligare att man prövar sig fram efter delvis nya vägar. Utredningen har stannat för att, i avbidan på ytterligare erfarenheter av servicebehovet och med hänsyn till att detta behov till huvudsaklig del bör tillgodoses genom de befintliga konsulenternas insatser, föreslå att konsulenter med större tjänstgöringsområdet tillförs vissa regioner på följande sätt.

En tjänst avses för Götaland, en för Svealand, en för nedre Norrland och en för övre Norrland. Dessa tjänsters innehavare bör avlasta länskonsulenter från exempelvis en del tidskrävande och komplicerade uppgifter som vissa förrättningar för inrättande av fiskevårdsområden, andra fiske- och skiftesrättsliga regleringar samt större primär- eller landstingskommunala planeringsarbeten för fritidsfiskeanläggningar, o. s. v. Om dessa regionala konsulenter i lokalt avseende sammanförs med fiskeriintendentkontoren inom resp. regioner uppkommer i viss mån en parallell till lantmäteriets specialenheter som redan nu finns inrättade och som torde komma att användas i vidgad utsträckning efter pågående utredningar om lantmäterioorganisationens framtida utformning. Relationerna till regionens länskonsulenter, lantbruks- och fiskerinämnder bör regleras i administrativ ordning genom instruktioner.

Löneställningen för de förordade 4 nya tjänsterna bör vara densamma som för fiskerikonsulent i allmänhet, d. v. s. enligt nuvarande löneöverenskommelse lönegrad Ao 22. Att större reseanslag än för fiskerikonsulent i allmänhet bör beräknas ligger i sakens natur.

Stationeringsorterna för de föreslagna tjänsterna bör väljas under hänsyn tagen till kommunikationssynpunkter. Förslagsvis kan väljas dessa orter:

för konsulenten för Götaland	Växjö,
» » » Svealand	Örebro,
» » » nedre Norrland	Gävle eller Härnösand,
» » » övre Norrland	Luleå.

Avlönings- och omkostnadsutgifterna för de föreslagna 4 nya tjänsterna anser utredningen böra i första hand utgå av budgetmedel. Det förefaller lämpligt att de föreslagna nya tjänsterna inte tillsätts förrän en specialutbildning av aspiranter till tjänsterna hunnit genomföras.

Genom olika beslut av Kungl. Maj:t har under 1960-talet medel anvisats, huvudsakligen av s. k. regleringsavgifter enligt 4 kap. 14 § vattenlagen, för inventering av fiskevatten på renbetesfjällarna i Jämtlands län samt på områdena ovan odlingsgränsen inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Syftet med verksamheten har varit att undersöka omfattningen av ytterligare fritidsfiskeupplåtelse inom dessa fiskevatten samt härav föranledda, fiskevårdande åtgärder. För dessa uppgifter har inom ettvarvt av nyssnämnda tre län anställts en fiskerikonsulent i tillfällig anställningsform.

Vid kontakter med 1964 års rennäringsakkunniga har framkommit att dessa sakkunniga räknar med att ifrågavarande tre fiskerikonsulenttjänster skall med mera stadigvarande anställningsform anknytas till lantbruksnämnden inom resp. län med uppgift bl. a. att tillse att fiskevattenupplåtelse blir lämpliga för såväl rennärings- som fisket samt att föreslå och utforma erforderliga fiskevårdsåtgärder på bekostnad av de till statens lappfond inflytande upplåtelseinkomsterna.

Fritidsfiskeutredningen har ansett sig för fullständighetens skull böra omnämna dessa tankegångar inom 1964 års rennäringsakkunniga, eftersom den lokala fiskerierorganisationen inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län således i framtiden kan komma att få en i viss mån vidgad ram i såväl uppgiftsmässigt som personellt avseende.

Fritidsfiskeutredningen övergår nu till de redan tidigare aviserade, för fritidsfiskeservicen speciella utbildningsfrågorna.

6. Utbildningsfrågor

Fritidsfiskets ökade utbredning har otvivelaktigt aktualiserat frågan om behovet av speciell utbildning för de tjänstemän som skall lämna service till denna gren av fisket. Fritidsfisket har fört med sig en rad både teoretiska och praktiska problem som är både mångskiftande och svårbemästrade.

Fritidsfiskeutredningen anger här — givetvis utan anspråk på fullständighet samt under framhållande av att många fiskerikonsulenter under sin tjänstgöring förvärvat stora kunskaper inom angivna områden — några huvudpunkter inom denna kunskapsmateria.

1) Fastighets-, skiftes- och fiskerättsliga problem i samband med bildandet av fiskevårdsområden och annan förvaltning av samfällda fisken.

2) Företagsekonomiska frågor i samband med rådgivning till enskilda och kommuner vid planering av olika former av anläggningar för fritidsfiske.

3) Anläggnings- och byggnadstekniska problem vid planering enligt p. 2.

4) Turistnäringens problem i samband med regional fritidsfiskeplanering.

5) Biologiska frågor i samband med fritidsfiskeplanering såsom vatten- och annan miljövård, fiskpatologi, introduktion av främmande fiskarter.

En utbildningsgång av här skisserad typ kan inte göras alltför kort — speciellt undervisningen i de under 1), 2) och 5) upptagna ämnena kräver ganska avsevärd tid för att garantera de nödvändiga kunskaperna.

Överslagsvis räknar fritidsfiskeutredningen med en kurstid av ca 6 månader. Varje kursomgång bör inte omfatta fler elever än 10, dvs. det maximum som åren 1951—1965 gällt för elevantalet i de statliga utbildningskurserna för fiskeritjänstemän.

Det bör ankomma på fiskeristyrelsen att avge förslag till närmare utformning och föreskrifter i övrigt om den här skisserade utbildningsgången, liksom om kostnadsfinansieringen.

Avslutningsvis får utredningen tillfoga, att enligt utredningens mening samtliga fiskerikonsulenter hos lantbruksnämnderna samt de blivande innehavarna av de 4 regionala konsulenttjänsterna bör genomgå den föreslagna utbildningen. I runt tal blir det då fråga om ca 40 kursdeltagare och med ett deltagarantal av 10 i varje kursomgång skulle utbildningen kunna vara genomförd efter något mer än två år.

KAPITEL 13

Allmän fiskeavgift

1. Inledning

Under flera decennier har i Sverige diskuterats frågan att ta upp avgift av de fiskande. Diskussionen har hittills alltid förts med utgångspunkt från att avgiften skulle kallas *fiskevårdsavgift*, varigenom man velat vinna såväl en analogi till jaktvårdsavgiften som en fixering av de väsentliga ändamål — fiskevård i olika bemärkelser¹ — som de uppsamlade avgiftsmedlen skulle användas till.

Frågan om införande av en fiskevårdsavgift i vårt land är således inte ny; i själva verket är det nu nästan 30 år sedan frågan först på allvar väcktes. Det skedde i september 1939 av den s. k. fiskevattensutredningen under ledning av framlidne professor Gunnar Alm. Utredningen underströk önskvärdheten av att fiskevårdsavgift infördes men ansåg det ej ligga inom utredningens uppdrag att utforma ett konkret förslag i ämnet. Under åren därefter upptogs frågan av intresserade fiskareorganisationer. Så t. ex. gjorde Svenska ostkustfiskarens centralförbund en framstöt i frågan 1940. Längre fram på 1940-talet eller närmare bestämt 1947 framlade Vänerens fiskareförbund förslag till fiskevårdsavgift närmast med tanke på förhållandena i Väneren. Denna framställning vidarebefordrades till statsmakterna av Svenska insjöfiskarens centralförbund med tillstyrkan. En vidlyftig remissbehandling följde och bl. a. hördes fiskerättskommittén, vars majoritet avstyrkte införande av fiskevårdsavgift, under det att en minoritet deciderat uttalade sig för en sådan avgift. I sitt slutliga betänkande, vilket småningom ledde fram till 1950 års vattengräns- och fiskerättslagstiftning, framlade emellertid fiskerättskommittén icke något förslag till fiskevårdsavgift. Denna fråga hörde till dem, som efter riksdagsbehandlingen av vattengräns- och fiskerättslagstiftningen ansågs böra bli föremål för särskild utredning av fiskeristyrelsen i likhet med viss annan lagstiftningsmateria, t. ex. frågan om en ny allmän fiskeristadga.

I anförande till statsrådsprotokollet den 8 juni 1951 avgav dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, följande direktiv för fiskeristyrelsen beträffande en utredning om uttagande av *lokala* fiskevårdsavgifter.

¹ Jfr art. »Fiskevård» i Svenskt Fiskelexikon (1955) s. 128—131.

Vid olika tillfällen har framförts förslag att skyldighet skulle införas för fiskande att erlägga en särskild avgift, fiskevårdsavgift, vilken skulle få användas för fiskevårdande åtgärder. Framställningar i detta syfte ha vid skilda tillfällen gjorts av, bland andra, Uppsala läns hushållningssällskap, Svenska ostkustfiskarens centralförbund, Vänerens fiskareförbund med instämmande av Svenska insjöfiskarens centralförbund, Stockholms amatörfiskeklubb och Stockholms läns fiskareförbund. I några av dessa framställningar har yrkats att en allmän fiskevårdsavgift skulle införas, vilken skulle erläggas av alla fiskande. I andra åter har hemställts, att skyldighet att erlägga fiskevårdsavgift skulle föreskrivas beträffande vissa vatten eller beträffande vissa grupper av fiskande. Senast har frågan berörts i en den 15 mars 1951 dagtecknad skrivelse från samarbetskommittén för frivattnet i Mälaren. I denna skrivelse har kommittén, vilken omfattar företrädare för fiskeritjänstemän samt yrkesfiskare, fiskevattensägare och amatörfiskare med intressen i Mälaren, hemställt att fiskevårdsavgift måtte införas beträffande frivattensområdet i Mälaren. Avgiften skulle erläggas av alla fiskande och de inflytande medlen skulle användas till fiskevård och fisketillsyn.

Dessa framställningar ha hittills icke föranlett någon åtgärd. Enligt min mening kunna även allvarliga invändningar resas mot tanken på att införa en dylik avgift, framför allt om avgiften skulle ha karaktären av en allmän fiskevårdsavgift. Sålunda skulle det otvivelaktigt möta betydande svårigheter att organisera uppbörden av avgiften och kontrollera att alla avgiftspliktiga erlägga den. Vidare torde man få räkna med att ett förslag om att införa fiskevårdsavgift skulle komma att mötas med åtskillig olust från den stora allmänhetens sida, speciellt från dem som bedriva fiske endast tillfälligtvis och som fritidssysselsättning.

Frågan har emellertid delvis kommit i ett nytt läge, sedan de båda lagarna den 1 december 1950 om rätt till fiske och om gräns mot allmänt vattenområde trätt i kraft den 1 januari 1951. Vad insjöfisket beträffar innebära dessa lagar, att uttryckliga bestämmelser meddelats om att stora delar av Väneren, Vättern, Hjälmaren och Storsjön skola utgöra allmänt vattenområde, i vilket varje svensk medborgare äger rätt att fiska med rörligt redskap. I sagda insjöar ävensom i Mälaren har fisket dessutom i betydande utsträckning givits fritt även på enskilt vattenområde. Även vid landets kuster ha möjligheterna till fritt fiske utvidgats dels genom att åtskilligt vatten, som tidigare varit enskilt, hänförs till allmänt vattenområde, dels genom att rätten att fritt bedriva vissa slag av fiske i enskilt vatten vidgats.

Den utvidgning av det fria fisket, som sålunda skett, torde komma att föra med sig vissa faror för fiskbeståndet. Sålunda torde densamma på många håll komma att medföra en ökning av antalet fiskande och därmed en risk för hårdare beskattning av fiskbeståndet. Samtidigt får man räkna med att intresset för fiskevårdande åtgärder kan komma att minska. Detta gäller självfallet i första hand de vatten, där fisket genom nyssnämnda lagar blivit helt fritt. Samma förhållande kan emellertid inträda i sådana fall, då de fiskevårdande åtgärderna visserligen böra utföras å enskilt vattenområde men det, på grund av att sagda område gränssar till allmänt vattenområde eller att vissa slag av fiske där är fritt, måste te sig som särskilt ovisst för fiskerättsägaren, i vad mån han själv kan få tillgodogöra sig resultaten av sin fiskevård.

Nu nämnda förhållanden göra att skälen för att man skulle skapa möjlighet att för vissa områden föreskriva skyldighet att erlägga fiskevårdsavgift synas ha blivit starkare än tidigare. Det synes också med ett visst fog kunna göras gällande att de, som genom den nya lagstiftningen erhållit vidgade möjligheter att bedriva fiske, även böra bära en del av kostnaderna för de fiskevårdande åtgärder, som kunna bli erforderliga till följd av utvidgningen av det fria fisket.

Med hänsyn härtill finner jag det önskvärt att frågan om uttagande av fiskevårdsavgift för fiske i sådana vatten, där förekomsten av fritt fiske kan antagas medföra påtagliga faror för fiskbeståndet, skall utredas närmare. Då frågan har ett visst samband med spörsmålet om bildande och förvaltning av fiskevårdsområden och fiskeristyrelsen genom beslut av Kungl. Maj:t den 26 maj 1950 erhållit i uppdrag att med biträde av högst fem av chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga företaga en översyn av bland annat de bestämmelser om fiskevårdsområden, som upptagits i fiskerättskommitténs betänkande med förslag till fiskelag (SOU 1947: 47), synes det lämpligt att även den nu nämnda utredningen skall anförtros fiskeristyrelsen. Utredningen bör vara förutsättningslös.

En av styrelsen i skrivelse den 29 oktober 1953 gjord framställning om utvidgning av uppdraget angående uttagande av lokala fiskevårdsavgifter till att avse frågan om uttagande av allmänna fiskevårdsavgifter lämnade Kungl. Maj:t den 4 december 1953 utan bifall.

Vid 1957 års riksdag har här föreliggande spörsmål behandlats. I två lika lydande *motioner*, I: 337 av herr Mannerskantz och herr Yngve Nilsson samt II: 414 av herr Hedin m. fl. anhölls, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om en förutsättningslös utredning rörande frågan om införande av allmän fiskevårdsavgift.

Över motionerna, som hänvisades till jordbruksutskottet, inhämtades yttrandet från statskontoret, fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund. Statskontoret avstyrkte, fiskeristyrelsen och riksförbundet tillstyrkte. Riksförbundet förklarade bl. a. att dess tillstyrkande av utredning icke innebar något som helst ställningstagande i fråga om införande av allmän fiskevårdsavgift.

Jordbruksutskottet hemställde i utlåtande nr 13, att riksdagen måtte bifalla motionerna, och anförde därvid bl. a. att utskottet ifrågasatte om icke det till fiskeristyrelsen lämnade utredningsuppdraget rörande lokala fiskevårdsavgifter borde utvidgas till att avse även frågan om införande av en allmän sådan avgift. Under utredningsarbetet hade det nämligen visat sig mindre lämpligt att begränsa utredningen på det sätt som angivits i direktiven för detta uppdrag. Dessutom vore det enligt utskottets förmenande önskvärt, att för erhållande av bättre överblick över samtliga hithörande detaljfrågor hela frågekomplexet klarlades så allsidigt som möjligt.

Tio av utskottets ledamöter reserverade sig för avslag å motionerna och anförde bl. a. att det skulle vara förbundet med stora praktiska olägenheter att genomföra förslaget om införande av en allmän fiskevårdsavgift. Sålunda skulle det otvivelaktigt möta betydande svårigheter att organisera uppbörderna av avgiften och kontrollera, att alla avgiftspliktiga erlägger densamma. Vidare torde man få räkna med att förslagets förverkligande skulle komma att väcka åtskillig olust bland den stora allmänheten, speciellt hos dem som bedriver fiske endast tillfälligtvis och som fritidssysselsättning.

Riksdagen biföll reservationen, första kammaren med 83 röster mot 24 för utskottets förslag och andra kammaren med 121 röster mot 39 för utskottets förslag.

Fiskeristyrelsen har under medverkan av de särskilt förordnade sakkunniga den 8 januari 1959 till Kungl. Maj:t avlämnat ett betänkande med titeln »Lokala fiskevårdsavgifter».

Enligt förslaget skulle Kungl. Maj:t beträffande vattenområde i saltsjön eller i Vätern, Vättern, Hjälmaran, Mälaren eller Storsjön i Jämtland kunna förordna, att fiske inom området får utövas endast av den som erlagt fiskevårdsavgift. Förslaget avsåg sålunda endast lokala fiskevårdsavgifter, icke allmän avgift. Avgiften skulle utgöra 5 kr. årligen och gälla för fiske inom alla områden där dylikt förordnande meddelats. Avgiften skulle inbetalas å postanstalt. Såsom bevis om erlagd avgift erhöles ett fiskevårds-kort, som skulle medföras vid fisket. Av avgifterna skulle bildas en fond, fiskevårdsfonden, att användas till främjande av forsknings- och försöks-verksamhet å fiskets område, fiskevård och fisketillsyn.

Fiskeristyrelsens förslag var emellertid icke enhälligt. En ledamot av styrelsen, ombudsman Gösta Högström, ville för sin del höja avgiften till 10 kr. om året, och en av de särskilda sakkunniga, revisionssekreterare Karl W. Modigh, avstyrkte införandet av en lokal fiskevårdsavgift, väsentligen på de skäl fiskerättskommitténs majoritet i ett tidigare remissyttrande anfört.

Fritidsfiskeutredningen anser att det skulle föra för långt att i detta betänkande i detalj referera fiskeristyreelsebetänkandet av 1959, varför utredningen inskränker sig att här sammanställa skälen för och emot att införa lokal fiskevårdsavgift enligt förslaget.

För:

1. 1950 års utvidgning av det fria fisket torde komma att föra med sig vissa faror för fiskbeståndet genom ökning av antalet fiskande och därmed risk för hårdare beskattning av fiskbeståndet (direktiven 8/6 1951).

2. Genom det ökade frifisket enl. p. 1 får man räkna med att intresset för fiskevårdande åtgärder kan komma att minska, såväl i frifiskevatten som i närbelägna enskilda vatten (direktiven 8/6 1951).

3. I den mån fiske utövas efter arter, som enligt de rön man nu har på området, kan bli föremål för utfiskning, måste ytterligare penningmedel utöver redan befintliga anskaffas för dessa arters vidmakthållande, varvid det förefaller naturligt, att de fiskande själva på lämpligt sätt bidrar till dessa ökade kostnader (Vänerns fiskareförbund 1/1 1947).

4. För vetenskaplig forskning, upplysningsverksamhet, praktiska försök, fredning av lekplatser, efterhållande av s. k. ogräsfisk, inplantering av fiskyngel, övervakning av fiskevattnen och åtskillig annan mera omfattande fiskevårdande verksamhet krävs betydande belopp, varav en avsevärd del med statsmakternas nuvarande inställning ej kunnat täckas av statsmedel. Det synes då ligga närmast till hands att de fiskande ålägges att bidra till de åtgärder, varav de själva får gagnet (hrr Alm, Magnusson och Wiederberg i reservation till fiskerättskommitténs yttrande över bl. a. framst. i p. 3).

5. Fritids- och sportfiskare försäljer sina fångster i så stor utsträckning

att yrkesfiskarna blir lidande, varför en fiskevårdsavgift bör användas till fiskodling och »även utgöra en påbyggd social säkerhet för yrkesfiskaren och hans familj» (Svenska sydkustfiskarnas centralförbund 31/10 1957).

Mot:

1. Otvivelaktigt möter betydande svårigheter att organisera uppbörden av avgiften och kontrollera, att alla avgiftspliktiga erlägger den (direktiven 8/6 1951).

2. Ett förslag om att införa fiskevårdsavgift skulle komma att mötas med åtskillig olust från den stora allmänhetens sida, speciellt från dem som bedriver fiske endast tillfälligtvis och som fritidssysselsättning (direktiven 8/6 1951 samt fiskerättskommitténs majoritet i yttrande över Vänerens fiskareförbunds framst.).

3. En anordning med fiskevårdsavgift förutsätter, att avgiften är att betrakta som en direkt ersättning för prestationer från det allmännas sida. Kommittén anser emellertid, att de åsyftade åtgärderna till väsentlig del är att hänföra till sådan samhällelig verksamhet, som enligt allmänna grundsatser tillhör statens eller eventuellt kommunens (landstingets) uppgifter och följaktligen bör bekostas av skattemedel (fiskerättskommitténs majoritet).

4. I det fria fiskevattnet utanför strandägareområdet har sedan gammalt varje svensk undersåte en civilrättsligt skyddad rätt att fiska. Icke ens om någon där önskar utsätta fiskegård eller annat tillståndspliktigt redskap, anses avgift kunna avfordras honom. Denna rätt har varit lagfäst sedan 1766 års fiskeristadga och det synes främmande för modernt betraktelsesätt att nu återuppliva äldre, delvis på en gången tids regalrättsliga uppfattning återgående anspråk från kronans sida på att få utkräva avgift för dylikt fiske (fiskerättskommitténs majoritet).

5. Fasthåller man vid att fiskevårdsavgift endast bör utgå från de kategorier av fiskare, vilka får valuta genom avgiftens användning, torde det beträffande flertalet av landets småsjöar vara vanskligt att motivera en fiskevårdsavgift (fiskerättskommitténs majoritet).

6. Den omständigheten att i fråga om jakt en motsvarande anordning genomförts med till synes ganska gott resultat kan ej tas som bevis för att en fiskevårdsavgift komme att utfalla lika väl; förutsättningarna är därvidlag alltför olika. I jämförelse med dem som vid ett eller annat tillfälle utövar fiske är de jagande ganska få. Jakten kräver så gott som alltid utrustning, som ej kan fås utan licens. Kontrollen gynnas även av att jakten i allmänhet ådrar sig uppmärksamhet (fiskerättskommitténs majoritet).

Efter remissbehandling av ovanstående betänkande har Kungl. Maj:t den 25 januari 1963 funnit betänkandet icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Samma dag har Kungl. Maj:t vidare lämnat utan åtgärd ansökningar av

Östergötlands läns hushållningssällskap samt av Sveriges fiskares riksförbund om införande av, resp. utredning om allmän fiskevårdsavgift.

Till fritidsfiskeutredningen har härefter överlämnats dessa framställningar om upptagande av allmän fiskevårdsavgift:

1. Svenska insjöfiskarens centralförbunds skrivelse om utredning av frågan den 29 april 1965;
2. Fiskefrämjandets promemoria ang. åtskilliga fritidsfiskefrågor av november 1965; samt
3. Svenska sydkustfiskarens centralförbunds framställning i juni 1966.

Nämnas må slutligen att representanter för Fiskefrämjandet och yrkesfiskets fem huvudorganisationer vid sammanträde i Nässjö den 13—14 oktober 1966 enligt en efter sammanträdet utfärdad kommuniké enats om att fiskevårdsavgift borde införas i Sverige.

2. De svenska bestämmelserna om jaktvårdsavgift

De grundläggande bestämmelserna återfinns i 26 § *lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt*. Den som vill utöva jakt är enligt detta stadgande pliktig att erlægga jaktvårdsavgift. Till bevis om att den jagande fullgjort denna skyldighet skall han vid jakten medföra ett för honom gällande jaktkort. Kortet skall på anfordran uppvisas för polisman och vissa andra offentliga tillsynsmän m. fl. ävensom för den, som äger, innehar eller vårdar marken eller den som eljest där äger jakträtt. Från avgiftsskyldigheten är befriade Konungen och medlemmar av det kungl. huset samt svensk eller norsk lapp vid utövandet av den rättighet att jaga, som enligt särskilda stadganden tillkommer dem i vissa delar av landet. Bestämmelserna om jaktvårdsavgift tillämpas ej i fråga om rätten att under omständigheter som angivas i 14 § 2 mom. och 15 § jaktlagen, döda djur som avses i dessa lagrum (jakt på skadedjur eller, i särskilda fall, å andra djur).

Vidare stadgas i 26 § jaktlagen att av influtna jaktvårdsavgifter skall bildas en fond (jaktvårdsfonden), som efter Konungens bestämmande användes till främjande av jaktvården inom riket. För sådant ändamål skall också användas de övriga medel som enligt särskilda stadganden tillföres fonden. Härmed avses bestämmelser, enligt vilka böter för brott mot jaktlagen och jaktstadgan och vad som förverkas i anledning av sådana brott, skall till hälften tillfalla jaktvårdsfonden.

Enligt 43 § *jaktstadgan den 3 juni 1938* skall jaktvårdsfonden förvaltas av statskontoret. I 44 § enligt lydelse genom kungörelsen 1965: 259 föreskrives att avgiften utgör 17 kr. och gäller för visst jaktår (den 1 juli—den 30 juni).

Bestämmelser om straff m. m. ha upptagits i 32 § i lagen. Idkar någon, som är skyldig att erlægga jaktvårdsavgift, jakt utan att ha fullgjort denna skyldighet, straffas han med dagsböter och skall dessutom förpliktas att

till jaktvårdsfonden utge den avgift som undandragits fonden. Underlåtenhet att vid jakt medföra gällande jaktkort eller vägran att framvisa kortet på anmodan av den det vederbör bestraffas med böter från och med 5 till och med 300 kronor. Underlåtenhet som nu sagts skall dock ej föranleda straff, därest den jagande inom viss kortare tid visar, att han innehade gällande jaktkort vid tiden för förseelsen, och omständigheterna ger vid handen, att förseelsen haft sin grund i förbiseende.

Om uppbörd av jaktvårdsavgift m. m. gäller kungörelsen 1960:32 som har denna innebörd.

Jaktvårdsavgift erläggs genom inbetalning eller girering av avgiften till ett av statskontoret disponerat postgirokonto.

Den som genom erläggande av jaktvårdsavgift önskar erhålla jaktkort åligger att dels på inbetalnings- eller girokortets för betalningsmottagaren avsedda kupong, dels på vederbörlig blankett till jaktkort ange det jaktår jaktkortet skall avse ävensom namn och adressuppgift. Han har vidare att på jaktkortsblanketten fästa postkvittot. Blanketten gäller därefter som jaktkort för det angivna jaktåret. Postanstalterna tillhandahåller jaktkortsblankett.

Har någon enligt 32 § jaktlagen dömts att utge jaktvårdsavgift gäller om indrivning och redovisning bestämmelserna om böter. Jaktvårdsavgiften kvitteras av utmätningsman.

Polisman är skyldig att på begäran av jaktkortsinnehavare kostnadsfritt på kortets baksida anteckna och bestyrka kortinnehavarens licensierade innehav av jaktvapen.

Statskontoret bokför på jaktvårdsfonden dels från postverket influtna jaktvårdsavgifter med ledning av postgirokontorets kontobesked samt kupongerna till inbetalnings- och girokort, dels de övriga medel som författningsenligt skall tillgodoföras jaktvårdsfonden. Efter bokföringen överlämnar statskontoret kupongerna till Svenska jägareförbundet.

Vissa kompletterande uppgifter av ekonomisk och organisatorisk art har fritidsfiskeutredningen infordrat från statskontoret (fondbyrån) och Svenska jägareförbundet. Dessa uppgifter innebär i sammanfattning.

Statskontorets utgifter (lönekostnader) täcks inte av jaktvårdsfondens medel utan bestrids över budgeten. De beräknas till omkring 7 000 kr. per budgetår. Postverkets kostnader täcks däremot helt via Svenska jägareförbundets årsstat av jaktvårdsfonden. Dessa kostnader uppgår till omkring 100 000 kr. per budgetår, vartill under budgetåret 1965/66 kom en summa på i runt tal 5 000 kr. för tryckning och bestyr med avgifter som inte fallit inom den uppgjorda aviseringsrutinen.

Slutligen lämnar fritidsfiskeutredningen dessa uppgifter om inkomster och utgifter betr. jaktvårdsfonden för budgetåret 1965/66.

Inkomster

Jaktvårdsavgifter	kr.	4 823 000
Andel i böter	»	562 000
Indrivna jaktvårdsavgifter	»	5 200
Summa	kr.	5 390 200

Utgifter

Bidrag till Svenska jägareförbundets verksamhet	kr.	2 474 500
» » länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet	»	1 180 500
» » viltforskningsrådets verksamhet	»	400 000
» » Svenska naturskyddsföreningens verksamhet	»	130 000
Ersättning för skador på motorfordon vid sammanstötning med älg	»	63 800
Diverse	»	138 800
Summa	kr.	4 387 600

3. Förhållandena i våra nordiska grannländer**a. Finland**

Till belysning av förhållandena i Finland återges här följande bestämmelser i den finska lagen om fiske den 28 september 1951.

83 §.

Ingen, som fyllt 16 år, må idka annat fiske än mete på vattenområde, tillhörande den kommun, där han är bosatt, såframt han eller hans matlag icke erlagt fiskevårdsavgift och såsom bevis medhar för avgiften utfärdat kvitto. Såsom idkare av fiske må dock icke anses person, som biträder vid fisket. För ett och samma matlag skall endast en fiskevårdsavgift erläggas.

Fiskevårdsavgiften, som tillfaller staten, utgör tvåhundra mark om året. Statsrådet äger likväl befogenhet att, där förändrade förhållanden det påkalla, höja fiskevårdsavgiften till högst ettusen mark om året.

Främmande makters beskickningar och utländsk personal vid avlönade konsulers konsulat samt regeringens gäster må befrias från erläggande av fiskevårdsavgift.

84 §.

För kvitto över erlagd fiskevårdsavgift skall i lösen erläggas i förordning stadgat belopp, dock högst 10 procent av fiskevårdsavgiftens storlek. Därutöver må, om kvittot utskrivits på en för flera år tryckt blankett, därför uppbäras avgift, som motsvarar kostnaderna. Kvittot är fritt från stämpelskatt.

85 §.

Envar, som själv är skyldig eller vars matlag är skyldigt att erlägga fiskevårdsavgift, bör, då han är ute på fiske, vid anfordran uppvisa kvitto över erlagd betalning åt den, som har att övervaka efterlevnaden av stadgandena angående fiske, ävensom åt innehavare av fiskerätt, ägare och arrendator av vattenområdet samt deras folk.

101 §.

I statsförslaget skall årligen för främjande av fiskerihushållningen upptagas ett anslag, motsvarande minst det belopp, vilket, beräknat enligt medelantalet personer, som under de tre närmast föregående åren erlagt fiskevårdsavgift, och storleken av fiskevårdsavgiften för det löpande året, bör anses inflyta i fiskevårdsavgifter. För ändamålet skall likväl beviljas minst det belopp, som i fiskevårdsavgifter influit året före det, för vilket statsförslaget är uppgjort. Anslaget

användes för vård av fiskevatten, förbättrande av fiskstammen, upplysningsarbete i fiskeribranschen, stödande av organisationers i fiskeribranschen verksamhet samt forsknings- och försöksverksamhet i anslutning till vården av fiskevatten. Ur anslaget må understöd även beviljas fiskelag och fiskevårdssammanslutningar.

(Nuvarande lydelse enligt lag den 30 december 1966 som trätt i kraft den 1 januari 1967.)

Enligt finska statsrådets beslut utgör fiskevårdsavgiftens belopp fr. o. m. den 1 januari 1967 fem mark.¹

b. Norge

I Norge har fiskevårdsavgift införts först genom »Lov av 6. mars 1964 om laksefiske og innlandsfiske». I lagens kap. III har under rubriken »Fisketrygd. Fiskefondet.» upptagits dessa bestämmelser.

§ 22.

Den som etter å ha fylt 16 år vil fiske laks, sjøaure, sjørøye eller innlandsfisk skal betale avgift til fiskefondet, jfr. § 23. Avgiften gjelder for kalenderåret.

Norske og svenske flyttsamer er fritatt for å betale avgift for det fiske som de etter reindriftslovgivningen har rett til å drive.

Betaling av avgift til fiskefondet er et vilkår for utøving av fiske, men gir ikke rett til fiske i noe bestemt område.

Den som mot eller uten vederlag stiller fiskerett til rådighet for noen annen, plikter å forvisse seg om at vedkommende har betalt fisketrygdavgift. Ved overenskomst om bortleie e. l. som gjelder for mere enn 1 år, plikter bortleieren å forvisse seg om at avgiften er betalt bare når overenskomsten blir inngått.

Bevis for at avgiften er betalt, skal bringes med under utøving av fisket, og vises fram når det forlanges av politi, oppsynsman eller av enhver som kan legitimere at han har rett til å fiske på vedkommende sted.

Departementet fastsetter størrelsen av avgiften og kan gi nærmere regler om betalingen.

Kongen kan bestemme at utlendinger skal betale en høyere fisketrygdavgift enn hva som til enhver tid er fastsatt for norske borgere.

§ 23.

Det skal opprettes et fiskefond til fremme av laksefiske og innlandsfiske. Midlene kan også brukes til oppsyn og til utgifter vedkommende laksestyrene og innlandsfiskeremidlene. Fondet styres av departementet innen rammen av de vedtekter som Kongen fastsetter for fondets forvaltning og bruken av midlene.

I fondet inngår inntektene av de avgifter som er nevnt i lovens §§ 12, 16, 17, 18, 22 og 75 og eventuelt andre inntekter til fremme av fisket.

Enligt oppgift i Svensk fiskeritidskrift 1966 s. 151 har den norska avgiften sedermera fastställts till 10 n. kr. för norska medborgare och till 25 n. kr. för utländska turister.

Av notis i samma tidskrift och samma årgång s. 149 framgår att utdelningen av fiskeavgiftsmedel i Norge under första halvåret 1966 uppgick

¹ Jfr art. »Fiskevårdsavgiften» av bitr. fiskerirådet Heikki Pitkänen i Fiskeritidskrift för Finland 1967: 2 s. 46—47.

till 936 350 n. kr., varav 138 230 n. kr. tilldelades föreningar och organisationer anslutna till Norsk Jeger- og Fiskeforbund. Bidragen gällde bl. a. kläckerier, uppfödningsdammar, inköp av yngel och sättfisk o. d. samt inrättande av laxtrappor, för vilket sistnämnda ändamål anvisades 460 000 n. kr.

c. Danmark

I detta land har fiskevårdsavgift ännu inte införts men frågan diskuteras i samband med förarbetena till ny lagstiftning om sötvattensfisket.

4. Utredningens synpunkter och förslag

Redovisningen för avgiftsfrågans tidigare behandling visar särskilt två förhållanden som hindrat frågans lösning. Dels har det i samtliga tidigare framställningar och remissyttranden rört sig om begreppet och uttrycket »fiskevårdsavgift», dels har stor osäkerhet rått om användningen av de genom sådan avgift insamlade medlen.

Uttrycket »fiskevårdsavgift» har tydligen valts i analogi med den sedan länge lagfästa jaktvårdsavgiften på samma sätt som termen »fiskevårdsområde» tagits från jaktlagstiftningens jaktvårdsområde.

»Fiskevårdsavgift» leder tanken till en mycket specialiserad destination av de insamlade medlen, nämligen till fiskevård i sedvanlig bemärkelse såsom yngel- och fiskutsättning m. m. men även förbuds- och minimimåttbestämmelser, fisketillsyn m. m. Det kan då inte hjälpas att frågan om medelsanvändningen kopplas ihop med kostnader för fiskevård i dessa bemärkelser, samtidigt som man bortser från att dessa åtgärder i betydande omfattning hos oss — i motsats till vad förhållandet är i Finland — bekostas av medel över budgeten eller andra statsmedel såsom fiskeavgifter enligt vattenlagen eller innebär kompensation för fiskeskadliga ingrepp i vattendrag.

Mot denna bakgrund är det naturligt att statsmakterna ställt sig avvisande till tanken att införa en fiskevårdsavgift, vare sig regional eller riksomfattande, i vårt land.

Fritidsfiskeutredningen har i första hand tänkt sig att de statliga främjandeåtgärder som utredningen i skilda sammanhang i det föregående föreslagit skall bekostas av skattemedel, d. v. s. över budgeten.

Om denna finansieringsväg av olika anledningar skulle anses helt eller delvis stängd vid statsmakternas ställningstagande till utredningens betänkande förefaller det utredningen naturligt och riktigt att utredningen pekar på andra vägar att bestrida kostnaderna för åtminstone vissa sektorer av främjandeåtgärderna.

Ett annat och måhända starkare skäl för utredningen att undersöka möj-

liga nya former för en avgiftsfinansiering är kommunernas — såväl primärkommunernas som landstingskommunernas — förutsebara behov av medel för att på olika sätt främja fritidsfisket som en viktig och inom olika ålders- och inkomstgrupper mycket frekvent fritidsaktivitet. Kommunernas kompetens i kommunalrättslig bemärkelse och deras stora ansvar för en starkt integrerad fritidsservice har i skilda sammanhang betonats. Historiskt sett har det varit de allra största stadskommunerna som först tagit upp fritidsfiskefrämjande åtgärder av skilda slag på sina fritidsprogram. Strävandena att åstadkomma kommunsammanslagningar och kommunblock leder naturligt till att också andra kommuner än storstäderna måste bli intresserade av och engagerade i fritidsfiskefrämjande åtgärder, kanske i första hand anskaffning och iordningställande av fiskevatten lämpade för fritidsfiske både med hänsyn till fiskbestånd och rent praktiska främjandeåtgärder som bilvägar, parkerings- och campingplatser. Om man vidare betänker att anskaffning och vidmakthållande av lämpliga fiskbestånd kostnadsmissigt representerar en oväsentlig del av totalkostnaderna medan väg- och andra fasta investeringar kan nå upp till mycket betydande summor ligger det i öppen dag att kommunerna för sin fritidsfiskeservice behöver medel, som måste »trängas med» de tunga sektorerna i kommunernas budget och därmed löpa risk att bli utkonkurrerade i kommunernas budgetbehandling.

För dessa kommunala åtgärder liksom för åtgärder i enskild men stabil regi av exempelvis fiskevårdsområden behövs uppenbarligen medel av betydande storlek.

Det ligger också i linje med fritidsfiskeorganisationernas opinion sådan den kommit till uttryck vid utredningens »hearings» med dessa organisationers representanter att fritidsfiskets utövare betalar för den service som det allmänna — staten och kommunerna — lämnar dem.

Utredningen anser därför tiden mogen att allvarligt överväga en avgiftsfinansiering av ny typ vid jämförelse med »fiskevårdsavgiften» som statsmakterna vid upprepade tillfällen förklarat sig inte reflektera på.

Om man konstruerar den tilltänkta avgiften som i första hand en avgift på fiske som en verksamhet och inte med tanke enbart på destinationen — hittills endast »fiskevård» — bortfaller mycket av den kritik som riktats mot en »fiskevårdsavgift» ur såväl rättsliga som praktiska synpunkter. Enligt denna tankegång bör en eventuell avgift benämnas »allmän fiskeavgift».

I fråga om uppbörd och redovisning av en allmän fiskeavgift kan enligt utredningens mening i stort sett kopieras jaktförfattningarnas bestämmelser om jaktvårdsavgift, för vilka närmare redogjorts i det föregående. Vissa formella jämkningar betr. kretsen av dem som befrias från avgift bör dock vidtagas.

När det gäller den allmänna fiskeavgiftens storlek anser utredningen att

åtminstone till en början ett lägre årsbelopp än jaktvårdsavgiften — nu 17 kr. om året — bör väljas. Utredningen har stannat för att föreslå 10 kr. om året.

Betr. de genom en allmän fiskeavgift samlade medlens användning kan man av flera skäl inte dra några paralleller från jaktvårdsavgiftsbestämmelserna. Först och främst kommer det i fråga om de allmänna fiskeavgiftsmedlen att röra sig om väsentligt högre årsinkomster än från jaktvårdsavgiften. Den sistnämnda ger nu med tillägg för bötesandelar m. m. i runt tal 5,0 milj. kr. om året. Om man anser att fritidsutredningens i annat sammanhang återgivna beräkningar är realistiska, skulle man få ett antal avgiftspliktiga fiskande av ca 1,0 milj., vilket med en avgift på 10 kr. skulle ge en bruttoinkomst på ca 10,0 milj. kr. om året. Räknar man förvaltningskostnaderna (postverkets kostnader) till ca 15 %, så skulle årsnettot bli 8,5 milj. kr.

Vidare är organisationsförhållandena på jaktens område helt andra än inom fisket. Åtskilliga offentliga funktioner som inom fisket ankommer på statsmyndighet har inom jakten samlats hos Svenska jägareförbundet, som därför med rätta åtnjuter den största anparten av de ur jaktvårdsfonden utdelade medlen som framgår av redovisningen i det föregående.

Därjämte bör de genom en allmän fiskeavgift samlade medlen som förut antytts kanske i främsta rummet gå till investeringsbidrag till kommuner m. fl. som vill satsa på fritidsfiskeanläggningar av olika slag. Givetvis kan man också tänka sig satsning på fiskodlingsanläggningar av högrationaliserad typ i allmän eller enskild regi i syfte att hålla den uppåtgående trenden i prisbildningen på utsättningsmaterial nere o. s. v.

Tillsammansantagna leder dessa synpunkter till att de genom en allmän fiskeavgift insamlade medlen bör bilda en fond, förslagsvis benämnd »statens fond för främjande av fritidsfisket» med statskontoret som teknisk-ekonomisk förvaltningsmyndighet. Bestämmanderätten över fondmedlens användning bör anförtros en särskild fondstyrelse med representanter för fiskeriadministrationen, fritidsfiskeintresset, kommunförbunden och fiskevattenägarna. Endast vid meningsskiljaktigheter inom fondstyrelsen bör underställning till Kungl. Maj:t ske. Medelsanvändningen bör styras av ett av Kungl. Maj:t utfärdat fondreglemente. Detta liksom de tekniska förvaltnings- och uppbördsbestämmelserna bör utfärdas i administrativ ordning — jfr kungörelsen 1960:32 — under det att själva avgiftsskyldigheten och nödiga straffbestämmelser bör ges formen av en lag. Förslag till den sistnämnda upptas bland fritidsfiskeutredningens lagförslag.

Fritidsfiskeutredningens här framlagda förslag till upptagande av en allmän fiskeavgift för fiske inom rikets vattenområden innebär att sådan avgift skall erläggas av alla fiskande, alltså även av utövare av yrkesmässigt fiske, varvid utredningen använder begreppet yrkesmässigt fiske i den mening som angetts i prop. 1952:89 s. 4 o. f. Då emellertid som av det nyss

anförda framgår utövarna av yrkesmässigt fiske inte förutses komma att erhålla någon utdelning av de insamlade avgifterna måste det ur allmänna synpunkter anses rättvist att det yrkesmässiga fisket erhåller en restitution av de på detta fiske belöpande avgiftsmedlen.

Denna restitution bör vara kollektiv och konstrueras så, att ett visst belopp per år av avgiftsmedlen överförs till det yrkesmässiga fiskets riksorganisation, Sveriges Fiskares Riksförbund. Med hänsyn till det ungefärliga nuvarande antalet utövare av yrkesmässigt fiske inom landet kan restitutionsbeloppet sättas till förslagsvis 200 000 kr. per år.

KAPITEL 14

Sammanfattning

Fritidsfiskeutredningen har haft i uppdrag att överväga och föreslå statliga åtgärder för att främja fritidsfisket.

Utredningen lägger fram förslag till *nya lagar* om förvaltning av samfällda fisken och om allmän fiskeavgift. Vidare föreslår utredningen *ändringar* i lagen den 1 december 1950 om rätt till fiske och i lagen den 5 maj 1960 om fiskevårdsområden. Bland författningsförslagen upptas slutligen ett förslag till *ny fiskeristadga*.

Efter att i *kap. 1* ha redogjort för direktiven och uppläggningsen av utredningsarbetet ger utredningen i *kap. 2* en sammanställning över tidigare uttalanden och undersökningar rörande fritidsfisket.

Till grund för sina överväganden lägger utredningen följande definition av begreppet *fritidsfiske*: »Fritidsfiske är — till skillnad från fiske i förvärvssyfte — ett fiske bedrivet som sport eller rekreation och som regel, särskilt i s. k. frivatten, utövat med handredskap. Även då andra redskap användes syftar fritidsfisket ej till större fångst än för det egna behovet.»

I fråga om fritidsfiskets omfattning utgår utredningen från de siffror som framlagts av 1962 års fritidsutredning i dess betänkande *Friluftslivet i Sverige del I* (SOU 1964: 47). Av dessa siffror framgår att 12 % av den undersökta delen av befolkningen — cirka 2,5 milj. boende i större tätorter — eller i runt tal 300 000 utövat fiske mer än 20 gånger under 1963. Under antagande att fiskeintresset är ungefär lika stort inom övriga delar av landet beräknar fritidsfiskeutredningen att cirka 600 000 personer i åldern 18—65 år har fiske som huvudsaklig eller i vart fall betydande fritidsaktivitet.

I *kap. 5* diskuteras frågan om ändringar bör vidtas i fiskelagstiftningen för att vidga möjligheterna till fritt fiske. Enligt utredningens mening är det inte realistiskt att räkna med att ett växande behov av fiskemöjligheter skall tillgodoses genom ett vidgat frifiske. I stället bör ansträngningarna inriktas på att öka antalet frivilliga upplåtelser av fiskerätt. I *kap. 6* redogörs dessutom för olika framställningar om åtgärder mot deltidsfisket. Utredningen anser att en begränsning av deltidsfisket är önskvärd men att en sådan inte bör åstadkommas genom en kategoriklyvning i FL utan inom ramen för administrativa bestämmelser om fiskets bedrivande.

I *kap. 7* lägger utredningen fram förslag till ny lagstiftning om *förvaltning av samfällda fisken*. Förslaget avser att ersätta den summariska regleringen

i 24 § FL och samtidigt erbjuda ett enklare alternativ till fiskevårdsområde för enstaka skifteslag. Delägarna i fiske som är samfällt för flera än två fastigheter skall kunna på sammanträde besluta om användningen och tillgodogörandet av fisket, häri inbegripet såväl nyttjande för egen räkning som upplåtelse till annan. Beslut enligt lagen skall gälla även mot ny ägare. Röstning skall ske enligt delaktighetstal. De största delägarnas röstetal skall dock reduceras. För beslut är enkel majoritet tillräcklig utom i fråga om totalupplåtelser. Endast de närvarandes röster skall räknas. Delägarna skall även kunna utse styrelse för handhavande av förvaltningen. Sedan styrelseval ägt rum och anmälan därom gjorts till länsstyrelsen är samfälligheten att anse som juridisk person. — Om fisket är samfällt för endast två fastigheter skall som nu länsstyrelsen kunna ge föreskrifter om fiskets nyttjande.

En av utredningen företagen utredning visar att sedan LOFO:s tillkomst endast 26 fiskevårdsområden bildats. Ungefär lika många är under bildning. Utredningen lägger i *kap. 8* fram förslag i syfte att underlätta bildandet av *fiskevårdsområden* och göra dem mera ägnade att fylla sitt ändamål. Sålunda föreslås att vid omröstning om fiskevårdsområdes bildande (6 §) och om upplåtelse (10 §) endast de i omröstningen deltagande delägarnas röster skall räknas. Vidare föreslås att spärreglerna i 6 § första stycket andra punkten och i 10 § andra stycket andra punkten avskaffas. I gengäld förstärkes skyddet för den enskilde delägarens fiskerätt enligt 11 §. I fråga om initiativrätten föreslås att denna utvidgas till att omfatta förutom delägare även kronan och kommun. Bland övriga förslag må här nämnas ökad statsbidragsgivning. Utredningen anser att bidrag skall kunna utgå med ända till 100 % av förrättningskostnaderna.

Med hänsyn till den stora roll kronans enskilda fisken spelar för fritidsfiskets behov av fiskevatten upptar utredningen i *kap. 9* till granskning bestämmelser och praxis angående *kronans fisken* och framlägger i anslutning därtill vissa ändringsförslag.

En av utredningens viktigaste arbetsuppgifter har varit att undersöka om icke de lokala bestämmelserna angående fiskets bedrivande kunde göras enklare och mera enhetliga. Resultatet av denna undersökning redovisas i *kap 10*. Utredningen lägger fram förslag till ny *fiskeristadga*. I denna har inarbetats de bestämmelser som utredningen efter granskning av samtliga länsfiskestadgor funnit böra få generell giltighet. I förslaget finns i gengäld inte någon motsvarighet till det avsnitt i nuvarande stadga som handlar om utfärdande av lokala bestämmelser. Vissa bestämmelser har utformats som bemyndiganden för fiskeristyrelsen att i närmare angivna hänseenden utfärda kompletterande regler. Av sådana bestämmelser må här framhållas 21 § enligt vilken fiskeristyrelsen kan besluta om inskränkningar i fisket med rörliga nätredskap. En helt ny bestämmelse är det i 13 § införda förbudet mot att fånga hummer och krabba vid dykning.

Översynen av fiskeristadgan har i huvudsak gällt avsnitten om fiskets vård och bedrivande samt straffbestämmelserna. Övriga delar lämnas i stort sett orubbade.

I *kap. 11* behandlas vissa frågor som rör *fisketillsynen*. Utredningen föreslår ändringar i åtalsreglerna beträffande olovligt fiske, vilka — i förening med ändrade straffskalor för brott mot fiskebestämmelserna — avses skola göra tillsynen effektivare. Utredningen föreslår därjämte att utbildnings- och avlöningsfrågorna samt frågan om anskaffande av hjälpmedel för tillsynen görs till föremål för fortsatta överväganden.

Vissa frågor som aktualiserats genom lantbruksnämndsreformen 1967 behandlas i *kap. 12*. Utredningen uttalar sig mot en uppdelning på fritids- och yrkesfiskekonsulenter samt hävdar att fritidsfiskets behov av rådgivning m. m. bör tillgodoses av lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter. I fråga om personaluppsättningen föreslår utredningen, i avvaktan på ytterligare erfarenheter av behoven, inrättande av fyra nya konsulenttjänster med större regioner som verksamhetsfält. Slutligen skisserar utredningen en särskild utbildningsgång för konsulenterna i frågor som aktualiserats genom det ökande fritidsfisket.

I *kap. 13* lägger utredningen fram förslag om införande av en *allmän fiskeavgift*, som skall erläggas av alla fiskande mellan 16 och 67 år. Avgiften föreslås bli 10 kr. per kalenderår. Av inlutna medel skall bildas en fond för att tillgodose friddidsfiskets ekonomiska behov inom vissa sektorer. Beslutanderätten över fondmedlen föreslås tillkomma en särskild styrelse. Av det belopp som årligen inbetalas bör 200 000 kr. restitueras till yrkesfiskets riksorganisation.

Särskilt yttrande av herr af Klintberg

Såvitt gäller *dels* den i betänkan­dets kap. 10 behandlade frågan om vilken myndighet som skall utfärda lokala bestämmelser med stöd av fiskeristadgan, *dels ock* den i kap. 13 föreslagna s. k. allmänna fiskeavgiften, har jag annan mening än utredningens majoritet.

Lokala fiskebestämmelser

Enligt 5, 20—22 och 24 §§ förslaget till fiskeristadga skall det ankomma på fiskeristyrelsen att utfärda erforderliga detaljbestämmelser i vissa fall, där de generella föreskrifterna i riksstadgan behöver kompletteras med hänsyn till speciella förhållanden i vissa fiskevatten. Förslaget innebär en radikal brytning med nu gällande ordning, enligt vilken länsstyrelsen äger meddela särskilda lokala bestämmelser om fiskets vård och bedrivande (se 14—22 §§ 1954 års fiskeristadga).

Jag instämmer i den kritik som riktats mot de nuvarande lokala stadgorna. Otvivelaktigt är de betydligt mer detaljerade, oenhetliga och svåröverskådliga än som är sakligt motiverat av skiljaktigheter i fiskeföresättningar­na. Det synes dock vara förhastat att av rådande missförhållanden draga den slutsatsen att det är nödvändigt att helt överge principen om den regionala myndighetens bestämmanderätt i dessa frågor. Ett dylikt avsteg från eljest rådande decentraliseringstendenser framstår för mig som särskilt opåkallat i detta fall, med hänsyn till att behovet av lokala bestämmelser och därmed risken för onödiga och svåröverskådliga detaljföreskrifter kommer att väsentligt reduceras, om den av utredningen föreslagna riksfiskeristadgan blir antagen. Denna är nämligen i fråga om fiskets bedrivande avsevärt utvidgad i förhållande till gällande fiskeristadga genom att den innehåller generella bestämmelser i vissa ämnen som för närvarande helt regleras genom de lokala stadgorna.

Olägenheterna med det nuvarande systemet kan enligt min mening avhjälpas utan en sådan centralisering av beslutanderätten som utredningens förslag innebär. För att få till stånd en från många synpunkter önskvärd enhetlighet i de lokala bestämmelserna bör fiskeristyrelsen medverka vid deras tillkomst, förslagsvis på det sätt att länsstyrelsen ålägges samråda med fiskeristyrelsen innan nya eller ändrade bestämmelser

utfärdas. Vikten av att fiskeristyrelsens synpunkter beaktas vid prövningen kan lämpligen understrykas genom att fiskeristyrelsen tillerkännes rätt att föra talan hos Kungl. Maj:t mot länsstyrelsens beslut i sådan fråga. — I syfte att göra utfärdade lokala bestämmelser lättare tillgängliga för de fiskande bör det länsregister som enligt 14 § andra stycket gällande fiskeristadga skall finnas hos länsstyrelsen kompletteras med ett sammanfattande riksregister hos fiskeristyrelsen. Med hjälp av ett sådant riksregister kan fiskarorganisationer och andra intresserade utan svårighet skaffa sig kännedom om gällande regler och exempelvis publicera dem i medlemstidningar och årsskrifter.

Ett bibehållande av länsstyrelsen som beslutande myndighet i fråga om lokala fiskeföreskrifter innebär enligt min mening stora fördelar, jämfört med ett överförande av beslutanderätten till fiskeristyrelsen. Först och främst anser jag en lokal anknytning innebära bättre garantier för att bestämmelserna verkligen kommer att motsvara befolkningens behov och önskemål. Det torde vara uppenbart att länsstyrelsen har väsentligt större möjlighet än fiskeristyrelsen att inhämta fiskerättsägares och fiskeutövers uppfattning om framkomna förslag till nya eller ändrade regler om fiskets bedrivande. Bl. a. synes det vara svårt för en central myndighet som fiskeristyrelsen att lämna ordsbor och andra intresserade tillfälle att vid sammanträde muntligen framföra sina synpunkter. — Det är angeläget att fisket även för framtiden ses som en del av det lokala näringslivet. Även om fisket numera har mindre betydelse som självständigt försörjningsunderlag än det tidigare haft, är dess värde som stöd åt andra näringar i orten, bl. a. turistnäringen, mycket betydande. Om länsstyrelsen ställs åt sidan när det gäller utfärdandet av lokala fiskeföreskrifter, kan det befaras att länsmyndigheternas intresse för fisket och dess utnyttjande som en tillgång för länets näringsliv kommer att allvarligt försvagas. — Mot förslaget med fiskeristyrelsen som beslutsmyndighet kan ytterligare åberopas att dess genomförande skulle ge upphov till kompetenskonflikter mellan myndigheterna och osäkerhet hos allmänheten om vilken myndighet som har ansvaret för bestämmelsernas innehåll. De ifrågavarande lokala bestämmelserna kommer nämligen till stor del att gälla frågor som i första hand är avsedda att lösas av fiskerättsägarna själva genom beslut enligt lagen om fiskevårdsområden eller den föreslagna nya lagen om förvaltning av samfällda fisken. Besvärsinstans enligt båda dessa lagar blir länsstyrelsen, som också är beslutsmyndighet enligt 24 § FL. Det måste då vara olämpligt att överlämna till fiskeristyrelsen att i annan ordning meddela föreskrifter som kan kollidera med bestämmelser som länsstyrelsen utfärdat som besvärsinstans eller med stöd av FL. Likaså måste det vara olämpligt att införa en ordning, som innebär att prövningen hos länsstyrelsen kan omfatta frågor som tidigare i stadgeväg reglerats av fiskeristyrelsen.

På grund av vad sålunda anförts anser jag att 5, 20—22 och 24 §§ förslaget

till fiskeristadga bör ges sådan lydelse att därav framgår att de i dessa paragrafer åsyftade bestämmelserna skall utfärdas av länsstyrelsen efter samråd med fiskeristyrelsen. Vidare bör i stadgan intagas regler om förfarandet vid antagande av lokala bestämmelser enligt nämnda paragrafer, förslagsvis av innebörd att länsstyrelsen dels skall höra fiskeriintendenten och fiskerinämnden i frågan och bereda sammanslutningar av yrkes- och fritidsfiskare ävensom fiskevattenägare tillfälle att yttra sig, dels ock — om länsstyrelsen ej finner att gjord framställning om dylik bestämmelse bör avslås — skall överlämna ärendet till fiskeristyrelsen för yttrande. Slutligen bör stadgan innehålla föreskrifter om läns- och riksregister över utfärdade lokala bestämmelser samt om rätt för fiskeristyrelsen och vederbörande fiskeriintendent att föra talan mot beslut som länsstyrelsen meddelar med stöd av stadgan.

Allmän fiskeavgift

Även om den av utredningen föreslagna avgiften betecknas som en allmän fiskeavgift, avsedd för fritidsfiskets främjande, rör det sig i realiteten om samma avgift som tidigare brukat benämnas allmän fiskevårdsavgift. De skäl som vid frågans tidigare behandling föranlett avslag på förslagen om införandet av en sådan avgift är därför tillämpliga också på detta nya försök att få till stånd en generell avgiftsbeläggning av fisket. För egen del anser jag mig böra särskilt framhålla nedan angivna omständigheter till stöd för min uppfattning att avgiftsbeläggning inte bör ske.

1. Det har inte påvisats att det finns något verkligt behov av den tilltänkta avgiften.

Enligt 1962 års fritidsutrednings siffror, återgivna ovan i kap. 2, rör det sig troligen om ca 2 milj. personer i åldern 18—65 år som åtminstone någon gång om året utövar fritidsfiske och som därför skulle bli avgiftspliktiga enligt det framlagda lagförslaget. Innan en så omfattande åtgärd tillgripes som att avgiftsbelägga denna vidsträckta och svårkontrollerade grupp, bör behovet av åtgärden vara fullt klarlagt och ovedersägligt. Det torde dock inte med fog kunna göras gällande att det här i landet saknats medel för sådana fiskeändamål som det enligt hittillsvarande uppfattning ankommer på det allmänna att vidtaga och/eller bekosta. Att så är fallet sammanhänger till stor del med att tillgång finns till de särskilda fiskeavgifter som utdömes i vattenmål med stöd av 2 kap. 10 §, 6 kap. 9 § och 8 kap. 34 § vattenlagen. Dylika avgifter får användas till befrämjande av fisket inom landet (2 kap. 10 § och 8 kap. 34 §) eller till åtgärder för fiskets bevarande i visst vattenområde (6 kap. 9 §); genom att beloppens storlek kan omprövas efter viss tid är det sörjt för att avgifternas realvärde kommer att bibehållas. — Det enda egentliga skäl som åberopats till stöd för införande av en allmän fiskeavgift vid sidan om avgifterna enligt vattenlagen är att medel erfordras för

åtgärder i kommunal och enskild regi till främjande av fritidsfisket. I vilken omfattning sådana åtgärder är aktuella är inte känt. Att på så osäkra förutsättningar grunda en fondering av lågt räknat — vid 50 %-igt fullgörande av avgiftsskyldigheten — ca 10 milj. kr. om året kan inte vara välbetänkt.

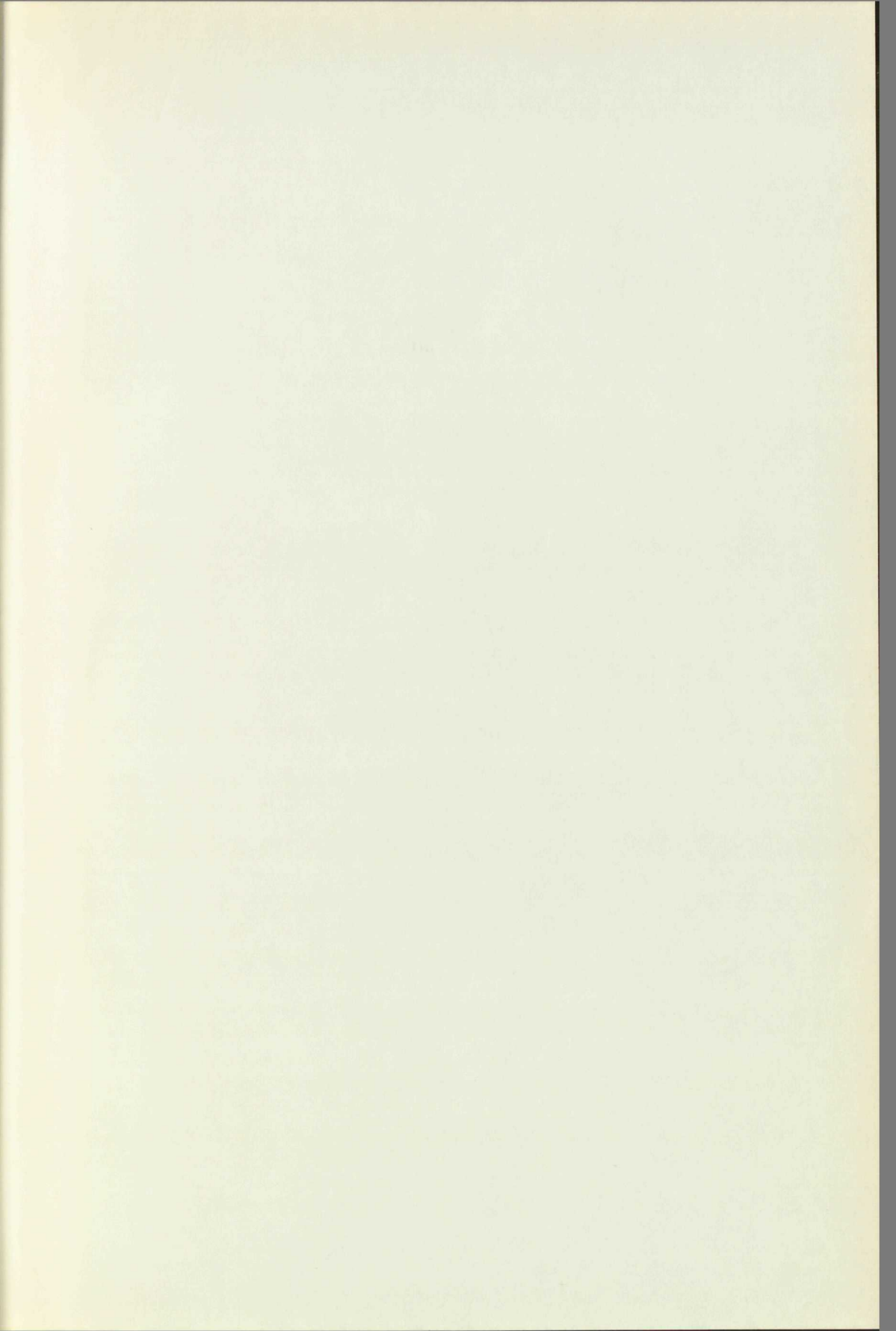
2. En allmän fiskeavgift skulle bli till nytta endast för en mindre del av de avgiftspliktiga.

Om de fonderade avgiftsmedlen, såsom förefaller sannolikt, kommer till användning huvudsakligen för att underlätta kommunernas fritidsfiske-service, gagnar det i stort sett bara sådana personer som har fiske som en väsentlig fritidssysselsättning utan att dock på egen hand ha skaffat sig möjlighet att bedriva fiske. Av fritidsutredningens undersökningar framgår emellertid att den övervägande delen av den fiskande allmänheten utövar fiske synnerligen sporadiskt. Sannolikt fiskar flertalet av dem antingen i fiskevatten, som de har del i (detta gäller särskilt landsbefolkningen), eller i vatten, där varje svensk medborgare äger rätt att fiska. Någon nytta av den särskilda fritidsfiskeservicen kan de inte gärna få. Det förefaller riktigare att det mindretal verkligt fiskeintresserade som vill utnyttja de tilltänkta serviceanordningarna får betala för dessa i vanlig ordning genom att lösa fiskekort e. dyl. Utländska erfarenheter tyder på att det är fullt möjligt att få sådana anordningar lönsamma. I varje fall är det en oproportionerligt stor apparat som måste tillskapas, om man bestämmer sig för att söka ta ut ett mycket blygsamt belopp från envar av ca 2 milj. personer — och avser att kontrollera att betalningsskyldigheten fullgöres — i syfte att få fram medel till serviceanläggningar åt en bråkdel av dem.

3. En allmän fiskeavgift kan inte motiveras genom hänvisning till jaktvårdsavgiften.

Den övervägande delen av de medel som inflyter i form av jaktvårdsavgifter användes till Svenska jägareförbundets och länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet. Med hänsyn till att jakten är en i förhållande till fisket tämligen exklusiv fritidssysselsättning synes det vara försvarligt att huvuddelen av den administrativa verksamhet som jakten ger upphov till bekostas av jägarna. I fråga om fisket bestrids motsvarande kostnader för närvarande till övervägande delen av budgetmedel, dock med visst tillskott från de enligt vattenlagen utgående fiskeavgifterna. Någon ändring i detta förhållande torde inte vara åsyftad med förslaget om en allmän fiskeavgift. Denna avses i stället, såsom ovan framhållits, komma till användning huvudsakligen för att underlätta kommunernas och enskildas fritidsfiskeservice, vilket innebär att den tilltänkta fiskeavgiftens användningsområde skulle bli ett helt annat än jaktvårdsavgiftens. Bland jägarna torde det betraktas som självklart att sådana kostnader som erfordras för att de skall få tillgång till jaktmarker och serviceanordningar får betalas av de berörda jägarna själva i form av jaktarrenden e. dyl. och inte bör utgå av jaktvårdsavgifterna.

Statens offentliga utredningar 1968

Systematisk förteckning

Justitiedepartementet

Handläggningen av säkerhetsfrågor. [4]

Försvarsdepartementet

Ekonomisystem för försvaret. [1]

Ekonomisystem för försvaret. Bihang. [2]

Säkerhetspolitik och försvarsutgifter. [10]

Finansdepartementet

Koncentrationsutredningen. II. Kreditmarknadens struktur och funktionssätt. [3] III. Industrins struktur och konkurrensförhållanden. [5] IV. Strukturutveckling och konkurrens inom handeln. [6] V. Ägande och inflytande inom det privata näringslivet. [7]

Utbildningsdepartementet

1958 års utredning kyrka-stat: XI. Svenska kyrkan och staten. [11]

Förvaltningen av kyrklig jord m.m. [12]

Jordbruksdepartementet

Skogsbrukets planläggningsfrågor. [8]

Virkesbalanser 1967. [9]

Fritidsfisket. [13]

